

ΑΧΙΛΛΕΩΣ Α. ΤΖΑΡΤΖΑΝΟΥ

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟΝ
ΑΡΧΑΙΑΣ
ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ
ΓΛΩΣΣΗΣ

Γ' Δ' ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ - ΑΘΗΝΑΙ 1975

1949 8

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟΝ
ΤΗΣ
ΑΡΧΑΙΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΗΣ

ΔΩΡΕΑΝ

Τὸ παρὸν βιβλίον δεόν νά διαφυλαχθῆ καί
διὰ τήν Δ: τάξιν εἰς τήν ὁποίαν ἐπίσης θά
χρησιμοποιηθῆ.

ΑΧΙΛΛΕΩΣ Α. ΤΖΑΡΤΖΑΝΟΥ

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟΝ

ΤΗΣ ΑΡΧΑΙΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΗΣ

Γ' Δ' ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ

ΑΘΗΝΑΙ 1975

ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟΝ

ΤΗΣ ΑΡΧΑΙΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΗΣ

ΤΟΥ Α. ΛΥΜΝΑΖΙΟΥ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΑΛΩΣΗΝ ΔΙΑΚΟΝΙΑΣ ΒΙΒΛΙΟΥ

ΑΘΗΝΑΙ 1973

ΕΞΗΓΗΣΙΣ ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΩΝ

Χρησιμοποιουμένων μετὰ τὸ παράδειγμα.

Αἰσχ.	=	Αἰσχύλος	Ἴσοκρ.	=	Ἴσοκράτης
Αἰσχίν.	=	Αἰσχίνης	Λουκ.	=	Λουκιανός
Ἀνακρ.	=	Ἀνακρέων	Λυκ.	=	Λυκοῦργος (ὁ ἑήτωρ)
Ἀριστ.	=	Ἀριστοτέλης	Λυσ.	=	Λυσίας
Ἀρφ.	=	Ἀριστοφάνης	Μέν.	=	Μένανδρος
Δημ.	=	Δημοσθένης	Ξ.	=	Ξενοφῶν
Εὐρ.	=	Εὐριπίδης	Ὅμ.	=	Ὅμηρος*
Ἡρόδ.	=	Ἡρόδοτος	Πλ.	=	Πλάτων
Θ.	=	Θουκυδίδης	Σοφ.	=	Σοφοκλῆς
Ἰσαῖ.	=	Ἰσαῖος	Φωκυλ.	=	Φωκυλίδης

Ἄλλαι συντομογραφίαι

βλ.	=	βλέπε
ἐνν.	=	ἐννοεῖται
κ. ἄ. τ.	=	καὶ ἄλλα τοιαῦτα
κ. τ. τ.	=	καὶ τὰ τοιαῦτα
πρβλ.	=	παράβαλε

* Αἱ παραπομπαὶ εἰς τὴν Ἰλιάδα μὲ κεφαλαῖα γράμματα καὶ εἰς τὴν Ὀδύσειαν μὲ πεζά. Πχ. Ὅμ., Α 35 (=Ἰλ. Α) ἢ Ὅμ., α 73 (=Ὀδυσ. α).

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΔΡΑΣΗΣ

1.1.1.1	ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΔΡΑΣΗΣ	1.1.1.1	ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΔΡΑΣΗΣ
1.1.1.2	ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΔΡΑΣΗΣ	1.1.1.2	ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΔΡΑΣΗΣ
1.1.1.3	ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΔΡΑΣΗΣ	1.1.1.3	ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΔΡΑΣΗΣ
1.1.1.4	ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΔΡΑΣΗΣ	1.1.1.4	ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΔΡΑΣΗΣ
1.1.1.5	ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΔΡΑΣΗΣ	1.1.1.5	ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΔΡΑΣΗΣ
1.1.1.6	ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΔΡΑΣΗΣ	1.1.1.6	ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΔΡΑΣΗΣ
1.1.1.7	ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΔΡΑΣΗΣ	1.1.1.7	ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΔΡΑΣΗΣ
1.1.1.8	ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΔΡΑΣΗΣ	1.1.1.8	ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΔΡΑΣΗΣ
1.1.1.9	ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΔΡΑΣΗΣ	1.1.1.9	ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΔΡΑΣΗΣ
1.1.1.10	ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΔΡΑΣΗΣ	1.1.1.10	ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΔΡΑΣΗΣ

ΑΛΛΑΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΔΡΑΣΗΣ

1.1.1.11	ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΔΡΑΣΗΣ	1.1.1.11	ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΔΡΑΣΗΣ
1.1.1.12	ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΔΡΑΣΗΣ	1.1.1.12	ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΔΡΑΣΗΣ
1.1.1.13	ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΔΡΑΣΗΣ	1.1.1.13	ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΔΡΑΣΗΣ
1.1.1.14	ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΔΡΑΣΗΣ	1.1.1.14	ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΔΡΑΣΗΣ
1.1.1.15	ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΔΡΑΣΗΣ	1.1.1.15	ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΔΡΑΣΗΣ

* Η παρούσα έκδοση του Προγράμματος Δράσης αποτελεί το σύνολο των μέτρων που θα υλοποιηθούν στο πλαίσιο του Προγράμματος Δράσης.

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α΄

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Α΄. Πρότασις και είδη αὐτῆς.

§ 1. Ὅπως εἰς τὴν νέαν ἑλληνικὴν γλῶσσαν, οὕτω καὶ εἰς τὴν ἀρχαίαν πρὸς σχηματισμὸν λόγου αἱ λέξεις συντάσσονται, ἥτοι τάσσονται ἢ μίᾳ πλησίον τῆς ἄλλης, κατὰ ὠρισμένους κανόνας.

Οἱ συντακτικοὶ κανόνες τῆς ἀρχαίας γλώσσης εἰς πολλὰ μὲν εἶναι οἱ αὐτοὶ μὲ τῆς νέας γλώσσης, εἰς πολλὰ δὲ διάφοροι.

Σημείωσις. Τὸ βιβλίον, τὸ ὁποῖον πραγματεύεται περὶ τῆς συντάξεως, ἢ περὶ τῶν συντακτικῶν κανόνων μιᾶς γλώσσης, λέγεται **Συντακτικὸν** αὐτῆς.

§ 2. Λόγος συντομώτατος (προφορικὸς ἢ γραπτὸς) μὲ ἐντελῶς ἀπλοῦν περιεχόμενον καλεῖται (ἀπλή) **πρότασις**.

§ 3. Κατὰ τὸ ἰδιαιτέρον περιεχόμενόν της μίᾳ πρότασις εἶναι :

α) **ἀποφαντικὴ ἢ κρίσεως:** ὁ Σωκράτης εἶναι σοφός (ἀρχ. Σωκράτης ἐστὶ σοφός). ὁ στρατιώτης γυμνάζεται.

β) **ἐπιθυμίας:** πρόσεχε, κλείσε τὸ παράθυρον (ἀρχ. στέργε τὰ παρόντα!).

γ) **ἐρωτηματικὴ:** εἶναι ἐπιμελής ὁ Πέτρος; (ἀρχ. ἐστὶ Σωκράτης σοφός;). νὰ καθίσω; (ἀρχ. εἶπω τι;).

δ) **ἐπιφωνηματικὴ:** τί ὠραῖον ἄθος! (ἀρχ. ὡς καλός μοι ὁ πάππος!).

§ 4. Ὅταν μίᾳ πρότασις ἐκφέρεται μετ' ἀρνήσεως (δὲν ἢ μὴ· ἀρχ. οὐ ἢ μὴ), λέγεται **ἀποφατικὴ ἢ ἀρνητικὴ:** ὁ Πέτρος δὲν εἶναι ἐπιμελής. (Σωκράτης οὐκ ἐστὶ σοφός). **μὴ γράφετε.**

Ἄλλως λέγεται **καταφατική** : ὁ Πέτρος εἶναι ἐπιμελής· (Σωκράτης ἐστὶ σοφός)· γράφετε.

§ 5. Ὡς πρὸς τὴν σχέσιν, εἰς τὴν ὁποίαν εὐρίσκεται μία πρότασις πρὸς ἄλλην ἢ ἄλλας προτάσεις, λέγεται

α) **κυρία ἢ ἀνεξάρτητος**, ὅταν ἐκφέρεται μόνη καθ' ἑαυτὴν ἢ συνδέεται μὲν μὲ ἄλλην ἢ μὲ ἄλλας προτάσεις, ἀλλὰ κατὰ παράταξιν, (ἦτοι διὰ συνδέσμου συμπλεκτικοῦ ἢ διαζευκτικοῦ ἢ ἀντιθετικοῦ) : ὁ Πέτρος γράφει, ὁ Παῦλος ὑπαγορεύει **καὶ** ὁ Πέτρος γράφει. **ἢ** ἀνεχώρησεν ὁ Πέτρος ἢ εἶναι ἀσθενής. ὁ Πέτρος δὲν ἀνεχώρησεν, **ἀλλὰ** εὐρίσκεται ἐδῶ. ἦλθε κανεῖς ; νὰ μείνω **ἢ** νὰ φύγω ; (ἀρχ. ἠγεῖτο μὲν Χειρίσοφος, ὠπισθοφυλάκει δὲ Ξενοφῶν. **ἢ** λέγε τι σιγῆς κρεῖττον ἢ σιγῆν ἔχε. οὐκ ἠμφεσβῆται, **ἀλλ'** ὠμολόγει. εἴπωμεν **ἢ** σιγῶμεν ;).

β) **δευτερεύουσα ἢ ἐξηρητημένη**, ὅταν δὲν δύναται νὰ σταθῇ εἰς τὸν λόγον μόνη καθ' ἑαυτὴν, χρησιμεύει δέ, ἵνα προσδιορίσῃ ἄλλην πρότασιν καὶ τρόπον τινὰ ἐξαρτᾶται ἐξ αὐτῆς : ὑπαγόρευε εἰς τὸν Πέτρον, **διὰ** νὰ γράψῃ. ὁ Πέτρος δὲν ἀνεχώρησε, **διότι** εἶναι ἀσθενής. εἰπέ μου, **ἂν** ἦλθε κανεῖς. μείνε ἐδῶ, **ἕως** ὅτου ἐπιστρέψω. (ἀρχ. Ἀβροκόμας τὰ πλοῖα κατέκαυσεν, **ἵνα** μὴ Κῦρος διαβῇ. χαίρω, **ὅτι** εὐδοκίμεῖς. σκέψαι, **εἰ** ὁ νόμος καλῶς ἔχει. αὐτοῦ διατρέψωμεν, **ἕως** ἂν φῶς γένηται).

Σημείωσις. Λόγος τις κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον μακρός, ὅταν εἶναι γραπτός, διαιρεῖται κανονικῶς εἰς περιόδους καὶ κῶλα περιόδων.

Περίοδος καλεῖται λόγος πλήρης, ἀποτελούμενος συνήθως ἐκ πλειοτέρων τῆς μιᾶς προτάσεων καὶ καταλήγων, ὅταν εἶναι γραπτός, εἰς τελείαν στιγμὴν ἢ κατακλειόμενος μεταξύ δύο τελείων στιγμῶν.

Κῶλον δὲ περιόδου καλεῖται μέρος περιόδου μὲ ὅπωςδήποτε αὐτοτελὲς νόημα ἀποτελούμενον ἐκ μιᾶς ἢ πλείονων προτάσεων καὶ κατακλειόμενον μεταξύ τελείας καὶ ἄνω στιγμῆς ἢ μεταξύ δύο ἄνω στιγμῶν.

Οὕτω π.χ. τὸ κατωτέρω χωρίον ἐκ τῆς Ξενοφάντος Κύρου Ἀναβάσεως (1, 5, 5) εἶναι μία περίοδος περιέχουσα τρία κῶλα, ἐκ τῶν ὁποίων τὸ μὲν πρῶτον περιλαμβάνει μίαν πρότασιν, τὸ δὲ δεύτερον δύο καὶ τὸ τρίτον τρεῖς : Ἐν τούτοις τοῖς σταθμοῖς πολλὰ τῶν ὑποζυγίων ἀπόλετο ὑπὸ λιμοῦ· οὐ γὰρ ἦν χόρτος οὐδὲ ἄλλο οὐδὲν δένδρον, ἀλλὰ ψιλὴ ἦν ἅπασα ἡ χώρα· οἱ δὲ ἐνοικοῦντες ὄνους ἀλέτας παρὰ τὸν ποταμὸν ὀρύττοντες καὶ ποιοῦντες εἰς Βαβυλῶνα ἤγον καὶ ἐπώλων καὶ ἀγοράζοντες σίτον ἕζων.

Β'. Συστατικά μέρη τῆς προτάσεως.

α) Ἀπλῆ πρότασις.

§ 6. Πᾶσα πρότασις κανονικῶς σύγκειται ἀπὸ δύο κύρια μέρη, ἧτοι ἀπὸ ὑποκείμενον καὶ ἀπὸ κατηγόρημα.

1) Ὑποκείμενον μιᾶς προτάσεως λέγεται ἐκεῖνο, περὶ τοῦ ὁποίου γίνεται λόγος εἰς αὐτήν : ὁ Σωκράτης εἶναι σοφός. (Σωκράτης ἐστὶ σοφός). ὁ ἥλιος λάμπει.

2) Κατηγόρημα τῆς προτάσεως λέγεται ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον ἀποδίδεται εἰς τὸ ὑποκείμενον αὐτῆς : ὁ Σωκράτης εἶναι σοφός. (Σωκράτης ἐστὶ σοφός). ὁ ἥλιος λάμπει.

Ὑποκείμενον καὶ κατηγόρημα ὁμοῦ λέγονται κύριοι ὅροι τῆς προτάσεως.

§ 7. Τὸ κατηγόρημα μιᾶς προτάσεως δύναται νὰ εἶναι

1) μονολεκτικόν, ἧτοι νὰ ἀποτελῆται ἀπὸ ἓνα μόνον ῥηματικὸν τύπον : ὁ ἥλιος λάμπει. τὸ παιδίον παίζει.

2) περιφραστικόν, ἧτοι νὰ ἀποτελῆται ἀπὸ ἓνα τύπον τοῦ ῥήματος εἶμαι (ἀρχ. εἶμι) καὶ ἓν ὄνομα ἐπίθετον ἢ οὐσιαστικόν : ὁ Σωκράτης εἶναι σοφός (Σωκράτης ἐστὶ σοφός). σὺ εἶσαι Ἕλλην. (σὺ Ἕλλην εἶ).

Τοῦ περιφραστικοῦ κατηγορήματος τὸ μὲν ὄνομα (ἐπίθετον ἢ οὐσιαστικόν), τὸ ὁποῖον φανερώνει τί ἀποδίδεται εἰς τὸ ὑποκείμενον τῆς προτάσεως, λέγεται κατηγορούμενον (σοφός, Ἕλλην), ὁ δὲ μεσολαβῶν τύπος τοῦ ῥήματος εἶμαι (ἀρχ. εἶμι) λέγεται ῥῆμα συνδετικόν, διότι τρόπον τινὰ συνδέει τὸ κατηγορούμενον μὲ τὸ ὑποκείμενον : Σωκράτης ἐστὶ σοφός. ὑμεῖς ἐστε Ἕλληνες.

Σημείωσις. Τὸ ῥῆμα εἶμι δὲν εἶναι πάντοτε συνδετικόν. Πολλάκις χρησιμοποιεῖται καὶ μὲ τὴν ἔννοιαν τοῦ ὑπάρχειν (ὑπαρκτικὸν εἶμι) : π.χ. Ἔστι Θεός (= ὑπάρχει Θεός).

§ 8. Τὸ ὑποκείμενον. Ὑποκείμενον μιᾶς προτάσεως εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν, ὅπως καὶ εἰς τὴν νέαν, κανονικῶς εἶναι ὄνομα οὐσιαστικόν ἢ ἀντωνυμία (συνήθως προσωπικῆ ἢ δευτικῆ) : Σωκράτης ἐστὶ σοφός. ὁ παῖς γράφει. ἐγὼ εἶμι Ἕλλην. ἐκεῖνος ἄδει.

Δύναται ὅμως τὸ ὑποκείμενον μιᾶς προτάσεως νὰ εἶναι καὶ πᾶν ἄλλο μέρος τοῦ λόγου καὶ πρότασις ὀλόκληρος καὶ οἰαδήποτε λέξις ἢ

φράσις μὲ τὸ ἄρθρον τὸ πρὸ αὐτῆς, ὅταν ταῦτα λαμβάνωνται ὡς οὐσιαστικά: τὸ ἄφρον ἄτιμόν ἐστι Ξ. οἱ φθονοῦντες μισοῦνται. πάντες οἱ ἐν ἡλικίᾳ καλοὶ φαίνονται Πλ. τί ἐστι νόμος; Ξ. σφαλερόν ἐστι τό, ἃ μὴ οἶδέ τις. ταῦτα ἢ λέγειν ἢ πράττειν Ξ.

Τὸ ὑποκείμενον κανονικῶς ἐκφέρεται κατὰ πτώσιν ὀνομαστικῆν.

§ 9. Τὸ κατηγορούμενον. Τὸ κατηγορούμενον καὶ εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν κανονικῶς εἶναι ἢ ὄνομα ἐπίθετον ἢ οὐσιαστικόν: Σωκράτης ἐστὶ σοφός. Κύρος ἦν βασιλεὺς.

Ἄλλὰ καὶ πᾶν ἄλλο μέρος τοῦ λόγου καὶ πρότασις ὀλόκληρος, ὅταν ἐπέχη θέσιν ἐπιθέτου ἢ οὐσιαστικοῦ, δύναται νὰ λαμβάνεται ὡς κατηγορούμενον: ὁ ἄνθρωπος ἐν τῶν ζώων ἐστὶν Πλ. τοῦτό ἐστιν ἢ ῥητορικῆ Πλ. ταῦτα τί ἐστι; Ξ. τὸ λακωνίζειν ἐστὶ φιλοσοφεῖν Πλ. Φίλιππος ἐστὶν ὅ,τι ἂν εἶπη τις Δημ. ἃ διαφερόμεθα ταῦτ' ἐστὶ Πλ.

Σημείωσις. Τὸ ὑποκείμενον, καθὼς καὶ τὸ κατηγορούμενον, ὅταν δι' αὐτῶν πρόκειται νὰ δηλωθῇ ποσὸν τι κατὰ προσέγγισιν, ἐκφέρονται διὰ τινος τῶν προθέσεων εἰς, ἀμφί, περί, κατά, ὑπὲρ μετὰ αἰτιατικῆς: εἰς ἄνδρας διακοσίους καὶ εἴκοσι (= 220 περίπου ἄνδρες) ἐνέμειναν ἐθελονταὶ Θ. ἀπέθανον τῶν βαρβάρων κατὰ ἑξακισχιλίους καὶ τετρακοσίους Ἡρόδ. οἱ ὀπίσκειν ἦσαν ἀμφὶ τοὺς πεντακοσίους (= περίπου πεντακόσιοι).

§ 10. Τὸ συνδεδειγμένον. Συνδεδειγμένον ῥῆμα κυρίως εἶναι τὸ ῥῆμα εἰμί (§ 7). Ἄλλ' ἐκτὸς τούτου καὶ ἄλλα ῥήματα ἔχοντα συγγενῆ, πρὸς αὐτὸ σημασίαν λαμβάνονται ὡς συνδεδειγμένα, ὡς

1) Τὰ ῥήματα ὑπάρχω, τυγχάνω, διατελεῶ, (ὁ ἀόριστος καὶ ὁ παρ-κείμενος τοῦ ῥ. φύομαι, ἦτοι τὸ) ἔφυν (= ὑπῆρξα ἐκ φύσεως), πέφυκα (= εἶμαι ἐκ φύσεως) κ. ἄ.: οἱ πλουσιώτατοι ἀτελεῖς ὑπάρχουσι Δημ. ἀνυπόδητος καὶ ἀχίτων διατελεῖς Ξ. ἀπλοῦς ὁ μῦθος τῆς ἀληθείας ἔφυν (Πρβλ. Ἐγὼ Γραικὸς γεννήθηκα).

2) Τὰ ῥήματα γίγνομαι, καθίσταμαι, ἀποβαίνω, ἐκβαίνω καὶ ὅσα ἔχουν τὴν ἔννοιαν τοῦ ἐκλέγεσθαι ἢ διορίζεσθαι, ὡς αἰροῦμαι, χειροτονοῦμαι, λαγχάνω (= ἐκλέγομαι διὰ κλήρου), ἀποδείκνυμαι (= διορίζομαι) κ. ἄ.: ἡ πόλις φρουρίων κατέστη Θ. σοφοῖς ὁμιλῶν καὶ ἐκβήσει σοφός (= καὶ σὺ ὁ ἴδιος θὰ ἀποβῆς) Περικλῆς ἠρέθη στρατηγός. Δημοσθένης οὐκ ἔλαχε τειχοποιὸς Αἰσχίν. (Πρβλ. Βγῆκε κλέφτης στὰ βουνά. Ἐκκληρώθηκε ἐνορκος. Ἐχειροτονήθηκε ἐπίσκοπος).

3) Τὰ ῥήματα λέγομαι, νομίζομαι καὶ τὰ συνώνυμα αὐτῶν, ὡς ἀκούω, καλοῦμαι, ὀνομάζομαι κ.ἄ. : οὗτοι κόλακες καὶ θεοὶ ἐχθροὶ ἀκούουσιν (= ὀνομάζονται). αὐτοὶ νομοθετοῦν κληθήσονται Πλ. πάντες οἱ ἐν ἡλικίᾳ καλοὶ φαίνονται Πλ.

§ 10α. Μὲ πᾶν σχεδὸν ῥήμα, ἰδίᾳ δὲ μὲ ῥήματα κινήσεως σημαντικά, δύναται νὰ συνδέεται μετὰ τοῦ ὑποκειμένου ἐπιθετικὸν κατηγορούμενον σημαῖνον τόπον, χρόνον, τρόπον, τάξιν κ.τ.τ. (ἐπιρρηματικὸν κατηγορούμενον :) ἐγὼ σε ἄσμενος ἐώρακα (= μὲ εὐχαρίστησιν) Ξ. ἐβελοντῆς ὑπομένει τοὺς πόνους (= μὲ τὴν θέλησίν του) Ξ. οἱ στρατιῶται ἐσκήνου ὑπαίθριοι (= εἰς τὸ ὑπαίθρον) Ξ. Ἐπύαξα προτέρα Κύρου ἀφίκετο (= πρὸ τοῦ Κύρου) Ξ. (Πρβλ. Ὁ Κωνσταντῆς ἐπρόβαλε στὸν κάμπο καβαλλάρης. Ἐδιὰβαινε καμαρωτός. Ὁ Πέτρος ἦλθε πρῶτος κ.τ.τ.).

Σημείωσις. Μὲ μερικά ῥήματα, τὰ ὅποια σημαίνουν ἐξέλιξιν τοῦ ὑποκειμένου πρὸς ἐν ἀποτέλεσμα (ὡς αὐξάνομαι, αἴρομαι, τρέφομαι κ.τ.τ.), ἀποδίδεται εἰς τὸ ὑποκείμενον προληπτικῶς ὡς κατηγορούμενον κάτι τι, τὸ ὁποῖον ἀνήκει εἰς τὸ ὑποκείμενον κυρίως, ὅταν συντελεσθῇ ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον σημαίνει τὸ ῥήμα. (Προληπτικὸν κατηγορούμενον ἢ κατηγορούμενον τοῦ ἀποτέλεματος) : τὸ Κύρου ὄνομα μέγιστον ἠύεατο (= ἠύεθη καὶ αὐξήθη ἐγεγόνει μέγιστον) Ξ. διὰ τούτων Φίλιππος ἦρθη μέγας Δημ. (Πρβλ. Ὁ Πέτρος σπουδάζει γιαντρός=σπουδάζει, γιὰ νὰ γίνῃ γιαντρός).

β) Σύνθετος πρότασις.

§ 11. Μία πρότασις εἶναι δυνατὸν νὰ ἔχῃ περισσότερα τοῦ ἑνὸς ὑποκείμενα ἢ κατηγορούμενα. Ἡ τοιαύτη πρότασις καλεῖται σύνθετος : φιλεῖ σε ὁ πατήρ καὶ ἡ μήτηρ Πλ. ἐγὼ ὑμῖν φίλος καὶ σύμμαχος ἐγενόμην Ξ. ἐγὼ τε καὶ ὁ σὸς πατήρ ἐταίρω τε καὶ φίλω ἤμεν Πλ. (Πρβλ. Ὁ ψεύτης καὶ ὁ κλέφτης τὴν πρώτην μέρα χαίρονται. Ἡ μάνα μου ἦταν καλὴ καὶ ἀγαθὴ).

Γ'. Συμφωνία τῶν ὄρων τῆς προτάσεως.

α) Τοῦ ῥήματος πρὸς τὸ ὑποκείμενον.

§ 12. Τὸ ῥήμα μιᾶς ἀπλῆς προτάσεως μὲ τὸ ὑποκείμενον αὐτῆς καὶ εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν γενικῶς συμφωνεῖ, ὅπως καὶ εἰς τὴν νέαν, ἥτοι κατὰ πρόσωπον καὶ ἀριθμὸν : ἐγὼ γράφω. ὑμεῖς παί-

ζετε. Σωκράτης ἐστὶ σοφός. ἐγενέσθην τῷ ἄνδρῃ τούτῳ φύσει φιλοτιμοτάτῳ Ξ.

Ἄλλ' ἐπὶ τοῦ γ' προσώπου, ὅταν τὸ ὑποκείμενον εἶναι ὄνομα οὐδετέρου γένους πληθυντικοῦ ἀριθμοῦ, τὸ ῥῆμα κανονικῶς τίθεται εἰς ἐνικὸν ἀριθμὸν: **τὰ μεγάλα δῶρα τῆς τύχης ἔχει φόβον. πάντα τὰ δίκαια καλά ἐστὶ Πλ.**

Σημείωσις. Ἡ τοιαύτη σύνταξις καλεῖται Ἀττικὴ, ἐξηγεῖται δὲ αὕτη ἐκ τούτου, ὅτι ἀρχῆθεν ἢ κατάληξις α τῶν δευτεροκλίτων οὐδετέρων ἦτο ἐνικοῦ ἀριθμοῦ, θηλυκοῦ γένους, με περιληπτικὴν σημασίαν, ἦτοι ἀρχῆθεν π.χ. φύλλα = φύλλωμα, ξύλα = ξυλεία κλπ.

§ 13. Ὅταν τὰ ὑποκείμενα μιᾶς συνθέτου προτάσεως εἶναι δύο ἢ περισσότερα, τότε

1) ὅσον μὲν ἀφορᾷ εἰς τὸν ἀριθμόν, τὸ ῥῆμα κανονικῶς τίθεται εἰς πληθυντικὸν ἀριθμὸν, ἐκτὸς ἐὰν τὰ ὑποκείμενα εἶναι δύο, ἑκάτερον ἐνικοῦ ἀριθμοῦ, ὁπότε τὸ ῥῆμα δύναται νὰ τίθεται καὶ εἰς δυϊκὸν ἀριθμὸν: **Εὐρυμέδων καὶ Σοφοκλῆς εἰς Κέρκυραν ἐστράτευσαν Θ. ἦρχον τῆς στρατιᾶς Εὐφαιμίδας τε καὶ Τιμόξενος καὶ Εὐμαχος Θ. Κριτίας καὶ Ἀλκιβιάδης πλεῖστα κακὰ τὴν πόλιν ἐποίησάντην Ξ.**

2) ὅσον δὲ ἀφορᾷ εἰς τὸ πρόσωπον, τὸ ῥῆμα τίθεται κατὰ τὸ ἐπικρατέστερον πρόσωπον. Εἶναι δὲ ἐπικρατέστερον τὸ πρῶτον πρόσωπον τοῦ β' καὶ τοῦ γ', τὸ δὲ δεύτερον τοῦ γ': **μαχοῦμεθα κοινῇ ἐγώ τε καὶ σὺ Πλ. σὺ σὺ μόνος οὐδὲ οἱ σοὶ φίλοι πρῶτοι ταύτην τὴν δόξαν περὶ θεῶν ἔσχετε Πλ.**

Σημείωσις. Πολλάκις τὸ ῥῆμα συνθέτου προτάσεως, ἢ ὁποῖα ἔχει δύο ἢ περισσότερα ὑποκείμενα, συμφωνεῖ εἴτε κατὰ τὸν ἀριθμὸν εἴτε κατὰ τὸ πρόσωπον πρὸς ἓν μόνον ἐκ τῶν ὑποκειμένων τούτων, τὸ πλησιέστερον ἢ σπουδαιότερον διὰ τὸν λόγοντα: **ἐστρατῆγει τῶν νεῶν Ἀριστεύς καὶ Καλλιμαράτης καὶ Τιμάνωρ Θ. βασιλεὺς καὶ οἱ σὺν αὐτῷ δῶκων εἰσπίπτει εἰς τὸ Κύρρειον στρατόπεδον Ξ. (Πρβλ. Σὲ πατάει ἡ Κονιαριά κι' οἱ Λαρσινοὶ ἀγάδες). οἶδα σαφῶς ἐγώ τε καὶ σὺ Ξ. (Πρβλ. Νὰ βαφτιστῶ στὴ χάρη σου κι ἐγώ κι αὐτὸ παιδί μου).**

β) Τοῦ κατηγορουμένου πρὸς τὸ ὑποκείμενον.

§ 14. Τὸ κατηγορούμενον μιᾶς ἀπλῆς προτάσεως, ἐὰν μὲν εἶναι ἐπίθετον, συμφωνεῖ πρὸς τὸ ὑποκείμενον αὐτῆς κατὰ γένος,

ἀριθμὸν καὶ πτώσιν· ἐὰν δὲ εἶναι οὐσιαστικόν, συμφωνεῖ πρὸς αὐτὸ ἀναγκαίως μόνον κατὰ πτώσιν, τυχαίως δὲ καὶ κατὰ γένος καὶ ἀριθμὸν, (ὅπως καὶ εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν) : **ὁ ἀνὴρ ἐστὶν ἀνδρεῖος. οἱ ἄνδρες εἰσὶν ἀνδρεῖοι. αἱ γυναῖκές εἰσι καλάι. τὰ παιδία ἐστὶ καλά. ἡ πόλις φρούριον κατέστη Θ. οἱ Δελφοὶ εἰσι πόλις. τὰ ἄθλα ἦσαν στελεγγίδες Ξ. ἡ Δῆλός ἐστι νῆσος.** Ἄλλα

α) πολλάκις ὑποκείμενον ἀρσενικοῦ ἢ θηλυκοῦ γένους, μάλιστα δὲ καὶ πληθυντικοῦ ἀριθμοῦ, ὅταν μὲ αὐτὸ δηλοῦται οὐχὶ ἔν ὠρισμένον ὃν ἢ ὠρισμένα τινὰ ὄντα ἐκ πολλῶν ὁμοειδῶν, ἀλλὰ ὅλον τὸ εἶδος τῶν ὁμοειδῶν, δέχεται κατηγορούμενον ἐπιθετον γένους οὐδετέρου καὶ ἀριθμοῦ ἐνικοῦ : ὡς **χαρίεν ἐστ' ἄνθρωπος, ὅταν ἄνθρωπος ἦ** (= ὁ ἄνθρωπος ἐν γένει). **αἱ μεταβολαὶ λυτηρὸν** (= αἱ μεταβολαὶ ἐν γένει, πᾶσα μεταβολή).

β) πολλάκις τὸ οὐσιαστικὸν κατηγορούμενον ἐκφέρεται κατὰ πτώσιν γενικήν, ἢ ὅποια καλεῖται γενική κατηγορηματικὴ καὶ δηλοῦ συνήθως :

1) κ τ ῆ σ ι ν : τοῦτο τὸ πεδίον ἦν ποτε **Χορασμιῶν** Ἡρόδ. (Πρβλ. **Αὐτὸ το βιβλίον εἶναι τοῦ Πέτρου**).

2) ἐν διηρημένον ὅλον, τοῦ ὁποίου μέρος εἶναι τὸ ὑποκείμενον : **Ἰπποκράτης ὅδε ἐστὶ τῶν ἐπιχωρίων** (= ἕνας ἀπὸ τῶν ἐντοπίους) Πλ.

3) ὕ λ η ν : **ἡ κορηὶς ἐστὶ λίθων μεγάλων** (= ἀπὸ λίθους) Ἡρόδ.

4) ἰ δ ι ὀ τ η τ α : **εἰμὶ τριάκοντα ἐτῶν** (= τριακοντούτης). (Πρβλ. **Ὁ Πέτρος εἶναι δέκα χρονῶν**).

5) ἀ ξ ἰ α ν : **πολλοῦ ἀργυρίου γίνεταί** (= γίνεταί πολὺ ἀκριβὸς) Δημ.

§ 15. Μιᾶς συνθέτου προτάσεως, ἢ ὅποια ἔχει δύο ἢ περισσότερα ὑποκείμενα, τὸ ἐπιθετικὸν κατηγορούμενον κανονικῶς τίθεται εἰς πληθυντικὸν ἀριθμὸν, καὶ

1) ἐὰν μὲν τὰ ὑποκείμενα δηλοῦν ἕμψυχα ὄντα τοῦ αὐτοῦ γένους, τότε τὸ κατηγορούμενον ἐκφέρεται κατὰ τὸ κοινὸν γένος αὐτῶν : **Ἰππαρχος καὶ Θεσσαλὸς ἀδελφοὶ ἦσαν. ἡ μήτηρ καὶ ἡ θυγάτηρ καλάι εἰσαν.**

2) ἐὰν δὲ τὰ ὑποκείμενα δηλοῦν ἕμψυχα ὄντα διαφόρου γένους, τότε τὸ κατηγορούμενον ἐκφέρεται κατὰ τὸ ἐπικρατέστερον

γένος τῶν ὑποκειμένων. Εἶναι δὲ τὸ μὲν ἀρσενικὸν γένος ἐπικρατέστερον τοῦ θηλυκοῦ καὶ τοῦ οὐδετέρου, τὸ δὲ θηλυκὸν ἐπικρατέστερον τοῦ οὐδετέρου : **συνεληλυθότες ἦσαν αὐτόσε καὶ ἄνδρες καὶ γυναῖκες καὶ κτήνη πολλὰ** Ξ.

3) ἐὰν δὲ τὰ ὑποκείμενα δηλοῦν π ά ν τ α ἄ ψ υ χ α ὄ ν τ α , τότε τὸ κατηγορούμενον ἐκφέρεται κατ' οὐδέτερον γένος, οἰουδήποτε γένους καὶ ἂν εἶναι τὰ ὑποκείμενα ταῦτα : **αἰδώς καὶ φόβος ἔμφυτα ἀνθρώποις εἰσὶν** Ξ. **λίθοι τε καὶ πλίνθοι καὶ ξύλα καὶ κέραμοι ἀτάκτως ἐρριμμένα οὐδὲν χρήσιμά ἐστιν** Ξ.

4) ἐὰν δὲ τὰ ὑποκείμενα δηλοῦν ἄ λ λ α μ ἐ ν ἔ μ ψ υ χ α , ἄ λ λ α δὲ ἄ ψ υ χ α ὄ ν τ α , τότε τὸ κατηγορούμενον κανονικῶς ἐκφέρεται κατὰ τὸ γένος τῶν ἐμψύχων ὑποκειμένων : **αὐτοῖ τε οἱ ἄνθρωποι καὶ καὶ ἡ γῆ αὐτῶν ἐπώνυμοι τοῦ καταστρεφάμενου καλέονται** Ἡροδ.

Δ'. Ἑλλιπῆς πρότασις.

§ 16. Εἷς ἢ καὶ πλειότεροι ὅροι τῆς προτάσεως δύνανται νὰ ἐλλείπουν ὡς εὐκόλως ἐννοούμενοι εἴτε ἐκ τῆς ἀμέσου ἀντιλήψεως καὶ τῆς κοινῆς τῶν διαλεγομένων πείρας εἴτε ἐκ τῶν συμφραζομένων. (Πρβλ. τὰ σημερινά : **Ὁ Πέτρος!** (ἐνν. εἶναι ἐκεῖ ἢ ἔρχεται). **Εἶναι ἐπιμελής ὁ Πέτρος ; εἶναι** (ἐνν. ἐπιμελής ὁ Πέτρος) .

§ 17. Ἑλλειψις τοῦ ὑποκειμένου. 1) Ἐπὶ τοῦ α' ἢ τοῦ β' προσώπου τὸ ὑποκείμενον (ἐγώ, σύ, ἡμεῖς, ὑμεῖς), ἐπειδὴ σαφῶς δηλοῦται διὰ τῆς καταλήξεως τοῦ ῥήματος, κανονικῶς δὲν τίθεται· τίθεται δὲ μόνον, ὅταν πρόκειται νὰ δηλωθῇ ἔμφασις ἢ νὰ γίνῃ ἀντιδιαστολή : **πολλάκις ἐθαύμασα** (ἐνν. ἐγώ) Ξ. **τί φατε ;** (ἐνν. ὑμεῖς). **ὅσα δ' ἐμοὶ χρήσιμοι ὑμεῖς ἐστε, τὰ μὲν καὶ σὺ εἶπας, τὸ δὲ μέριστον ἐγὼ οἶδα** Ξ.

2) Ἐπὶ τοῦ γ' προσώπου τὸ ὑποκείμενον, ἐπειδὴ οὐδόλως δηλοῦται διὰ τῆς καταλήξεως, κανονικῶς τίθεται.

Παραλείπεται δὲ ἐπὶ τοῦ γ' προσώπου τὸ ὑποκείμενον

α) ὅταν ἡ ἔννοια τοῦ ῥήματος εἶναι τοιαύτη, ὥστε ἐν μόνον ὀρισμένον ὑποκείμενον νὰ δύναται κανονικῶς ν' ἀποδοθῇ εἰς αὐτό, ὡς **ἐσήμηνε** (*τῇ σάλπιγγι*) ἢ **ἐσάλπιγξε** (ἐνν. ὁ σαλπικτής), **ἐκήρυξε** (ἐνν. ὁ κῆρυξ), **οἰνοχοεῖτω** (ἐνν. ὁ οἰνοχός), κ.τ.τ. (Πρβλ. τὰ σημερινά : **σημαίνει διάλειμμα, σαλπίζει συσσίτιο**).

Οὕτως ἄνευ ὑποκειμένου ἐκφέρονται κανονικῶς εἰς τὸ γ' ἐνικὸν πρόσωπον τὰ ῥήματα, τὰ ὁποῖα δηλοῦν φυσικὸν φαινόμενον, ὡς βροντᾶ, ἀστράπτει, ὕει, ἔσεισε κ.τ.τ., διὰ τῶν ὁποίων ἀρκεῖται ὁ λέγων νὰ ἐκφράζη τὸ φυσικὸν φαινόμενον, χωρὶς νὰ αἰσθάνεται τὴν ἀνάγκην νὰ ἀναζητῇ ἢ νὰ δηλώσῃ, τίς ὁ τούτου αἴτιος. Ἀλλὰ καὶ εἰς ταῦτα ἐνίοτε, ὅταν εἰς τὸν νοῦν τοῦ λέγοντος ἐπικρατῇ ἡ θρησκευτικὴ ἀντίληψις, τίθεται ὡς ὑποκείμενον τὸ ὄνομα ὁ θεὸς ἢ Ζεὺς. ἔσεισεν ὁ Θεὸς Ξ. Ζεὺς ἀστράπτει "Ομ. (Πρβλ. τὰ σημερινά: βρέχει, χιονίζει, ξημέρωσε κ.τ.τ. καὶ τὴν παροιμίαν: *Τί βρέχει ὁ Θεὸς καὶ δὲν πίνει ἢ γῆς*;).

β) ὅταν εἶναι ὅλως γενικὸν καὶ ἀόριστον, ὅπως ἐπὶ τῶν ῥημάτων λέγουσι, φασὶ καὶ ἄλλων, εἰς τὰ ὁποῖα ὡς ὑποκείμενον δύναται νὰ νοῆται ἡ λέξις οἱ ἄνθρωποι: τὰ Ὅμηρου *σέ φασιν ἔπη κεκτῆσθαι* (=λέγου ὅτι σὺ) Ξ. *μηδενὶ χρῶ πονηρῶ ὦν γὰρ ἂν ἐκείνος ἀμάρτη, σοὶ τὰς αἰτίας ἀναθήσουσιν* (ἐνν. οἱ ἄνθρωποι) Ἰσοκρ. (Πρβλ. *Πῶς σέ λένε; Στὰ Σάλωνα σφάζουν ἀρνιά* κ.τ.τ.).

γ) ὅταν δύναται εὐκόλως νὰ νοῆται ἐκ τῶν συμφραζομένων: ὅσον χρόνον προὔστη **Περικλῆς τῆς πόλεως**, ἀσφαλῶς **διεφύλαξεν** αὐτὴν καὶ **ἐγένετο** ἀπ' ἐκείνου **μεγίστη** (ἐνν. ὁ Περικλῆς — ἡ πόλις) Θ.

§ 18. Ἑλλειψις τοῦ ῥήματος. Οἷονδήποτε ῥῆμα δύναται νὰ ἐλλείπῃ ἐκ μιᾶς προτάσεως, ὅταν τοῦτο εὐκόλως νοῆται εἴτε ἐκ τῆς σειρᾶς τοῦ λόγου εἴτε ἐκ τῆς ἀμέσου ἀντιλήψεως τῶν διαλεγομένων ἢ ἐκ τῆς συνήθους χρήσεως, ὅπως συμβαίνει ἰδίᾳ εἰς τὰ γνωμικά, τὰς παροιμίας καὶ τὰς ἐπιφωνηματικὰς προτάσεις: ὁ μὲν **Κεράμων** δούλους **τρέφει**, **ἐγὼ** δὲ **ἐλευθέρους** (ἐνν. τρέφω) Ξ. *μηδὲν ἄγαν* (ἐνν. ποίει). *ἐξ ὄνυχος τὸν λέοντα* (ἐνν. γινώσκει τις). *σοφὸν τὸ σαφές* (ἐνν. ἐστί). *κοινὴ ἢ τύχη καὶ τὸ μέλλον ἀόρατον* Ἰσοκρ. *δεῦρο*, ὦ *Σώκρατες* (ἐνν. ἐλθέ). Πρβλ. *στό καλὸ* (ἐνν. πῆγαινε). *χρόνια πολλὰ* (ἐνν. νὰ ζήσης). *Θέρος-τρύγος πόλεμος* (=ὁ θέρος καὶ ὁ τρύγος εἶναι πόλεμος).

Σημείωσις. Τοῦ ῥήματος εἰμὶ τὸ γ' ἐνικὸν ἐστὶ συνηθέστατα παραλείπεται ἐπὶ τῶν οὐσιαστικῶν ἀκμῆ, ἀνάγκη, καιρός, χρεῶν, ὦρα κλπ., ἐπὶ τῶν ἐπιθέτων δῆλον, φανερόν, δυνατόν, οἶόν τε, ῥᾶδιον, χαλεπὸν-ἀμήχανον ὅσον, θαυμαστὸν ὅσον κλπ., ἐπὶ τῶν εἰς-τέον ῥηματικῶν ἐπιθέτων καὶ τῶν μετοχῶν δέον, εἰκός, πρέπον κλπ. **ἀνάγκη** φυλάττεσθαι (ἐνν. ἐστί) Δημ. οὐ **ῥάδιον** ἐν χρόνῳ ὀλίγῳ

μεγάλας διαβολάς ἀπολύεσθαι Πλ.ὐπὲρ τῆς ἐλευθερίας ἀγωνιστέον Δημ. βαρ-
βάων Ἑλλήνας ἀρχεῖν εἰκὸς Εὐρ.

Γενικῶς ἡ ἀπλή παράταξις ὑποκειμένου καὶ κατηγορουμένου, χωρὶς κανὲν
συνδετικὸν ῥῆμα ἦτο ἀρχῆθεν κανονικὴ. Καὶ ἐξηκολούθησε νὰ ὑπάρχῃ πάντοτε ἡ
τοιαύτη σύνταξις, ἰδίως εἰς γνωμικά, εἰς ἐπιγραφάς, εἰς τυπικὰς φράσεις τῶν
νόμων κ. λ. π. : *χρήματ' ἀνήρ. χαλεπὰ τὰ καλὰ. ἱερός ὁ χώρος τῆς Ἀρτέμιδος.*
(Πρβλ. τὰ σημερινά : Ἀνεμομαζώματα διαβολοσκοπισματα. Ἀσκεπιος ὁ νοῦς
διπλὸς ὁ κόπος). Αἱ τοιαῦται ἄνευ ῥήματος προτάσεις καλοῦνται ὀνοματικαὶ
προτάσεις.

§ 19. Ἐλλειψὶς τοῦ κατηγορουμένου ἢ πλειοτέρων τοῦ ἐνὸς
ὄρων τῆς προτάσεως. Τὸ κατηγορούμενον ἢ πλειότεροι τοῦ ἐνὸς
ὄροι τῆς προτάσεως δύνανται νὰ ἐλλείπουν, μόνον ὅταν εὐκόλως ἐν-
νοοῦνται ἐκ τῶν συμφραζομένων : *κάτοπτρον εἶδους χαλκός ἐστιν,*
οἶνος δὲ νοῦ (ἐνν. *κάτοπτρόν ἐστιν*).

Κ Ε Φ Α Λ Α Ι Ο Ν Β'

Ε Π Η Υ Ξ Η Μ Ε Ν Η Π Ρ Ο Τ Α Σ Ι Σ

§ 20. Οἱ κύριοι ὄροι τῆς προτάσεως (§ 6 καὶ § 7) δύνανται νὰ
ἔχουν συμπληρώματα τῆς ἐννοίας αὐτῶν, ἤτοι προσδιορισμούς : *Θου-
κιδίδης Ἀθηναῖος ξυνέγραψε τὸν πόλεμον. Κριτίας τῷ Θηραμένει
φίλος ἦν Ξ. Ἀγησίλαος παῖς ἔτι ἦν Ξ.*

1) Οἱ προσδιορισμοί, οἱ ὁποῖοι εἶναι ὀνόματα οὐσιαστικὰ ἢ
ἐπίθετα ἢ ἐπέχουν θέσιν ὀνόματος οὐσιαστικοῦ ἢ ἐπιθέτου, καλοῦνται
ὀνοματικοί. Οὗτοι

α) ὅταν μὲν συμφωνοῦν πρὸς τὸ προσδιοριζόμενον κατὰ πτώσιν,
λέγονται ὁμοίόπτωτοι : *Θουκιδίδης Ἀθηναῖος. Ἀριστείδης ὁ
δίκαιος. ἐκάλεσε Τολμίδην τὸν κήρυκα.*

β) ὅταν δὲ δὲν συμφωνοῦν πρὸς τὸ προσδιοριζόμενον κατὰ πτώ-
σιν, λέγονται ἑτερόπτωτοι : *νῆος Ἀπολλοδώρου. ὁδὸς τριῶν
ἡμερῶν.*

2) Οἱ προσδιορισμοί, οἱ ὁποῖοι εἶναι ἐπιρρήματα ἢ ἐπέχουν
θέσιν ἐπιρρήματος, καλοῦνται ἐπιρρηματικοί : *κατέβην χθὲς εἰς
Πειραιᾶ Πλ. Κόνων παρ' Εὐαγόραν εἰς Κύπρον ἀπέπλευσε Ξ. οἱ
λαγὼ τῆς νυκτὸς νέμονται Ξ. (πρβλ. νύκτωρ).*

1. Ὀνοματικοὶ προσδιορισμοὶ ὁμοίωπτοι.

α) Παράθεσις καὶ ἐπεξήγησις.

§ 21. Τὸ οὐσιαστικόν, τὸ ὁποῖον τίθεται ὡς ὁμοίωπτος προσδιορισμὸς ἄλλου οὐσιαστικοῦ, καλεῖται *π α ρ ά θ ε σ ι ς ἢ ἐ π ε ξ ἡ γ ῆ σ ι ς* αὐτοῦ.

1) Ὁ *κατὰ παράθεσιν προσδιορισμὸς* προσθέτει ἐν ὁπωσδήποτε κύριον καὶ γνωστὸν γνώρισμα τοῦ προσδιοριζομένου οὐσιαστικοῦ ἢ ἀπλῶς χαρακτηρίζει αὐτό. Γενικῶς ὁ προσδιορισμὸς οὗτος δύναται νὰ ἀναλύεται εἰς ἀναφορικὴν πρότασιν : *Δαρεῖος ὁ βασιλεὺς* (= δς βασιλεὺς ἦν). *Ἀθῆναι πόλις μεγάλη* (= αἱ πόλις μεγάλη εἰσίν). (Πρβλ. *Καποδίστριας ὁ Κυβερνήτης. Ἡ Ἁγία Σοφία, τὸ μέγα μοναστήρι*). *Φιλήσιος καὶ Λύκων, οἱ Ἀχαιοὶ Ἔ. θάρρος καὶ φόβον, ἄφρονε ξυμβούλω* Πλ. (Πρβλ. *Ὁ Ὀλυμπος καὶ ὁ Κίσαβος τὰ δύο βουνά*). (Πρβλ. καὶ § 13,1).

2) Ὁ *κατ' ἐπεξήγησιν προσδιορισμὸς* ἐπεξηγεῖ, ἥτοι διασφαιρίζει τὴν ἔννοιαν τοῦ προσδιοριζομένου οὐσιαστικοῦ, τὸ ὁποῖον συμβαίνει νὰ σημαίνει κάτι γενικὸν καὶ ἄοριστον. Κατὰ τὴν ἐρμηνείαν δύναται νὰ προτάσσεται αὐτοῦ ἡ λέξις *δηλαδὴ* : *ὁ παῖς με, ὁ Σάτυρος, ἀπέδρα* (=δηλαδὴ ὁ Σάτυρος) Πλ. *τοῦ ἡδίστου ἀκροάματος, ἐπαίνου, οὔποτε σπανίζετε* (=δηλαδὴ ἐπαίνου) Ἐ. (Πρβλ. *Οἱ κλέφτες τ' ἀπαντήσανε, οἱ Κολοκοτρωναῖοι*).

Σημείωσις. Ἡ ἐπεξήγησις ἐνίοτε δηλοῦται σαφέστερον μὲ τὴν προσθήκην τῆς λέξεως *λέγω* (= θέλω νὰ πῶ, ἐνωῶ) : *Τελαμῶνι δεῖξει μητρὶ τε, Ἐριβοῖα λέγω* Σοφ. Τότε ὅμως ἡ ἐπεξήγησις ἐκφέρεται συνήθως *κατ' αἰτιατικὴν ὡς ἀντικείμενον τοῦ λέγω* : *προσέκρουσα ἀνθρώπων πονηρῶ, Ἀνδροτίωνα λέγω* (= τὸν Ἀνδροτίωνα ἐνωῶ) Δημ.

§ 22. Κατὰ παράθεσιν προσδιορισμὸν δέχονται συνηθέστατα καὶ ἀντωνυμίαι, ἰδίᾳ δὲ αἱ προσωπικαὶ καὶ αἱ δεικτικαὶ : *ἡμεῖς οἱ στρατηγοὶ Ἐ. τούτου τιμῶμαι ἐμαυτόν, ἐν πρυτανείῳ σιτήσεως* Πλ. Ὀμοίως : *Θεμιστοκλῆς ἦκω παρὰ σέ* (=ἐγὼ ὁ Θεμιστοκλῆς ἦκω κλπ.) Θ.

Σημείωσις. Εἰς τὰς κτητικὰς ἀντωνυμίας *ἡμέτερος, ὑμέτερος, σφέτερος*, λαμβανομένης μετ' ἐμφάσεως, προστίθεται ὡς προσδιορισμὸς κατὰ παράθεσιν ἡ γενικὴ πληθυντικὴ τῆς ὀριστικῆς ἀντωνυμίας αὐτός, καθόσον αἱ λέξεις *ἡμέτερος, ὑμέτερος καὶ σφέτερος* ἰσοδυναμοῦν μὲ τὴν πληθυντικὴν γενικὴν τῶν προσωπικῶν ἀντωνυμιῶν, *ἡμῶν, ὑμῶν, σφῶν* : *πολὺ ἀπὸ*

τῆς ἡμετέρας αὐτῶν μέλλομεν πλεῖν (= ἀπό τῆς χώρας ἡμῶν αὐτῶν) Θ. οἱ Ἀργεῖοι τῷ σφετέρῳ αὐτῶν κέρα προεξήξαν (= τῷ κέρα σφῶν αὐτῶν) Θ.

Ὁμοία σύνταξις ὑπάρχει εἰς φράσεις, ὁποῖαι π.χ. **δαῖρ ἔμὸς ἔσχε κυνώπιδος** (= ἐμοῦ τῆς κυνώπιδος). **Γοργεῖη κεφαλῇ, δεινοῖο πελώρου** (= τῆς Γοργούς, τοῦ δεινοῦ πελώρου) Ὁμ. **Ἀθηναῖος εἶ, πόλεως τῆς μεγίστης** (= ἔξ Ἀθηνῶν, πόλεως κλπ.).

§ 23. Ὡς ἐπεξήγησις ὀνόματος, μάλιστα δὲ τοῦ οὐδετέρου δεικτικῆς ἀντωνυμίας, τίθεται πολλάκις ἀπαρεμφατικὴ ἢ ἄλλη πρότασις, ἰδίᾳ εἰδική: **εἰς οἰωνὸς ἀριστος, ἀμύνεσθαι περὶ πάτρης** Ὁμ. **οὐκ ἐπὶ τούτῳ κᾄθηται ὁ δικαστής, ἐπὶ τῷ καταχαρίζεσθαι τὰ δίκαια** Πλ. **ταῦτα λέγω, ὡς τὸ παράπαν οὐ νομίζεις θεοὺς** Πλ.

Ἀντιστρόφως δὲ μία παράθεσις δύναται νὰ ἀποδίδεται εἰς ὀλόκληρον πρότασιν, τῆς ὁποίας τὸ περιεχόμενον νὰ χαρακτηρίζη κατὰ τινα τρόπον. Ἡ τοιαύτη παράθεσις κανονικῶς προτάσσεται καὶ διὰ τοῦτο καλεῖται **π ρ ο ε ξ α γ γ ε λ τ ι κ ῆ**: **ὁ τάχιστος τῶν λόγων, τέθηκε θεῖον Ἰοκάστης κᾶρα Σοφ.**

Συνηθέστατα λαμβάνονται ὡς προεξαγγελτικαὶ παραθέσεις αἱ φράσεις: τὸ λεγόμενον, τὸ τῆς παροιμίας, τὸ τοῦ Ὀμήρου, τὸ κεφάλαιον, τὸ μέγιστον ἢ τὸ πάντων μέγιστον, τὸ δεινότατον ἢ τὸ πάντων δεινότατον, τὸ ἔσχατον, δυοῖν θάτερον, ἀμφοτέρων, τούναντίον κ.ἄ.τ. **τὸ λεγόμενον, κατόπιν ἑορτῆς ἤκομεν** (= ὅπως συνήθως λέγουν) Πλ. **καὶ τὸ πάντων δεινότατον, ὑμεῖς μὲν τοῦτον οὐ προὔδοτε, οὗτος δὲ ὑμᾶς νῦν προδédωκεν** Αἰσχίν.

β) Ἐπιθετικοὶ προσδιορισμοί.

§ 24. Ἐπιθετικὸς προσδιορισμὸς λέγεται τὸ ἐπίθετον, τὸ ὁποῖον προσδιορίζει ἓν οὐσιαστικὸν οὕτως, ὥστε νὰ ἀποτελῇ μετ' αὐτοῦ μίαν ἔννοιαν: **μεγάλῃ πόλις** (πρβλ. **μεγαλόπολις**). **ὁ σοφὸς ἀνὴρ.**

Ὁ ἐπιθετικὸς προσδιορισμὸς συμφωνεῖ μὲ τὸ προσδιοριζόμενον οὐσιαστικὸν ὄχι μόνον κατὰ πτώσιν, ἀλλὰ καὶ κατὰ γένος καὶ ἀριθμὸν: **ἀγαθοὶ στρατιῶται. μεγάλα πράγματα.** οὐδὲν διαφέρει ἀνθρωπος ἀκρατῆς θηρίον τοῦ ἀμαθεστάτου **Ξ.**

Σημεῖωσις. Ὅτι ὁ ἐπιθετικὸς προσδιορισμὸς μετὰ τοῦ οὐσιαστικοῦ, τὸ ὁποῖον προσδιορίζει, ἀποτελεῖ μίαν ἔννοιαν, δεικνύει καὶ τοῦτο, ὅτι δηλαδὴ ταῦτα ἀμφοτέρωθεν δύναται νὰ ἔχουν ἕτερον κοινὸν προσδιορισμὸν: **πόλις ἐρήμη μεγάλη**

(= ἐρημόπολις μεγάλη). ἐφόρει χιτῶνα πορφυροῦν, ποδήρη, στολιδωτὸν τὰ κάτω Ξ.

Ὅταν δὲ δύο ἢ περισσότεροι ἐπιθετικοὶ προσδιορισμοὶ τοῦ αὐτοῦ οὐσιαστικοῦ νοοῦνται κεχωρισμένοι, τότε συνδέονται διὰ τοῦ καί: φίλος σαφῆς καὶ ἀγαθός Ξ. Ἄλλὰ τὸ ἐπίθετον πολλὸς λαμβανόμενον μετ' ἄλλου ἐπιθετικοῦ προσδιορισμοῦ συνδέεται μὲν μετ' αὐτοῦ διὰ τοῦ τὲ—καί, δὲν ἐννοεῖται ὅμως κεχωρισμένως διὰ πολλῶν τε καὶ δεινῶν πραγμάτων σεσσωσμένοι πίστετε (= διὰ πολλῶν δεινῶν πραγμάτων) Ξ.

§ 25. Ὡς ἐπιθετικοὶ προσδιορισμοί, ἐκτὸς τῶν ἐπιθέτων, τῶν μετοχῶν, τῶν (ἐπιθετικῶν) ἀντωνυμιῶν καὶ τῶν (ἐπιθετικῶν) ἀριθμητικῶν, λαμβάνονται πολλάκις

1) μετὰ τῶν ὀνομάτων ἀνῆρ, γυνή, ἄνθρωπος, ὀνόματα οὐσιαστικὰ προσηγορικά, τὰ ὅποια δηλοῦν ἡλικίαν, ἀξίωμα, ἐπάγγελμα, ἐθνικότητα κ.τ.τ.: γέρων ἀνῆρ, γραῦς γυνή, ἄνδρες δικασταί, ἀνῆρ τύραννος, ἄνθρωποι ὑπογραμματεῖς. (Πρβλ. Γέρος ἄνθρωπος, γριά γυναίκα, παπᾶς ἄνθρωπος).

2) μετὰ τῶν γεωγραφικῶν ὄρων, ὄρος, λίμνη, ποταμός κ.τ.τ. τὰ γεωγραφικὰ κύρια ὀνόματα αὐτῶν, ὅταν εἶναι τοῦ αὐτοῦ γένους καὶ ἀριθμοῦ καὶ προτάσσονται ἐκείνων μετὰ τοῦ ἄρθρου: τὸ Πήλιον ὄρος, ὁ Ἄλφειός ποταμός, ἡ Ἀχερουσία λίμνη.

3) μετὰ οἰουδήποτε ὀνόματος γενικῆ πτώσεως οὐσιαστικοῦ ἢ ἐπίρρημα ἢ ἐμπρόθετον μετὰ τὸ ἄρθρον πρὸ αὐτῶν: ὁ τοῦ βασιλέως θρόνος (= ὁ βασιλεὺς θρόνος), οἱ Ἀθηναῖοι δικασταί (= οἱ Ἀθηναῖοι δικασταί), τὰς ἡδονὰς θήρευε τὰς μετὰ δόξης (= τὰς ἐνδόξους) Ἰσοκρ. (Πρβλ. Ὁ κάτω κόσμος. Τὸ πρὸς τὰ ἐδῶ σίτι).

§ 26. Ὁ σύναρθρος ἐπιθετικὸς προσδιορισμὸς πολλάκις ἐκφέρεται καθ' ἑαυτὸν, ὡς οὐσιαστικὸν ἔνευ τοῦ ὑπ' αὐτοῦ προσδιοριζομένου οὐσιαστικοῦ, τὸ ὅποιον παραλείπεται ὡς εὐκόλως ἐννοούμενον ἐκ τῆς συνήθους χρήσεως: ὁ μὲν δειλὸς τῆς πατρίδος, ὁ δὲ φιλόδοξος τῆς πατρώας οὐσίας ἐστὶ προδότης (ἐνν. ἀνῆρ). οἱ εἰδότες τὰ δέοντα (= οἱ ἄνδρες οἱ εἰδότες τὰ δέοντα πράγματα) Ξ. (Πρβλ. Ὁ τρελλὸς εἶδε τὸ μεθυσμένο κι ἔφυγε).

Οὕτω πολλὰ ἐπίθετα ἢ μετοχαὶ καὶ ἐπιρρήματα ἢ ἐμπρόθετοι προσδιορισμοὶ μετὰ τὸ ἄρθρον πρὸ αὐτῶν λαμβάνονται καὶ ἀντὶ οὐσιαστικῶν, ὡς

1) οἱ ἀθάνατοι (= οἱ θεοί), οἱ θνητοὶ (= οἱ ἄνθρωποι), οἱ πολλοὶ

(=ό λαός ο δημοκρατικός), οί ὀλίγοι (=οί ὀλιγαρχικοί), οί λέγοντες (=οί ῥήτορες, οί πολιτευόμενοι), ὁ ἄκρατος (=ό οἶνος ὁ ἄκρατος), οί κάτω (=οί θεοὶ τοῦ Ἄδου ἢ οί νεκροὶ) κλπ. (Πρβλ. οί πλούσιοι, οί φτωχοί—τὸ μαῦρο, τὸ βετσινᾶτο, (ένν. χρασί): **Τ' ἀντρειωμένου τ' ἄματα**).

2) ἡ πατρίς, ἡ ξένη, ἡ οἰκουμένη, ἡ πολεμία (ένν. γῆ ἢ χώρα), ἡ ἐπιούσα, ἡ προτεραία, ἡ ὑστεραία (ένν. ἡμέρα), ἡ δεξιὰ, ἡ ἀριστερά (ένν. χεῖρ), ἡ γραφική, ἡ μουσική, ἡ ῥητορική (ένν. τέχνη), ἡ εὐθεῖα (ένν. γραμμὴ ἢ ὁδός), ἡ πλατεῖα, ἡ ταχίστη (ένν. ὁδός), ἡ τριήρης, ἡ πεντηκόντορος (ένν. ναῦς), ἡ εἰμαρμένη, ἡ πεπρωμένη (ένν. μοῖρα), κλπ. (Πρβλ. τὰ ξένα—τὸ δεξί, τὸ ζερβί—ἡ καλογεμική, κλπ.).

3) τὸ ἱερὸν (=ό ναός), τὰ ἱερά (=τὸ θῦμα ἢ ἡ θυσία), τὰ οἰκεῖα, τὰ τῆς πόλεως, τὰ τῶν πολεμίων, τὰ οἴκοι, τὰ δέοντα (ένν. πράγματα), τὸ κοινόν (=ἡ κοινότης, ἡ πόλις, τὸ κράτος), τὸ πεζόν ἢ τὸ πεζικόν, τὸ ἵππικόν, τὸ πελταστικόν, τὸ ναυτικόν (ένν. στρατεύμα), τὸ παρόν, τὸ παρελθόν, τὸ μέλλον (= ὁ παρῶν χρόνος, κλπ.) (Πρβλ. τὸ μωρό, τὸ μικρό, τὰ λεπτά κλπ.).

Οὕτω ἀρκετῶν ἐπιθέτων ἢ μετοχῶν τὸ οὐδέτερον μετὰ τοῦ ἄρθρου κατήντησε νὰ λαμβάνεται καὶ ὡς ἀφηρημένον οὐσιαστικόν ἢ ὡς ὄνομα περιληπτικόν: τὸ κακόν (=ἡ κακία), τὸ δίκαιον (= ἡ δικαιοσύνη), τὸ Ἑλληνικόν, (=οἱ Ἕλληνες ἢ ὁ Ἑλληνισμός), τὸ βαρβαρικόν (= οἱ βάρβαροι), τὸ ὑπήκοον (=οἱ ὑπήκοοι).

γ) Κατηγορηματικοὶ προσδιορισμοί.

§ 27. Κατηγορηματικὸς προσδιορισμὸς λέγεται ὁ δι' ἐπιθέτου ἢ ἐπιθετικῆς μετοχῆς ὁμοιόπτωτος προσδιορισμὸς ἐνὸς οὐσιαστικοῦ, ὁ ὁποῖος δὲν ἀποτελεῖ μετ' αὐτοῦ μίαν ἔννοιαν, ἀλλ' ἀπλῶς ἀποδίδει εἰς τὸ οὐσιαστικόν μίαν παροδικήν¹ ιδιότητα: **Ἀγησίλαος φαιδρῶ τῷ προσώπῳ ἐκέλευσε** (= με πρόσωπον φαιδρὸν) **Ξ. ἠὲλίξεσθε ἐγκεχαλινωμένοις τοῖς ἵπποις Ξ.** (Πρβλ. *Πεπλατεῖτε με τὸ κεφάλι ὄρθιο. Κάθετα με τὰ χέρια σταυρωμένα*).

1. Ὁ κατηγορηματικὸς προσδιορισμὸς εὐρίσκεται πρὸς τὸ ὑπ' αὐτοῦ προσδιοριζόμενον οὐσιαστικόν εἰς ἡν σχέσιν τὸ κατηγορούμενον τῆς προτάσεως πρὸς τὸ ὑποκείμενον αὐτῆς (§ 7, 2), ἦτοι διὰ τοῦ κατηγορηματικοῦ προσδιορισμοῦ νῦν ἀποδίδεται εἰς τὸ οὐσιαστικόν μία ιδιότης, ἡ ὅποια διακρίνεται ἀπὸ ἀντίθετον ιδιό-

Ὡς κατηγορηματικοὶ προσδιορισμοὶ συνηθέστατα λαμβάνονται εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν :

1) Τὰ ἐπίθετα ἄκρος, μέσος, ἔσχατος, ὅταν πρόκειται νὰ διακριθῇ μέρος τοῦ προσδιοριζομένου οὐσιαστικοῦ ἀπὸ τὸ ὅλον ἢ ἀπὸ τὰ ἄλλα μέρη αὐτοῦ : ἐκ κεφαλῆς εἰς πόδας ἄκρους (= ἔως τὰ ἄκρα τῶν ποδῶν) "Ὁμ. ἐν αἰθέρι μέσῳ κατέστη λαμπρὸς ἥλιου κύκλος (= εἰς τὸ μέσον τοῦ αἰθέρος) Σοφ. τάξιν ἐσχάτην Αἴας ἔχει (= τὸ ἔσχατον μέρος τῆς παρατάξεως) Σοφ.

2) τὰ ἐπίθετα πᾶς, ἅπας, ὅλος (= ὁλόκληρος), μόνος καὶ αἱ ἀντωνυμίαι αὐτὸς (ὡς ὀριστική) καὶ ἕκαστις : πᾶσαν ὑμῖν τὴν ἀλήθειαν ἐρῶ. κατεκείμεν τὴν νύκτα ὅλην Πλ. μόνην τὴν τῶν ἀνθρώπων γλῶτταν οἱ θεοὶ ἐποίησαν οἶαν ἀρθροῦν τὴν φωνήν Ξ. αὐτὸς Μένων ἐβούλετο ἰέναι (= ὁ ἴδιος ὁ Μένων, χωρὶς νὰ τὸν παρακινήσῃ ἄλλος κανεὶς) Ξ. ἡ καταδίκη ἦν κατὰ τὸν ὀπλίτην ἕκαστον δύο μναὶ (-).

Σημείωσις. Μετὰ τοῦ ἄρθρου τὰ ἀνωτέρω ἐπίθετα ὡς ἐπιθετικοὶ προσδιορισμοὶ ἔχουν διάφορον σημασίαν π.χ. ὁ μέσος = ὁ εἰς τὸ μέσον εὑρισκόμενος. ὁ πᾶς ἢ ὁ ὅλος = τὸ σύνολον, ἐν τῷ συνόλῳ οὐδ' οἱ πάντες ἀνθρωποὶ δύναται ἄν διελθεῖν (= τὸ σύνολον τῶν ἀνθρώπων) Ξ. ὥσπερ τὰ τοῦ προσώπου μόρια ἔχει πρὸς τὸ ὅλον πρόσωπον (= πρὸς τὸ πρόσωπον ἐν τῷ συνόλῳ τοῦ λαμβανόμενον) Πλ. ὁ μόνος υἱός (= ὁ μονογενὴς υἱός). (Ἰββλ. Μὴν εὐδατε τὸ γιοῦλή μου, τὸ μοναχὸ παιδί μου ;).

2. Ὀνοματικοὶ προσδιορισμοὶ ἑτερόπτωτοι.

α) Εἰσαγωγή. Αἱ πτώσεις.

§ 28. Αἱ πτώσεις τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς γλώσσης ἀρχῆθεν ἦσαν ὀκτώ : ἦτοι ἡ ὀνομαστική, ἡ κλητική, ἡ αἰτιατική, ἡ γενική, ἡ ἀφαιρετική, ἡ δοτική, ἡ τοπική, ἡ ὀργανική· ἀλλὰ σὺν τῷ χρόνῳ ἐχάθησαν ἐξ αὐτῶν αἱ τρεῖς : ἦτοι ἡ ἀφαιρετική, συγχωνευθεῖσα μετὰ τῆς γενικῆς, καὶ ἡ τοπική καὶ ἡ ὀργανική, συγχωνευθεῖσαι μετὰ τῆς δοτικῆς.

τητα τοῦ αὐτοῦ οὐσιαστικοῦ : τέμνει ὄξει τῷ πελέκει (= μετὰ τὸν πέλεκυν ὀξύν, καὶ ὄχι ἀμβλύν). Ὁ δὲ ἐπιθετικὸς προσδιορισμὸς ἐκφράζει ἰδιότητα ἐνὸς οὐσιαστικοῦ γνωστῆν ἤδη καὶ ὑπάρχουσαν εἰς αὐτό, καὶ δι' αὐτοῦ διαστέλλεται τὸ οὐσιαστικὸν τοῦτο ἀπὸ ἄλλο ὁμοειδές, τὸ ὅποιον δὲν ἔχει τὴν ἰδιότητα ταύτην : τέμνει τῷ ὄξει πελέκει (= μετὰ τὸν ὀξύν πέλεκυν, καὶ ὄχι μετὰ τὴν ἀμβλύν).

1) **Ἡ ὀνομαστική** εἶναι ἡ πτώσις, διὰ τῆς ὁποίας ἐν γένει δίδεται ἀπάντησις εἰς τὴν ἐρώτησιν τίς ; (= ποιός), ἡ πτώσις, ἡ ὁποία δηλοῖ τὸν φορέα τῆς ῥηματικῆς ἐννοίας, ἦτοι ἡ πτώσις τοῦ ὑποκειμένου τῆς προτάσεως, καθὼς καὶ ἡ πτώσις τοῦ κατηγορουμένου καὶ τῶν ὁμοιοπτώτων προσδιορισμῶν τοῦ ὑποκειμένου καὶ τοῦ κατηγορουμένου, ἡ πτώσις τῶν τίτλων ἢ ἐπιγραφῶν κ.τ.τ. **Κλέαρχος Λακεδαιμόνιος** φυγὰς ἦν **Ξ**. ἤγεῖτο **Ἀρχίδαμος ὁ Ζευξιδάμου, Λακεδαιμονίων βασιλεὺς Θ**. (*Ὁμίρον*) **Ἰλιάς, Ὀδύσεια. ἱερός ὁ χῶρος τῆς Ἀρτέμιδος Ξ**.

Σημείωσις. Πολλάκις συμβαίνει νὰ χρησιμοποιηται εἰς μίαν πρότασιν μία ὀνομαστικὴ, ἡ ὁποία συντακτικῶς δὲν εὐρίσκεται εἰς καμίαν σχέσιν μετὰ τὸ ῥῆμα ἢ ἄλλην λέξιν τῆς προτάσεως : **οἱ δὲ φίλοι, ἦν τις ἐπίσθηται αὐτοῖς χεῖρσθαι, ὥστε ὠφελείσθαι ἀπ' αὐτῶν, τί φήσομεν αὐτοὺς εἶναι ; Ξ**. Πρβλ. *Τότε ὁ ποντικός γίνηκεν ἡ καρδιά του.* (Ἀπὸ ἓνα παραμῦθι). Ἡ τοιαύτη ὀνομαστικὴ λέγεται ψυχολογικὸν ὑποκείμενον τῆς προτάσεως, διότι ἐκφράζει τὴν ἐννοίαν, ἡ ὁποία κυριαρχεῖ ἐν τῇ ψυχῇ τοῦ ὁμιλοῦντος καὶ τὴν ὁποίαν οὗτος τὴν παρουσιάζει ἔτσι ἀνεξάρτητον καὶ αὐτοτελῆ, ὡς τὸ κύριον στοιχεῖον τῆς φράσεως, ἀδιαφορῶν διὰ τὴν συντακτικὴν συμφωνίαν τῶν λέξεων.

2) **Ἡ κλητικὴ** εἶναι ἡ πτώσις, μετὰ τὴν ὁποίαν καλοῦμεν καὶ ἐν γένει προσαγορευόμεν πρόσωπα ἢ καὶ πράγματα : **δεῦρο, ὦ Σῶκρατες. ὦ ἦλιε καὶ γῆ.** (Πρβλ. *Ἐδῶ Πέτρο. Μὴ με μαλώνης, Κίσαβε*).

Σημείωσις. Πολλάκις συνδέονται κλητικὴ καὶ ὀνομαστικὴ ἢ τίθεται ὀνομαστικὴ ἀντὶ κλητικῆς : **ὦ Ἀγασίαιε καὶ πάντες οἱ παρόντες Λακεδαιμόνιοι Ξ. ἡ Πρόκνη, ἔκβαυε** (= ὦ Πρόκνη). (Πρβλ. *Γεῖά σας, χαρά σας, μάστοροι καὶ σεῖς οἱ μαθητάδες. Ποῦ εἰστε οἱ Μποτσαραῖοι ;*).

3) **Ἡ αἰτιατικὴ** εἶναι ἡ πτώσις, διὰ τῆς ὁποίας ἐν γένει δίδεται ἀπάντησις εἰς τὴν ἐρώτησιν : τίνα ; (ποιόν ;), πόσον ; ἦτοι ἡ πτώσις, ἡ ὁποία δηλοῖ τὸ πρόσωπον ἢ τὸ πρᾶγμα, εἰς τὸ ὁποῖον κατευθύνεται ἡ ἐνέργεια τοῦ ὑποκειμένου· προσέτι δὲ ἡ πτώσις, ἡ ὁποία δηλοῖ ἔκτασιν τόπου ἢ χρόνου : **φιλεῖ σε ὁ πατήρ καὶ ἡ μήτηρ. ἀπέχει Πλάταια Θηβῶν σταδίους ἑβδομήκοντα Θ. ἐνταῦθα ἔμεινε Κῦρος καὶ ἡ στρατιὰ ἡμέρας εἴκοσιν Ξ**.

4) **Ἡ καθαρὰ γενικὴ** εἶναι ἡ πτώσις, διὰ τῆς ὁποίας ἐν γένει δίδεται ἀπάντησις εἰς τὴν ἐρώτησιν τίνοσ ; ἡ πτώσις, ἡ ὁποία δηλοῖ (κυριολεκτικῶς καὶ μεταφορικῶς) τὴν περιοχὴν, εἰς τὴν ὁποίαν

περιλαμβάνεται κάτι τι, ἤτοι ἡ πτώσις, μετὰ τὴν ὁποίαν ἐκφράζεται σχέσις κτήσεως ἢ ἐξαρτήσεως, τὸ ὅλον, τοῦ ὁποίου μέρος εἶναι κάτι τι, ἢ τὸ ὅλον, εἰς μέρος τοῦ ὁποίου ἐξαπλοῦται μία ἐνέργεια : αἱ τριγες τῆς κεφαλῆς. Συρακοῦσας Ἀρχίας τῶν Ἑρακλειδῶν ὤκισε (= εἰς ἐκ τῶν Ἑρ.). Θ. σταγόνες ὕδατος. Ἐκτορος Ἀνδρομάχη. τῶν κηρίων ὅσοι ἔφαγον ἄφρονες ἐγένοντο (= ἀπὸ τὰ κηρία) Ξ.

5) Ἡ ἀφαιρετικὴ γενικὴ εἶναι ἡ πτώσις, διὰ τῆς ὁποίας ἐν γένει δίδεται ἀπάντησις εἰς τὴν ἐρώτησιν : πότεν ; (ἀπὸ τίνος ; ἐκ τίνος ;), ἤτοι ἡ πτώσις, ἡ ὁποία δηλοῖ τίς ἢ ἀφετηρία μιᾶς πράξεως : Θέτις ἀνέδυ πολιτῆς ἁλός (= ἐκ τῆς θαλάσσης). Ὀμ., Α 359. Ἥρη μειδήσασα παιδὸς ἐδέξατο χειρὶ κύπελλον (= παρὰ τοῦ παιδὸς) Ὀμ., Α 596. ἀπέχει Πλάταια Θηβῶν σταδίους ἑβδομήκοντα (= ἀπὸ τὰς Θήβας) Θ.

6) Ἡ καθαρὰ δοτικὴ εἶναι ἡ πτώσις, διὰ τῆς ὁποίας ἐν γένει δίδεται ἀπάντησις εἰς τὴν ἐρώτησιν : εἰς τίνα ; διὰ τίνα ; (γὰρ ποιόν ;), ἤτοι ἡ πτώσις, ἡ ὁποία δηλοῖ τὸ πρόσωπον ἢ τὸ πρᾶγμα, εἰς τὸ ὅποιον ἀποβλέπει ἢ τὸ ὅποιον ἐνδιαφέρει μία πρᾶξις ἢ ἐν πρᾶγμα : ἡ μωρία δίδωσιν ἀνθρώποις κακὰ (= εἰς τοὺς ἀνθρ.). ἕκαστος οὐχὶ τῷ πατρὶ καὶ τῇ μητρὶ μόνον γεγένηται, ἀλλὰ καὶ τῇ πατρίδι (= ὄχι μόνον γὰρ τὸν πατέρα του κλπ.). ἤλοι ταῖς θύραις (= διὰ τὰς θύρας, ἤτοι γὰρ κάρφωμα τῶν θυρῶν).

7) Ἡ τοπικὴ δοτικὴ εἶναι ἡ πτώσις, διὰ τῆς ὁποίας ἐν γένει δίδεται ἀπάντησις εἰς τὴν ἐρώτησιν : ποῦ ; πότε ; ἤτοι ἡ πτώσις, ἡ ὁποία δηλοῖ (κυριολεκτικῶς ἢ μεταφορικῶς) τὸν τόπον, ἐντὸς τοῦ ὁποίου συμβαίνει τι : Ἀχιλλεὺς εὔδε μυχῶ κλισίης (= ἐν τῷ μυχῶ) Ὀμ. πατὴρ σὸς αὐτόθι μίμνει ἀγρῶ (= ἐν τῷ ἀγρῶ) Ὀμ. τῇ πρώτῃ ἡμέρᾳ ἐδήθουν τὴν γῆν, τῇ δὲ ὑστεραίᾳ πρὸς τὴν πόλιν προσέβαλλον Θ.

8) Ἡ ὀργανικὴ δοτικὴ εἶναι ἡ πτώσις, διὰ τῆς ὁποίας ἐν γένει δίδεται ἀπάντησις εἰς τὴν ἐρώτησιν : με τίνα ; με τί ; (με ποιόν ; πῶς ;), ἤτοι ἡ πτώσις, ἡ ὁποία δηλοῖ τὸ πρόσωπον ἢ τὸ πρᾶγμα, τὸ ὅποιον συνὸδεύει τὸ ὑποκείμενον κατὰ τινα ἐνέργειάν του (δοτικὴ τῆς συνοδείας) ἢ τὸ ὅποιον χρησιμοποιεῖ ὡς ὄργανον αὐτοῦ διὰ ταύτην (κυρίως ὀργανικὴ δοτικὴ) : ἐντεῦθεν Κῦρος ἐξελαύνει συντεταγμένῳ τῷ στρατεύματι (= μετὰ τὸ στρατεύμα) Ξ. Ναυσικὰ ἴμασεν μᾶστιγι ἡμίονους (= μετὰ τὴν μᾶστιγα) Ὀμ.

Σημείωσις. Ἡ ἀνάμειξις τῶν πτώσεων καὶ κατόπιν ἡ ἀπόλειξις μερικῶν

ἐξ αὐτῶν προῆλθεν ἀφ' ἐνὸς μὲν ἕνεκα τῆς ὁμοιότητος τοῦ τύπου αὐτῶν (πρβλ. οἶκω δοτική—οἶκοι τοπική, οἶκω = οἶκοθεν ἀφαιρετική) ἢ τῆς σημασίας αὐτῶν (πρβλ. "Ἡρῆ ἐδέξατο χεῖρὶ κύπελλον, ἔνθα ἡ λέξις χεῖρὶ ἠδύνατο νὰ ἐκλαμβάνετο καὶ ὡς πτώσεως τοπικῆς = εἰς τὸ χεῖρὶ τῆς, καὶ ὡς πτώσεως ὀργανικῆς = μετὰ τὸ χεῖρὶ τῆς), ἀφ' ἑτέρου δὲ ἕνεκα τῆς χρήσεως ταυτοσήμων ἐμπροσθέντων (πρβλ. λέγω τινὶ τι καὶ λέγω πρὸς τινά τι).

β) Ἡ γενικὴ μετὰ οὐσιαστικῶν καὶ ἐπιθέτων.

§ 29. Ἡ γενικὴ συναπτομένη μετὰ οὐσιαστικῶν ἢ ἐπιθέτων ὡς ἐτερόπτωτος προσδιορισμὸς αὐτῶν δηλοῖ

1) ἐν δειρημένον ὄλον (γενικὴ διαιρετική) : ἀνὴρ τοῦ δήμου "Ομ. (Πρβλ. ἀνθρωπος τοῦ λαοῦ). ἀπέθανε τῶν στρατηγῶν Στησίλεως (= ἀπὸ τοὺς στρ.). Ἡρόδ. ὀλίγοι τῶν στρατιωτῶν. τὸ ἦμισυ τοῦ στρατοῦ. μέσον ἡμέρας Ξ.

2) τὴν ὕλην, ἐκ τῆς ὁποίας εἶναι κάτι τι, ἢ τὸ περιεχόμενον αὐτοῦ : κόπη ἐλέφαντος (= λαβὴ ἀπὸ ἐλεφαντοστοῦν) "Ομ. ἄμαξαί σίτου (= φορτωμένη σιτάρι). "Ομ. ἀγέλη βοῶν (= κοπάδι ἀπὸ β.) Ξ.

3) τὸν κτήτορα (γενικὴ κτητική) : Περικλέους οἶκος. Ἀριστομάχη Ἀριστοκλέους. ἱερός ὁ χώρος τῆς Ἀρτέμιδος (= ἀφιερωμένος εἰς τὴν Ἄρτ.). Ξ. οἱ κίνδυνοι τῶν ἐφεσθηκῶτων ἴδιοι Δημ. Ἐπίθετα συντασσόμενα μετὰ γενικῆς κτητικῆς συνήθη εἶναι τὰ : οἰκεῖος, ἴδιος, κοινός, συγγενής, ἐταῖρος, φίλος, ἐχθρός, ξένος (τινός).

4) τὸν δημιουργόν τινος : νόμος Σόλωνος. ἔλκος ὕδρου (= ἀπὸ ὕδρου, ἦτοι ἀπὸ δάγκαμα ὕδρου) "Ομ.

5) ἰδιότητα, ἐπὶ ὀνομάτων, τὰ ὁποῖα σημαίνουν μέγεθος τι ἢ ἡλικίαν, συναπτόμενα μετ' ἀριθμητικῶν προσδιορισμῶν : δύο ἡμερῶν πλοῦς Δημ. ὀκτὼ σταδίων τεῖχος Θ. παῖς τριῶν ἐτῶν. (Πρβλ. δέκα χρονῶν ἀγόρι).

6) τὴν ἀξίαν ἢ τὸ τίμημα : δέκα μνῶν χωρίον Ἰσαῖ. ἱερὰ (θυσία) τριῶν ταλάντων. ἡ ἀνθρωπίνῃ σοφία ὀλίγου τινός ἀξία ἐστὶν Ξ. δόξα χρημάτων οὐκ ὠνητὴ Ἰσοκρ.

7) τὴν αἰτίαν : δίκη κλοπῆς (= διὰ κλοπῆν). ὄργη τῶν πραιομένων Δημ. (Πρβλ. Ἡ πίκρα τοῦ χωρισμοῦ). οὐδείς ἐνοχος λιποταξίου οὐδὲ δειλίας.

Ἐπίθετα συντασσόμενα μετὰ γενικῆς τῆς αἰτίας συνήθη εἶναι τὰ : αἰτίας, ὑπεύθυνος, ὑπόδικος, ὑπόλογός (τινος).

1. Παρ' Ὀμήρῳ ἡ λέξις ψιλοῦται.

8) τὸ ὑποκειμενὸν ἐνεργείας τινὸς (γενικὴ ὑποκειμενική): *Θουκυδίδης ξυνέγραψε τὸν πόλεμον τῶν Πελοποννησίων καὶ Ἀθηναίων* Θ. (= οἱ Π. καὶ οἱ Ἀθ. ἐπολέμησαν πρὸς ἀλλήλους). (Πρβλ. εἶναι θέλημα Θεοῦ = θέλει ὁ Θεός).

9) Τὸ ἀντικείμενον ἐνεργείας τινὸς (γενικὴ ἀντικειμενική): *νομεὺς ἀγέλης* Ξ. (πρβλ. *νέμει ἀγέλην*). ἢ *τῶν ἐφήβων ἐπιμέλεια* (πρβλ. *ἐπιμελεῖται τῶν ἐφήβων*). *Κοίτων ἦν Σωκράτους ὀμιλητῆς* Ξ. (πρβλ. *ὠμίλει Σωκράτει*). *Σωκράτης οὐδὲ τούτων ἀπήκοος ἦν* (πρβλ. *ἤκουσε καὶ ταῦτα*).

§ 30. Ἐπίθετα μετὰ γενικῆς ἀντικειμενικῆς συντασσόμενα εἶναι πολλά, ἰδίᾳ δὲ ὅσα ἔχουν ἀντίστοιχα ἢ συνώνυμα ῥήματα συντασσόμενα μετὰ γενικῆς. Οὕτω συνήθως

1. συντάσσονται μετὰ καθαρᾶς γενικῆς (§ 28,4) τὰ ἐπίθετα

α) τὰ ἐπιμελείας ἢ ἀμελείας σημαντικά: *ἐπιμελής, ἀμελής, ὀλίγωρός τινός*.

β) τὰ μνήμης ἢ λήθης σημαντικά: *μνήμων, ἀμνήμων, ἐπιλήσιμον τινός*.

γ) τὰ ἐμπειρίας ἢ ἀπειρίας σημαντικά: *ἐμπειρός, ἀπειρός, τρίβων, ἀθήτης τινός*. Πλ.

δ) τὰ μετοχῆς ἢ πλησμονῆς σημαντικά: *μέτοχος, κοινωρός, μεστός, πλήρης τινός*.

ε) τὰ φειδοῦς ἢ ἀφειδίας σημαντικά: *φειδωλός, ἀφειδής τινός*.

στ) τὰ ἀρχικᾶ καὶ τὰ ἐναντία αὐτῶν: *κύριος, ἐγκρατής, ἀκράτωρ, ὑπήκοός τινός*.

Σημείωσις. Κατ' ἀναλογίαν πρὸς τὰ ἀνωτέρω ἐπίθετα συντάσσονται μετὰ γενικῆς ἀντικειμενικῆς (ἰδίᾳ εἰς τοὺς ποιητάς) καὶ μετοχαλ ῥημάτων, τὰ ὅποια συντάσσονται μετὰ αἰτιατικῆς: *οἰωνῶν σάφα εἰδώς*. Ὁμ., α 202. *διδασκόμενος πολέμοιο* Ὁμ. II, 811 (πρβλ. *ἐμπειρός τινός*).

II. Συντάσσονται μετὰ ἀφαιρετικῆς γενικῆς (§ 28,5) τὰ ἐπίθετα

α) τὰ χωρισμοῦ ἢ ἀπαλλαγῆς σημαντικά: *μόνος*. (= ἀποκεχωρισμένος), *ἔρημος, ἐλεύθερος, ἄγνός τινός*.

β) τὰ στερήσεως σημαντικά: *ἐνδεής, γυμνός, κενός, ὀρφανός τινός*.

γ) τὰ διαφορᾶς σημαντικά: *διάφορος, ἕτερος, ἄλλος, ἀλλότριός τινός*: *ἄλλα τῶν δικαίων* (=διαφορετικὰ ἀπὸ τὰ δ.). Ξ.

δ) τὰ παραθετικά καὶ ὅσα ἔχουν ἔννοιαν συγκρίσεως (γενική συγκριτική): *πρότερος, ὕστερος, διπλάσιος, πολλαπλάσιός τινος: ἀξιοτεκμαρτότερον τοῦ λόγου τὸ ἔργον ἐστὶν (= ἀπὸ τὸν λόγον) Ξ. ναυμαχία αὕτη μεγίστη δὴ τῶν πρὸ αὐτῆς γεγένηται Θ. Ἐπύναξα προτέρα Κύρου εἰς Ταρσοὺς ἀφίκετο Ξ.*

Σημείωσις. "Οτι ἡ γενική, μετὰ τῆς ὁποίας συντάσσονται τὰ ἀνωτέρω ἐπίθετα, εἶναι ἀφαιρετική (§ 28,5), ἤτοι πτώσις, ἥτις δηλοῖ τὸ π ὅ θ ε ν ὀ ρ μ ᾶ τ α ἰ τ ι, δεικνύει σαφῶς ἡ ἀντίστοιχος σύνταξις τῶν ἐπιθέτων τούτων εἰς τὴν νέαν Ἑλληνικὴν, εἰς τὴν ὁποίαν συντάσσονται μὲ ἐμπρόθετον, ἀποτελούμενον ἀπὸ τὴν πρόθεσιν ἀ π ὸ καὶ αἰτιατικὴν: Ἐλεύθερος ἀπὸ βάσανα. Ὀρφανὸς ἀπὸ πατέρα. Διαφορετικὸς ἀπὸ σένα. Ὁ Πέτρος εἶναι μεγαλύτερος ἀπὸ τὸν Παῦλον.

γ) Ἰδιαιτεραὶ παρατηρήσεις περὶ τῆς συντάξεως τῶν παραθετικῶν.

§ 31. α) Τὸ συγκριτικόν. 1) Τὸ πρόσωπον ἢ τὸ πρᾶγμα, τὸ ὁποῖον συγκρίνεται πρὸς ἄλλο τι ὁμοειδές, καλεῖται π ρ ὠ τ ο ς ὅ ρ ο ς τῆς συγκρίσεως· ἐκεῖνο δέ, πρὸς τὸ ὁποῖον γίνεται σύγκρισις αὐτοῦ, καλεῖται δ ε ὑ τ ε ρ ο ς ὅ ρ ο ς τῆς συγκρίσεως: ὁ Ὀλυμπος ὑψηλότερος τῆς Ὀσσης ἐστὶν (Ὀλυμπος ἀ' ὅρος τῆς συγκρίσεως — Ὀσσα β' ὅρος τῆς συγκρίσεως).

2) Ὁ ἀ' ὅρος τῆς συγκρίσεως ἐκφέρεται ποικιλοτρόπως, καθόσον οὗτος δύναται νὰ περιέχεται ὄχι μόνον εἰς τὸ ὑποκείμενον τῆς προτάσεως, ἀλλὰ καὶ εἰς οἰονδήποτε ἄλλον ὅρον αὐτῆς, κύριον ἢ δευτερεύοντα: τὴν πόλιν κατέστησαν ἰσχυροτέραν τῆς τῶν πολεμίων. προσήκει μοι μᾶλλον ἐτέρων ἄρχειν. καλῶς ἀκούειν μᾶλλον ἢ πλουτεῖν θέλε.

3) Ὁ β' ὅρος τῆς συγκρίσεως

α) ὅταν μὲν εἶναι οὐσιαστικὸν ἢ ἄλλη τις λέξις ἀντὶ οὐσιαστικοῦ λαμβανομένη (πρβλ. § 8), κανονικῶς μὲν ἐκφέρεται κατὰ γενικὴν (ἀφαιρετικὴν), σπανιώτερον δὲ διὰ τοῦ μορίου ἦ (= παρὰ) καὶ ὁμοιόπτως πρὸς τὸν ἀ' ὅρον τῆς συγκρίσεως: σιγὴ ποτ' ἐστὶν αἰρετωτέρα λόγου (= ἀπὸ τὸν λόγον). προσήκει μοι μᾶλλον ἐτέρων ἄρχειν (= ἢ ἐτέροις, παρὰ εἰς ἄλλους) Θ. τὸ φυλάσσειν τὰ γαθὰ χαλεπώτερον τοῦ κτήσασθαι ἐστὶν Δημ. Παρύσατις ἐφίλει Κύρον μᾶλλον ἢ τὸν Ἀρταξέρηξιν Ξ. οἱ Πέρσαι Κύρῳ μᾶλλον φίλοι ἦσαν ἢ βασιλεῖ Ξ.

β) ὅταν δὲ δὲν εἶναι οὐσιαστικόν, ἀλλὰ κάποια ἄλλη λέξις ἢ φράσις, ἐκφέρεται πάντοτε διὰ τοῦ ἦ καὶ ὁμοιοτρόπως πρὸς τὸν ἀ' ὅρον τῆς

συγκρίσεως : *καλῶς ἀκούειν μᾶλλον ἢ πλουτεῖν θέλε. Σωκράτης παίζων οὐδὲν ἤττων ἢ σπουδάζων ἐλυσιτέλει τοῖς συνδριατροῖβουσι Ξ.*

Σ η μ ε ἰ ω σ ι ς. Ὁ β' ὅρος τῆς συγκρίσεως ἐκφέρεται σπανίως καὶ διὰ τῆς προθέσεως ἀντί ἢ πρὸ μετὰ γενικῆς, ἢ διὰ τῆς παρὰ μετὰ αἰτιατικῆς (ὅπως συν-ηθέστατα εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν) : *μείζονα ὅστις ἀντί τῆς αὐτοῦ πάτρως φίλον νομίζει, τοῦτον οὐδαμοῦ λέγω (= ἀπὸ τὴν πατρίδα του) Σοφ. μὴδὲν περὶ πλείονος ποιοῦ πρὸ τοῦ δικαίου (= ἐμπρὸς εἰς τὸ δίκαιον· ἀπὸ τὸ δίκαιον) Πλ. ἡλίον ἐκλείπεις πικρότεροι παρὰ τὰ ἐκ τοῦ πρῶν χρόνου μνημονεούμενα ξυνέβησαν Θ.*

Ὅταν δὲ πρόκειται νὰ δηλωθῇ μεγάλη δυσαναλογία μεταξύ τῶν συγκρινόμενων, ὁ β' ὅρος τῆς συγκρίσεως ἐκφέρεται διὰ τοῦ ἢ κατὰ μετὰ αἰτιατικῆς ἢ διὰ τοῦ ἢ ὥστε ἢ διὰ τοῦ ἢ ὡς μετ' ἀπαρεμφάτου : *Ἄγρις ἔτυχε σεμνοτέρας ἢ κατ' ἀνθρώπων ταφῆς Ξ. φοβοῦμαι μὴ τι μείζον ἢ ὥστε φέρειν δύνασθαι κακὸν τῇ πόλει συμβῆῃ Ξ.*

§ 32. Ὁ β' ὅρος τῆς συγκρίσεως πολλάκις παραλείπεται, ὡς ἐννοούμενος ἐκ τῶν συμφραζομένων, ἢ ἐκφέρεται βραχυλογικῶς : τὰ τῶν ἀγρίων ὄνων κρέα ἦν παραπλήσια τοῖς ἐλαφείοις, ἀπαλώτερα δὲ (ἐνν. αὐτῶν) Ξ. ἢ τῆς πόλεως δύναμις ἤττων τῶν ἐναντίων ἐστὶν = ἤττων τῆς δυνάμεως τῶν...) Ξ. (Πρβλ. Ὁ Πέτρος ἔχει μεγαλύτερο σπίτι ἀπὸ τὸν Παῦλο (= ἀπὸ τὸ σπίτι τοῦ Παύλου).

Σ η μ ε ἰ ω σ ι ς. Βραχυλογικὴν ἔκφρασιν τοῦ β' ὅρου τῆς συγκρίσεως ἀποτελοῦν καὶ αἱ γενικαὶ τοῦ ὄντος, τοῦ λόγου ἢ λόγου, τοῦ δέοντος, τοῦ προσήκοντος, τοῦ εἰωθότος κ.τ.τ., αἱ ὁποῖαι ἰσοδυναμοῦν μὲ τὸ ἢ καὶ ὀλόκληρον πρότασιν : ἡ *Κακία ἐφαίνετο λευκότερα καὶ ἐρυθρότερα τοῦ ὄντος (= ἢ ὄντως ἦν, δηλ. ἀπὸ ὅ,τι πράγματι ἦτο) Ξ. ἐγένετο κρείσσον λόγῳ τὸ εἶδος τῆς νόσου (= ἢ ὥστε δύνασθαι τῷ λόγῳ ἐξηγήσασθαι αὐτὸ) Θ.*

§ 33. 1) Συνήθως συγκρίνονται δύο πρόσωπα ἢ πράγματα ὡς πρὸς μίαν κοινὴν ιδιότητά των καὶ δηλοῦνται ὅτι τὸ ἐν ἐξ αὐτῶν ἔχει τὴν ιδιότητα ταύτην εἰς ἀνώτερον βαθμὸν. Ἡ τοιαύτη σύγκρισις καλεῖται σ ὕ γ κ ρ ι σ ι ς ὑ π ε ρ ο χ ῆ ς. (Οὕτως εἰς τὰ προηγούμενα παραδείγματα).

2) Πολλάκις γίνεται σύγκρισις δύο προσώπων ἢ πραγμάτων ὡς πρὸς τινα ιδιότητα ἀντίθετον ἐκείνης, τὴν ὁποῖαν ἔχει τὸ ἕτερον ἐξ αὐτῶν ἢ συγκρίνονται δύο ιδιότητες ἢ δύο καταστάσεις ἢ δύο ἐνέργειαι τοῦ αὐτοῦ προσώπου ἢ πράγματος καὶ δηλοῦνται ἢ ὑπάρχουσα μεταξὺ αὐτῶν ἀντίθεσις. Ἡ τοιαύτη σύγκρισις καλεῖται σ ὕ γ κ ρ ι σ ι ς ἀ ν τ ι θ ἑ σ ε ω ς : *Ξενίας καὶ Πασίων κακίους εἰσὶ περὶ ἡμᾶς ἢ ἡμεῖς*

περὶ ἐκείνους (=ό Ξ. καὶ ό Π. εἶναι κακὸ ἰ πρὸς ἡμᾶς καὶ ὄχι ἀγαθὸ ἰ, ὅπως ἡμεῖς πρὸς ἐκείνους) Ξ. Κ. Ἐν. 1, 4, 8. Ἰθι, γέρον, μὴ μ' ἐρέθιζε, **σαώτερος ὡς κε νέηαι** (=γιά νά ἀπέλθης σῶος καὶ ὄχι βεβλάμμενος, ὅπως θά συμβῆ, ἐάν μένης καὶ μ' ἐρεθίζης) Ὁμ., Α 32. φθονέσθαι **κρέσσον ἐστίν ἢ οἰκτίρεσθαι** (=εἶναι καλύτερον νά φθονῆται κανεῖς εὐτυχῶν παρά νά τυγχάνῃ οἰκτου δυστυχῶν, ἦτοι μεταξὺ τῶν δύο κακῶν, τοῦ φθονεῖσθαι καὶ τοῦ οἰκτίρεσθαι, ὀλιγώτερον κακὸν καὶ ἐπομένως προτιμότερον εἶναι τὸ φθονεῖσθαι) Ἐρ. 3,52.

Σημείωσις α'. Ἐπὶ συγκρίσεων ἀντιθέσεως, ὅταν συγκρίνονται δύο ιδιότητες ἢ καταστάσεις ἢ ἐνέργειαι τοῦ αὐτοῦ προσώπου ἢ πράγματος, τὰ σχετικὰ ἐπιθετα κανονικῶς ἐκφέρονται ἀμφοτέρω εἰς συγκριτικὸν βαθμὸν μὲ τὸ μῦρον ἢ μεταξὺ αὐτῶν : στρατηγοὶ **πλειόνες ἢ βελτίονες** (=μᾶλλον πολλοὶ παρά καλοί, ἦτοι πολλοί, ὄχι ὅμως καὶ καλοὶ) Ἄρφ. ἐποίησα **ταχύτερα ἢ σοφώτερα** (=ἐνήργησα ταχέως, ἀλλ' ὄχι σοφῶς) Ἐρὸδ.

Σημείωσις β'. Εἰς συγκρίσεις ἀντιθέσεως πολλάκις τὸ συγκριτικὸν ἰσοδυναμεῖ μὲ τὸ θετικὸν καθ' ἑαυτὸ ἢ μετὰ τοῦ μῦρου πῶς (= κάπως, ὀλίγον) : οἱ τε πρεσβύτεροι καὶ οἱ **νεώτεροι** (= οἱ πρεσβῦται καὶ οἱ νέοι) Ἰσοκρ. **μή τι νεώτερον ἀγγέλλεις**; (= νέον τι) Πλ. Κῦρος ἦν ἴσως **πολυλογώτερος**. (= πολυλόγος πῶς) Ξ. τὸ **στράτευμα ἀτακτότερον ἐχώρει** (= ἀτάκτως πῶς, οὐχὶ ὅλως εὐτάκτως) Θ. (Πρβλ. τὸ **μεγαλύτερο τὸ ψάρι τρώει τὸ μικρότερο** = τὸ μεγάλο ψάρι τρώει τὸ μικρό. Ὁ ἄρρωστος **σήμερα εἶναι καλύτερα** = κάπως καλῶς, ὄχι τόσον ἀσχημα ὅσον χθές).

§ 34. β) Τὸ ὑπερθετικόν. 1) Ἀρχῆθεν τὸ ὑπερθετικὸν εἶναι ἀπλῶς ἕτερος τύπος τοῦ συγκριτικοῦ, ἢ δὲ κυρίᾳ διαφορᾷ μεταξὺ αὐτῶν εἶναι ὅτι διὰ μὲν τοῦ συγκριτικοῦ γίνεται σύγκρισις πρὸς ἕν ἢ πρὸς ἄλλα ὁμοῦ λαμβανόμενα καὶ ὡς ἐν τι θεωρούμενα (Ἀρταξέρξης ἦν πρεσβύτερος **Κύρου**. χρυσὸς δὲ κρείσσων **μυρίων λόγων βροτοῖς**)· διὰ δὲ τοῦ ὑπερθετικοῦ γίνεται σύγκρισις πρὸς πάντα τὰ ὁμοειδῆ, ἀλλὰ νοούμενα ἐν ἕκαστον χωριστᾶ : Θουκυδίδης **ξυνέγραψε τὸν πόλεμον τῶν Πελοποννησίων καὶ Ἀθηναίων ἐλπίσας ἀξιολογώτατον αὐτὸν ἔσεσθαι τῶν προγεγενημένων** (=ἀξιολογώτατον καὶ ἀξιολογώτερον ἐν συγκρίσει πρὸς ἕνα ἕκαστον τῶν προγεγενηστέρων) Θ.

2) Ἐ μετὰ τοῦ ὑπερθετικοῦ συναπτομένη γενικὴ εἶναι ἀρχῆθεν (ἀφαιρετικὴ) γενικὴ συγκριτικὴ, ὅπως καὶ ἡ γενικὴ, ἢ ὁποία συνάπτεται μετὰ τοῦ συγκριτικοῦ. Κατόπιν ὅμως κατανατᾶ αὕτη νά εἶναι γενικὴ διαιρετικὴ (§ 29,1), ἐφόσον τὸ διὰ τοῦ ὑπερθετικοῦ βαθμοῦ

συγκρινόμενον εἶναι ἓν ἐκ τῶν πολλῶν ἐκείνων, πρὸς ἕκαστον τῶν ὁποίων συγκρίνεται : **Ἀθηναίων σοφώτατος Σωκράτης ἦν** (= ἐνὸς ἐκάστου τῶν Ἀθηναίων, εἰς τοὺς ὁποίους περιλαμβάνετο καὶ αὐτός)· πρβλ. **Κῦρος ἀγαθὸν ἰπέων κράτιστος ἦν ἰππεὺς Ξ**.

Σ η μ ε ί ω σ ι ς. Οὕτω ἐξηγεῖται ἡ σύνταξις ἐπιθέτων συγκριτικοῦ ἢ υπερθετικοῦ βαθμοῦ μετὰ γενικῆς τῆς αὐτοπαθοῦς ἀντωνυμίας, ὅταν ὁ λόγος εἶναι περὶ τοῦ διαφόρου βαθμοῦ μιᾶς ιδιότητος ἐνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ προσώπου εἰς διάφορα χρονικά σημεῖα : **σοφώτερος ἑμαυτοῦ ἐγενόμην** (= παρ' ὅ,τι ἤμουν πρὶν καθ' ὅλον τὸν βίον μου). **τότε σοφώτατος σαυτοῦ ἦσθα** (= σοφώτερος ἀπὸ κάθε ἄλλῃν περιόδου τῆς ζωῆς σου) Ξ.

3) Τὸ ὑπερθετικὸν λαμβάνεται καὶ καθ' ἑαυτὸ ἄνευ προσδιορισμοῦ κατὰ γενικὴν, ὅταν πρόκειται νὰ δηλωθῇ ἀπλῶς ὅτι μία ιδιότης ὑπάρχει εἰς ἓν πρόσωπον ἢ πράγμα εἰς τὸν ἀνώτατον αὐτῆς βαθμὸν : **φῦναι ὁ Κῦρος λέγεται κάλλιστος**.

Σ η μ ε ί ω σ ι ς. Τοῦ ὑπερθετικοῦ ἡ ἔννοια πολλάκις ἐπιτείνεται διὰ τῆς προσθήκης διαφόρων λέξεων, ὡς **μάλιστα**, **ὅτι**, **ὡς**, **ἦ**, **οἶος**, **ὡς οἶόν τε**, **ἐν τοῖς**, **ἀνθρώπων**, **δή** : **ἐν τοῖς πρώτοις Ἀθηναῖοι τὸν σίδηρον κατέθετο** (= πρώτοι - πρώτοι οἱ Ἀθην.) Θ. (πρβλ. τοῦτο δοκεῖ **ἐν τοῖς μεγίστοις μέγιστον εἶναι** Πλ.). **σὺ ταύτην κάλλιστ' ἀνθρώπων ἐπίστασαι** Πλ. (πρβλ. **Ὁ προστυχώτερος ἄνθρωπος τοῦ κόσμου**). **ὁμολογεῖται πρὸς πάντων κράτιστος δὴ γενέσθαι**. Ξ. **ἀποκρίνει ὡς οἶόν τε διὰ βραχυτάτων** Πλ.

Ὁμοίως καὶ διὰ τῆς προσθήκης τῆς γενικῆς πληθυντικῆς τοῦ θετικοῦ τοῦ ἐπιθέτου : **κακῶν κάκιστε**.

β) Ἡ δοτικὴ μετὰ οὐσιαστικῶν καὶ ἐπιθέτων.

§ 35. 1) Μετὰ οὐσιαστικῶν σπανίως συνάπτεται ἑτερόπτωτος προσδιορισμὸς κατὰ δοτικὴν. Εἶναι δὲ τὰ μετὰ δοτικῆς συντασσόμενα οὐσιαστικά παράγωγα ῥημάτων ἢ ἐπιθέτων, τὰ ὁποῖα συντάσσονται μετὰ δοτικῆς : **ἡ τοῦ θεοῦ δόσις ὑμῖν** Πλ. (πρβλ. **ἔδωκεν ὑμῖν ὁ θεός**). **οὐδεμία εὖνοια ἐμοὶ παρ' αὐτῶν** Ξ. (πρβλ. **οὐκ εὖνοι ἐμοὶ εἰσιν**).

2) Ἐπίθετα συντασσόμενα μετὰ δοτικῆς εἶναι πολλὰ :

α) Μετὰ καθαρᾶς δοτικῆς (§ 28,6) συντάσσονται τὰ ἐπίθετα, τὰ ὁποῖα σημαίνουν **ὠφέλειαν** ἢ **βλάβην**, **φιλιάν** ἢ **ἐχθραν**, **εὐπέθειαν** ἢ **ὑποταγήν**, τὸ **ἀρμόζον** ἢ τὸ **πρέπον**, καὶ τὰ ἀντίθετα τούτων : **ὠφέλιμος**, **βλαβερός** **τινι**—**φίλος**, **ἐχθρός**, **πολέμιος**, **ἐναντίος** **τινὶ**—**εὐπειθής**, **ὑπήκοός** **τινι**—**ἀρμόδιος**, **πρεπώδης**,

ἀπρεπής τινι : τύραννος άπας έχθρός έλευθερία και νόμοις έναντίος Δημ.

Σημείωσις : Τά επίθετα φίλος, έχθρός, πολέμιος κ.τ.τ. συντάσσονται και μετά γενικής (κτητικής), ίδια όταν λαμβάνονται μετά του άρθρου ως ουσιαστικά : οί φίλοι, οί έχθροί, οί πολέμοι τής πόλεως (§ 29,3)

β) Μετά οργανικής δοτικής (§ 28,8) συντάσσονται τά επίθετα, τά όποια σημαίνουν ταυτότητα ή όμοιότητα, ισότητα ή συμφωνία, άκολουθία ή διαδοχή, προσέγγισιν ή μεΐξιν, και πολλά επίθετα σύνθετα μετά τής προθέσεως έν ή σύν. **ό αυτός τινι**—όμοιος, άνόμοιος, παραπλήσιος, προσφερέής **τινι**—ίσος, άνισος, ίσοροπος, σύμφωνος, συνωδός, όμόγλωσσός **τινι**—άκόλουθος, διάδοχός **τινι**—πλησίος, γείτων, όμορος, συμμελής, άμεικτός **τινι**—συγγενής, σύμφυτος, έμφυτος, ένοχός **τινι** : οί πονηροί **άλλήλοις όμοιοι** Πλ. αιδώς και φόβος **έμφυτα τοίς άνθρώποις εισίν.**

Σημείωσις 1. Μετά τών επιθέτων, τά όποια σημαίνουν ταυτότητα ή όμοιότητα, πολλάκις ή δοτική λαμβάνεται βραχυλογικώς : κόμαι **Χαρίτεσιν** **όμοίαι** (= κόμαι όμοιαι ταίς κόμαις τών Χαρίτων) "Ομ (Πρβλ. § 32).

Σημείωσις 2. 'Η μετά επιθέτων συναπτομένη δοτική σημαίνει ένλοτε αναφοράν, ήτοι τό κατά τι : φιλοπροσήγορος **τώ τρόπω.** έρωμενέστατοι **ταίς ψυχαίς.**

γ) 'Η αίτιατική μετά ουσιαστικών και επιθέτων.

§ 36. 'Η αίτιατική ως έτερόπτωπος προσδιορισμός ουσιαστικών ή επιθέτων δέν είναι πολύ συνήθης, σημαίνει δέ αύτη μετά τούτων τό **κατά τι ή αναφοράν :** τυφλός **τά τ' ότα τάν τε νούν τά τ' όμματ'** εΐ Σοφ.

Συνήθεις τοιαύται αίτιατικαί μετ' ουσιαστικών είναι (τό) εύρος, (τό) ύψος, (τόν) άριθμόν, (τό) πληθος, (τό) όνομα : **άφικνουνται επί τόν Ζαπάταν ποταμόν, τό εύρος τετάρων πλέθρων Ξ. πόλις αυτόθι ώκειτο, Θάφακος όνομα.**

δ) Αί πλάγια πτώσεις μετ' έπιρρημάτων και έπιφωνημάτων.

§ 37. α') Γενική. 1) 'Εκ τών έπιρρημάτων συντάσσονται μετά γενικής.

α) έπιρρήματα τοπικά, χρονικά και ποσοτικά : **ένταϋθα τής ήπείρου Θ. πολλαχού τής γής** Πλ. **πρωί τής ημέρας** 'Ηρόδ. **τηνικαυτα**

τοῦ θέρουσ Ἄρφ. τρὶς τῆς ἡμέρας. τῶν τοιούτων ἄδην εἶχομεν (= μέχρι χορτασμοῦ, ἤτοι ἀφθονίαν ἀπὸ τὰ τοιαῦτα) Πλ. (Γενικὴ καθαρὰ τοῦ ὅλου· πρβλ. § 29, 1).

β) ἐπιρρήματα τροπικά, οἶον· πῶς, ὅπως, ὡς (μετὰ τοῦ ῥήματος ἔχω) εὖ, καλῶς, κακῶς, καὶ ἐπιρρήματα, τὰ ὁποῖα σημαίνουν ἀπομάκρυνσιν καὶ χωρισμόν, οἶον· ἔξω, ἐκτός, πόρρω ἢ πρόσω, κρούφα, λάθρα (τινός) : βασιλεὺς πῶς ἔχει παιδείας ; (= ὡς πρὸς τὴν παιδείαν) Πλ. (Πρβλ. Πῶς εἶναι ἀπὸ ὑγείαν ;). Ἡ Κέρκυρα καλῶς παράπλου κεῖται (= ὡς πρὸς τὸν παράπλου) Θ. (Γενικὴ ἀφαιρετικὴ, τῆς ἀφετηρίας ἢ τῆς ἀναφορᾶς· πρβλ. § 28,5 καὶ § 30, II).

Σημείωσις. Μετὰ γενικῆς ἐν γένει συντάσσονται καὶ τὰ λεγόμενα προθετικὰ ἐπιρρήματα ἐντός, ἐξω, ἐγγύς, πλησίον, πόρρω ἢ πρόσω, ἔμπροσθεν, ὀπισθεν, ἐκατέρωθεν, μεταξὺ, ἐναντίον κλπ. καὶ ἐπιρρήματα παράγωγα ἐξ ἐπιθέτων, τὰ ὁποῖα συντάσσονται μετὰ γενικῆς : ἀξίως λόγου (πρβλ. ἀξιος λόγου), οὐκ ἀπειρῶς αὐτοῦ ἔχω (πρβλ. ἀπειρός τινος).

2) Μετὰ ἐπιφωνημάτων συνάπτεται γενικὴ (ἀφαιρετικὴ), ἡ ὁποία δηλοῦ τὴν αἰτίαν τοῦ ψυχικοῦ παθήματος, τὸ ὁποῖον προκαλεῖ τὴν ἀναφώνησιν : φεῦ τῆς ἀνοίας ! Σοφ. αἰαὶ κακῶν ! οἴμοι τέκνων Εὐρ.

§ 38. β') Δοτικὴ. Ἐπιρρήματα συντασσόμενα μετὰ δοτικῆς ὀργανικῆς, § 28,8) συνήθη εἶναι τὸ ἅμα (= σύν, συγχρόνως μέ), ὁμοῦ (= μαζὶ μέ), καὶ τινὰ παράγωγα ἐπιθέτων ἢ ῥημάτων, τὰ ὁποῖα συντάσσονται μετὰ δοτικῆς : ἅμα τῇ ἡμέρᾳ. ταῦτα ἅμα τῷ κακῷ καὶ αἰσχροῦ ἐστι (= ἐκτός τοῦ ὅτι εἶναι κακά) Πλ. ὁμοῦ τῷ πηλῷ Ξ. ὁμοίως ἐκείνῳ (πρβλ. ὁμοίως τινι). συμφερόντως τοῖς φίλοις (πρβλ. συμφέρει τοῖς φίλοις Ξ.). ἐπομένως τῷ νόμῳ (πρβλ. ἐπομαί τινι Πλ.)

§ 39. γ') Αἰτιατικὴ. Ἐπιρρήματα συντασσόμενα μετὰ αἰτιατικῆς συνήθη εἶναι τὸ νῆ ἢ ναὶ μὰ (ἐπὶ βεβαιώσεως) καὶ τὸ μὰ ἢ οὐ μὰ (ἐπὶ ἀρνήσεως) : νῆ Δία ἢ ναὶ μὰ Δία, μὰ Δία ἢ οὐ μὰ Δία (πρβλ. μὰ τὴν Παναγία).

Σημείωσις. Ἡ παρὰ τὸ νή ἢ μὰ αιτιατική ἐξηγεῖται ὡς προελθοῦσα ἐκ παραλείψεως τῆς λέξεως ὄμνυμι (ἐπικαλοῦμαι μάρτυρα : νή Δία (= νή, ἔμνυμι τὸν Δία). Βλ. Ὁμ. Ψ 585. Ξεν. Κύρ. Ἄν. 6, 6, 17.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'

ΑΙ ΑΝΤΩΝΥΜΙΑΙ

§ 40. Αἱ ἀντωνυμῖαι, ἐπειδὴ ἐν γένει εἶναι λέξεις λαμβανόμεναι ἀντὶ ὀνομάτων οὐσιαστικῶν ἢ ἐπιθέτων, δύνανται νὰ ἀναπληροῦν εἰς μίαν πρότασιν οἰονδήποτε ὄρον αὐτῆς, ὁ ὁποῖος ἐκφέρεται διὰ ὀνόματος οὐσιαστικοῦ (§ 8, § 9, § 21 κ.έ., § 29) ἢ ἐπιθέτου (§ 8, § 9, § 24 κ.έ.).

α) Αἱ προσωπικαὶ ἀντωνυμῖαι καὶ ἡ ἀντωνυμία αὐτός.

§ 41. 1) Τῆς προσωπικῆς ἀντωνυμίας τοῦ γ' προσώπου ἡ μὴ ὑπάρχουσα ἐνική ὀνομαστική καὶ ἡ σπανία πληθυντική ὀνομαστική αὐτῆς (σφεῖς) ἀναπληροῦται ὑπὸ τῆς ἀντιστοίχου ὀνομαστικῆς τῶν δεικτικῶν ἀντωνυμιῶν *ὄδε, οὗτος, ἐκεῖνος*, ἢ ὑπὸ τῆς (ὀριστικῆς ἀντωνυμίας) αὐτὸς ἐπὶ ἐμφάσεως καὶ ἐκδηλώσεως σεβασμοῦ πρὸς τὸ περὶ οὗ πρόκειται πρόσωπον : *Ἐκτορος ἦδε γυνή* (ἐστὶ) Ὁμ. οὔτε *ἡμεῖς ἐκείνου* ἔτι στρατιῶται, οὔτε *ἐκεῖνος* ἔτι ἡμῖν μισθοδότης Ξ. αὐτὸς *ἔφα* (=ἐκεῖνος, ὁ Πυθαγόρας δηλαδὴ, καὶ ὄχι κανεὶς ἄλλος).

2) Τῶν ἰσχυροτέρων, ἤτοι τῶν ὀρθοτονουμένων τύπων τῶν πλαγίων πτώσεων τῶν προσωπικῶν ἀντωνυμιῶν (ἐμοῦ, ἐμοί, σοῦ, σοὶ κλπ.) χρῆσις γίνεται, ὅταν εἰς τὸν λόγον ὑπάρχῃ ἐμφασίς καὶ πρὸ πάντων ἀντιδιαστολή (πρβλ. § 17). Ἄλλως κακονικῶς γίνεται χρῆσις τῶν ἐγκλινομένων τύπων (μοῦ, μοί, κλπ.): *ἐγὼ μὲν, ὦ ἄνδρες, ἤδη ὑμᾶς ἐπαινῶ* ὅπως δὲ καὶ *ὑμεῖς ἐμὲ ἐπαινέσετε, ἐμοὶ μελήσει* Ξ. οὐκ *ἐμοί*, ἀλλὰ *σοὶ ἀρέσκει ταῦτα—ἔδοξέ μοι εἰς λόγους σοὶ ἔλθειν* Ξ. (πρβλ. Ἔμένα φωνάζει, ἐσένα φωνάζει—μὲ φωνάζει, σὲ φωνάζει).

Σημείωσις. Οἱ ὀρθοτονούμενοι τύποι τίθενται κανονικῶς καὶ κατόπιν τῶν προθέσεων: *παρ' ἐμοῦ, παρ' ἐμοί, περὶ ἐμέ, πρὸς σέ, κλπ.* (οὐδέποτε *παρά μου κλπ.* Ἄλλὰ: *πρὸς ἐμέ καὶ πρὸς με.*)

3) Αἱ εὐχρηστοὶ (εἰς τοὺς πεζοὺς συγγραφεῖς) πλάγιαι πτώσεις τῆς

προσωπικῆς ἀντωνυμίας τοῦ γ' προσώπου (οἱ, σφῶν, σφίσι, σφᾶς) λαμβάνονται συνήθως ἀντὶ τῶν αὐτοπαθῶν ἐπὶ ἐμμέσου ἀντανακλάσεως· (βλ. κατωτέρω § 42, 2, β') : ἔλεξαν ὅτι πέμψειε σφᾶς ὁ Ἰνδῶν βασιλεὺς (=σφᾶς αὐτούς—αὐτούς) Ξ. Γενικῶς δὲ ἀντὶ τῶν πλάγιων πτώσεων τῆς προσωπικῆς ἀντωνυμίας τοῦ γ' προσώπου λαμβάνονται αἱ πλάγιαι πτώσεις τῆς α ὑ τ ὅ ς, ὡς ἐπαναληπτικῆς, ἄνευ ἐμφάσεως, ἢ τῶν δεικτικῶν ἀντωνυμιῶν ὅ δε, ο ὕ το ς, ἐ κε ῖ ν ο ς, ὅταν ὑπάρχη ἔμφασις : Κλέαρχος Λακεδαιμόνιος φηγὰς ἦν **τούτῳ** συγγενόμενος Κῦρος ἠγάσθη τε **αὐτὸν** καὶ δίδωσιν **αὐτῷ** μυρίους δαρεικούς (=τὸν ἐξετίμησε πολὺ καὶ τ ο ὕ δίδει) Ξ. τὰ Κύρου οὕτως ἔχει πρὸς **ἡμᾶς**, ὥσπερ τὰ ἡμέτερα πρὸς **ἐκεῖνον** Ξ.

4) Ἡ ἀντωνυμία α ὑ τ ὅ ς

α) οὐδέποτε εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν λαμβάνεται ὡς δεικτικῆ, (ὅπως κανονικῶς λαμβάνεται εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν). Συναπτομένη δὲ μετὰ ὀνόματος οὐσιαστικοῦ ὡς ὀριστικῆ εἶναι κατηγορηματικὸς προσδιορισμὸς αὐτοῦ : **αὐτὸς Μένων** ἐβούλετο ἰέναι παρὰ Ἀριαίων Ξ. (πρβλ. § 27, 2).

β) εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν λαμβάνεται καὶ μετὰ τοῦ ἄρθρου πρὸς δῆλωσιν ταυτότητος : τὴν Ἀττικὴν ἄνθρωποι ᾤκουν **οἱ αὐτοὶ** αἰεὶ (= οἱ ἴδιοι, καὶ ὅχι ἄλλοτε ἄλλοι).

γ) ὡς ὀριστικῆ λαμβάνεται καθ' ἑαυτὴν ὅχι μόνον ἐπὶ τοῦ γ' προσώπου, ἀλλὰ πολλάκις καὶ ἐπὶ τοῦ α' καὶ τοῦ β' προσώπου ἄνευ τῶν προσωπικῶν ἀντωνυμιῶν τῶν προσώπων τούτων : καὶ **αὐτὸς** πολλῶν πολέμων ἐμπειρὸς εἰμι (καὶ ἐγὼ αὐτός) Θ. σοφοῖς ὀμιλῶν **καὐτὸς** ἐκβήσει σοφός (=καὶ σὺ αὐτός, καὶ σὺ ὁ ἴδιος), ἔδοξε δὲ **χορῆναι αὐτούς** τε ἔλθεῖν ἐπὶ θεῶν τάνδρος καὶ ἡμᾶς συμπαλασβεῖν (=ἡ μ ᾶ ς τ ε αὐτούς=καὶ ἡμεῖς οἱ ἴδιοι) Πλ.

δ) κατόπιν τακτικοῦ ἀριθμητικοῦ ὡς κατηγορηματικὸς προσδιορισμὸς ὀνομάτων, οἷα τὰ ὀνόματα σ τ ρ α τ η γ ὅ ς, π ρ ε σ β ε υ τ ῆ ς κλπ. χρησιμεύει, ἵνα ἐξαίρη τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος πρόσωπον ὡς τὸ κύριον καὶ σπουδαιότατον : Κορινθίων στρατηγὸς ἦν Ξενοκλείδης **πέμπτος αὐτός** (=πρῶτος στρατηγὸς μὲ τέσσαρας ἄλλους συστρατήγους) Θ.

β) Αἱ αὐτοπαθεῖς ἀντωνυμίαι.

§ 42. 1) Αἱ αὐτοπαθεῖς ἀντωνυμίαι οὐδέποτε εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν ἐκφέρονται μετὰ τοῦ ἄρθρου· πρβλ. ἐπελαθόμεν **ἐμαυτοῦ** (=ἐλ-

σμόνησα τὸν ἑαυτὸν μου) Πλ. γνῶθι **σαυτὸν** (= τὸν ἑαυτὸν σου). **ἑαυτοῦ κήδεταί ὁ προνοῶν ἀδελφοῦ** (= γιὰ τὸν ἑαυτὸν του φροντίζει) Ξ.

2) χρησιμοποιοῦνται

α) ὅπως καὶ εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν ἀντὶ τῶν προσωπικῶν ἀντωνυμιῶν ἐν γένει, ὅταν τὸ πρόσωπον ἢ τὸ πρᾶγμα, τὸ ὁποῖον δηλοῦται διὰ τῆς ἀντωνυμίας καὶ διὰ τοῦ ὑποκειμένου τῆς προτάσεως, εἶναι ἐν καὶ τὸ αὐτό· (ἄ μ ε σ ο ς ἢ ε ὑ θ ε ῖ α ἀντανάκλασις) : (ἐ γ ῶ) ἐπελαθόμεν **ἑμαυτοῦ** Πλ. (ὑ μ ε ῖ ς) **βλάψετε ὑμᾶς αὐτούς** Πλ. ὁ σοφὸς **ἐν ἑαυτῷ περιφέρει τὴν οὐσίαν**.

Σ η μ ε ῖ ω σ ι ς. Συνθήκω δμως (κατὰ τὸ δοκεῖ μοι ἢ ἐμοὶ δοκεῖ) λέγεται **δοκῶ μοι καὶ ἐμοὶ ἢ ἔμοιγε δοκῶ**, ἀντὶ τοῦ κανονικοῦ **δοκῶ ἐμαυτῷ**.

Ἐνίοτε δὲ ἡ αὐτοπαθῆς ἀντωνυμία ἀναφέρεται οὐχὶ εἰς τὸ ὑποκείμενον, ἀλλὰ εἰς τὸ ἀντικείμενον τῆς προτάσεως : **τὸν κωμάρχην ὄχουτο ἄγων Ξενοφῶν πρὸς τοὺς ἑαυτοῦ οἰκέτας** (= πρὸς τοὺς δούλους του, δηλ. τοῦ κωμάρχου) Ξ.

β) κατὰ τὸ γ' ἴδια πρόσωπον εἰς δευτερευούσας ἢ ἀπαρεμφατικὰς ἢ μετοχικὰς προτάσεις, ἀν καὶ τὸ σημαίνόμενον δι' αὐτῶν πρόσωπον ἢ πρᾶγμα εἶναι τὸ αὐτὸ οὐχὶ μὲ τὸ ὑποκείμενον τῆς δευτερευούσης προτάσεως ἢ τοῦ ἀπαρεμφάτου ἢ τῆς μετοχῆς, ἀλλὰ μὲ τὸ ὑποκείμενον τῆς κυρίας προτάσεως· (ἔ μ μ ε σ ο ς ἢ π λ α γ ῖ α ἀντανάκλασις) : **οἱ Κλαζομένοι τὴν Πολίχραν ετείχιζον, εἴ τι δέοι σφίσιν αὐτοῖς πρὸς ἀναχώρησιν** Θ. **ὁ ἥλιος οὐκ ἐπιτρέπει τοῖς ἀνθρώποις ἑαυτὸν ἀκριβῶς ὄραν** Ξ. **πολλοὶ ἀντέλεγον, ὡς οὐκ ἄξιον εἶη βασιλεῖ ἀφείναι τοὺς ἐφ' ἑαυτὸν στρατευσαμένους** Ξ.

Πολλάκις ὅμως ἐπὶ τῆς ἐμμέσου ἀντανάκλασεως χρησιμοποιεῖται ἡ προσωπικὴ ἀντωνυμία τοῦ γ' προσώπου, κατὰ τὰς εὐχρηστους πτώσεις αὐτῆς (οἶ, σφῶν, σφίσι, σφᾶς, § 41,3), συνθηθέστερον δὲ αἰ πλάγαι πτώσεις τῆς (ἐπαναληπτικῆς) ἀντωνυμίας α ὑ τ ὅ ς , ὅταν ὁ λόγος νοῆται ἐκφερόμενος ὡς ἀπὸ τοῦ διηγουμένου προσώπου (ἦτοι τοῦ συγγραφέως) καὶ οὐχὶ ὡς ἀπὸ τοῦ ὑποκειμένου τῆς κυρίας προτάσεως : λέγεται **Ἀπόλλων ἐκδεῖραι Μαρσῶν νικήσας ἐρίζοντά οἱ περὶ σοφίας** (= αὐτῷ) Ξ. **οἱ φυγάδες ἐδέοντο Κερκυραίων σφᾶς κατάγειν** (= αὐτούς) Θ. **λέγεται δεηθῆναι ἡ Κίλισσα Κύρον ἐπιδειξαι τὸ στράτευμα αὐτῇ** Ξ.

Σ η μ ε ῖ ω σ ι ς. Ἡ αὐτοπαθῆς ἀντωνυμία τοῦ γ' προσώπου λαμβάνεται ἐνίοτε

καὶ εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν ἀντὶ τῆς τοῦ α' καὶ τοῦ β' προσώπου : *δεῖ ἡμᾶς ἐρέσθαι ἑαυτοὺς* (= ἡμᾶς αὐτοὺς) Πλ. (ὕ μ ε ῖ ς) *ἀποφαίνετε σκαιοτάτους ἑαυτοὺς* (= ὕμᾶς αὐτοὺς) Λυσ.

Ἡ χρῆσις αὕτη ἐπεκράτησε σὺν τῷ χρόνῳ καὶ οὕτω προῆλθον αἱ αὐτοπαθεῖς ἀντωνυμῖαι τῆς νέας γλώσσης, τὸν *ἑαυτόν μου*, τὸν *ἑαυτόν σου*, τὸν *ἑαυτόν του* κλπ.

γ) Αἱ ἀλληλοπαθεῖς ἀντωνυμῖαι.

§ 43. Αἱ ἀλληλοπαθεῖς ἀντωνυμῖαι (ἀ λ λ ἦ λ ω ν, ἀ λ λ ἦ λ ο υ ς κλπ.) ἐκφέρονται πάντοτε (ὅπως καὶ αἱ αὐτοπαθεῖς ἀντωνυμῖαι) ἄνευ ἄρθρου : *ἀγαπᾶτε ἀλλήλους* (= ὁ ἕνας τὸν ἄλλον). *βασιλεῖα καὶ τυραννὶς διαφέρουσιν ἀλλήλων.*

Σ η μ ε ῖ ω σ ι ς. Πολλάκις ἀντὶ τῆς ἀλληλοπαθοῦς ἀντωνυμίας γίνεται χρῆσις τῆς αὐτοπαθοῦς (εἰς τὸν πληθυντικὸν ἀριθμὸν) : *διαλύσαθε τὰς πρὸς ὕμᾶς αὐτοὺς ἔχθρας* (= τὰς πρὸς ἀλλήλους) Ἰσοκρ. *ἀπίστως ἔχουσι πρὸς ἑαυτοὺς οἱ Ἕλληνες* (= πρὸς ἀλλήλους) Δημ.

δ) Αἱ κτητικαὶ ἀντωνυμῖαι.

§ 44. 1) Αἱ κτητικαὶ ἀντωνυμῖαι

1) λαμβάνονται, ὅπως τὰ ἐπίθετα ἐν γένει, μετὰ τοῦ ἄρθρου ἢ ἄνευ αὐτοῦ : ὁ ἐ μ ὸ ς φίλος—ἐ μ ὸ ς φίλος, οἱ ὕ μ ἔ τ ε ρ ο ι στρατιῶται — ὕ μ ἔ τ ε ρ ο ι στρατιῶται κλπ. (πρβλ. ὁ ἰ δ ι κ ὸ ς μ ο υ φίλος — ἰ δ ι κ ὸ ς μ ο υ φίλος κλπ.).

2) Χρησιμοποιοῦνται εἰς τὸν λόγον ἀντὶ τῆς γενικῆς (κτητικῆς) τῶν προσωπικῶν ἀντωνυμιῶν (μ ο ὕ, σ ο ὕ, ἡ μ ᾶ ν, κλπ., § 29,3), ὅταν ἡ σχέσηις τῆς κτήσεως ἐκφράζεται μετ' ἐμφάσεως ἢ δὲν ὑπάρχη μὲν ἔμφασις, ὑπάρχη ὅμως ταυτότητος τοῦ ὑποκειμένου τῆς προτάσεως καὶ τοῦ προσώπου, τὸ ὅποῖον δηλοῦται διὰ τῆς ἀντωνυμίας : *ἐρχεται ὁ ἐμὸς φίλος* (= ὁ ἰδικὸς μου φίλος), *ὁ σὸς φίλος* (= ὁ ἰδικὸς σου φίλος), *ὁ ἡμέτερος πατήρ* (= ὁ ἰδικὸς μας πατήρ) κλπ. — (ἐ γ ῶ) *στέργω τὸν ἐμὸν φίλον* (= τὸν φίλον μου), (ὕ μ ε ῖ ς) *στέργετε τὸν ὕμέτερον φίλον* (= τὸν φίλον σας) κλπ.

Σ η μ ε ῖ ω σ ι ς 1. Ἡ ἀρχῆθεν κανονικῶς ἐσχηματισμένη κτητικὴ ἀντωνυμία τοῦ γ' προσώπου ἐός, -ή, -ὸν (πρβλ. ἐ μ ὸ ς, -ή, -ὸν κλπ.) εἶναι ὄλως ἄχρηστος εἰς τοὺς πεζοὺς συγγραφεῖς, ἀντ' αὐτῆς δὲ χρησιμοποιεῖται ἄνευ μὲν ἐμφάσεως ἢ γενικῆ τῆς ἐπαναληπτικῆς ἀντωνυμίας (α ὕ τ ο ὕ, α ὕ τ ῆ ς κλπ.), μετ' ἐμφάσεως δὲ ἡ γενικὴ τῆς δεικτικῆς ἀντωνυμίας (ο ὕ τ ο ς ἢ ἐ κ ε ῖ ν ο ς) : *ἐρχεται ὁ φίλος αὐτοῦ* (= ὁ φίλος του) — *ὁ τούτου φίλος* (= ὁ ἰδικὸς του φίλος).

Ὁμοίως ἡ ἀντωνυμία σφέτερος εἶναι σπανία, ἀντ' αὐτῆς δὲ χρησιμοποιοῦται ἄνευ μὲν ἐμφάσεως ἢ γενικῆ τῆς ἐπαναληπτικῆς ἀντωνυμίας (αὐτῶν), μετ' ἐμφάσεως δὲ ἡ γενικὴ τῆς δεικτικῆς ἀντωνυμίας (τούτων ἢ ἐκείνων) : ἔρχεται ὁ φίλος αὐτῶν (= ὁ φίλος των) — ὁ τούτων φίλος (= ὁ ἰδικός των φίλος) κλπ.

Σημείωσις 2. Ὄταν ὑπάρχῃ ταυτότης τοῦ ὑποκειμένου τῆς προτάσεως καὶ τοῦ προσώπου, τὸ ὁποῖον δηλοῦται διὰ τῆς κτητικῆς ἀντωνυμίας, τότε ἐπὶ ἐμφάσεως χρησιμοποιοῦται ἀντὶ μὲν τοῦ ἐμός, σός, ἢ τῆς γενικῆς τούτου ἢ ἐκείνου, ἢ γενικῆ τῆς ἀντιστοίχου αὐτοπαθοῦς ἀντωνυμίας (ἐμαυτοῦ, σαυτοῦ, ἐαυτοῦ), ἀντὶ δὲ τῶν ἀπλῶν ἡμέτερος, ὑμέτερος, ἢ τῆς γενικῆς τούτων ἢ ἐκείνων, χρησιμοποιοῦται τὸ ἡμέτερος αὐτῶν, ὑμέτερος αὐτῶν καὶ ἡ γενικὴ ἐαυτῶν (πρβλ. § 22, Σημ.) : (ἐγὼ) στέργω τὸν ἐμαυτοῦ φίλον (= τὸν ἰδικόν μου φίλον) . (ὑμεῖς) στέργετε τὸν ὑμέτερον αὐτῶν φίλον (= τὸν ἰδικόν σας φίλον) . (οὗτοι) στέργουσι τοὺς ἐαυτῶν φίλους (= τοὺς ἰδικούς των φίλους) , κλπ.

ε) Αἱ δεικτικαὶ ἀντωνυμίαι.

§ 45. Ἐκ τῶν δεικτικῶν ἀντωνυμιῶν ὁ δε, οὗτος, ἐκεῖνος,

1) ἐπὶ αἰσθητῆς δείξεως, (ἦτοι ὅταν κανεὶς τὰς χρησιμοποιῆ δεικνύων συγχρόνως μὲ τὴν χεῖρα ἢ μὲ τὸ βλέμμα)

α) τῆς ὁδε γίνεται χρῆσις πρὸς δεῖξιν προσώπων ἢ πραγμάτων, τὰ ὁποῖα εἶναι ἐντελῶς πλησίον τοῦ ὀμιλοῦντος τοπικῶς ἢ χρονικῶς καὶ συνήθως νοοῦνται ὡς εὐρισκόμενα εἰς στενὴν σχέσιν πρὸς αὐτόν : Πλάτων ὁδε (= ἐτούτος ἐδῶ ὁ Πλ.). ἦδε ἡ ἡμέρα (= ἐτούτη, ἦτοι ἡ σημερινὴ ἡμέρα) Θ.

Ὁὕτω πολλάκις ἡ ὁδε λαμβάνεται ἀντὶ τῆς προσωπικῆς ἀντωνυμίας ἐγὼ ἢ ἀντὶ τῆς κτητικῆς ἐμός μετὰ δείξεως : ξὺν τῆδε ἀδελφῇ (= ξὺν ἐμοὶ τῇ σῇ ἀδελφῇ) Σοφ. σκήπτρω τυπεὶς ἐκ τῆσδε χειρὸς (ἐκ τῆσδε τῆς ἐμῆς χειρὸς) Σοφ.

β) τῆς οὗτος (= ἐτούτος, αὐτός) γίνεται χρῆσις πρὸς δεῖξιν προσώπων ἢ πραγμάτων, τὰ ὁποῖα εἶναι μὲν πλησίον τοῦ ὀμιλοῦντος τοπικῶς ἢ χρονικῶς, νοοῦνται ὁμως ὡς εὐρισκόμενα εἰς στενοτέραν σχέσηιν μὲ τὸν ἀκούοντα : οὔτοι μὲν, ὦ Κλέαρχε, ἄλλος ἄλλα λέγει (= αὐτοί, οἱ συστρατιῶταί σου) Ξ.

Ὁὕτω ἡ οὗτος λαμβάνεται καὶ ὡς κλητικὴ τῆς τὸ μετὰ δείξεως : οὗτος, τί ποιεῖς; (ἔ! σὺ αὐτοῦ) Ἄρφ.

γ) τῆς ἐκεῖνος χρῆσις γίνεται, ὅπως καὶ εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν, πρὸς δεῖξιν προσώπων ἢ πραγμάτων μακρὰν εὐρισκομένων τοπικῶς ἢ

χρονικῶς : νῆες ἐκεῖναι (= πλοῖα ἐκεῖ πέρα) Θ. ἐκείνης τῆς νυκτός οὐδείς ἐκοιμήθη Ξ.

2) ἐπὶ νοητῆς δειξέως, (ἦτοι ὅταν ὁ λέγων νοερῶς δεικνύη τι, τὸ ὁποῖον ἔχει ἤδη λεχθῆ ἢ μέλλει νὰ λεχθῆ), ἡ μὲν οὕτος συνήθως ἀναφέρεται εἰς τὰ προηγούμενα, ἡ δὲ ὁδε εἰς τὰ ἀμέσως ἐπόμενα : ταῦτα μὲν δὴ σὺ λέγεις, παρ' ἡμῶν δὲ ἀπάγγελλε τάδε (= αὐτὰ λές ἐσὺ, ἀπὸ ἡμᾶς... τὰ ἐξῆς) Ξ.

Πολλάκις χρησιμοποιεῖται ἐπὶ νοητῆς δειξέως καὶ ἡ ἐκεῖνος μετὰ τινος ἐμφάσεως ἀντὶ τῆς οὕτος ἢ τῆς ὁδε : Χειρίσοφος μὲν ἀνέβαινε καὶ οἱ σὺν ἐκείνῳ (= οἱ σὺν τούτῳ—οἱ σὺν αὐτῷ) Ξ. ἐκεῖνο κερδαίνειν ἠγεῖται, τὴν ἡδονὴν Πλ. (§ 21, 2).

§ 46. Αἱ ἀντωνυμῖαι τοιοῦσδε, τοσοῦσδε (καὶ τηλικόσδε διαφέρουν κατὰ τὴν χρῆσιν ἀπὸ τὰς ταυτοσήμους ἀντωνυμίας τοιοῦτος, τοσοῦτος (καὶ τηλικόυτος), ὅ,τι διαφέρει ἡ ὁδε ἀπὸ τὴν οὕτος : ὁ Κῦρος ἀκούσας τοῦ Γωβρόου τοιαῦτα τοιάδε πρὸς αὐτὸν ἔλεξε Ξ. (πρβλ. ἀκούσας ταῦτα τάδε εἶπε).

§ 47. Πολλάκις γίνεται χρῆσις τῆς ἀντωνυμίας οὕτος (ἢ σπανίως τῆς ἐκεῖνος), ἀπλῶς ἵνα ἐπαναληφθῆ μετ' ἐμφάσεως κάτι τι προλεχθέν : ὁ τὸ σπέρμα παρασχών, οὗτος τῶν φόντων κακῶν αἷτιος Δημ. (πρβλ. τῆς θάλασσας τὰ κύματα αὐτὰ μόν' τὸν ρωτοῦσαν).

Πολλάκις δὲ τότε προτάσσεται τῆς ἀντωνυμίας οὕτος καὶ ὁ συνδεσμός καί, ὅταν μετ' αὐτῆς προστίθεται καὶ προσδιορισμός τις τοῦ προλεχθέντος ἐπιθετικός ἢ ἐπιρρηματικός, ὁ ὁποῖος ἐξαίρεται ὡς δηλῶν κάτι τι σπουδαῖον : ἀπόρων ἐστὶ καὶ ἀμηχάνων, καὶ τούτων πονηρῶν, οὕτω πράττειν (= καὶ μάλιστα πονηρῶν) Ξ. ξένους προσήκει σοι πολλοὺς δέχεσθαι, καὶ τούτους μεγαλοπρεπῶς Ξ. (πρβλ. λίγοι μού' φηγαν κι ἐκεῖνοι λαβωμένοι).

Συχνότατα δὲ ἐπαναλαμβάνεται ἐξαιρομένη μία ῥηματικὴ ἔννοια διὰ τοῦ καὶ ταῦτα : Μένωνα δὲ οὐκ ἐζήτει, καὶ ταῦτα παρ' Ἀριστείδου ὄν τοῦ Μένωνος ξένου (= καὶ δὲν τὸν ἐζήτει, ἐνῶ μάλιστα...) Ξ. οὐ ταῦτὰ ἡμῖν δοκεῖ περὶ τῶν αὐτῶν, καὶ ταῦτα περὶ τῶν μεγίστων (= καὶ μάλιστα ἐνῶ πρόκειται περὶ κλπ.) Πλ.

στ') Αἱ ἐρωτηματικαὶ ἀντωνυμῖαι.

§ 48. 1) Ἡ ἐρωτηματικὴ ἀντωνυμία τις σημαίνει ὅ,τι ἡ ἀντωνυ-

μία ποιοὶ εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν, λαμβάνεται δὲ (ὅπως καὶ ἡ ποιοὶ εἰς) ἢ οὐσιαστικῶς ἢ ἐπιθετικῶς: **τίς** ἀγορεύειν βούλεται; **τίνος** τέχνης Γοργίας ἐπιστήμων ἐστίν; Πλ.

2) Ἡ ἐρωτηματικὴ ἀντωνυμία ποῖος σημαίνει ποῖα λογῆς; τὶ λογῆς; ἤτοι δι' αὐτῆς γίνεται ἐρώτησις **περὶ τοῦ ποιοῦ** ἐνὸς προσώπου ἢ ἐνὸς πράγματος: ἐπομένως λαμβάνεται αὕτη πάντοτε ἐπιθετικῶς εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν: **ποῖόν σε ἔπος φύγεν ἕρκος ὀδόντων**; "Ομ. (πρβλ. οὐδεὶς ἠρώτα **ποία τις εἶη** ἡ Γοργίου τέχνη, ἀλλὰ **τίς**; Πλ.).

Σπανίως δὲ λαμβάνεται εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν ἡ ποῖος ἀντὶ τῆς **τίς** ἐπιθετικῶς: **ποίους λόγους οὐκ ἀνηλώσαμεν**; (= **τίνας** λόγους) Ἴσοκρ.

Σημείωσις. Οὕτω σὺν τῷ χρόνῳ ἡ ποῖος (ποιοὶ εἰς;) ἐπεκράτησε, ἢ δὲ **τίς** ἐξηφανίσθη (πλὴν τῶν τύπων **τίνας** καὶ **τί**: πρβλ. **τίνος** εἶναι αὐτὸ τὸ σπῆτι; **τί** τρώγει;)

§ 49. 1) Πολλάκις κατόπιν μὲν τῆς ἐρωτηματικῆς ἀντωνυμίας **τίς** ἀκολουθεῖ τὸ ἀόριστον ἐπίρρημα **ποτέ** (μὲ τὴν σημασίαν τοῦ ἄραγε ἢ τάχα), κατόπιν δὲ τῶν ἀντωνυμιῶν **ποῖος** καὶ **πόσος** ἢ ἀόριστος ἀντωνυμία **τίς** (μὲ τὴν σημασίαν τοῦ σάν), οὕτω δὲ δηλοῦται μεγαλύτερον τὸ ἐνδιαφέρον τοῦ ἐρωτῶντος περὶ τοῦ ἐρωτωμένου ἢ ἐκπληξίς αὐτοῦ περὶ τούτου: **τίποτε** σύ, ὦ παῖ, τῷ Σάκκῳ οὕτω πολεμεῖς; (= γιὰτί ἄραγε, γιὰτί τάχα;) Ξ. **τίσι ποτέ** λόγοις ἔπεισαν Ἀθηναίους; (= μὲ ποίους ἄραγε λόγους;) Ξ. **ποίου τινός** γένους ἐστίν ὁ Μιθριδάτης; (= σάν ἀπὸ τί λογῆς σόι;) Ξ. **Πόσαι τινές** εἰσιν αἱ πρόσοδοι τῆ πόλει; (= σάν πόσες, πόσες περίπου;) Ξ.

2) Αἱ ἐρωτηματικαὶ ἀντωνυμίαι πολλάκις συνεχφέρονται μετὰ δεικτικῶν ἀντωνυμιῶν ὡς κατηγορηματικοὶ προσδιορισμοὶ αὐτῶν βραχυλογικῶς: Ἀγγελίαν φέρω χαλεπὴν. **Τίνα ταύτην**; (= **τίς** ἐστὶν ἡ ἀγγελία αὕτη, ἣν φέρεις;) Πλ.

§ 50. 1) Πολλάκις εἰς τὴν αὐτὴν πρότασιν συνεχφέρονται δύο ἐρωτηματικαὶ ἀντωνυμίαι ἀσυνδέτως: **τίνας** οὖν ὑπὸ **τίνων** εὐροίμεν ἂν μείζω εὐεργετημένους ἢ παῖδας ὑπὸ γονέων; Ξ.

2) Πολλάκις τίθεται ἐρωτηματικὴ ἀντωνυμία καὶ εἰς δευτερεύουσαν πρότασιν ἐκφερομένην ἐρωτηματικῶς κατόπιν ἄλλης ἐρωτηματικῆς προτάσεως ἀνεξαρτήτου: **πότε ἂ** χρῆ πράξετε; **ἐπειδὴν τί** γένηται; Δημ.

Σημείωσις. Οὕτω παρήχθησαν αἱ ἑλλειπτικαὶ ἐκφράσεις ὅτι τί; (ἐνν. γίνεται) = (γὰ ποῖον λόγον;) καὶ ἴνα τί; ἢ ὡς τί; (ἐνν. γένηται = μὲ ποῖον σκοπὸ;) ἔτι καὶ τοῦτο αὐτῶ προσθήσεται; ὅτι τί; ἴνα τί ταῦτα λέγεις; Πλ. ὡς τί δὴ φεύγεις; Εὐρ.

3) Ἡ ἐρωτηματικὴ ἀντωνυμία πολλάκις τίθεται εἰς τὸ τέλος τῆς ἐρωτηματικῆς προτάσεως πρὸς μεγαλυτέραν ἔμφασιν: τρέφεται δὲ ψυχὴ τίνοι; Πλ.

ζ) Αἱ ἀόριστοι ἀντωνυμίαι.

§ 51. 1) Ἡ ἀόριστος ἀντωνυμία τῖς (= ἕνας, κάποιος, κανεὶς) εἶτε ὡς οὐσιαστικὸν εἶτε ὡς ἐπίθετον κανονικῶς λαμβάνεται εἰς καταφατικὰς προτάσεις: ἴτω τις ἐφ' ὕδωρ (= ἅς πάῃ ἕνας ἢ κάποιος) Ξ. ποῖ τις φύγη; (= ποῦ νὰ... κανεὶς) Σοφ. καὶ τις θεὸς ἠγεμόνεν (= κάποιος θεὸς) Ὅμ.

Εἰς ἀποφατικὰς δὲ προτάσεις ἀντὶ τῆς ἀόριστου τῖς λαμβάνεται κανονικῶς ἢ ἀντίστοιχος αὐτῆς ἀντωνυμία οὐδεις (= κανεὶς, κανεὶς δὲν—ἐὰν ἢ πρότασις εἶναι κρίσεως) ἢ μηδεις (= κανεὶς, κανεὶς νὰ μὴ—ἐὰν ἢ πρότασις εἶναι ἐπιθυμίας): οὐδεις ἦλθεν Ξ. οὐδ' ἄλλος ἔπαθεν οὐδεις οὐδέν (= κανεὶς τίποτε) Ξ. μηδεις ἰδέτω (= κανεὶς νὰ μὴ ἰδῆ) Ξ. μὴ θῆσθε νόμον μηδένα. Δημ.

2) Ἡ ἀόριστος ἀντωνυμία τίς, τί

α) λαμβάνεται καὶ ὡς κατηγορούμενον, καὶ τότε σημαίνει κάποιος ἄξιος λόγου ἢ σπουδαῖος, κάτι, κάτι τι: ἠῦχαις τις εἶναι (πρβλ. θαρρεῖ πὼς κάτι εἶναι κι αὐτός).

Τοιαύτην σημασίαν ἔχει τὸ ἀόριστον τί καὶ εἰς τὰς φράσεις λέγειν τι, ποιεῖν τι, κλπ. ἄρ' οἴσθ' εἰ τι ποιεῖν οὐδὲν ποιοῦντες; (= κάτι τι ἄξιον λόγου) Πλ.

β) συνάπτεται καὶ μετὰ ἐπιθέτων, ἀντωνυμιῶν, ἀριθμητικῶν ἢ ἐπιρρημάτων, καὶ ἄλλοτε μὲν ἐνισχύει, ἄλλοτε δὲ μετριάζει τὴν ἔννοιαν αὐτῶν (= κάποιον ἀρκετὰ, πολὺ, ἐξαιρετικὰ... ἢ = κάπως, κάπου, περίπου, σάν...): δεινὴ τις δύναμις (= κάποιον πολὺ ἰσχυρά...) Ξ. ὀλίγοι τινὲς (= κάποιον ἀρκετὰ ὀλίγοι) Θ. ὅσος τις χρυσός (= πόσον πολὺς χρυσός) Ὅμ. ἡμέρας ἑβδομήκοντά τινος (= κάπου 70, γαμμιά ἑβδομηνταριά) Θ. διαφερόντως τι ἀδικούμεθα (= κάπως ὑπερβολικὰ) Θ.

Σημείωσις. Ἡ ἀντωνυμία τίς (ὅπως καὶ ἡ κανεὶς εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν) λαμβάνεται πολλάκις μὲ τὴν σημασίαν τοῦ ἑκαστος, ὁ καθένας

τοῦτό τις ἴστω (= ἄς ξέρη καθένας) Σοφ. (πρβλ. *εὐκόλα μπαίνει κανείς στη φυλακή, μὰ δύσκολα βγαίνει*). Ἐπὶ τῆς τοιαύτης χρήσεως δύναται νὰ συνάπτεται μετὰ τῆς ἄοριστου τις καὶ τὸ ἐπίθετον πᾶς ἢ ἡ ἀντωνυμία ἔκαστος: πᾶς τις Ἡρόδ. ἕκαστός τις Ξ.

Ἡ φράσις ἢ τις ἡ οὐδεις = σχεδὸν κανείς ἢ δὲ φράσις ἢ τι ἢ οὐδὲν = σχεδὸν τίποτε.

3) Ἡ ἄοριστος ἀντωνυμία ἄλλοις εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν πολ- λάκις λαμβάνεται πλεοναστικῶς ὡς ἐπιθετικὸς προσδιορισμὸς ἐνὸς οὐσιαστικοῦ, τὸ ὁποῖον κυρίως εἶναι ἐπεξηγήσις τῆς ἀντωνυμίας ἄλλοις. Δύναται δὲ νὰ ἀποδίδεται εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν τότε τὸ ἄλλοις διὰ τοῦ ἐξ ἄλλου, ἐκτὸς τούτου, προσέτι κ.τ.τ.: αὐτὸς Ὀδυσσεὺς τέρετο καὶ ἄλλοι Φαίηκες (= καθὼς καὶ οἱ Φ. ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος) Ὁμ. ἀπέθησκον ὑπὸ τοῦ λιμοῦ καὶ τῆς ἄλλης ἀργίας (= καὶ ἐκτὸς τούτου καὶ ἐκ τῆς ἀνεργίας) Θ.

4) Αἱ ἀντωνυμίαι ἕκαστος, ἑκάτερος, ἕτερος, οὐδέτερος (μηδέτερος), πότερος, οὐδεις (μηδεις) λαμβάνονται καὶ εἰς τὸν πληθυντικὸν ἀριθμὸν, ὅταν ὁ λόγος εἶναι περὶ ὁμάδων τινῶν (εἶον ἔθνων, φυλῶν, φατριῶν, στρατευμάτων κ.τ.τ.): πόλεις τάσθε ἑκάτεροι ξυμμάχους εἶχον (δηλ. οἱ Ἀθηναῖοι ἀφ' ἐνὸς καὶ οἱ Πελοποννήσιοι ἀφ' ἑτέρου) Θ. ὅστις μηδετέροις ἀρέσκει, τοῦτον τίποτε καὶ καλέσαι χρεή; (δηλ. οὔτε τοῖς δημοκρατικοῖς οὔτε τοῖς ὀλιγαρχικοῖς) Ξ.

η) Αἱ ἀναφορικαὶ ἀντωνυμίαι.

§ 52. 1) Κανονικῶς ἡ μὲν ὁς (ἦ, ὁ) καὶ αἱ ἄλλαι ἀπλαῖ ἀναφορικαὶ ἀντωνυμίαι οἷος, ὅσος, ἡλίκοις, ἀναφέρονται εἰς ἓν ὠρισμένον πρόσωπον ἢ πράγμα, ἡ δὲ ὅστις καὶ αἱ λοιπαὶ σύνθετοι ἀναφορικαὶ ἀντωνυμίαι (ὁ πότερος, ὁ ποῖος, ὁ πόσος, ὁ πηλίκοις, ὁ ποδαπὸς) ἀναφέρονται εἰς κάτι γενικὸν καὶ ἄοριστον: Ἔστι Δίκησ ὀφθαλμός, ὁς τὰ πάνθ' ὄρα—μακάριος ὅστις οὐσίαν καὶ νοῦν ἔχει (= πᾶς ἄνθρωπος, ὅστις).

Σημελίωσις α'. Οὐχ ἦττον λαμβάνεται ἐνίοτε ἡ ὅστις ἀντὶ τῆς ὁς: καὶ Ἀπόλλωνος Ἀρχηγέτου βωμόν, ὅστις νῦν ἔξω τῆς πόλεως ἔσται, ἰδρῶσαντο Θ.

Ἡ δὲ χρῆσις αὕτη ἐπέδωκε σὺν τῷ χρόνῳ καὶ οὕτω μετὰ ταῦτα ἐπεκράτησεν ἡ ὅστις ἀντὶ τῆς ὁς.

Σημελίωσις β'. Ἐνίοτε χρησιμοποιεῖται ἀναφορικὸν ἐπίρρημα (ἐνθα,

ἦ, δ π ο υ, δ θ ε ν, ο ἶ) ἀντὶ τῆς ἀναφορικῆς ἀντωνυμίας δς μετὰ τινος προθέσεως: ἤλασεν εἰς *Ἐαροσούς, πόλιν τῆς Κιλικίας, ἐνθα ἦν τὰ Σεννεσίος βασιλεία* (= ἐν ἦ) *Ξ. δῶμα Πελοπιδῶν τόδε, δθεν σε ἤνεργα* (= ἐξ οὗ) *Σοφ. ἐκ Λακεδαιμόνος, οἴπερ πλειστακίς ἀφίξει* (= εἰς ἤνεργ) Πλ.

Καὶ ἡ συντακτικὴ χρῆσις αὐτῆ σὺν τῷ χρόνῳ ἐπέδωκε, ἰδίᾳ ἐπὶ τοῦ ἀναφορικοῦ ἐπιρρημάτος δ π ο υ καὶ οὕτω κανονικῶς λαμβάνεται νῦν τὸ δ π ο υ (δ π ο ὗ, π ο ὗ) ὡς ἰσοδύναμον πρὸς τὴν ἀναφορικὴν ἀντωνυμίαν (δς, δς τισ, ὁ δ π ο ἰ ος): *τὸν δρόμον, δπου πέρασα, δὲν τὸν ξαναδιαβαίνω* (= τὸν ὁποῖον). *νὰ βγοῦν τὰ κλεφτοκάραβα, ποῦ ἔχουν τοὺς κλέφτες μέσα* (= τὰ ὁποῖα).

Σημεῖωσις γ'. Λέγεται πολλάκις ἀναλυτικώτερα καὶ περιγραφικώτερα ἔστιν δς ἢ ἔστιν δς τισ (ἔστι τισ δς ἢ ἔστι τισ δς τισ) ἀντὶ τῆς ἀπλῆς ἀορίστου ἀντωνυμίας τισ: *ἔστι δ' δς τισ καὶ κατελήθη* (= κάποιος) *Ξ. οὐκ ἔστιν ἦτις τοῦτ' ἂν ἔτλη* Εὐρ. Σχηματίζεται δὲ ἡ φράσις αὕτη κατὰ τὰς πλαγίας πτώσεις, καὶ μάλιστα καὶ πληθυντικῶς, ὡς ἐξῆς: εἰσὶν οἱ ἢ ἔστιν οἱ (= ἐνιοί), ἔστιν ὧν (= ἐνίων), ἔστιν οἱς (= ἐνίοις), ἔστιν οὓς (= ἐνίους): *ἔστιν ὧν καὶ κριτὴν καθήμενον ἔπαιον Ξ. ἔστιν οἱ καὶ Ξεροφῶντα προβάλλοντο πρεσβυτέρην Ξ. πλὴν Ἰόνων καὶ Ἀχαιῶν καὶ ἔστιν ὧν ἄλλων ἐθνῶν* (= καὶ ἄλλων τινῶν) Θ. Ὀμοίως παρήχθη καὶ ἡ ἀόριστος ἀντωνυμία ἐνιοί, ἐνιαί, ἐνια, ἐκ τοῦ ἐνι (= ἔστι) καὶ τοῦ οἶ, α ἴ, ἄ. πρβλ. καὶ τὸ ἐπίρρημα ἐνίοτε = ἐνι ὅτε, ἦτοι ἔστιν ὅτε.

Ὀμοίως δὲ ἀντὶ τοῦ οὐδεις οὐ λέγεται πολλάκις μετὰ μεγαλυτέρας ἐμφάσεως οὐκ ἔστιν δς τισ οὐ ἢ οὐδεις (ἔστιν) δς τισ οὐ (= πᾶς τισ): *οὐδενὶ δτω οὐκ ἀπεκρίνετο* (= παντὶ ἀπ.) Πλ.

2) Ἡ ἀναφορικὴ ἀντωνυμία οἶος (= τέτοιος ποῦ) συχνότατα χρησιμοποιεῖται εἰς τὰς στερεοτύπους φράσεις οἶός εἰμι ἢ οἶός τέ εἰμι μετ' ἀπαρεμφάτου. Καὶ ἡ μὲν φράσις οἶός εἰμι σημαίνει εἶμαι τέτοιος ἄνθρωπος ποῦ (νά), εἶμαι πρόθυμος ἢ ἔτοιμος (νά): *Ἀγησίλαος ἤμιστα ἦν οἶος μεγαληγορεῖν Ξ. Μειδυλίδης ἠγανάκτει καὶ οἶος ἦν ἐπεξίεναί Λεωκράτει Δημ.*

Ἡ δὲ φράσις οἶός τέ εἰμι (ἢ οἶός τ' εἶμι) σημαίνει εἶμαι εἰς θέσιν, δύναμαι: *Ἀλκιβιάδης οἶός τε ἦν σώσαι τὴν προτέραν τῆς πόλεως δύναμιν Ξ.*

Συνηθεστάτη εἶναι ἡ φράσις οἶόν τέ ἔστι μετ' ἀπαρεμφάτου (= εἶναι δυνατόν νά).

3) α) Αἱ ἀναφορικαὶ ἀντωνυμίαι οἶος, δςος, ἡλίκος, πολλάκις λαμβάνονται εἰς ἀναφωνήσεις ἐπιφωνηματικῶς: *οἶα ποιεῖς, ὦ ἑταῖρε!* (= τί πράγματα εἶναι αὐτὰ ποῦ) Πλ. *δσην ἔχεις τὴν δύναμιν!* (= πόσον μεγάλην) Ἀρφ.

β) Αί σύνθετοι ἀναφορικαί ἀντωνυμιαί *ὄστις, ὁποῖος, ὁπόσος, ὀπηλίκος*, πολλάκις λαμβάνονται ἀντὶ τῶν ἀντιστοιχῶν ἐρωτηματικῶν ἀντωνυμιῶν (*τίς, ποῖος, πόσος, πηλίκος*) καὶ δι' αὐτῶν δίδεται ἀπάντησις εἰς γενομένην ἐρώτησιν ἢ εἰσάγεται πλᾶγια ἐρώτησις: ἀλλὰ *τίς γὰρ εἶ; "ὄστις; πολίτης χρηστός* (= Ἐρωτᾶς *ὄστις* εἰμί; = *ποῖος* εἰμαι;) Ἄρφ. *Οὗτος, τί ποιεῖς; "ὄ, τι ποιῶ;* (= Ἐρωτᾶς *ὄ, τι ποιῶ;* = *τί κάνω;*) Ἄρφ.

4) Αἱ ἀναφορικαί ἀντωνυμιαί ἀναφέρονται πολλάκις εἰς τὴν σύστοιχον αὐτῶν δεικτικὴν ἀντωνυμίαν ὑπάρχουσαν ἢ νοουμένην ἐξωθεν, ἤτοι ἢ *ὄς* ἀναφέρεται εἰς τὴν *οὗτος*, ἢ *οἷος* καὶ *ποῖος* εἰς τὴν *τοιοῦτος* καὶ *τοιοῦτος*, καὶ ἢ ἡλίκος καὶ ὀπηλίκος εἰς τὴν *τηλικόσδε* καὶ *τηλικοῦτος*: *οἱ ἄνθρωποι τούτοις μάλιστα ἐθέλουσι πείθεσθαι, οὓς ἂν ἠγῶνται βελτίστους εἶναι* Ξ. *ὅν οἱ θεοὶ φιλοῦσιν ἀποθνήσκει νέος* (οὗτος ὅν). *σίτω τοσοῦτω ἐχρηῆτο Σωκράτης, ὅσον ἠδέως ἤσθιε* Ξ. (πρβλ. *ὄσους* θὰ *κόψη* τὸ *σπαθί*, *τόσους* θὰ *σκοτώσω*).

Σημείωσις. Δύναται ὁμοίως εἰς ὄνομα ἀρσενικοῦ ἢ θηλυκοῦ γένους ἢ εἰς δλόκληρον πρότασιν νὰ ἀναφέρεται τὸ οὐδέτερον *ὄ*, ὅταν τοῦτο λαμβάνεται μὲ τὴν γενικὴν σημασίαν *χρῆμα ὄ*, *πρᾶγμα ὄ* (= *πρᾶγμα* πού, *κάτι* πού): *τυραννίδα θηρᾶς, ὄ πλήθει χηρήσασθ' ἄλίσκεται* Σοφ. *Δερκυλλίδας ἐστάθη τὴν ἀσιίδα ἔχων, ὄ δοκεῖ κηλὶς εἶναι τοῖς σπουδαίοις* (= τὸ *σταθῆναι* τινα ἔχοντα τὴν ἀσιίδα) Ξ. (πρβλ. § 14, α'.)

5) Ἡ ἀναφορικὴ ἀντωνυμία κανονικῶς συμφωνεῖ πρὸς τὸ ὄνομα ἢ τὴν δεικτικὴν ἀντωνυμίαν, εἰς τὴν ὁποίαν ἀναφέρεται κατὰ γένος καὶ ἀριθμόν, ἢ δὲ πτῶσις αὐτῆς κανονίζεται εἰς τὴν σύνταξιν τῆς προτάσεως, εἰς τὴν ὁποίαν εὐρίσκεται. (Βλ. τὰ ἀνωτέρω παραδείγματα).

Ἄλλὰ πολλάκις ἡ ἀναφορικὴ ἀντωνυμία, ἐνῶ ἔπρεπε νὰ τεθῆ εἰς πτῶσιν αἰτιατικὴν, τίθεται εἰς πτῶσιν γενικὴν ἢ δοτικὴν, διότι ἡ πτῶσις τοῦ ὀνόματος ἢ τῆς ἀντωνυμίας, εἰς τὴν ὁποίαν αὐτὴ ἀναφέρεται, εἶναι γενικὴ ἢ δοτικὴ. ("Ἐλξίς τοῦ ἀναφορικοῦ).

Τότε δέ, ἐὰν μὲν ἡ ἀναφορικὴ ἀντωνυμία ἀναφέρεται εἰς κάποιαν δεικτικὴν ἀντωνυμίαν, ἢ δεικτικὴ αὐτὴ ἀντωνυμία κανονικῶς παραλείπεται· ἐὰν δὲ ἀναφέρεται εἰς ἓν ὄνομα οὐσιαστικόν, τοῦτο συνήθως λαμβάνει θέσιν μετὰ τὴν ἀναφορικὴν ἀντωνυμίαν εἰς τὸ τέλος τῆς ἀναφορικῆς προτάσεως, ἄνευ ἄρθρου: *οἱ χρησμοῖδοι ἴσασιν οὐδὲν ὦν λέγουσι* (= οὐδὲν τούτων. ἄ) Πλ. *ὄπως ἔσσεσθε ἄξιοι τῆς ἔλευθε-*

ρίας, ἥς κέκτησθε (= τῆς ἐλευθερίας, ἦν) Ξ. σὺν τοῖς θησαυροῖς, οἷς ὁ πατήρ κατέλιπε (= σὺν τοῖς θησαυροῖς, οὖς) Ξ. τούτους ἄρχοντας ἐποίει, ἥς κατεστρέφετο χώρας (= τῆς χώρας, ἦν) Ξ. ἐπορεύετο σὺν ἧ εἶχε δυνάμει (= σὺν τῇ δυνάμει, ἦν εἶχε) Ξ. Πρβλ. Πῶς ἀγαπῶ ὅποιον φορεῖ ἐνδύματα θλιμμένα=ἐκεῖνον, ὁ ὅποιος φορεῖ. Ἀλλίμονο σ' ὅποιον βρεθῆ ἐκεῖ=σ' ἐκεῖνον, ὁ ποῖος βρεθῆ).

Σημείωσις. Σπανιώτερον συμβαίνει καὶ τὸ ἀντίστροφον, ἥτοι ἔλκεται τὸ ὄνομα, εἰς τὸ ὅποιον ἀναφέρεται ἡ ἀναφορική ἀντωνυμία καὶ ἐκφέρεται κατὰ τὴν πτώσιν ἐκείνης : τὴν οὐσίαν, ἣν κατέλιπε τῷ υἱεῖ, ἀξία ἐστὶ δέκα ταλάντων (= ἡ οὐσία, ἦν) Λυσ. (πρβλ. Τὴν πίττα, ποῦ ἔφαγε ὁ σπανός, ἦταν κολοκυνθένια = ἡ πίττα ποῦ—ἡ πίττα, τὴν ὅποιαν ἔφαγε κλπ. Ἀπὸ λαϊκοῦ τραγοῦδι).

Κανονικῶς συμβαίνει τοιαύτη ἔλξις εἰς τὰς φράσεις οὐδεὶς ὅστις οὐ καὶ θαυμαστὸν (ἐστίν) ὅσος ἢ ὅση ἢ ὅσον : οὐδενὶ ὄτῳ οὐκ ἀποκρίνεται (= οὐδεὶς ἐστίν, ὄτῳ) Πλ. οὐδένα κίνδυνον ὄντινα οὐχ ὑπέμειναν οἱ πρόγονοι (= οὐδεὶς κίνδυνός ἐστιν, ὄντινα οὐχ κλπ.) Δημ. μετὰ ἰδρώτος θαυμαστοῦ ὄσου (= μετὰ ἰδρώτος θαυμαστόν ἐστι μεθ' ὄσου) Πλ. ἐκεῖνος θαυμαστὴν ὄσῃν περὶ σέ προθυμίαν ἔχει (=θαυμαστή ἐστίν ἡ προθυμία, ὄσῃν κλπ.) Πλ.

8) Ὅταν δύο ἢ περισσότεραι ἀναφορικαὶ προτάσεις παρατάσσονται κατὰ σειρὰν ἢ μία κατόπιν τῆς ἄλλης, ἡ ἀναφορική ἀντωνυμία, ἡ ὁποία τὰς εἰσάγει, συνήθως τίθεται μόνον εἰς τὴν πρώτην ἐξ αὐτῶν, εἰς δὲ τὰς ἄλλας παραλείπεται (νοουμένη ἐξῶθεν εἰς τὴν κατὰλληλον πτώσιν) ἢ ἀναπληροῦται διὰ τῆς ἀντιστοίχου προσωπικῆς ἢ δεικτικῆς ἀντωνυμίας : Ἀρῖαιός, ὃν ἡμεῖς ἠθέλομεν βασιλέα καθιστάναι καὶ ἐδώκαμεν καὶ ἐλάβομεν πιστά, ἡμᾶς κακῶς ποιεῖν πειρᾶται (= καὶ ᾧ ἐδώκαμεν καὶ παρ' οὗ ἐλάβομεν) Ξ. Ποῦ δὴ ἐκεῖνός ἐστιν ὁ ἀνὴρ, ὃς συνεθήρα ἡμῖν καὶ σὺ μάλα ἐθαύμαζες, αὐτόν ; (= καὶ ὃν σὺ μάλα ἐθαύμαζες). καὶ νῦν τί χρῆ δρᾶν, ὅστις ἐμφανῶς θεοὶς ἐχθαίρομαι, μισεῖ δέ με Ἑλλήνων στρατός ; (= καὶ ὃν μισεῖ) Σοφ.

7) Αἱ ἀναφορικαὶ ἀντωνυμίαι ὅστις, ὁποῖος, ὀπόσος, ὀπηλίκος πλειστάκις ἐκφέρονται μετὰ τοῦ δὴ ἢ δὴποτε ἢ οὖν κατόπιν αὐτῶν ὡς ἄοριστοι μετ' ἐμφάσεως : ἐγὼ πάσχειν ὀτιοῦν ἔτοιμος (= ὀτιδῆποτε, ὀποιονδῆποτε πάθημα) Δημ. οὔτε δι' ἐχθραν οὔτε διὰ φιλονικίαν οὐδ' ἠντιοῦν (= οἰανδῆποτε, καμίαν ἀπολύτως) Λυσ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ'

Τ Ο Α Ρ Θ Ρ Ο Ν

§ 53. Ὅπως καταφαίνεται ἐκ τῶν Ὀμηρικῶν ποιημάτων, τὰ ὁποῖα εἶναι τὰ ἀρχαιότατα γραπτὰ μνημεῖα τῆς γλώσσης μας

1) ἀρχῆθεν ἡ ἑλληνικὴ γλῶσσα δὲν εἶχεν ἄρθρον, ἐκ τῆς ἀμέσου δὲ ἀντιλήψεως καὶ τῆς κοινῆς τῶν διαλεγομένων πείρας ἢ ἐκ τῆς σειρᾶς τοῦ λόγου ἐνοεῖτο ἐκάστοτε, ἂν ἐπρόκειτο περὶ ἐνὸς ὠρισμένου προσώπου ἢ πράγματος ἢ περὶ τινος ἀορίστου: **"Ἄνδρα μοι ἔννεπε, μοῦσα (= τὸν ἄνδρα) "Ομ., α 1. νοῦσον ἀνά στρατὸν ὤρσε κακὴν** (= νόσον ἀνά τὸ στρατόπεδον κακὴν) "Ομ., Α 10 (πρβλ. Λατινικὴν γλῶσσαν).

2) ἀρχῆθεν αἱ λέξεις **ὁ, ἡ, τὸ** ἦσαν δεικτικαὶ ἀντωνυμίαι καὶ δι' αὐτῶν

α) ὁ λέγων ἐδείκνυεν ἓν πρόσωπον ἢ ἓν πρᾶγμα ἐνώπιον αὐτοῦ καὶ τοῦ ἀκούοντος εὐρισκόμενον: **πῶς γὰρ δὴ τὸν ξεῖνον ἐγὼν ὑποδέξομαι οἴκῳ;** (τ ο ὕ τ ο ν ἐ δ ὠ τὸν ξένον, αὐτὸν τὸν ξ.) "Ομ., π. 70.

β) ὁ λέγων ἀνεφέρετο εἰς ἓν προμνημονευθὲν πρόσωπον ἢ πρᾶγμα: **Δητοῦς καὶ Διὸς υἱός· ὁ γὰρ βασιλῆμι χολωθείς νοῦσον ἀνά στρατὸν ὤρσε κακὴν** (= οὗτος γὰρ = διότι οὗτος, ὁ προμνημονευθεὶς υἱὸς τῆς Δ. καὶ τοῦ Δ.) "Ομ., Α 9.

Ἐκ τῆς τοιαύτης χρήσεως τῶν λέξεων **ὁ, ἡ, τὸ** προῆλθε κατόπιν ἡ συνήθης παρὰ ποιηταῖς καὶ παρ' Ἡροδότῳ χρῆσις αὐτῶν ὡς ἀναφορικῶν ἀντωνυμιῶν, ἰδίᾳ δὲ τῶν τύπων, οἱ ὁποῖοι ἀρχίζουσι ἀπὸ **τ· μαντοσύνην, τὴν οἱ πόρε Φοῖβος Ἀπόλλων** (= τὴν ὁποίαν τοῦ ἐχάρισε) "Ομ., Α 72 **δῶρα, τὰ οἱ ξείνος δῶκε** (= τὰ ὁποῖα) "Ομ., φ. 13.

Σημείωσις. Ἡ χρῆσις αὕτη σφύζεται εἰς δημοτικὰ τραγούδια καὶ εἰς νεοελληνικὰς διαλέκτους: **βάλετε τὰ παπλώματα τὰ ὑφάναν Ἀνεράδες** (= τὰ ὁποῖα ὕφαναν).

γ) ὁ λέγων ἀνεφέρετο εἰς ἓν πρόσωπον ἢ πρᾶγμα, τὸ ὁποῖον ἐμελλε νὰ δηλωθῇ εὐθύς ἀμέσως, καὶ προεξήγγελλεν αὐτό: **ὁ δ' ἔβραχε, χάλκεος Ἄρης** (= ἐκεῖνος δέ... δηλ. ὁ χαλκοῦς Ἄρης) "Ομ., Ε 857. **ἄνδρα τόν, δεσ κε θεοῖσιν ἀπέχθηται** "Ομ. κ. 74.

3) Ἐκ τῆς κατὰ τὰ ἀνωτέρω (2, α' καὶ γ') χρήσεως τῶν λέξεων **ὁ, ἡ, τὸ** παρήχθη σὺν τῷ χρόνῳ ἡ ἀρθρική σημασία αὐτῶν, ἡ ὁποία

ὑπάρχει καὶ παρ' Ὀμήρῳ συνήθως μὲν μετὰ τῆς δεικτικῆς σημασίας, πολλάκις δὲ καὶ καθαρά, ὅπως ὅταν αἱ λέξεις αὗται, **ὁ, ἡ, τὸ** προτάσσονται πρὸ ἐπιθέτων ἢ μετοχῶν : αἰεὶ τοὶ **τὰ κάκ'** ἐστὶ φίλα μαντεύεσθαι (= αὐτὰ τὰ κακὰ=τὰ κακά) "Ομ., Α 207. ἔδδισεν δ' **ὁ γέρων** (= ἐκεῖνος ος , ὁ γνωστὸς ὡς προμνημονευθεὶς γέρων) "Ομ. Α 33 (πρβλ. Ξενίας ἀγῶνα ἔθηκε· ἐθεώρει δὲ τὸν ἀγῶνα καὶ Κύρος Ξ.) — αἱ δὲ γυναῖκες **ιστάμεναι θαύμαζον** "Ομ., Σ 495. οἱ γὰρ **ἄριστοι ἐν νησὶν κέαται** "Ομ., Α 658. **Κάλχας ἦθη τά τ' ἐόντα τά τ' ἐσόμενα** "Ομ., Α 70.

§ 54. Τὴν ἀρχικὴν τῶν ἀντωνυμικῆν σημασίαν τὴν διετήρησαν αἱ λέξεις **ὁ, ἡ, τὸ** καὶ ἀφοῦ πλέον κατέστησαν ἄρθρα, εἰς ὠρισμένας ἐκφράσεις. Τοιαῦται δὲ ἐκφράσεις εἶναι

1) τὸν καὶ τὸν, τὸ καὶ τὸ, τὰ καὶ τὰ (=αὐτὸν καὶ αὐτὸν ἢ τὸν δεῖνα καὶ τὸν τάδε, αὐτὸ κι αὐτό, αὐτὰ κι αὐτὰ). Τούτων χρῆσις γίνεται προκειμένου περὶ προσώπων ἢ πραγμάτων, τὰ ὅποια ὁ λέγων δὲν δύναται ἢ δὲν θέλει νὰ ὀνομάσῃ : Ἄφικνοῦμαι ὡς **τὸν καὶ τὸν** Λυσ. ἔδει **τὸ καὶ τὸ** ποιῆσαι Δημ. (Πρβλ. § 53, 2, α'. Αἱ στερεότυποι φράσεις τὸ καὶ τὸ — τὰ καὶ τὰ σφύζονται ἔτι καὶ νῦν εἰς τὴν γλῶσσάν μας).

2) ο) ὁ δέ, ἡ δέ, τὸ δέ, κατὰ πάσας τὰς πτώσεις καὶ ἀριθμοὺς (=οὗτ , δὲ ἢ ἐκεῖνος δέ, αὕτη δὲ κλπ.).

β) καὶ τὸν, καὶ τὴν, καὶ τοὺς, ὡς ὑποκείμενον ἀπαρεμφάτου κατ' αἰτιατικὴν (καὶ οὗτος ἢ καὶ ἐκεῖνος κλπ.).

Διὰ τούτων ὁ λέγων ἀναφέρεται εἰς ἓν προμνημονευθὲν πρόσωπον ἢ πρᾶγμα : Ἰνάρωσ **Ἀθηναίους** ἐπηγάγετο· οἱ δὲ ἦλθον (=οὔτοι δὲ) Ἡρόδ. ταῦτα ἀγγέλλουσι τοῖς στρατιώταις· τοῖς δὲ ὑποψία ἦν Ξ. **καὶ τὸν** κελεῦσαι λέγεται (=καὶ ἐκεῖνος λ. ὅτι) Ξ. (Πρβλ. § 53,2,β').

Σημείωσις. Τῆς αἰτιατικῆς τὸν τῆς ὑπαρχούσης εἰς τὴν φράσιν καὶ τὸν ὑπάρχει καὶ ὀνομαστικῆς ος (= οὗτος), ὅπως ἄσχετος πρὸς τὴν ἀναφορικὴν ἀντωνυμίαν ος (= ὁ ὅποιος), σχηματισθεῖσα ἐκ τῆς ὀνομαστικῆς (τοῦ ἕρθρου) ὁ διὰ τῆς προσλήψεως τῆς συνήθους καταλήξεως τῆς ὀνομαστικῆς, ἦτοι τοῦ ς. Ταύτης χρῆσις γίνεται εἰς τὰς φράσεις **καὶ ος** (= καὶ οὗτος — καὶ ἐκεῖνος), **ἢ δ' ος** (= εἶπεν οὗτος ἢ εἶπεν ἐκεῖνος), αἱ ὁποῖαι ἐκφέρονται καὶ κατὰ θηλυκὸν γένος, **καὶ ἡ** (= καὶ αὕτη), **ἢ δ' ἡ** (= εἶπεν αὕτη) : οὐδεὶς ἀντέλεγε, **καὶ ος** ἠγεῖτο Ξ. **εἰ γάρ, ἢ δ' ος, ὦ Ζεῦ, καὶ θεοί, ἐν τούτῳ εἶη** (= εἶπεν ἐκεῖνος) Πλ.

Τὸ οἱ δὲ χρησιμοποιοεῖται ἐνίοτε καὶ μὲ τὴν σημασίαν τοῦ μερικὸι δέ : οἱ **αἰχμάλωτοι** ὄχοντο εἰς **Δεκέλειαν, οἱ δ'** εἰς **Μέγαρα**. Ξ.

3) α) ὁ μὲν — ὁ δέ, κατὰ πάντα τὰ γένη, πτώσεις καὶ ἀριθμούς (= ὁ ἓνας — ὁ ἄλλος, ἄλλος — ἄλλος, μερικοὶ — μερικοὶ) : **οἱ μὲν ἐδίωκον, οἱ δὲ ἤρπαζον** Ξ.

β) τὸ μὲν — τὸ δέ, τὰ μὲν — τὰ δέ, τῆ μὲν — τῆ δέ, ἐπιρρηματικῶς (= ἀφ' ἑνὸς μὲν — ἀφ' ἑτέρου δέ, ἐν μέρει μὲν — ἐν μέρει δέ, ἄλλοτε μὲν — ἄλλοτε δέ) : **ἐπορεύθησαν τὰ μὲν τι μαχόμενοι, τὰ δὲ ἀναπανόμενοι** Ξ.

4) τὸ ἐμπρόθετον πρὸ τοῦ (ἢ π ρ ο τ ο ῦ = πρὸ τούτου τοῦ χρόνου, πρότερον) : **Κναξάρης πρῶτος διέταξε χωρὶς ἐκάστους ἰέναι πρὸ τοῦ δὲ ἀναμιξῆ ἦν πάντα** Ἡρόδ. (Τὸ π ρ ο τ ο ῦ σφύζεται ἔτι καὶ νῦν ὡς σύνδεσμος : *Ἔφυγε προτοῦ ἔρθης ἐσύ*).

§ 55. Ὡς ἄρθρα αἱ λέξεις ὁ, ἦ, τὸ εἰς τὴν ἀρχαίαν (τὴν μετὰ τὸν Ὅμηρον) γλῶσσαν κανονικῶς χρησιμοποιοῦνται, ὕπως καὶ εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν

1) ἀτομικῶς, ἦτοι ὅταν ὁ λόγος εἶναι περὶ ἑνὸς ὠρισμένου προσώπου ἢ πράγματος ὅπως γνωστοῦ καὶ εἰς τὸν λέγοντα καὶ εἰς τὸν ἀκούοντα, εἴτε διότι τοῦτο εἶναι παρὸν καὶ ὑπόκειται εἰς τὴν κοινὴν ἀντίληψιν αὐτῶν, εἴτε διότι ἔχει προμνημονευθῆ, ἢ μέλλει ἀμέσως νὰ διασαφηθῆ, εἴτε διότι ὀπωσδήποτε σχετίζεται μὲ κάτι ἄλλο γνωστόν, πρόσωπον ἢ πρᾶγμα (κυρίως ὀριστικὸν ἢ ἀτομικὸν ἄρθρον) : **ὁ ἀνὴρ τοιαῦτα μὲν πεποίηκε, τοιαῦτα δὲ λέγει** (= ὁ ἀνὴρ οὗτος, δηλ. ὁ παρῶν Ὀρόντας) Ξ. Κ. Ἄν. 1, 6, 6. **Ξενίας ὁ Ἀρκὰς ἀγῶνα ἔθηκε· ἐθεώρει δὲ τὸν ἀγῶνα καὶ Κῦρος** (= τὸν προμνημονευθέντα ἀγῶνα, τὸν ὁποῖον ἔθηκεν ὁ Ξενίας) Ξ. **ἐγὼ δὲ οὐκ οἶον ἂν εἰς τὰ πλοῖα ἐμβαίνειν, ἀ ἡμῖν Κῦρος δοίη** Ξ. **ὁ τῶν Ἀθηναίων δῆμος**.

2) γενικῶς, ἦτοι ὅταν ὁ λόγος εἶναι περὶ πάντων τῶν ὁμοειδῶν ὄντων καὶ τὸ μετὰ τοῦ ἄρθρου ἐκφερόμενον νοῆται ἐν τῇ γενικότητι του. (Εἰδοποιὸν ἄρθρον) : **ὁ ἀνθρώπος θείας μετέσχε μοίρας** (= ὁ ἀνθρώπος ἐν γένει, πᾶς ἀνθρώπος) Πλ. δεῖ τὸν στρατιώτην φοβεῖσθαι τὸν ἄρχοντα μᾶλλον ἢ τοὺς πολεμίους (= ὁ στρατιώτης ἐν γένει κλπ.) Ξ.

Σημείωσις. Καὶ εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν τὸ μὲν ἀτομικὸν ἄρθρον πολ- λάκις ἔχει τὴν ἔννοιαν τῆς κτήσεως, τοῦ ἀνήκοντος, τοῦ κεκαλονισμένου, τοῦ συνήθους κ.τ.τ., τὸ δὲ εἰδοποιὸν ἄρθρον ἔχει τὴν ἔννοιαν τοῦ πᾶς ἢ ἑκαστος, ἰδίᾳ ὅταν συνάπτεται μετὰ ἐπιθέτων ἢ μετοχῶν : **Κῦρος κατα- πηδήσας ἀπὸ τοῦ ἄρματος τὸν θώρακα ἐνέδου** (= ἀπὸ τοῦ ἄρματος αὐτοῦ, τὸν θώρακα αὐτοῦ) Ξ. **Κλέαρχος ἐπεὶ ἐπιτοκῶν ἐφάνη, ἔχει τὴν δύσιν** (= τὴν προσ-

ήκουσαν τιμωρίαν) Ξ. ὁ μὲν **δειλὸς** τῆς πατρίδος, ὁ δὲ **φιλόδοξος** τῆς πατρῶας οὐσίας ἐστὶ προδότης (= πᾶς δειλὸς ἀνὴρ, κλπ.). ὁ **βουλόμενος** (= πᾶς ὅστις θέλει) ὁ **τυχῶν** (= πᾶς ὅστις τύχη).

§ 56. Κανονικῶς εἰς τὴν (μετὰ τὸν "Ὀμηρον) ἀρχαίαν γλῶσσαν ἐν ὄνομα ἐκφέρεται ἄνευ ἄρθρου, μόνον ὅταν τοῦτο λαμβάνεται ἀορίστως, (ὅποτε εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν συνήθως ἐκφέρεται μετὰ τοῦ ἀορίστου ἄρθρου **ἔ ν α ς, μ ί α, ἔ ν α**) : **ποταμὸς ἦν κύκλω** (= ἔνας ποταμὸς) Ξ. **ἐπορεύοντο πρωαίτερον ἀναστάντες· χαράδραν γὰρ ἔδει διαβῆναι** (— μίαν χαράδραν) Ξ.

Πολλάκις ὅμως ἐκφέρονται καὶ εἰς τὴν (μετὰ τὸν "Ὀμηρον) ἀρχαίαν γλῶσσαν, ὅπως ἀρχῆθεν, ἄνευ τοῦ ὀριστικοῦ ἄρθρου ὀνόματα, τὰ ὅποια δηλοῦν πρόσωπα ἢ πράγματα ὠρισμένα : **οὐκ ἐδύνατο καθεῦθεν ὑπὸ λύπης καὶ πόθου πατρίδων, γονέων, γυναικῶν, παιδῶν.** (Πρβλ. **Ἡ Δέσπω κἀνει πόλεμο μὲ νύφες καὶ μ' ἀγγόνια** = μὲ τίς νύφες τ ἧ ς κλπ.).

Κανονικῶς δὲ ἐκφέρονται ἄνευ ἄρθρου

1) τὰ κύρια ὀνόματα προσώπων : **Θουκυδίδης Ἀθηναῖος ξυνέγραψε τὸν πόλεμον** (= Θουκυδίδης ὁ Ἀθηναῖος). **Δαρείου καὶ Περυσάτιδος γίνονται παῖδες δύο** (= τοῦ Δ. καὶ τῆς Π.).

2) τὸ ὄνομα **β α σ ι λ ε ὑ ς ἢ μ έ γ α ς β α σ ι λ ε ὑ ς**, ὅταν λέγεται περὶ τοῦ βασιλέως τῶν Περσῶν, καὶ τὸ ὄνομα **ἄ σ τ υ** (= πόλις), ὅταν πρόκειται περὶ τῶν Ἀθηνῶν : **βασιλεὺς νικᾶν ἠγγεῖται** (= ὁ βασιλεὺς). **ἐκ τοῦ Πειραιῶς εἰς ἄστυ** (= ἔως εἰς τὴν πόλιν, ἔως εἰς τὰς Ἀθήνας) Ξ.

Σ η μ ε ί ω σ ι ς 1. Ἄνευ ἄρθρου, ὡς εἶδομεν, ἐκφέρεται καὶ τὸ ἐπίθετον χρησιμοποιοῦμενον ὡς κατηγορηματικὸς προσδιορισμὸς (§ 27).

Σ η μ ε ί ω σ ι ς 2. Ὡς εἶδομεν (§ 8, § 25, 3 καὶ § 26), τὸ ἄρθρον ἔχει τὴν δύναμιν **α**) **νὰ οὐσιαστικοποιῆ**, ἤτοι νὰ προσδίδῃ χαρακτηριστῆρα οὐσιαστικοῦ εἰς ἐπίθετα, τὰ ὅποια λαμβάνονται καθ' ἑαυτὰ ἄνευ οὐσιαστικοῦ τινος καὶ εἰς προτάσεις ὀλοκλήρους, καὶ β) **νὰ ἐπιθετοποιῆ**, ἤτοι νὰ προσδίδῃ χαρακτηριστῆρα ἐπιθέτου εἰς ἓν ὄνομα γενικῆς πτώσεως ἢ εἰς ἓν ἐπίρρημα ἢ ἐμπρόθετον, προτασσόμενον αὐτῶν.

§ 57. Θέσις τοῦ ἄρθρου. Τὸ ἄρθρον πάντοτε προτάσσεται τοῦ ὀνόματος ἢ τῆς λέξεως ἢ τῆς προτάσεως ἐν γένει, εἰς τὴν ὁποίαν ἀνήκει : **συνῆλθον οἱ στρατηγοί. οἱ τότε ἦσαν ἀνδρεῖοι. τὸ γνῶθι σαυτὸν πανταχοῦ ἐστὶ χρήσιμον.**

Όταν δὲ τὸ οὐσιαστικόν, τὸ ὁποῖον ἐκφέρεται μετὰ τοῦ ἄρθρου, ἔχη καὶ ἐπιθετικὸν προσδιορισμὸν (καθαρὸν ἢ ὡς ἐπιθετικόν), ὁ προσδιορισμὸς οὗτος

1) προτάσσεται τοῦ οὐσιαστικοῦ τιθέμενος μεταξὺ αὐτοῦ καὶ τοῦ ἄρθρου: ὁ σοφὸς ἀνὴρ. ἢ ἐν Σαλαμῖνι ναυμαχία.

2) τίθεται κατόπιν τοῦ οὐσιαστικοῦ ἐνάρθρως: ὁ ἀνὴρ ὁ σοφός. ἢ ναυμαχία ἢ ἐν Σαλαμῖνι. Οὕτω παρέχεται ἔμφασις εἰς τὸν ἐπιθετικὸν προσδιορισμὸν.

Σημείωσις. Σπανίως κατὰ τὴν δευτέραν περίπτωσιν τὸ προτασσόμενον οὐσιαστικὸν ἐκφέρεται ἄνευ ἄρθρου: ἀνὴρ ὁ σοφός. ἐγὼ σύνειμι ἀνθρώποις τοῖς ἀγαθοῖς Ξ. γέρα τὰ νομιζόμενα Θ. Οὕτως ἡ ἔμφασις καθίσταται ἐντονωτέρα. Πρβλ. Δὲ βλέπω παρὰ σύννεφα τὰ μαῦρα. Ἐκφορὰ δὲ οἷα ἡ τῆς νέας γλώσσης ὁ σοφὸς ὁ ἀνὴρ, ὁ ἀγαθὸς ὁ ἄνθρωπος κ.τ.τ. δὲν χρησιμοποιεῖται εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε΄

ΣΥΝΤΑΞΙΣ ΤΟΥ ΡΗΜΑΤΟΣ

§ 58. Ἡ σχέσηις, εἰς τὴν ὁποίαν εὐρίσκεται ἡ ῥηματικὴ ἔννοια μετὰ τὸ ὑποκείμενον, λέγεται **διάθεσις** τοῦ ῥήματος. Εἶναι δὲ αἱ διαθέσεις τοῦ ῥήματος τέσσαρες: **ἐνεργητικὴ, μέση, παθητικὴ καὶ οὐδέτερα**, καὶ ἐπομένως τὰ ῥήματα κατὰ τὴν διάθεσιν εἶναι ἐνεργητικά, μέσα, παθητικά καὶ οὐδέτερα.

α) Τὰ ἐνεργητικὰ ῥήματα.

Τὸ ἀντικείμενον.

§ 59. Τὰ ἐνεργητικὰ ῥήματα σημαίνουν ἀπλῶς κάποιαν ἐνέργειαν τοῦ ὑποκειμένου. Ἐξ αὐτῶν

1) ὅσα σημαίνουν ὅτι ἡ ἐνέργεια τοῦ ὑποκειμένου μεταβαίνει εἰς ἕν ἄλλο πρόσωπον ἢ πρᾶγμα, λέγονται **μεταβατικά**, ὡς τ ὕ π τ ω (τινά), κ ὀ π τ ω (τι) κλπ.

2) ὅσα σημαίνουν ὅτι ἡ ἐνέργεια τοῦ ὑποκειμένου δὲν μεταβαίνει εἰς κάτι ἄλλο, λέγονται **ἀμετάβατα**, ὡς β α δ ί ζ ω, τ ρ έ ρ ω, π α ί ζ ω, γ ε λ ῶ κλπ.

§ 60. Τὰ μεταβατικὰ ῥήματα ἔχουν κανονικῶς συμπλήρωμα τῆς

έννοιας των τὸ ἀντικείμενον, ἤτοι προσδιορισμόν, ὁ ὁποῖος δηλοῖ τὸ πρόσωπον ἢ τὸ πρᾶγμα, εἰς τὸ ὁποῖον μεταβαίνει ἡ ἐνέργεια τοῦ ὑποκειμένου : **βλάπτει τὸν ἄνδρα θυμός. ὁ παῖς κόπτει τὴν θύραν.**

Τὸ ἀντικείμενον κανονικῶς εἶναι ὄνομα οὐσιαστικόν. Ἄλλ' ἐκτὸς τοῦ οὐσιαστικοῦ καὶ πᾶν ἄλλο μέρος τοῦ λόγου καὶ πᾶσα λέξις καὶ πρότασις ὀλόκληρος δύναται νὰ τίθεται ὡς ἀντικείμενον, ὅταν ἔχη χαρακτῆρα οὐσιαστικοῦ (πρβλ. § 8): **μίσει τοὺς κολακεύοντας** Ἴσοκρ. *ἐνέβαλε τὸ μὲν Πλ. ποιήσω ὅ,τι ἂν καὶ ὑμῖν δοκῇ Πλ.*

§ 61. Τῶν μεταβατικῶν ῥημάτων

1) ἄλλων μὲν ἡ ἔννοια συμπληροῦται μὲ ἐν μόνον ἀντικείμενον, ὡς *φιλῶ, ἀσπάζομαι, θεραπεύω, κολακεύω, ἀδικῶ* (τιν α).

Τὰ τοιαῦτα μεταβατικά ῥήματα λέγονται **μονόπτωτα**.

2) ἄλλων δὲ ἡ ἔννοια συμπληροῦται μὲ δύο ἀντικείμενα, ὡς *διδάσκω* (τιν ἄ τι), *πληρῶ* (τιν ἄ τιν ος), *δίδωμί* (τινί τι).

Τὰ τοιαῦτα μεταβατικά ῥήματα λέγονται **δίπτωτα**.

Ἐπὶ τῶν διπτῶτων ῥημάτων τὸ μὲν ἐν ἀντικείμενον, τὸ ὁποῖον πρῶτον συμπληροῖ τὴν ἔννοιαν τοῦ ῥήματος, λέγεται **ἄμεσον**, τὸ δὲ ἕτερον, τὸ ὁποῖον δεύτερον συμπληροῖ τὴν ἔννοιαν τοῦ ῥήματος, λέγεται **ἔμμεσον**. *διδάσκω* (τίνα ;) τὸν παῖδα (τί ;) μουσικὴν, *πληρῶ* (τί ;) τὴν φιάλην (τίνος ;) ὕδατος.

§ 62. Τὸ ἀντικείμενον τίθεται εἰς μίαν τῶν πλαγίων πτώσεων, ἤτοι

1) εἰς αἰτιατικὴν (ὅπως συμβαίνει μὲ πάντα σχεδὸν τὰ μεταβατικά ῥήματα τῆς νέας γλώσσης), 2) εἰς γενικὴν καὶ 3) εἰς δοτικὴν : **βλάπτει τὸν ἄνδρα θυμός—μέμνησο τῶν φίλων—ὀμίλει σοφοῖς ἀνδράσιν.**

§ 63. Ὅπως εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν, οὕτω καὶ εἰς τὴν ἀρχαίαν

1) ῥήματα ἀρχῆθεν μεταβατικά λαμβάνονται καὶ ὡς ἀμετάβατα. Τοῦτο προέρχεται ἕνεκα παραλείψεως τοῦ ἀντικειμένου τοῦ ῥήματος, τὸ ὁποῖον ἠδύνατο νὰ παραλείπεται, εἴτε διότι εἶναι κάτι τι ὅλως γενικὸν (πρβλ. ἔσθιε ἔκηλος—ἔκηλος πῖνε = τρῶγε, πῖνε μὲ τὴν ἡσυχία σου. Ὅμ. πρβλ. φᾶτε καὶ πιέτε, φίλοι μου), εἴτε διότι ἦτο κάτι τι ὅλως ὠρισμένον καὶ ἐπομένως αὐτονόητον. Πρβλ. ἄγω (τιν ἄ) = ὀδηγῶ—ἄγω (ἐπὶ τοὺς πολεμίους) = βαδίζω ἐναντίον τῶν πολεμίων (ἀρχῆθεν: ἄγω τὸν στρατὸν ἐπὶ τοὺς πολεμίους). Ὅμοίως: ἐλαύνω (τι,

π.χ. ποίμνιον, ἡμιόνους, ἴππους κλπ. = κάμνω τι νά κινηθῆῖ πρὸς τὰ ἔμπρός, ὀδηγῶ) — ἐλαύνω (= προχωρῶ μετὰ τοῦ στρατοῦ, διευθύνομαι. Παρ' Ὀμήρῳ: ἐλαύνω τὸν στρατὸν)· τελευτῶ (τι = τελειώνω) — τελευτῶ (= ἀποθνήσκω· ἀρχῆθεν τελευτῶ τὸν βίον)· ἔχω (— κρατῶ) — οὕτως ἔχω, εὖ ἔχω (= ἔτσι εἶμαι, καλὰ εἶμαι· ἀρχῆθεν, οὕτως ἔχω ἑμαυτὸν) κλπ. (πρβλ. ἀνοίγω ἢ κλείνω τὴν θύραν — ἀνοίγει ἢ κλείνει ἡ θύρα· γυρίζω τὸν τροχὸ — γυρίζει ὁ τροχὸς κλπ.).

Μερικὰ ῥήματα μεταβάλλονται ἀπὸ μεταβατικὰ εἰς ἀμετάβατα καὶ κατόπιν συνθέσεως αὐτῶν μετὰ προθέσεως· πρβλ. βάλλω (τι = ῥίπτω τι) — ἐμβάλλω, εἰσβάλλω (εἰς... = εἰσορμῶ εἰς· ἀρχῆθεν, ἐμβάλλω στρατεύματα εἰς...) ὁ ποταμὸς ἐκβάλλει ἢ εἰσβάλλει ἢ ἐμβάλλει εἰς... (= χύνεται εἰς... Ἀρχῆθεν, ὁ ποταμὸς ἐκβάλλει τὸ ὕδωρ εἰς...)· δίδωμι τι — ἐπιδίδωμι εἰς τι (ἀρχῆθεν, ἐπιδίδωμι ἑμαυτὸν εἰς τι).

2) ἀντιστρόφως μερικὰ ῥήματα ἀρχῆθεν ἀμετάβατα λαμβάνονται καὶ ὡς μεταβατικὰ ἐξ ἐπιδράσεως τῆς συντάξεως ἄλλων συγγενῶν κατὰ τὴν σημασίαν μεταβατικῶν ῥημάτων· πρβλ. ἀποδιδράσκω (= δραπέτεύω) — ἀποδιδράσκω τινὰ (κατὰ τὸ ἀποφεύγω τινὰ)· μένω (που) — μένω τινὰ (= περιμένω τινὰ ἐχθρικῶς, ἀνθίσταμαι κατὰ τινος, κατὰ τὸ προσδέχομαί τινα)· πλέω (= ταξιδεύω ἐπὶ πλοίου) — πλέω τὴν θάλασσαν (= διέρχομαι ἐπὶ πλοίου τὴν θάλασσαν) (πρβλ. περπατῶ, τρέχω — περπατῶ, τρέχω κάμπους, βουνὰ· ζῶ καλὰ — ζῶ πολλοὺς ἀνθρώπους = συντηρῶ, διατρέφω...).

Πολλάκις πάλιν μεταβάλλονται οὕτως ἀμετάβατα ῥήματα εἰς μεταβατικὰ κατόπιν συνθέσεως αὐτῶν μετὰ προθέσεως· πρβλ. βαίνω (= βαδίζω) — διαβαίνω ποταμόν, παραβαίνω νόμον, ὑπερβαίνω τεῖχος· ἴσταμαί (που) — ὑφίσταμαχι κινδύνους, πλέω — παραπλέω νῆσον· (πρβλ. τρέχει — κατατρέχει τοὺς συγγενεῖς του. γελᾷ — μὲ περιγεῖλᾷ).

Ἄξια ἰδιαίτερας σημειώσεως τοιαῦτα ῥήματα εἶναι ῥήματα σύνθετα μετὰ τὴν πρόθεσιν κατὰ, ὅπως τὸ κατὰ κυβέυω, καθηδουπαθῶ, καθιπποτροφῶ, κ.τ.τ., τὰ ὅποια σημαίνουν κατὰ σπαταλῶ τὰ ὑπάρχοντα κυβεύων, ἡδουπαθῶν, ἱπποτροφῶν κ.τ.τ.

Σημείωσις. Μερικὰ μεταβατικὰ ῥήματα εἶναι ἀμετάβατα μόνον εἰς ὠριμένους χρόνους αὐτῶν (ἰδίᾳ εἰς τὸν ἔνεργ. παρακείμενον καὶ εἰς τὸν ἔνεργ. ἄριστον β'): δύω τι (= βυθίζω τι) — ἔδουκα (= ἔχω βυθισθῆ), ἔδου (= ἐβυθίστην). φύω τι (= κάμνω νά φυτρώσῃ), πέφυκα (= ἔχω γεννηθῆ,

εἶμαι ἐκ φύσεως), ἔφυν (= ἐγεννήθην, ὑπῆρξα ἐκ φύσεως). Ἰσθημίτι (= στήνω τι) — ἔσθηκα (= στέκομαι), ἔσθη (= ἐστάθηκα, ἐσταμάτησα). ἐγειρωτινά (= σηκώνω ἢ ἐξυπνῶ τινα) — ἐργήγορα (= εἶμαι ξύπνιος). ὀλλυμίτινα (= καταστρέφω τινά) — ὀλλωλα (= ἔχω καταστραφῆ, εἶμαι χαμένος). περίθωτινά (= προσπαθῶ νά πείσω τινά) — πέποιθα (= εἶμαι πεπεισμένος).

§ 64. Τὸ ἀντικείμενον, ὅπως καὶ τὸ ὑποκείμενον (§ 17), δύναται νὰ παραλείπεται,

1) ὅταν ἐννοῆται εὐκόλως ἐκ τῆς σειρᾶς τοῦ λόγου: οἰόμεθα ἄμεινον ἂν πολεμεῖν ἔχοντες τὰ ὄπλα ἢ ἄλλω παραδόντες (ἐνν. αὐτὰ) Ξ.

2) ὅταν νοῆται ὡς περιλαμβάνον γενικῶς πᾶν πρόσωπον ἢ πράγμα, εἰς τὸ ὅποιον δύναται νὰ ἐξικνηται ἡ ἐνέργεια τοῦ ῥήματος. Τοῦτο ἰδίᾳ συμβαίνει εἰς ἐκφράσεις, αἱ ὁποῖαι ἔχουν γνωμικὸν χαρακτῆρα: πρὸς τὸν ἔχοντα ὁ φθόνος ἔρπει (= τὸν ἔχοντα χρήματα, κτήματα, ἀγαθόν τι οἰονδήποτε). οὐ τῶν νικῶντων ἐστὶ τὰ ὄπλα παραδιδόναι (= τῶν νικῶντων πάντα ἀντίπαλον ἐν γένει) Ξ.

1. Μονόπτωτα ῥήματα.

α) Μὲ αἰτιατικήν.

§ 65. Τὸ κατ' αἰτιατικήν ἀντικείμενον λέγεται

1) ἐξωτερικὸν ἀντικείμενον. Οὕτω λέγεται τὸ ἀντικείμενον, τὸ ὅποιον φανερώνει πρόσωπον ἢ πρᾶγμα, εἰς τὸ ὅποιον φθάνει καὶ τὸ ὅποιον εὐρίσκει καὶ διαθέτει οὕτως ἢ ἄλλως ἢ ἐνέργεια τοῦ ὑποκειμένου. Συντάσσονται δὲ μὲ τοιοῦτον ἀντικείμενον τὰ ῥήματα, τὰ ὁποῖα σημαίνουν ἐπίδρασιν ἐπὶ ἐν πρόσωπον ἢ πρᾶγμα καὶ κάποιαν μεταβολὴν τῆς προτέρας καταστάσεως ἢ θέσεώς του: ὁ τοξότης τείνει τὸ τόξον. ὁ ἥλιος θερμαίνει τὴν γῆν. ὁ βασιλεὺς ἐπεμψε κήρυκας.

2) ἐσωτερικὸν ἀντικείμενον. Οὕτω λέγεται τὸ ἀντικείμενον, τὸ ὅποιον φανερώνει

α) τὸ ἀποτέλεσμα, τὸ ὅποιον προκύπτει ἀπὸ μίαν ἐνέργειαν τοῦ ὑποκειμένου. Συντάσσονται δὲ μὲ τοιοῦτον ἀντικείμενον τὰ ῥήματα, τὰ ὁποῖα σημαίνουν δημιουργίαν τινός, τὸ ὅποιον δὲν ὑπῆρχε, προτοῦ γίνῃ ἡ ἐνέργεια, τὴν ὁποίαν σημαίνει τὸ ῥῆμα: οἱ στρα-

τιῶται ὄρουσαν τάφρον. γράφω ἐπιστολήν. (Ἐσωτερικὸν ἀντικείμενον τοῦ ἀποτελέσματος).

β) αὐτὸ τὸ περιεχόμενον τῆς ἐνεργείας τοῦ ῥήματος : οἱ Ἕλληνας ἐνίκησαν νίκην λαμπράν. (Κυρίως ἔσωτερικὸν ἢ σύστοιχον ἀντικείμενον).

§ 66. α) Μὲ σύστοιχον ἀντικείμενον δύναται εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν (ὅπως καὶ εἰς τὴν νέαν) νὰ συντάσσεται πᾶν σχεδὸν ῥῆμα οἰασθῆποτε διαθέσεως. Συνοδεύεται δὲ ἡ αἰτιατικὴ τοῦ συστοίχου ἀντικειμένου κανονικῶς ὑπὸ προσδιορισμοῦ ἐπιθετικοῦ : Σωκράτης θυσίας ἔθνε μικράς Ἐ. τὴν κακίστην δουλείαν οἱ ἀκράτεις δουλεύουσι Ἐ. καλὸν ἔπαινον ἐπαινεῖται Σωκράτης Πλ. οὐκ ἂν ἔπεσεν ἢ πόλις τοιοῦτον πτώμα (= τοιαύτην πτώσιν) Πλ. ζήσεις βίον κράτιστον. (πρβλ. χορεύει ὠραῖο χορὸ—ζῆ καλὴ ζωὴ—ἀρρώστησε μιὰ μεγάλη ἀρώστεια—κοιμᾶται ὕπνον βαθύν).

β) Τὸ σύστοιχον ἀντικείμενον, ἐπειδὴ δὲν ἐκφράζει κάποιαν ἀναγκαίαν ἔννοιαν, ἀλλ' ὅ,τι ἀκριβῶς καὶ τὸ ῥῆμα, δύναται νὰ παραλείπεται, νὰ παραμένῃ δὲ μόνον ὁ ἐπιθετικὸς του προσδιορισμὸς, ὁ ὁποῖος δηλοῖ κάτι τι τὸ οὐσιῶδες : βιάδιζε τὴν εὐθειαν (= τὴν εὐθειαν ὁ δόξ). παῖσον διπλῆν (= διπλῆν π λ η γ ἦ ν).

Ἄλλὰ τότε, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, ὁ ἐπιθετικὸς προσδιορισμὸς τοῦ παραλειπομένου συστοίχου ἀντικειμένου ἐκφέρεται κατὰ τὸ οὐδέτερον αὐτοῦ γένος, σπανίως μὲν ἐνικοῦ, συνήθως δὲ πληθυντικοῦ ἀριθμοῦ : μέγα δύναται (= μεγάλην δύναμιν δύναται). ἡ πόλις βραχεὰ ἠσθεῖσα μεγάλα ζημιώσεται (= βραχεῖαν ἡδονὴν—μεγάλην ζημίαν) Δημ. πολλὰ μηχανώμεθα, δι' ὧν τὰ κακὰ ἀλεξόμεθα (πολλὰς μηχανάς)

Σημείωσις α'. Ἐκ τῆς τοιαύτης συντάξεως προῆλθον σὺν τῷ χρόνῳ τὰ συνηθέστατα εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν τροπικὰ ἐπιρρήματα εἰς α : καλά, κακά, ὠραῖα, ἄσχημα, χαμηλά, ὑψηλά, κλπ.

Σημείωσις β'. Ἐκ τῆς συντάξεως ῥημάτων μὲ αἰτιατικὴν συστοίχου ἀντικειμένου προῆλθον μερικαὶ ιδιόρρυθμοι ἐκφράσεις γλῶσσης συνήθεις εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν. Οὕτω λέγεται :

ἀγωνίζεσθαι στάδιον, δρόμον, πάλην, κ.τ.τ. (= μετέχειν εἰς ἀγῶνα σταδίου κλπ.) κατὰ τὸ ἀγωνίζεσθαι καλὸν ἀγῶνα.

νικᾶν μάχην, ναυμαχίαν, δρόμον κ.τ.τ. (= νικᾶν εἰς μάχην κλπ.) ἢ νικᾶν

Ὀλύμπια. **Ἴσθμια** κ.τ.τ. (= νικᾶν εἰς τοὺς Ὀλυμπιακοὺς ἀγῶνας κλπ.), κατὰ τὸ νικᾶν **νίκην λαμπρὰν** ἢ **Ὀλυμπιακὴν νίκην** κ.τ.τ.

διώκειν δίκην (= ἐπιδιώκειν τὰ δίκαια ἐν δικαστηρίῳ), εἰσιέναι **δίκην** (= ἔρχεσθαι εἰς δίκην), ἀγωνίζεσθαι **δίκην ἢ γραφὴν** (= ὑπερασπίζειν ὑπόθεσιν τινα δικαστικὴν μέχρι τέλους), φεύγειν **δίκην** (= δικάζεσθαι ὡς κατηγορούμενος περὶ τινος), κατὰ τὸ δικάζειν ἢ δικάζεσθαι **δίκην τινά**.

ὀφλισκάνειν δίκην ἢ δίαιταν (= καταδικάζεσθαι εἰς τινα δίκην ἢ δίαιταν), **ὀφλισκάνειν αἰσχύνην ἢ γέλωτα** (= ἐπισύρειν εἰς ἑαυτὸν κατασχύνην ἢ γέλωτα, ἤτοι κατασχύνεσθαι, γελοιοποιεῖσθαι), **ὀφλισκάνειν μωρίαν** (= ἀποδεικνύεσθαι ἢ εἶναι μωρόν), κατὰ τὸ **ὀφλισκάνειν πέντε τάλαντα, χιλίας δραχμάς** κ.τ.τ. (= καταδικάζεσθαι εἰς πληρωμὴν πέντε ταλάντων κλπ.).

σπένδεσθαι ἀναίρεσιν τῶν νεκρῶν (= περὶ ἀναίρεσεως τῶν νεκρῶν), κατὰ τὸ **σπένδεσθαι σπονδάς**.

ἐστιᾶν γάμους (= παραθέτειν γαμήλιον συμπόσιον) κατὰ τὸ **ἐστιᾶν πολυτελεῖ ἑστίασιν**.

ἀποκρίνεσθαι τὸ ἐρωτώμενον (= εἰς τὸ ἐρωτώμενον), κατὰ τὸ **ἀποκρίνεσθαι ἀπόκρισιν** κλπ. (πρβλ. μυρίζει **λιβανιῆς** — μυρωδιὰ **λιβανίου**· γράφω **τιμωρία** — γράψιμο **τιμωρίας** κ.τ.τ.).

β) Μ ἐ γενικὴν.

§ 67. Μ ἐ γενικὴν (καθαρὰν ἢ ἀφαιρετικὴν, § 28, 4 καὶ 5) συντάσσονται τὰ ῥήματα

1) τὰ μνήμης ἢ λήθης σημαντικά, ὡς **μεμνησθαι, μνημονεύειν, ἐπιλανθάνεσθαι** (τινος· καθαρὰ γενικὴ): **ἄνθρωπος ὢν μέμνησο τῆς κοινῆς τύχης. ἐπελαθόμην ἑμαυτοῦ** Πλ.

2) τὰ φροντίδος, ἐπιμελείας, φειδοῦς ἢ τῶν ἐναντίων τούτων σημαντικά, ὡς **φροντίζειν, ἐπιμέλεσθαι, κήδεσθαι, προνοεῖν, ἀμελεῖν, φεῖδεσθαι, ἀφειδεῖν** κλπ. (τινος· καθ. γενικὴ): **χρόνου φείδου. ἑαυτοῦ κήδεται ὁ προνοῶν ἀδελφοῦ**.

3) τὰ ἐπιθυμίας, ἀπολαύσεως, μετοχῆς, πλεθμονῆς, στερήσεως σημαντικά, ὡς **ἐπιθυμεῖν, ἐρᾶν ἢ ἐρᾶσθαι, ἀπολαύειν, ὀνιάσθαι, μετέχειν, κοινωνεῖν, κληρονομεῖν, μετεῖναι, βρῖθειν, πίμπλασθαι, εὐπορεῖν** κλπ. (τινος· καθ. γεν.) — **σπανίζειν, ἀπορεῖν, δεῖν, δεῖσθαι** κλπ. (τινος· ἀφαιρετικὴ). **πάντες τῶν ἀγαθῶν ἐπιθυμοῦσι** Πλ. **ἄνθρωπου ψυχῆ τοῦ θεοῦ μετέχει** Πλ. **ὄναιο τῶν τέκνων** (= νὰ χαρῆς τὰ παιδιὰ σου). **δεῖ χρημάτων. αἱ ἄριστα δοκοῦσαι εἶναι φύσεις μάλιστα παιδείας δέονται** Ξ.

Σημεῖωσις. Τὰ ῥήματα ποοῦ, ἀγαπῶ, φιλῶ (= ἀγαπῶ) συντάσσονται μὲ ἀιτιατικὴν, ὅπως καὶ εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν.

Τὸ ῥήμα ἀγαπῶ ὁμοῦς, ὅταν λαμβάνεται μὲ τὴν σημασίαν τοῦ ἀρκοῦμαι, συντάσσεται μὲ δοτικὴν: **Φίλιππος σὺν ἀγαπήσει τοῖς πεπραγμένοις** (= δὲν θὰ ἀρκεσθῆ εἰς τὰ...) Δημ.

4) τὰ αἰσθησεως, ἀφῆς, ἀκοῆς, ὄσφρησεως καὶ γεύσεως σημαντικά, ὡς αἰσθάνεσθαι, ἄπτεσθαι, δρᾶντεσθαι, ἀντιλαμβάνεσθαι, ἔχεσθαι, ἀντέχεσθαι, ἀκούειν, ἀκροᾶσθαι, ὄσφραίνεσθαι, γεύεσθαι (τινος· καθ. γεν.): ἀκουε **πάντων**, ἐκλέγου δ' ἂ συμφέρει. τῶν στρατιωτῶν ὀλίγοι σίτου ἐγεύσαντο. **κρομμύων ὄσφραίνομαι** Ἄρφ. ἀντίεχτο τοῦ δόρατος Πλ.

Σημείωσις. Τὸ ὄρῶ συντάσσεται κανονικῶς μὲ αἰτιατικὴν. Μὲ αἰτιατικὴν δὲ συνηθέστερον παρὰ μὲ γενικὴν συντάσσονται καὶ τὰ ῥ. αἰσθάνομαι καὶ ἀκούω καὶ τὰ συνώνυμα αὐτῶν, ὅταν ἀντικείμενον αὐτῶν εἶναι οὐχὶ κάποιον πρόσωπον ἢ ζῶον ἢ πρᾶγμα, ἐκ τοῦ ὁποῦ προέρχεται ὅ,τι αἰσθάνεται κανεὶς ἢ ἀκούει, ἀλλ' ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον αἰσθάνεται ἢ ἀκούει (ἦτοι λόγοι, βοή, ἦχος κ.τ.τ.). Πρβλ. **τῶν μαρτύρων ἀκηκόατε**. ὄνος λύρας ἤκουε καὶ σάλπιγγος ὅς. Ἄλλὰ: **πάντ' ἀκήκοας λόγον**. ἦσθετο βοήν.

5) τὰ ἀποπειράς, ἐπιτυχίας ἢ ἀποτυχίας σημαντικά, ὡς πειρᾶν, πειρᾶσθαι, τυγχάνειν κλπ. (τινός· καθ. γεν.)—ἀμαρτάνειν, ἀποτυγχάνειν, ψεύδεσθαι κλπ. (τινός· ἀφαιρ.): **πολλῶν κακῶν πεπειράμεθα**. Ἄδρηστος ἀκοντίζων τὸν ὕν τοῦ μὲν ἀμαρτάνει, τυγχάνει δὲ τοῦ Κροίσου παιδὸς Ἡρόδ. ἐψεύσθησαν τῶν ἐλπίδων.

6) τὰ ὄσμης σημαντικά, ὡς ὄζειν, πνεῖν (τινος· καθ. γεν.): ὄζουσι **πίττης** Ἄρφ. **μύρου πνεῖ** Ἄνακρ.

7) τὰ ἐνάρξεως ἢ λήξεως σημαντικά, ὡς ἄρχειν, ἄρχεσθαι (τινος· καθ. γεν.)—λήγειν, παύεσθαι (τινος· ἀφαιρ.): οἱ βάρβαροι ἤρξαν **χειρῶν ἀδίκων** (=ἐπετέθησαν πρῶτοι ἀδίκως). πειρᾶσθαι σὺν τοῖς θεοῖς ἄρχεσθαι παντὸς ἔργου. **παύσασθε μάχης** Ἄρφ. ἔληξε τῆς θήρας (= ἔπαυσε ἀπὸ τὸ κυνήγι) Ξ.

8) τὰ ἀρχῆς, ἦτοι ἐξουσίας σημαντικά, ὡς ἄρχειν, κρατεῖν, δεσπόζειν, ἠγεῖσθαι (τινος· καθ. γενική): **ζήσεις βίον κράτιστον**, ἦν θυμοῦ **κρατῆς**. ἄλλος ἄλλου **δεσπόζειν** ἀξιοῖ Πλ.

Σημείωσις. Τὸ ῥ. κρατῶ ἐπὶ τῆς σημασίας τοῦ νικῶ, καταβάλλω συντάσσεται συνήθως μὲ αἰτιατικὴν: Ἀθηναῖοι **Σικυωνίους ἐκράτησαν**.

9) τὰ χωρισμοῦ, ἀπομακρύνσεως, ἀποχῆς, ἀπαλλαγῆς σημαντικά, ὡς χωρίζεσθαι, ἀφίεσθαι, ἀπέχειν, ἀπέχεσθαι, ἀπαλλάτ-

τεσθαί (τινος· άφαιρ.) : πᾶσα ἐπιστήμη χωριζομένη ἀρετῆς πα-
νουργία φαίνεται Πλ. ἀφίεται τοῦ δόρατος Πλ.

10) τὰ καταγωγῆς σημαντικά, ὡς γίνεσθαι, εἶναι, πεφυκέναι,
φύναί (τινος· άφαιρ.) : Δαρείου καὶ Παρυσάτιδος γίνονται παῖδες
δύο. πατρός εἰμ' ἀγαθοῖο (= πατρός εἰμι ἀγαθοῦ=ἀπὸ πατέρα)
"Ομ. μιᾶς μητρός πάντες ἀδελφοὶ φύντες Πλ.

Μὲ τὰ τοιαῦτα ῥήματα δύναται νὰ συνάπτεται ἀντὶ ἀντικειμένου
ἐμπρόθετον ἀποτελούμενον ἀπὸ τὴν πρόθεσιν ἐκ ἢ ἀπὸ καὶ γενικὴν :
ἐκ θεῶν ἐγεγόνει. Προκλής γεγονώς ἀπὸ Δημαράτου Ξ.

11) τὰ συγκρίσεως, διαφορᾶς, ὑπεροχῆς σημαντικά, ὡς
πλεονεκτεῖν, μειονεκτεῖν, ὕστερεῖν, ὑπερτερεῖν, ἠτᾶσθαι, διαφέρειν, περι-
γίνεσθαι, περιεῖναι, πρωτεύειν, κρατιστεύειν, (τινός· άφαιρ.) : ἡ-
θελον ἡμῶν πλεονεκτεῖν. ἀγαθὸς ἀρχῶν οὐδὲν διαφέρει πατρός ἀγα-
θοῦ. Κῦρος τῶν ἡλικιωτῶν ἐκρατίστευεν. Ξ.

12) ῥήματα, τὰ ὁποῖα συντάσσονται κανονικῶς μὲ αἰτιατικὴν, ὅταν
πρόκειται νὰ δηλωθῇ ὅτι ἡ ἐνέργεια αὐτῶν ἐκτείνεται εἰς μέρος μόνον
τοῦ ἀντικειμένου : Κῦρος λαβῶν τῶν κρεῶν διεδίδου (=ἀφοῦ ἐπῆρε
ἀπὸ τὰ κρέατα) Ξ. τῆς γῆς ἔτεμον (=μέρος τῆς χώρας) Θ.

§ 68. Μὲ γενικὴν συντάσσονται καὶ πολλὰ ῥήματα σύνθετα μετὰ
τινος τῶν προθέσεων ἀπὸ, ἐκ, κατὰ, πρό, ὑπέρ, ὡς ἀποπηδᾶν,
ἐκβαίνειν, καταφρονεῖν, καταγελᾶν, προτρέχειν, προκείσθαι, υπερκεῖ-
σθαι, ὑπερέχειν (τινός). οἱ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ πολλάκις τῶν ὀρθῶς λε-
γόντων καταγελῶσι Ξ. πρόκειται τῆς χώρας ἡμῶν ὄρη μεγάλα
Ξ. ἄνθρωπος ξυνέσει ὑπερέχει τῶν ἄλλων Πλ.

γ) Μ ἐ δ ο τ ι κ ῆ ν .

§ 69. Μὲ δοτικὴν (καθαρὰν ἢ ὀργανικὴν, § 28,6 καὶ 8) συντάσ-
σονται (τὰ ῥήματα, ἀπὸ τὰ ὁποῖα προέρχεται ἡ ἐρώτησις σὲ ποιόν ;
σε ποιό ; γιὰ ποιόν ; γιὰ ποιό ; ἢ μὲ ποιόν ; μὲ ποιό ;
ἦτοι)

1) τὰ ῥήματα πρέπειν, ἀρμόζειν, καὶ τὰ συνώνυμα (καθ.
δοτ.) : προσήκει μάλιστα ἐλευθέρῳ ἢ ἐπικῇ Πλ.

2) τὰ ῥήματα, τὰ ὁποῖα σημαίνουν προσέγγισιν ἢ συνάντη-
σιν ἀπλῆν ἢ φιλικὴν ἢ ἐχθρικὴν, ἀκολουθίαν, διαδοχὴν, ἐπι-
κοινωνίαν, ἐνωσιν, ὡς πλησιάζειν, πελάζειν, ἐντυγχάνειν, συντυγ-

χάνειν (τινί· ὄργ. δοτ.): ὅμοιος ὁμοίῳ ἀεὶ πελάζει. χρῶ τοῖς βελτίστοις Ἴσοκρ. νόμοις ἔπεσθαι τοῖς ἐπιχωρίοις καλόν. σοφοῖς ὁμιλῶν καὶ τὸς ἐκβήσει σοφός.

3) τὰ ῥήματα, τὰ ὅποια σημαίνουν φιλικὴν ἢ ἐχθρικὴν ἐνέργειαν, ἢ διάθεσιν, ἀμιλλαν, ἔριν ἢ συμπιλίωσιν, ὡς εὐνοεῖν, ἀρέσκειν, χαλεπαίνειν, ὀργίζεσθαι, φθονεῖν, ἐπιβουλεύειν, βοηθεῖν, ἀμύνειν, δουλεύειν, πείθεσθαι, ἀπειθεῖν, εὐχεσθαι (τινι· καθ. δοτ.) —ἀμιλλᾶσθαι, διαγωνίζεσθαι, διαμάχεσθαι, μάχεσθαι, πολεμεῖν, διαφέρεσθαι, λοιδορεῖσθαι, σπένδεσθαι (τινι· ὄργ. δοτ.): ἀμυνῶ τῇ πατρίδι. Δαίδαλος Μίνῳ ἐδούλευε Ξ. θεῶ μάχεσθαι δεινόν ἐστι καὶ τύχη. ἀμφισβητοῦσιν οἱ φίλοι τοῖς φίλοις, ἐρίζουσι δὲ οἱ ἐχθροὶ ἀλλήλοις Ξ.

Σημείωσις. Τὰ ῥήματα ὠφελεῖν, βλάπτειν καὶ τὰ συνώνυμα πλὴν τοῦ λυσιτελεῖν (= προξενῶ ὠφέλειαν) συντάσσονται μὲ ἀιτιατικὴν: Σωκράτης ὠφέλει τοὺς συνόντας —Σωκράτης ἐλυσιτέλει τοῖς συνδιατρίβουσιν Ξ. Ὁμοίως τὸ (ἐνεργητικόν) λοιδορεῖν συντάσσεται μὲ ἀιτιατικὴν.

Τὸ πολεμεῖν σύν τινι ἢ μετὰ τινος εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν σημαίνει πολεμεῖν μετὰ τινος ὡς συμμάχου ἐναντίον ἄλλου: Ἀθηναῖοι μετὰ Θηβαίων ἐπολέμησαν Λακεδαιμονίους (= ἐναντίον τῶν Λ.).

4) τὰ ῥήματα, τὰ ὅποια σημαίνουν ἰσότητα, ὁμοιοτητα, συμφωνίαν, ὡς ἰσοῦσθαι, ὁμοιάζειν, σοικένοι, συμφωνεῖν, συναδέειν (τινί· δοτ. ὄργ.): φιλοσόφῳ ἔοικας Ξ. τὰ ἔργα οὐ συμφωνεῖ τοῖς λόγοις.

§ 70. Μὲ δοτικὴν (ὀργανικὴν ἢ τοπικὴν, § 28,7 καὶ 8) συντάσσονται καὶ πολλὰ ῥήματα σύνθετα μετὰ τοῦ ὁμοῦ ἢ μετὰ τινος τῶν προθέσεων σύν, ἐν, ἐπί, παρά, περί, πρός, ὑπό, ὡς ὁμολογεῖν, ὁμονοεῖν, συνεῖναι, συνοικεῖν (τινι· ὀργανικὴ δοτικὴ)—ἐμμένειν, ἐπιτίθεσθαι, παρακαθῆσθαι, περιπίπτειν, προσφέρεσθαι, ὑπόκεισθαι (τινι· τοπικὴ δοτικὴ): ὁμονοεῖτε ἀλλήλοις. οἱ συνόντες Σωκράτει Ξ. ἐμμένω τοῖς ὁμολογημένοις Πλ.

§ 71. Δοτικὴ προσωπικὴ. Δοτικὴ ὀνόματος προσώπου (ἢ ἀντωνυμίας προσωπικῆς) τίθεται συχνάκις παρὰ τὸ ῥῆμα εἶναι (καθὼς καὶ παρὰ τὰ ῥήματα γίγνεσθαι καὶ ὑπάρχειν) καὶ δηλοῖ αὐτὴ τὸ πρόσωπον, τὸ ὅποῖον ἔχει κάτι τι (δοτικὴ προσωπικὴ κτητικὴ): ἦσαν τῷ Κροίσῳ δύο παῖδες (= εἶχεν ὁ Κρ. δύο παῖδας) Ἡρόδ. τῷ δικαίῳ παρὰ θεῶν τε καὶ ἀνθρώπων δῶρα γίγνεται Πλ. σοῦ κρατοῦντος δουλεία ὑπάρχει αὐτοῖς Ξ.

Ἄλλὰ δοτική ὀνόματος προσώπου, καί συνθηθέστερον προσωπικῆς ἀντωνυμίας, δύναται νὰ τίθεται εἰς πᾶσαν πρότασιν, ἀνεξαρτήτως τῆς σημασίας καὶ τῆς διαθέσεως τοῦ ῥήματος αὐτῆς. Ἀναλόγως δὲ τῆς σχέσεώς της πρὸς τὸ νόημα τῶν συμφραζομένων ἡ δοτικὴ αὕτη λέγεται.

1) δοτικὴ **τῆς συμπαθείας**. Αὕτη δηλοῖ τὸ πρόσωπον, τὸ ὁποῖον **συμμετέχει** εἰς ὅ,τι σημαίνει τὸ ῥήμα τῆς προτάσεως: **πολύ μοι ἡ καρδιά πηδᾷ** Πλ. (πρβλ. **μ ο ὕ** **πονεῖ ἡ καρδιά**). **διέφθαρτο τῷ Κροίσῳ ἡ ἐλπίς** Ἡρόδ. (πρβλ. **τ ο ὕ** **κόπησαν οἱ ἐλπίδες**).

2) δοτικὴ **χαριστικὴ ἢ ἀντιχαριστικὴ**. Αὕτη δηλοῖ τὸ πρόσωπον, πρὸς χάριν ἢ ὠφέλειαν ἢ βλάβην τοῦ ὁποῖου γίνεται κάτι τι: **στράτευμα συνελέγετο τῷ Κύρῳ ἐν Χερρονήσῳ** (= γιὰ τὸν Κ., χάριν τοῦ Κ.). **μεγάλων πραγμάτων καιροὶ προεῖνται τῇ πόλει** (= ἔχουν χαθῆ γιὰ τὴν πόλιν, πρὸς ζημίαν τῆς πόλεως)· (πρβλ. ὁ Πέτρος **μ ο ὕ** **φυλάγει τὸ σπίτι. τ ο ὕ** **χάλασαν ἂ σχέδια**).

3) δοτικὴ **ἠθικὴ** (Κανονικῶς τῆς προσωπικῆς ἀντωνυμίας τοῦ **α'** καὶ τοῦ **β'** προσώπου). Αὕτη δηλοῖ τὸ **ἐνδιαφερόμενον** πρόσωπον, ἦτοι τὸ πρόσωπον, πρὸς εὐαρέσκειαν ἢ δυσαρέσκειαν, πρὸς χαρὰν ἢ λύπην τοῦ ὁποῖου γίνεται κάτι τι: **ὡς καλὸς μοι ὁ πάπιος!** (**ἐστίν** = τί ὠραῖος πού **μ ο ὕ** εἶναι ὁ π.) **Ξ. καὶ μοι μὴ θορυβήσητε** (= παρακαλῶ μὴ θορυβήσητε, πρᾶγμα πού θὰ μὲ λυπήσῃ) Πλ. ἢ **στρατιὰ σίτον οὐκ εἶχεν αὐτῷ** Θ. (πρβλ. **μὴ μ ο ὕ** **κρυώσῃ. νὰ σ ο ὕ** **ζήσῃ τὸ παιδί**).

Τοιαύτη εἶναι καὶ ἡ δοτικὴ μὲ τὴν ὁποίαν συνάπτεται μετοχὴ τοῦ ῥήματος **βούλομαι** (ἡ **ἐθέλω**) ἢ **ἤδομαι** ἢ **ἄχθομαι** ἢ **ἡλέξισ ἄσμενος**, διὰ τῶν ὁποίων ἀποτελοῦνται φράσεις ἐκφράζουσαι παραστατικώτερον τὴν ἔννοιαν τῶν εἰρημένων ῥημάτων: **εἰ σοι βουλομένῳ ἐστίν ἀποκρίνεσθαι, σὲ ἐρήσομαι** (= ἂν σὺ ἔχῃς τὴν θέλησιν νὰ) Πλ. **ὕπ' ἐκείνου ἐκελεύσθητε ἐξιέναι, ὅτῳ ὑμῶν μὴ ἀχθομένῳ εἶη** (= ὅποιος ἀπὸ σᾶς δὲν θὰ ἐστενοχωρεῖτο γι' αὐτὸ) **Ξ**.

Κατὰ τὸ **β'** πρόσωπον ἡ δοτικὴ αὕτη χρησιμεύει πολλάκις, ἀπλῶς, ἵνα διεγείρῃ τὸ ἐνδιαφέρον τοῦ ἀκούοντος πρὸς τὸ ὅλον περιεχόμενον τῆς προτάσεως: **ταῦτ' ἐστίν ὑμῖν, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τάληθῆ** (= αὐτὰ πού λέτε εἶναι κλπ.) Πλ. (πρβλ. **Τί σ ο ὕ** **εἶναι αὐτὸς ὁ Γιάννης!** ἔννοια σου, θὰ σοῦ τὸν διορθώσω ἐγώ).

4) δοτικὴ **τοῦ κρίνοντος προσώπου ἢ τῆς ἀναφορᾶς**. Αὕτη

δηλοῖ τὸ πρόσωπον, σχετικῶς μὲ τὸ ὁποῖον ἢ κατὰ τὴν κρίσιν τοῦ ὁποίου ἰσχύει κάτι τι : **γέρων γέροντι γλῶτταν ἠδίστην ἔχει, παῖς παιδί** (= ἓνας γέρων σχετικῶς μὲ ἄλλον γέροντα, κατὰ τὴν κρίσιν ἄλλου γέροντος κλπ.) (πρβλ. Αὐτὸ τὸ φόρεμα μ ο ὕ εἶναι στενό).

Καὶ μὲ τὴν τοιαύτην δοτικὴν δύναται νὰ συνάπτεται με τ ο χ ῆ, ἡ ὁποία δηλοῖ ὑπὸ τίνα περιπτώσιν ἰ σ χ ῦ ε ι κ ά τ ι τ ι, τ ο π ι κ ῶ ς ἢ χ ρ ο ν ι κ ῶ ς : **Ἐπίδαμνός ἐστι πόλις ἐν δεξιᾷ ἐσπλέοντι τὸν Ἴωνον κόλπον** (= ἐσπλέοντί τινι = γιὰ ἓνα πού εἰσπλέει, ὅταν τις εἰσπλέῃ) Θ. **ἦν ἡμέρα πέμπτη ἐπιπλέουσι τοῖς Ἀθηναίοις** (= ἀφ' ὅτου ἤρχισαν νὰ ἐπιπλέουν οἱ Ἀθ.) Ξ.

5) δοτικὴ τοῦ ἐνεργουῦντος προσώπου. Τοιαύτη εἶναι ἡ δοτικὴ, ἡ ὁποία κανονικῶς τίθεται μετὰ τῶν εἰς - τ έ ο ς ῥηματικῶν ἐπιθέτων, πολλάκις δὲ καὶ μετὰ π α θ η τ ι κ ῶ ν ῥ η μ ά τ ω ν, ἰδίᾳ ὅταν ταῦτα εἶναι χρόνου συντελικοῦ : **ὁ ποταμὸς ἐστὶν ἡμῖν διαβατέος** (= πρέπει νὰ διαβαθῆ ἀ π ὸ ἡ μ ᾶ ς, πρέπει ἡ μ ε ῖ ς νὰ τὸν διαβῶμεν) Ξ. **συνεκοπέτα ἐστί σοι καὶ τὴν τρύγα** (= πρέπει σὺ νὰ πίης μαζί) Ἀρφ. ταῦτα **Θεμιστογένει γέγραπται** (ὑπὸ τοῦ Θεμιστογένους ἔχουν γραφῆ, τὰ ἔχει γράψει ὁ Θ.) Ξ. **ἀληθές ἀνθρώποις οὐχ εὐρίσκειται** (= ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων).

Ὅμοια εἶναι ἡ δοτικὴ, ἡ ὁποία τίθεται παρὰ τὰ λεγόμενα τ ρ ι τ ο π ρ ὶ σ ω π α ἢ ἀ π ρ ὶ σ ω π α ῥήματα, ὡς μέλει, μεταμέλει, δεῖ, παρεσκευάσται τ ι ν ι κ λ π. : **οὐ μεταμέλει μοι** (= δὲν μετανοῶ ἐγώ) Πλ. **ἐπειδὴ παρεσκευάστω τοῖς Κορινθίοις, ἀνήγοντο** (= ἀφοῦ πλέον εἶχον ἐτοιμασθῆ οἱ Κορινθιοὶ) Θ.

2. Δίπτωτα ῥήματα.

α) Μὲ δύο αἰτιατικάς.

§ 72. Μὲ δύο ἀντικείμενα, ἀμφοτέρα κατ' αἰτιατικὴν πτώσιν, συντάσσονται

1) τὰ ῥήματα, τὰ ὁποῖα σημαίνουν ἐ ρ ω τ ᾶ ν, εἰ σ π ρ ά τ τ ε ι ν, ἀ π ο σ τ ε ρ εῖ ν, ἀ π ο κ ρ ὺ π τ ε ι ν : **οὐ τοῦτο ἐρωτῶ σε** Ἀρφ. (πρβλ. **αὐτὸ σὲ ῥώτησα**). **οὐδένα ἐγὼ ἐπραξάμην μισθὸν ἢ ἤτησα** (= ἀπὸ κανέναν ἐγὼ δὲν) Πλ. **Διογείτων τὴν θυγατέρα ἔκρυπτε τὸν θάνατον τοῦ ἀνδρός** (= ἀπὸ τὴν θυγατέρα).

Σημείωσις. Λέγεται ὁμως καὶ αἰτεῖν ἢ εἰσπράττειν τι

παρά τινος και ἀποστερεῖν τινά τινος: οὗτος ἐμέ τῶν πατρώων ἀπεστέρηκεν Δημ.

2) τὰ ῥήματα, τὰ ὁποῖα σημαίνουν διδάσκειν ἢ ὑπενθυμιζειν: διδάσκει σε τὴν στρατηγίαν Ξ. (πρβλ. σὲ μαθαίνει γράμματα). τὴν ξυμμαχίαν ἀνεμίμησκον τοὺς Ἀθηναίους Θ.

3) τὰ ῥήματα, τὰ ὁποῖα σημαίνουν ἐνδύειν: ὁ πάππος τὸν Κῦρον καλὴν στολὴν ἐνέδουσε Ξ. (πρβλ. τὴν ἐντυσε μαῦρα ροῦχα).

4) πᾶν μεταβατικὸν ῥήμα συντασσόμενον μὲ αἰτιατικὴν, ὅταν ἔχη ἐκτὸς τοῦ ἐξωτερικοῦ καὶ σύστοιχόν ἀντικείμενον (§65, 2β): ἕκαστον ὑμῶν εὐηργέτου τὴν μεγίστην εὐεργεσίαν Πλ. ὁδε κακὰ πολλὰ ἔοργεν Τρῶας Ὅμ.

Οὕτω συντάσσονται συνηθέστατα τὰ ῥήματα δρᾶν, ἐργάζεσθαι, ποιεῖν, ἀγορεύειν, λέγειν (τινά τι ἀγαθὸν ἢ κακὸν): οἱ ὑποκριταὶ ἐν ταῖς τραγωδίαις τὰ ἔσχατα λέγουσιν ἀλλήλους Ξ.

§ 73. Μὲ δύο αἰτιατικὰς συντάσσονται προσέτι τὰ ῥήματα, τὰ ὁποῖα σημαίνουν ὀνομάζειν, νομίζειν, ἐκλέγειν, διορίζειν, ποιεῖν. Ἐπὶ τούτων δὲ ἡ μία ἐκ τῶν δύο αἰτιατικῶν περιέχει κατηγορούμενον τῆς ἐτέρας, ὡς τοῦτο καταφαίνεται, ὅταν ἡ ἐνεργητικὴ σύνταξις μετατραπῆ εἰς παθητικὴν: τὴν τοιαύτην δύναμιν ἀνδρείαν ἔγωγε καλῶ Πλ. πάντων δεσπότην ἑαυτὸν πεποίηκεν Ξ. (πρβλ. ἡ τοιαύτη δύναμις ἀνδρεία καλεῖται—πάντων δεσπότης αὐτὸς γέγονε πρβλ. § 10, 2 καὶ 3).

Σημείωσις. Ἐπὶ τῆς τοιαύτης συντάξεως ἐνίοτε τὸ δεῦτερον ἀντικείμενον, τὸ ὁποῖον εἶναι κατηγορούμενον τοῦ πρώτου, λαμβάνεται προληπτικῶς, ἰδίᾳ ἐπὶ τῶν ῥημάτων αὔξειν, αἴρειν, τρέφειν: ἕνα τινὰ ἀεὶ ὁ δῆμος εἴωθεν τρέφειν καὶ αὔξειν μέγαν (πρβλ. τὸν Πέτρο τὸν σπουδάζουσι γιὰτὸν). Βλ. καὶ § 10α, Σημ.

β) Μὲ αἰτιατικὴν καὶ γενικὴν.

§ 74. Μὲ δύο ἀντικείμενα, τὸ ἐν κατὰ αἰτιατικὴν καὶ τὸ ἕτερον κατὰ γενικὴν, συντάσσονται

1) τὰ ῥήματα ἐστιᾶν, πληροῦν, κενόῦν κ.τ.τ.: τῶν λόγων ἡμᾶς Ἀνσίας εἰστία Πλ. ἀνδρῶν τήνδε πόλιν ἐκένωσε Αἰσχ.

2) τὰ ῥήματα, τὰ ὁποῖα σημαίνουν ἀκοῦειν ἢ πληροφορεῖσθαι: ὑμεῖς ἐμοῦ ἀκούσεσθε πᾶσαν τὴν ἀλήθειαν Πλ. μάθε μου καὶ τάδε.

3) τὰ ῥήματα, τὰ ὅποια σημαίνουν *πιάνειν, ὀδηγεῖν, ἔλκειν* κ.τ.τ. ἢ ἐμποδίζειν, ἀπομακρύνειν, ἀπαλλάσσειν, παύειν, ἀποστρεφεῖν, κ.τ.τ. *ἔλαβον τῆς ζώνης τὸν Ὀρόνταν* (=ἀπὸ τῆν ζώνη τὸν Ὀ.) *Ξ. ἄγει τῆς ἡνίας τὸν ἵππον Ξ. Οἱ Ἥλειοι τοὺς Λακεδαιμονίους ἐκώλυον τοῦ ἀγῶνος Ξ.* (βλ. § 72, 1 Σημ.).

4) τὰ ῥήματα, τὰ ὅποια σημαίνουν *ἀνταλλάσσειν, ἀγοράζειν, πωλεῖν* κ.τ.τ.—*ἀξιούν, τιμᾶν, ἐκτιμᾶν* κ.τ.τ. Ἐπὶ τῶν τοιούτων ῥημάτων ἡ γενικὴ σημαίνει τὸ ἀντάλλαγμα, τὸ τίμημα, τὴν ἀξίαν: *ἠλλάξαντο πολλῆς εὐδαιμονίας πολλὴν κακοδαιμονίαν* (=μὲ πολλὴν εὐδαιμονίαν) Ἄντιφ. *τῶν πόνων πωλοῦσιν ἡμῖν πάντα τάγάθ' οἱ θεοί. οἱ βάρβαροι τὸν Θεμιστοκλέα μεγίστων δωρεῶν ἠξίωσαν Ἴσοκρ.*

5) τὰ ῥήματα, τὰ ὅποια σημαίνουν *ψυχικὸν πάθημα, ὡς θανατῶν, εὐδαιμονίζω, μακαρίζω, οἰκτιρίζω, ὀργίζεσθαι*, κλπ. καὶ τὰ δικαστικὰ καὶ ἀνταποδοτικὰ, ὡς *αἰτιάσθαι, διώκειν, γράφεσθαι, δικάζειν, κρίνειν, τιμωρεῖσθαι* κλπ. Ἐπὶ τοιούτων ῥημάτων ἡ γενικὴ σημαίνει τὴν αἰτίαν: *ζηλῶ σε τοῦ πλοῦτου* (=διὰ τὸν πλοῦτον) *Ξ. πολλὰκις σε εὐδαιμόνησα τοῦ τρόπου Πλ. διώξομαι σε δειλίας Ἄρφ. Μέλητος Σωκράτη ἀσεβείας ἐγράφατο Πλ.*

Σημείωσις. Μὲ γενικὴν τῆς αἰτίας συντάσσονται καὶ τὰ ῥήματα φεύγω καὶ ἀλίσκομαι ἐπὶ δικαστικῆς ἐννοίας: *ἀσεβείας φεύγω ὑπὸ Μελήτου* (=κατηγοροῦμαι δι' ἀσεβειαν) Πλ. *ἔάλω κλοπῆς* (=κατεδικάσθη διά...). Δημ. Κατ' ἀναλογίαν δὲ πρὸς τὸ φεύγω τινός—*ἀλίσκομαι* τινος λέγεται καὶ κρίνομαι *θανάτου* (=δικάζομαι δι' ἐγκλημα ἐπαγόμενον ποιήν τὸν θάνατον).

§ 75. Μὲ αἰτιατικὴν καὶ γενικὴν συντάσσονται καὶ πολλὰ ῥήματα σύνθετα μετὰ τινος τῶν προθέσεων, αἱ ὅποια συντάσσονται μὲ γενικὴν, ὡς *ἀπό, ἐκ, πρό*, πρὸ πάντων δὲ ῥήματα σύνθετα μὲ τὴν πρόθεσιν *κατά*, ἔχοντα δικαστικὴν ἔννοιαν, ὡς *κατηγορεῖν, καταγιγνώσκειν, καταγρηφίεσθαι* κλπ.: *ἀποτρέπει με τούτου Πλ. προέταξε τῶν ὀπλιτῶν τοὺς ἱππέας Ξ. οἱ Ἀθηναῖοι Σωκράτους θάνατον κατέγνωσαν Ξ.* (=κατεδίκασαν τὸν Σωκράτην εἰς...) Ξ.

γ) Μὲ αἰτιατικὴν καὶ δοτικὴν.

§ 76. Μὲ δύο ἀντικείμενα, τὸ ἐν κατ' αἰτιατικὴν καὶ τὸ ἕτερον κατὰ δοτικὴν, συντάσσονται

1) τὰ ῥήματα λέγειν, ὑπισχνεῖσθαι, ἐπιστέλλειν, δεικνύναι, διδόναι, φέρειν, προσάγειν, προσαρμύζειν, ἀντιτάσσειν καὶ τὰ συνώνυμα αὐτῶν : **πάσαν ὑμῖν τὴν ἀλήθειαν ἐρῶ** Πλ. ἡ μωρία δίδωσιν ἀνθρώποις κακά. **τίνα ἀντιτάξεις τῷδε** ; Αἰσχ.

2) τὰ ῥήματα, τὰ ὁποῖα σημαίνουν ἐξίσιωσιν, ὁμοίωσιν, μεῖξιν, συνδιαλλαγῆν : ὁ σίδηρος ἀνισοῖ τοὺς ἀσθενεῖς τοῖς ἰσχυροῖς ἐν τῷ πολέμῳ Ξ. **κεράννυμι ὕδωρ τῷ οἴνῳ. οἱ Ἐπιδάμνιοι ἐδέοντο τῶν Κερκυραίων τοὺς φεύγοντας ξυναλλάξαι σφίσι** Θ.

§ 77. Μὲ ἀιτιατικὴν καὶ δοτικὴν συντάσσονται προσέτι πολλὰ ῥήματα σύνθετα μετὰ προθέσεων, αἱ ὁποῖαι συντάσσονται μετὰ δοτικῆς, ἰδίᾳ δὲ τὰ σύνθετα μετὰ τῆς ἐν ἡ τῆς σύν : αἱ ἡδοναὶ οὔτε **εὐξίαν τῷ σώματι ἐνεργάζονται οὔτε ἐπιστήμην ἀξιόλογον τῇ ψυχῇ** ἐμποιοῦσι Ξ. **ξυγκρούειν αὐτοὺς ἀλλήλοις ἐβούλοντο** Θ.

δ) Μὲ γενικὴν καὶ δοτικὴν.

§ 78. Μὲ δύο ἀντικείμενα, τὸ ἐν κατὰ γενικὴν καὶ τὸ ἕτερον κατὰ δοτικὴν, συντάσσονται

1) τὰ ῥήματα μετέχειν, κοινωνεῖν, μεταδιδόναι, μεταλαμβάνειν καὶ τὰ συνώνυμα αὐτῶν : **μετεσχῆκαμεν ὑμῖν ἱερῶν τῶν σεμνοτάτων** Ξ. **χρηὶ τοῦ βάρους μεταδιδόναι τοῖς φίλοις** Ξ.

2) τὰ ῥήματα, τὰ ὁποῖα ἔχουν τὴν ἔννοιαν τοῦ παραχωρεῖν καὶ τὸ ῥῆμα φθονεῖν ἐπὶ τῆς σημασίας τοῦ ἀρνεῖσθαί τι εἰς τινὰ ἐκ φθόνου : **τῆς τῶν Ἑλλήνων ἐλευθερίας παρεχωρήσατε Φιλίππῳ** Δημ. **μὴ μοι φθονήσης τοῦ μαθήματος** Πλ.

3) τὰ ῥήματα τιμῶ καὶ τιμῶμαι εἰς τὴν δικαστικὴν γλῶσσαν τιμᾶ (ὁ δικαστής) τινί τινος = ὀρίζει εἰς τινὰ ὡς ποινὴν κάτι τι τιμᾶται (ὁ κατήγορος) τινί τινος = προτείνει διὰ τινὰ ὡς ποινὴν κάτι τι : **ἴσως ἂν μοι, ὦ ἄνδρες δικασταί, φυγῆς τιμῆσαιτε** Πλ. **τιμᾶται μοι ὁ ἀνήρ θανάτου** Πλ.

β) Τὰ μέσα ῥήματα

§ 79. Τὰ μέσα ῥήματα ἐν γένει σημαίνουν ἐνέργειαν, ἡ ὁποία εὐρίσκειται εἰς ἰδιαιτέραν σχέσιν μὲ τὸ ὑποκείμενον, ἀπὸ τὸ ὁποῖον προέρχεται, καὶ ἐνδιαφέρει αὐτό. Κατὰ τὴν ἰδιαιτέραν τῶν σημασίαν τὰ μέσα

ρήματα λέγονται **άντανακλαστικά**, μέσα **άλληλοπαθῆ**, μέσα **δυναμικά**.

§ 80. α) Μέσα άντανακλαστικά λέγονται τὰ μέσα ρήματα, τὰ ὁποῖα σημαίνουν ἐνέργειαν τοῦ ὑποκειμένου, ἢ ὁποῖα ἐπιστρέφει εἰς αὐτὸ τὸ ἴδιον ἀ μέ σ ω ς καὶ κατ' εὐθεῖαν ἢ ἐ μ μέ σ ω ς καὶ π λ α γί ω ς. Οὕτω τὰ μέσα ταῦτα ρήματα ὑποδιαιροῦνται εἰς

1) **μέσα εὐθέα** ἢ αὐτοπαθῆ, ὅσα σημαίνουν ἐνέργειαν, ἢ ὁποῖα ἐπιστρέφει ἀμέσως καὶ κατ' εὐθεῖαν εἰς τὸ ἴδιον τὸ ὑποκείμενον, ὡς *λούεσθαι, γυμνάζεσθαι, ἐνδύεσθαι* κ.τ.τ. Οὕτω τῶν ρημάτων αὐτῶν τὸ ὑποκείμενον εἶναι συγχρόνως καὶ ἀντικείμενόν των, καὶ δι' αὐτὸ ταῦτα δύνανται νὰ ἀναλύωνται εἰς τὸ ἐνεργητικὸν των με ἀντικείμενον κατ' αἰτιατικὴν τὴν ἀντίστοιχον αὐτοπαθῆ ἀντωνυμίαν. *γ υ μ ν ἄ ζ ο μ α ι = γυμνάζω ἐ μ α υ τ ὄ ν, ὀ π λ ῖ ζ ε σ θ ε = ὀπλίζετε ὑ μ ᾶ ς α ὕ τ ο ῦ ς.*

Σημείωσις. Ἐντὶ τῶν μέσων αὐτοπαθῶν, οὐχὶ σπανίως, λαμβάνεται τὸ ἐνεργητικὸν με ἀντικείμενον κατ' αἰτιατικὴν τὴν ἀντίστοιχον αὐτοπαθῆ ἀντωνυμίαν : *ἔρριψαν σφᾶς αὐτοὺς εἰς φρέατα* (= ἔρριφθησαν εἰς) Θ.

Πολλάκις δὲ καὶ μετὰ τὸ μέσον αὐτοπαθὲς ρῆμα τίθεται ἡ ἀντίστοιχος αὐτοπαθῆς ἀντωνυμία κατ' αἰτιατικὴν ὡς ἀντικείμενον αὐτοῦ, οὕτω δὲ καθαρώτερον καὶ ἐντονώτερον δηλοῦται ἡ αὐτοπάθεια : *ἑαυτὸν ἀποκρύπτει ὁ ποιητής.* (πρβλ. *νίβεται—καὶ—νίβεται μόνος τοῦ. Χτενίζεται—καὶ—χτενίζεται μόνη τῆς.*)

Ὅταν δὲ πρόκειται νὰ δηλωθῆ ὅτι ἡ αὐτοπάθεια περιορίζεται εἰς ἓν μόνον μέρος τοῦ ὑποκειμένου, τὸ μέρος τοῦτο δηλοῦται μετὰ τὴν αἰτιατικὴν τοῦ οικείου ὀνόματος ὡς ἀντικείμενον τοῦ μέσου ρήματος : *ἐνίπατο χεῖρας.* (Πρβλ. *ἐπλύθη—καὶ—ἐπλυσε τὰ χεῖρα του.*)

2) **μέσα πλάγια**, ὅσα σημαίνουν ἐνέργειαν τοῦ ὑποκειμένου, ἢ ὁποῖα ἐπιστρέφει εἰς αὐτὸ ἐ μ μέ σ ω ς καὶ π λ α γί ω ς. Ταῦτα πάλιν ὑποδιαιροῦνται εἰς

α) **μέσα διάμεσα**. Οὕτω καλοῦνται τὰ μέσα ρήματα, τὰ ὁποῖα σημαίνουν ὅτι τὸ ὑποκείμενον ἐνεργεῖ κά τι τι εἰς ἑαυτὸ ἢ εἰς κάτι, τὸ ὁποῖον τοῦ ἀνήκει, *διὰ μέσου ἄλλου· κείρομαι* (= βάζω τὸν κουρέα καὶ με κουρεύει) : *ὁ πατήρ τοὺς παῖδας παιδεύεται* (= ἐκπαιδεύει τοὺς παῖδας διὰ τῶν διδασκάλων).

β) **μέσα περιποιητικά ἢ μέσα ὠφελείας**. Οὕτω καλοῦνται τὰ μέσα ρήματα, τὰ ὁποῖα σημαίνουν ἐνέργειαν, τὴν ὁποῖαν ἐκτελεῖ ἡ

προκαλεῖ τὸ ὑποκείμενον χάριν ἑαυτοῦ, δηλαδή πρὸς χρῆσίν του ἢ πρὸς ὠφέλειάν του· **οἰκοδομοῦμαι οἰκίαν** (=οικοδομῶ τὴν οἰκίαν μου διὰ τῶν οἰκοδόμων), **ἄγομαι γυναῖκα** (=ἄγω εἰς τὴν οἰκίαν μου γυναῖκα, παίρνω γυναῖκα ὡς σύζυγόν μου). **Πανσανίας τράπεζαν Περσικὴν παρετίθετο** (=παρετίθει ἑαυτῷ διὰ τῶν ὑπηρετῶν, διέτασσε καὶ τοῦ παρεθέτον οἱ ὑπηρετῶν) Θ. (Πρβλ. **συμβουλεύομαι τὸν ἱατρόν, δανείζομαι χρήματα, προμηθεύομαι τροφίμα**).

Οὕτω περὶ μὲν τῆς πόλεως ἢ τοῦ λαοῦ λέγεται τίθεσθαι ἢ γράφεισθαι νόμους (=τιθέναι ἑαυτοῖς νόμους διὰ τῶν νομοθετῶν), περὶ δὲ τοῦ νομοθέτου λέγεται τιθέναι ἢ γράφειν νόμους: **ὁ Σόλων τοῖς Ἀθηναίοις νόμους ἔθηκεν ἢ ἔγραψε—οἱ Ἀθηναῖοι νόμους ἔθεντο ἢ ἐγράψαντο**.

Σημείωσις. Καὶ εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν, ὅπως κανονικῶς εἰς τὴν νέαν, λαμβάνεται οὐχὶ σπανίως τὸ ἐνεργητικὸν ῥῆμα ἀντὶ τοῦ μέσου πλαγίου: **Ἀνσανδρος τὰς ναῦς ἐπεσκεύαζε** (=ἐπεσκευάζετο, ἦτοι διὰ τῶν τεχνικῶν ἐπεσκεύαζε· πρβλ. **κτίζει σπίτι, κόβει τὰ μαλλιά του στὸ κουρεῖο, κλπ.**).

§ 81. Μέσα ἀλληλοπαθῆ λέγονται τὰ μέσα ῥήματα, τὰ ὁποῖα σημαίνουν **ἀλληλοπάθειαν**, ἦτοι μίαν κοινὴν ἐνέργειαν δύο ἢ περισσοτέρων ὑποκειμένων, ἢ ὁποῖα μεταβαίνει ἀπὸ τὸ ἐν εἰς τὸ ἄλλο. Ταῦτα ὡς ἐκ τῆς σημασίας των λαμβάνονται κανονικῶς εἰς πληθυντικὸν ἀριθμόν· **φιλοῦνται, μισοῦνται** (=φιλοῦσι, μισοῦσιν ἀλλήλους): **συμβαλόντες τὰς ἀσπίδας ἐωθοῦντο** (=ἐώθουν ἀλλήλους) Ξ.

Ἡ κοινὴ καὶ ἀμοιβαία ἐνέργεια τῶν ὑποκειμένων δύναται νὰ ἀναφέρεται καὶ εἰς κάτι τι ἐκτὸς τοῦ ἑαυτοῦ των εὐρισκόμενον, τὸ ὁποῖον ὁμῶς τὰ ἐνδιαφέρει ἀπὸ κοινοῦ: **διενείμαντο τὴν ἀρχὴν ὁ Ζεὺς καὶ ὁ Ποσειδῶν καὶ ὁ Πλούτων** (=διένειμαν ἀλλήλοισι, διεμοίρασαν ἀναμεταξύ των τὴν ἐξουσίαν) Πλ.

Σημείωσις. Ἀπὸ τὸν πληθυντικὸν μετεδόθη ἡ ἔννοια τῆς ἀλληλοπαθείας καὶ εἰς τὸν ἐνικόν· **διὰ λεγόμεθα** περὶ τινος—**διὰ λέγομαί τι** περὶ τινος.

Ἀντὶ δὲ τοῦ μέσου ἀλληλοπαθοῦς λαμβάνεται πλειστάκις τὸ ἐνεργητικὸν μὲ ἀντικείμενον αὐτοῦ τὴν ἀλληλοπαθῆ ἀντωνυμίαν (ἢ τὴν αὐτοπαθῆ τοῦ γ' προσώπου), ἐνίοτε δὲ καὶ ῥῆμα παρασύνθετον μὲ πρῶτον συνθετικὸν τὴν ἀλληλοπαθῆ ἀντωνυμίαν: **οἱ ὑπηρεταὶ διέφθειρον ἀλλήλους** Θ. **φθονοῦντες ἑαυτοῖς μισοῦσιν ἀλλήλους** (=ἐπειδὴ φθονοῦν ὁ ἕνας τὸν ἄλλον...) Ξ. **ἀλληλο-**

κτονοῦσιν (= κτείνουσιν ἀλλήλους) Ἄριστ. (Πρβλ. Ὑποστηρίζονται ὁ ἕνας ἀπὸ τὸν ἄλλον — ὑποστηρίζει ὁ ἕνας τὸν ἄλλον — ἀλληλοὑποστηρίζονται).

§ 82. Μέσα δυναμικά λέγονται τὰ μέσα ῥήματα, τὰ ὁποῖα δηλοῦν ὅτι τὸ ὑποκείμενον ἐνεργεῖ κάτι τι ἐντεῖνον τὰς δυνάμεις του, ἦτοι καταβάλλον πάσας τὰς σωματικὰς καὶ πνευματικὰς δυνάμεις του: **λύομαι αἰχμάλωτον** (= ἐνεργῶν πλησίον τῶν αἰχμαλωτισάντων καὶ καταβάλλον λύτρα ἐλευθερῶ τὸν αἰχμάλωτον). **παρέχομαι τοῖς συμμάχοις ναῦς** (= παρέχω εἰς τοὺς συμμάχους πλοῖα, διὰ τὴν ναυπήγησιν τῶν ὁποίων ἐγὼ ἐφρόντισα καὶ ἔδαπάνησα).

Οὕτω: **πολιτεύω** (= εἶμαι πολίτης) — **πολιτεύομαι** (= ἐνεργῶ ὡς πολίτης, μετέχω τῶν πραγμάτων τῆς πολιτείας)· **πρεσβεύω** (= εἶμαι πρεσβευτής) — **πρεσβεύομαι** (= διαπραγματεύομαι διὰ πρεσβευτῶν ἢ ἐνεργῶ ὡς πρεσβευτής)· (πρβλ. αὐτὸς φορτῶνεται ἅλα τὰ βάρη τῆς οἰκογενείας· βάλθηκε νὰ με καταστρέψῃ). Συνηθέστατον δὲ μέσον δυναμικὸν ῥῆμα εἶναι τὸ **ποιοῦμαι** εἰς φράσεις, οἷα: **ποιοῦμαι πόλεμον, συμμαχίαν, εἰρήνην** κτλ. ἢ **ποιοῦμαί τινα φίλον, σύμμαχον, πολέμιον** κτλ.

Τὰ μέσα δυναμικά ῥήματα εἶναι συνηθέστατα εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν, σπανίως δὲ εἰς αὐτὴν λαμβάνεται ἄνευ προφανοῦς διαφορᾶς τὸ ἐνεργητικὸν ἀντὶ τοῦ μέσου δυναμικοῦ ῥήματος (ὅπως π.χ. σκοπῶ καὶ σκοποῦμαι, στρατοπεδεύω καὶ στρατοπεδεύομαι). Ἄλλὰ ἄρχω λόγου=λαμβάνω τὸν λόγον πρῶτος, ὁμιλῶ πρῶτος—ἄρχομαι τοῦ λόγου=ἀρχίζω τὸν λόγον μου· (Ἀντίθετον παύομαι τοῦ λόγου). Πρβλ. **ἐπειδὴ πρεσβύτερός εἰμι τοῦ Κύρου εἰκὸς ἀρχεῖν με λόγου** (= νὰ ὁμιλήσω ἐγὼ πρῶτος) — **τοῦ λόγου Κύρος ἤρχετο ὧδε** (= ἤρχισε νὰ ὁμιλῇ ὡς ἐξῆς) Ξ.

μισθῶ τι = δίδω κάτι ἐπὶ μισθῷ, ἐνοικιάζω κάτι εἰς ἄλλον — **μισθοῦμαί τι** = λαμβάνω κάτι ἐπὶ μισθῷ, ἐνοικιάζω κάτι ἀπὸ ἄλλον πρὸς ἰδίαν μου χρῆσιν· **ποιῶ τινα δοῦλον** = καθιστῶ τινα δοῦλον, γίνομαι αἴτιος νὰ γίνῃ κάποιος δοῦλος ἄλλου — **ποιοῦμαί τινα δοῦλον** = καθιστῶ κάποιον δοῦλόν μου, ὑποδουλῶν κάποιον (εἰς τὸν ἑαυτὸν μου).

Σημείωσις. Τὰ ὄρια τῆς ἰδιαίτερας σημασίας ἐνὸς ἐκάστου μέσου ῥήματος δὲν δύνανται πάντοτε νὰ διαγράφωνται ἀκριβῶς, καὶ τὸ αὐτὸ μέσον ῥῆμα δύναται ὄχι μόνον εἰς διαφόρους φράσεις νὰ ἔχη διάφορον σημασίαν καὶ νὰ ἀνήκῃ εἰς διαφόρους τάξεις τῶν μέσων ῥημάτων, ἀλλὰ καὶ εἰς μίαν καὶ τὴν αὐτὴν φρά-

σιν νὰ συνδυάζη τὰς σημασίας δύο τάξεων· πρβλ. παρασκευάζομαι εἰς πόλεμον (μέσον αὐτοπαθές = παρασκευάζω ἐμαυτόν, ἐτοιμάζομαι) — παρασκευάζομαι ναυτικόν (μέσον δυναμικόν = ἐτοιμάζω ναυτικόν προμηθεύμενος ξυλείαν, εὐρίσκων ναυπηγούς, δαπανῶν κλπ.)· οἰκοδομοῦμαι οἰκίαν (μέσον διάμεσον = οἰκοδομῶ οἰκίαν διὰ τῶν οἰκοδόμων, ἀλλὰ καὶ μέσον δυναμικόν = οἰκοδομῶ οἰκίαν προμηθεύμενος τὸ ἀναγκαῖον ὕλικόν, δαπανῶν, ἐπιβλέπων κλπ.).

Ἄοριστος δὲ μέσου ῥήματος, τὸ ὁποῖον λαμβάνεται καὶ ὡς εὐθύ καὶ ὡς πλάγιον, ὅταν μὲν τὸ ῥῆμα τοῦτο εἶναι μέσον εὐθύ, εἶναι ὁ παθητικός, ὅταν δὲ εἶναι μέσον πλάγιον, ὁ μέσος· πρβλ. σώζομαι ἐκ τοῦ κινδύνου, ἐσώθη ἐκ τοῦ κινδύνου (= ἔσωσα τὸν ἑαυτόν μου) — σώζομαι τὴν οὐσίαν, ἐσωσάμην τὴν οὐσίαν (= ἔσωσα τὴν περιουσίαν μου).

Ἄλλα μερικῶν μέσων ῥημάτων ὁ μέσος καὶ ὁ παθητικός ἀόριστος ἔχουν τὴν αὐτὴν σημασίαν, ὡς ἀνηγὰ γόμην ἢ ἀνήχθη ἐκ τὸ πέλαγος, ὠπλισάμην ἢ ὠπλίσθη. Ἄλλων δὲ μέσων ῥημάτων ὁ παθητικός ἀόριστος λαμβάνεται ὡς μέσος, ὡς ἠθροίσθη, ἀπηλλάγη, ἐπεραιώθη κλπ. (Ἡ τελευταία αὕτη χρῆσις σὺν τῷ χρόνῳ ἐπέδωκε καὶ οὕτω νῦν ὁ παθητικός ἀόριστος εἶναι καὶ μέσος· ἐλούσθη, ἐξυρίσθη, ἐξηπλώθη, ἐδανείσθη κλπ.).

γ) Τὰ παθητικά ῥήματα.

§ 83. Τὰ παθητικά ῥήματα σημαίνουν ὅτι τὸ ὑποκείμενον πάσχει κάτι τι ἀπὸ ἄλλου.

Ὡς πρὸς τὸν τύπον τὰ παθητικά ῥήματα, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, συμπίπτουν μὲ τὰ μέσα, ἀπὸ τὰ ὁποῖα (ἰδίως ἀπὸ τὰ μέσα διάμεσα, § 80, 2, α') καὶ προέρχονται (πρβλ. π.χ. τὸ ἀρχαῖον κείρομαι καὶ τὸ σημερινὸν ξυρίζομαι στὸ κουρεῖο = ἀναθέτω εἰς τὸν κουρέα καὶ μὲ ξυρίζει — ἀνέχομαι νὰ μὲ ξυρίζη ὁ κουρέυς — ξυρίζομαι ἀπὸ τὸν κουρέα).

§ 84. Τὸ πρόσωπον ἢ τὸ πρᾶγμα, ἀπὸ τὸ ὁποῖον προέρχεται τὸ πάθος τοῦ ὑποκειμένου τοῦ παθητικοῦ ῥήματος, λέγεται ποιητικὸν αἶτιον. Ἐκφέρεται δὲ ὁ προσδιορισμὸς τοῦ ποιητικοῦ αἰτίου

1) μὲ τὴν πρόθεσιν ὑπὸ καὶ γενικὴν ἢ σπανιώτερον μὲ τὴν ἀπό, ἐκ, παρά, πρὸς καὶ γενικὴν: διδάσκεσθαι ἐθέλω ὑπὸ χρηστών μόνον Πλ. ἐπράχθη οὐδὲν ἀπὸ τῶν τυράννων ἔργον ἀξιόλογον Θ. ἐκ Φοίβου δαμείς (= ὑπὸ τοῦ Φ.) Σοφ. τὰ παρὰ τῶν θεῶν σημαινόμενα Ξ. Ἰσχύμαχος πρὸς πάντων καλὸς τε κἀγαθὸς ἐπωμάζετο Ξ.

2) με δοτικήν προσωπικήν, τοῦ ἐνεργοῦντος προσώπου : ταῦτα **Θεμιστογένοι** γέγραπται (= ὑπὸ τοῦ Θ.). Βλ. § 71, 5.

§ 85. Παθητικά ῥήματα κανονικῶς σχηματίζονται ἀπὸ τὰ ἐνεργητικὰ μεταβατικά ῥήματα, κυρίως μὲν τὰ συντασσόμενα με ἀιτιατικήν ἐξωτερικοῦ ἀντικειμένου (§ 65, 1), σπανίως δὲ ἀπὸ τὰ ἄλλα ἢ ἀπὸ τὰ ἀμετάβατα.

Κατὰ δὲ τὴν μετατροπὴν τῆς ἐνεργητικῆς συντάξεως εἰς παθητικήν, ὑποκείμενον τοῦ παθητικοῦ ῥήματος γίνεται τὸ ἀντικείμενον τοῦ ἀντιστοίχου ἐνεργητικοῦ, τὸ δὲ ὑποκείμενον τούτου μετατρέπεται εἰς προσδιορισμὸν τοῦ ποιητικοῦ αἰτίου τοῦ παθητικοῦ : (οἱ Ἕλληνες ἐνίκησαν τοὺς Πέρσας) — οἱ Πέρσαι ἐνίκηθησαν ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων. (βασιλεῖς ἄρχουσι τῶν Περσῶν) — Πέρσαι ἄρχονται ὑπὸ βασιλέων. (τοῖς παλαιοῖς ἀλλόφυλοι μᾶλλον ἐπεβούλευον) — οἱ παλαιοὶ ὑπ' ἀλλοφύλων μᾶλλον ἐπεβουλεύοντο Θ.

§ 86. Ἐπὶ τῶν διπτῶτων ῥημάτων (§ 72 κ.έ.) κατὰ τὴν μετατροπὴν τῆς ἐνεργητικῆς συντάξεως εἰς παθητικήν, ἂν μὲν τὸ δίπτωτον ῥῆμα εἶναι ἐκ τῶν συντασσόμενων με δύο ἀιτιατικὰς καὶ τούτων ἢ μία εἶναι κατηγορούμενον τῆς ἄλλης (§ 73), τότε ἀμφότεραι αἱ ἀιτιατικαὶ αὐταὶ γίνονται ὀνομαστικά, ἢ μὲν μία ὑποκείμενον τοῦ παθητικοῦ ῥήματος, ἢ δὲ ἄλλη κατηγορούμενον τοῦ ὑποκειμένου (Ἰσχύμαχος πάντες καλόν τε κάγαθόν ἐπωνόμαζον) — Ἰσχύμαχος πρὸς πάντων καλός τε κάγαθός ἐπωνομάζετο Ξ.

Εἰς πᾶσαν δὲ ἄλλην περίπτωσιν μόνον ἢ μία πτῶσις, ἢ τοῦ ἀμέσου ἀντικειμένου (κανονικῶς ἀιτιατική), τρέπεται εἰς ὀνομαστικήν γινομένη ὑποκείμενον τοῦ παθητικοῦ ῥήματος, ἢ δὲ ἄλλη, ἢ τοῦ ἐμμέσου ἀντικειμένου (ἀιτιατική ἢ γενική ἢ δοτική), παραμένει : (ὁ διδάσκαλος διδάσκει τὸν νεανίαν τὴν στρατηγίαν) — ὁ νεανίας διδάσκεται ὑπὸ τοῦ διδασκάλου τὴν στρατηγίαν. (οἱ Ἕλληνες ἐπίμπλασαν τὰς διφθέρας χόρτου κούφου) — αἱ διφθέραι ἐπίμπλαντο ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων χόρτου κούφου. (τὰς πόλεις ταύτας βασιλεὺς Παρυσάτιδι ἐδεδώκει) — αἱ πόλεις αὗται ὑπὸ βασιλέως Παρυσάτιδι δεδομένα ἦσαν Ξ.

Σημείωσις. Παθητικὸν ῥῆμα σχηματίζεται ἐνίοτε καὶ ἀπὸ ἐνεργητικόν, τὸ ὁποῖον ἔχει σύστοιχον ἀντικείμενον : (κινδυνεύομεν μέγαν κίνδυνον — οὐκ ἐν τῷ Καρὶ ἡμῖν ὁ κίνδυνος κινδυνεύεται Πλ.

Ἐπὶ δὲ τῶν διπτῶτων ῥημάτων ἀποκόπτω ἀποτέμνω, ἐκκόπτω

(τινός τι) καὶ ἐπιτάσσω, ἐπιτρέπω (τινί τι), κατὰ τὴν μετατροπὴν τῆς ἐνεργητικῆς συντάξεως εἰς παθητικὴν ὑποκείμενον τοῦ παθητικοῦ ῥήματος γίνεται οὐχὶ τ. κατ' αἰτιατικὴν ἀντικείμενον, ἀλλὰ τὸ κατὰ γενικὴν ἢ δοτικὴν: (οἱ βάρβαροι ἀπέτεμον τῶν στρατηγῶν τὰς κεφαλὰς) — οἱ στρατηγοὶ ἀπετμήθησαν τὰς κεφαλὰς Ξ. (ἐπέτρεψαν τοῖς ἐννέα ἄρχουσι τὴν φυλακὴν — οἱ ἐννέα ἄρχοντες ἐπιτετραμμένοι ἦσαν τὴν φυλακὴν.

§ 87. 1) Μερικῶν ἐνεργητικῶν μεταβατικῶν ῥημάτων ὡς ποθητικὸν χρησιμεύει ἄλλο ῥῆμα ἐνεργητικὸν ἀμετάβατον.

ἀποκτείνω τινὰ — ἀποθνήσκω (= φονεύομαι) ὑπὸ τινος.

διώκω τινὰ — φεύγω (= καταδιώκομαι) ὑπὸ τινος.

ἐκβάλλω (= ἐξορίζω) τινὰ — ἐκπίπτω (= ἐξορίζομαι) ὑπὸ τινος.

εὖ λέγω (= ἐπαινῶ) τινὰ — εὖ ἀκούω (= ἐπαινοῦμαι) ὑπὸ τινος.

εὖ ποιῶ (= εὐεργετῶ) τινὰ — εὖ πᾶσχω (= εὐεργετοῦμαι) ὑπὸ τινος.

Σημεῖωσις. Τοῦ ξ. αἰρῶ (= συλλαμβάνω, κυριεύω) παθητικὸν εἶναι τὸ ἀλίσκομαι (= συλλαμβάνομαι, κυριεύομαι). Τοῦ δὲ μέσου αἰροῦμαι (= ἐκλέγω τινὰ) παθητικὸν εἶναι πάλιν τὸ αἰροῦμαι (= ἐκλέγομαι) ὑπὸ τινος: Ἀθηναῖοι αἰροῦνται Μιλτιάδην στρατηγὸν — Μιλτιάδης αἰρεῖται ὑπ' Ἀθηναίων στρατηγός.

2) Πολλῶν ἐνεργητικῶν ῥημάτων τὸ παθητικὸν σχηματίζεται καὶ διὰ περιφράσεως, ἢ ὁποῖα ἀποτελεῖται ἀπὸ τὸ ῥῆμα γίγνομαι, τυγχάνω, λαμβάνω, ἔχω, κ.τ.τ. καὶ ἐν συνώνυμον πρὸς τὸ ἐνεργητικὸν ῥῆμα ἐπιθετον ἢ οὐσιαστικόν.

μισῶ τινὰ — (μισοῦμαι καὶ) μισητὸς γίγνομαι ἢ μῖσος ἔχω πρὸς τινος.

θεραπεύω τινὰ — (θεραπεύομαι καὶ) θεραπείας τυγχάνω ὑπὸ τινος.

ζημιῶ τινὰ — (ζημιοῦμαι καὶ) ζημίαν λαμβάνω παρά τινος.

Διὰ τιαύτης δὲ περιφράσεως σχηματίζεται κανονικῶς τὸ παθητικὸν **ἀποθετικῶν** ῥημάτων ἐνεργητικῆς διαθέσεως.

αἰδοῦμαι (= ἐντρέπομαι) τινὰ — αἰδοῦς τυγχάνω ὑπὸ τινος.

αἰτιῶμαι (= κατηγορῶ) τινὰ — αἰτίαν ἔχω ἢ αἰτίαν λαμβάνω ὑπὸ τινος.

(Πρβλ. **ἐπιθυμῶ** — γίγνομαι ἐπιθυμητός. **συγχωρῶ** — λαβαίνω

συγχώρεσι. **παρηγορῶ** — ἔχω παρηγοριά. **περιποιοῦμαι** — εὐρίσκω περιποίησι).

Σημειώσεις. Τοῦ δίκην λαμβάνω παρά τινος (τιμωρῶ τινα) παθητικὸν εἶναι τὸ δίκην δίδωμί τινι (= τιμωροῦμαι ὑπὸ τινος) : οἱ τοὺς νόμους παραβαίνοντες δίκην δίδασιν (= τιμωροῦνται).

δ) Τὰ οὐδέτερα ῥήματα.

§ 88. Οὐδέτερα ῥήματα λέγονται ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα σημαίνουν ὅτι τὸ ὑποκείμενον οὔτε ἐνεργεῖ οὔτε πάσχει, ἀλλ' ὅτι ἀπλῶς εὐρίσκεται εἰς μίαν κατάστασιν (οὐδετέραν) : ζῶ, ὑγιαίνω, νοσῶ, σωφρονῶ, εὐδαιμονῶ κτλ.

Σημειώσεις. Τὰ οὐδέτερα ῥήματα εἶναι κυρίως ἐνεργητικὰ ἀμετάβατα ῥήματα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣΤ'

ΟΙ ΕΠΙΡΡΗΜΑΤΙΚΟΙ ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΙ

§ 89. Ἐπιρρηματικοὶ προσδιορισμοὶ καλοῦνται οἱ ἰδιαιτέροι προσδιορισμοὶ τοῦ ῥήματος (ἢ καὶ ἄλλων ὄρων τῆς προτάσεως), διὰ τῶν ὁποίων δηλοῦνται αἱ διάφοροι ἐπιρρηματικαὶ σχέσεις, ἤτοι ἡ σχέσις τοῦ τόπου, τοῦ χρόνου, τοῦ ὄργάνου, τοῦ τρόπου, τοῦ αἰτίου, τοῦ ποσοῦ, τοῦ κατά τι ἢ τῆς ἀναφορᾶς.

Οἱ ἐπιρρηματικοὶ προσδιορισμοὶ ἐκφέρονται

1) δι' ἐπιρρήματος· ἐνταῦθα, ἐκεῖ, χθές, σήμερον, οὕτω, ἄλλως κτλ. (**Καθαρῶς ἐπιρρηματικοὶ προσδιορισμοί**).

2) διὰ τινος ὀνόματος πλαγίας πτώσεως ἢ δι' ἐμπροθέτου τινός : ἐκείνης τῆς νυκτός οὐδεις ἐκοιμήθη Ξ. οἱ πολέμιοι ἐγρηγόρεσαν καὶ ἔκαιον πυρὰ πολλὰ διὰ νυκτός· (πρβλ. ἔβρεξε τὰ μεσάνυχτα = ἔβρεξε κατὰ τὰ μεσάνυχτα), (Ὡς ἐπιρρηματικοὶ προσδιορισμοί).

1) Αἱ πλάγιοι πτώσεις ἐπιρρηματικῶς.

§ 90. α) Ἡ αἰτιατικὴ λαμβανομένη ἐπιρρηματικῶς δηλοῖ

1) τὴν διεύθυνσιν ἢ τὸ τέρμα μιᾶς κινήσεως· (ποῦ ; ἕως ποῦ ;)

Ἡ τοιαύτη χρῆσις τῆς αἰτιατικῆς εἶναι μόνον ποιητικῆ: *κνίση δ' οὐρανὸν ἴκε* (= εἰς τὸν οὐρανόν, ἕως τὸν οὐρανόν). ἀνέβη *μέγαν οὐρανὸν Οὐλύμπόν τε* "Ομ. (Πρβλ. πάω σ π ί τ ι, πάω σ χ ο λ ε ῖ ο).

2) ἔκτασιν τοπικῶς ἢ χρονικῶς: (π ό σ ο ν ;): ἀπέχει ἡ Πλάταια τῶν Θηβῶν *σταδίους ἑβδομήκοντα* Θ. αἱ σπονδαὶ *ἐνιαυτὸν* ἔσσονται (= ἐπὶ ἓν ἔτος) Θ. (Πρβλ. ἀπέχει δέκα πόντους. Θά μείνη ἐκεῖ λίγους μῆνες).

Σ η μ ε ἰ ω σ ι ς. Τῆς αἰτιατικῆς ὀνομάτων, τὰ ὅποια δηλοῦν φυσικὴν τοῦ χρόνου διαίρεσιν, γίνεται χρῆσις μετὰ τακτικοῦ ἀριθμητικοῦ, ἐνίοτε δὲ καὶ μετὰ τῆς δεικτικῆς ἀντωνυμίας ο ὕ τ ο ς (ο ὔ τ ο σ ί), πρὸς δῆλωσιν τοῦ χρόνου, ὁ ὁποῖος ἔχει παρέλθει, ἀφότου ἔχει γίνεσθαι κάτι τι: *Πρωταγόρας ἐπιδεδήμηκε τρίτην ἡδὴ ἡμέραν* (= ἐδῶ καὶ τρεῖς ἡμέρας) Πλ. ἀπηγγέθη *Φίλιππος τρίτον ἢ τέταρτον ἔτος τουτί*, *Ἡραῖον τεῖχος πολιορκῶν* (= ἐδῶ καὶ τρία ἢ τέσσαρα ἔτη) Δημ.

3) αἰτίαν ἢ σκοπὸν (γ ι α τ ί ; π ρ ό ς τ ί ;). Μὲ τοιαύτην σημασίαν λαμβάνεται ἢ αἰτιατικῆ τοῦ οὐδετέρου ἀντωνυμίας ἐρωτηματικῆς ἢ δεικτικῆς ἢ ἀναφορικῆς: *τί τμηκάδε ἀφίξαι, ᾧ Κρίτων*; (= γιὰ τί ἔχεις ἔλθει; πρβλ. τί γελάτε;) Πλ. *ταῦτα* δὴ ὑπαισχυνόμεθα τούτους τοὺς *νεανίσκους* (= διὰ ταῦτα) Πλ. ἠρωτῶντο *ὅ,τι* ἤκουεν (= γιὰ ποῖον σκοπὸν) Ξ.

4) τὸ κατὰ τι, ἦτοι ἀναφορὰν (σ ε τ ί ; ὡ ς π ρ ό ς τ ί ;): *πόδας ὠκὺς Ἀχιλλεὺς* "Ομ. *ὃ ἐπίσταται ἕκαστος, τοῦτο καὶ σοφός ἐστι* (= ὡς πρὸς τοῦτο) Ξ. (πρβλ. τί φταίω ἐγώ ;).

§ 91. β) Ἡ καθαρὰ γενικὴ λαμβανομένη ἐπιρρηματικῶς δηλοῖ

1) *περιοχὴν τόπου* τινός, ἐντὸς τοῦ ὁποῖου ἢ διὰ τοῦ ὁποῖου γίνεται κάτι τι (π ο ὕ ; ἀ π ό π ο ὕ ;) Ἡ τοιαύτη χρῆσις τῆς γενικῆς εἶναι μόνον ποιητικῆ: *ποῦ Μενέλαος ἔην; ἢ οὐκ Ἀργεὺς ἦεν Ἀχαιοκοῦ*; (= ἐντὸς τοῦ Ἀργεὺς, ἐντὸς τῆς Ἑλλάδος). *Ἴππος εἰθὼς λούεσθαι εὐρρεῖος ποταμοῖο* (= ἐντὸς καλλιρροῦ ποταμοῦ). *ἔρχονται πεδίοιο μαχησόμενοι* (= διὰ τῆς πεδιάδος) "Ομ. (πρβλ. ὁ Κωνσταντῖνος ἔρχεται τ ο ὕ κ ά μ π ο υ καβαλλάρης).

Σ η μ ε ἰ ω σ ι ς. Περὶ τῆς ἀφαιρετικῆς γενικῆς τοπικῶς λαμβανομένης βλ. § 28, 5.

2) *διάστημα χρόνου*, ἐντὸς τοῦ ὁποῖου γίνεται κάτι τι (π ό τ ε ; π ἰ κ α ι ρ ό ;). Οὕτω λαμβάνεται κανονικῶς ἢ γενικῆ ὀνομάτων, τὰ ὅποια δηλοῦν φυσικὴν τοῦ χρόνου διαίρεσιν: *οὐ τῆς ἐπιούσης ἡμέ-*

ρας ἤξει τὸ πλοῖον, ἀλλὰ τῆς ἐτέρας (= ἐντὸς τῆς ἐρχομένης ἡμέρας κλπ.) Πλ. Ἰστρος ἴσος αἰε ῥέει καὶ θέρεος καὶ χειμῶνος (= καὶ ἐν καιρῷ θέρους,...) Ἡροδ. οὐδεὶς μέ πω ἠρώτηκε καινὸν οὐδὲν πολλῶν ἐτῶν (= ἐντὸς πολλῶν ἐτῶν, πολλὰ χρόνια τώρα) Πλ. (πρβλ. νὰ ζήσης! καὶ τοῦ χρόνου!).

3) αἰτίαν (γιὰ τὴν ;) : τῶν αὐτῶν ἀδικημάτων ὀργίζεται (= διὰ τὰ ἴδια ἀδικήματα· πρβλ. § 74, 5). (πεθαίνει τῆς πείνας).

Σημείωσις. Βλ. καὶ § 37,1,β'.

4) ποσόν (πόσον ;) : πόσου διδάσκει Εὐῆνος ; πέντε μνῶν (= πόσα παίρνει γιὰ τὴν διδασκαλίαν του ;) Πλ. (πρβλ. § 74,4).

§ 92. γ) Ἡ δοτικὴ λαμβανομένη ἐπιρρηματικῶς δηλοῖ

I. ἡ τοπικὴ δοτικὴ (§ 28,7)

1) τὸν τόπον ἐπὶ σάσεως (ποῦ ; σὲ ποιοὺ μέρος ;).

Ἡ τοιαύτη χρῆσις τῆς δοτικῆς εἶναι κυρίως ποιητικὴ : Ζεῦ, αἰθέριναίων (= ἐν τῷ αἰθέρι). τόξα ὤμοισιν εἶχεν (= ἐπὶ τῶν ὤμων) Ὀμ.

Εἰς τοὺς πεζοὺς Ἀττικοὺς συγγραφεῖς εὐχρηστοὶ οὕτως εἶναι μόνον αἱ δοτικαὶ τῆ δε (= ἐδῶ), ταύτη (= αὐτοῦ), ἐκείνη (= ἐκεῖ) ἄλλη (= ἀλλοῦ), ἧ (= ὅπου) καὶ ἡ δοτικὴ τοπικῶν ὀνομάτων, ἰδίᾳ δὲ ὀνομάτων δῆμων τῆς Ἀττικῆς, ὡς Πανάκτω, Βραυρῶνι, Ἐλευσίνι, Ῥαμνοῦντι κλπ. : στήλας στήσαι Ὀλυμπίασι καὶ Πυθοῖ καὶ Ἰσθμοῖ καὶ Ἀθήναις, ἐν πόλει (= καὶ ἐν Ἀθήναις, ἐν τῇ ἀκροπόλει) Θ. τὰ τρόπαια τά τε Μαραθῶνι καὶ Σαλαμῖνι καὶ Πλαταιαῖς Πλ. ἐνίκησε Ἰσθμοῖ καὶ Νεμέα (= ἐν Νεμέα) Λυσ.

2) χρόνον ὠρισμένον, κατὰ τὸν ὅποιον συμβαίνει κάτι τι. (ποιὰ ἡμέρα : ποιοὺ μῆνα ; κλπ.). Οὕτω λαμβάνεται κανονικῶς ἡ δοτικὴ ὀνομάτων, τὰ ὅποια δηλοῦν χρόνον, καὶ ὀνομάτων ἐορτῶν ταύτη τῆ ἡμέρα, τῆ δε τῆ νυκτί, τῷ ἐπιόντι μηνί, τῷ ἐπιόντι ἔτει κλπ. Παναθηναίοις, Διονυσίοις, Ἀπατουρίοις, Θεσμοφορίοις κλπ. (= στὴν ἐορτὴ τῶν Παναθηναίων κλπ.) : ἐγὼ καταστάς χορηγὸς τραγωδοῖς ἀνήλωσα τριάκοντα μνᾶς καὶ τρίτῳ μηνί, Θαρρηγλίοις, νικήσας ἀνδρικῶ χορῶν δισχιλίας δραχμᾶς (= τὸν τρίτον μῆνα, στὴν ἐορτὴ τῶν Θαρρηγλίων) Λυσ. Λίχας ταῖς γυμνοπαιδαῖς τοὺς ἐπιδημοῦντας ἐν Λακεδαίμονι ξένους ἐδείπνιζε (= στὴν ἐορτὴ τῶν γυμνοπαιδιῶν) Ξ.

II. ἡ ὀργανικὴ δοτικὴ (§ 28, 8)

1) τὸ ὄργανον, μὲ τὸ ὁποῖον ἐκτελεῖται κάτι τι: Ἰπποκράτης τὴν θύραν τῆ βακτηρία ἔκρουε (= μὲ τὴν βακτηρίαν) Πλ. τοῖς ὀφθαλμοῖς ὀρῶμεν, οὐδεὶς ἔπαινον ἡδοναῖς ἐκτίησάτο (= μὲ ἡδονάς).

2) συνοδείαν· ἦτοι τὸ πρόσωπον ἢ τὸ πράγμα, τὸ ὁποῖον συνοδεύει τὸ ὑποκειμενον κατὰ τὴν πράξιν: Ἀλκιβιάδης κατέπλευσεν εἰς Πάρον ναυσὶν εἴκοσιν (= μὲ εἴκοσι πλοῖα) Ξ.

Τοιαύτη εἶναι ἡ δοτικὴ καὶ εἰς φράσεις, οἷα π.χ. μίαν ναῦν λαμβάνουσιν αὐτοῖς ἀνδράσιν (= μαζὶ μὲ τοὺς ἀνδρας, μαζὶ μὲ τὸ πλήρωμά της) Θ.

3) τρόπον: δρόμῳ ἴεντο εἰς τοὺς βαρβάρους Ἡρόδ. (πρβλ. ἦρθε τρέχοντας).

Τοιαύτη δοτικὴ ὑπάρχει εἰς τὰς λέξεις ἢ φράσεις τῆ δε, ταύτη (= ἔτσι), τῷ δε ἢ τούτῳ τῷ τρόπῳ, οὐδενὶ τρόπῳ, σιγῇ, σιωπῇ, κραυγῇ, βίαι, σπουδῇ, παντὶ σθένει, πάσῃ τέχνῃ κλπ.

4) αἰτίαν: λιμῷ ἀπέθανον (= ἔνεκα πείνης, ἀπὸ πείναν) Πλ. καὶ ἡμεῖς οἱ στρατηγοὶ ἠχθόμεθα τοῖς γεγενημένοις (= διὰ τὰ γεγενημένα) Ξ.

5) ποσόν, ἦτοι μέτρον ἢ διαφοράν: πολλῷ μειζόν ἐστιν (= κατὰ πολὺ). Ἐπύαξα προτέρα Κύρου πέντε ἡμέραις εἰς Ταρσοὺς ἀφίκετο Ξ.

Σημείωσις. Βλ. καὶ § 71.

2. Τὰ ἐπιρρήματα.

§ 93. Ἐκ τῶν ἐπιρρημάτων

1) πλεῖστα εἶναι κυρίως πλάγιαι πτώσεις ὀνομάτων, αἱ ὁποῖαι λαμβάνονται ἐπιρρηματικῶς· πρβλ. δωρεάν, μακράν, χάριν, τὴν ταχίστην (= τάχιστα)—αὐτοῦ, οὐδαμοῦ—κύκλω, ταύτη, ἄλλῃ (= ἀλλαχοῦ) κλπ. (Βλ. § 90 κ.ε.).

2) πολλὰ λαμβάνονται καὶ μὲ σημασίαν διάφορον τῆς ἀρχικῆς· ὁὔτω π.χ.

α) τὸ ἄλλως (= ἀλλέως) λαμβάνεται καὶ μὲ τὴν σημασίαν τοῦ ἐκτὸς τούτου ἢ ἐν γένει ἢ ἀπλῶς: συγγενεῖς καὶ ἄλλως εὐμενεῖς Πλ.

Ἡ δὲ φράσις ἄλλως τε καί, ἢ σπανιώτερον ἄλλωστε, σημαίνει καὶ μάλιστα: πάντων ἀποστερεῖσθαι λυπηρόν ἐστι, ἄλλως τε κἂν ὑπ' ἐχθροῦ τῷ τούτῳ συμβαίῃ Δημ.

β) τὸ **ἔτι** (= ἀκόμη) εἰς προτάσεις ἀρνητικὰς ἢ ἐρωτηματικὰς, αἱ ὁποῖαι ἰσοδυναμοῦν με ἀρνητικὰς, σημαίνει πλέον, π.α.: **τίς αὐτῷ ἔτι τῆς ἀρχῆς ἀντιποιεῖται**; (= τίς πλέον... οὐδείς πλέον) Ξ.

Σημείωσις. Τὸ ὄχι ἀκόμη εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν λέγεται οὕτω: **οὐπω καιρός** (ἔστι = δὲν εἶναι ἀκόμη καιρός). **οὐκέτι καιρός** (= δὲν εἶναι πιά καιρός).

γ) τὸ **μάλιστα** (= πάρα πολύ, πρὸ πάντων) με ἀριθμητικὰ σημαίνει περίπου: **Ἡρόκλεια ἀπέχει Θερμοπυλῶν σταδίου μάλιστα τεσσαράκοντα**. (= πρβλ. ἐξώδευσε τὸ πολὺ - πολὺ ἑκατὸ δραχμῆς).

δ) τὸ **πολλάκις** (= πολλές φορές) κατόπιν τοῦ **εἰ** (ἐάν), **ἴνα μή, μή**, σημαίνει τυχόν, ἴσως: **εἰ ἄρα πολλάκις μὴ προσεοχήκατε τῷ τοιοῦτῳ Πλ.**

ε) τὸ **ποτέ** (= μιὰ φορά, κάποτε), ὅταν εὐρίσκεται κατόπιν ἐρωτηματικῆς λέξεως, σημαίνει ἄραγε, τάχα, σάν: **Πολλάκις ἐθαύμασα τίσι ποτέ λόγοις ἔπεισαν Ἀθηναίους** (= με ποιούς ἄραγε λόγους) Ξ. **τί ποτ'** ἐστὶ τοῦτο (= σάν τι) Πλ. Βλ. § 49,1.

στ) τὸ **τάχιστα** (= πολὺ ταχέως) κατόπιν χρονικῶν συνδέσμων (ἐπεὶ, ἐπειδὴ, ὡς κλπ.) σημαίνει ἀμέσως, εὐθύς: **οἱ τριάκοντα ἠρέθησαν, ἐπεὶ τάχιστα τὰ μακρὰ τεῖχη καθηρέθη** (= εὐθύς ὡς) Ξ.

ζ) τὸ ἐπίρρημα **ὡς**, ἀρχῆθεν δεικτικὸν (= οὕτω, ἔτσι) ἢ ἀναφορικὸν (= ὅπως), 1) με ὑπερθετικὰ ἐπίθετα ἢ ἐπιρρήματα σημαίνει ὅσον τὸ δυνατόν: **ὡς πλεῖστος** (= ὅσον τὸ δυνατόν πλεῖστος), **ὡς τάχιστα** (= ὅσον τὸ δυνατόν τάχιστα), 2) εἰς ἀναφωνήσεις, αἱ ὁποῖαι ἐκφράζουσι τὸν θαυμασμόν, σημαίνει ὅσον, τί: **ὡς καλὸς μοι ὁ πάππος!** (= πόσον ὠραῖος!) Ξ.

Σημείωσις α'. Τὴν ἀρχικὴν τοῦ δεικτικῆς σημασίαν (με τὴν ὁποίαν ἀπαντᾷ συχνότατα παρ' Ὀμήρῳ) διετήρησε τὸ ὡς (ἢ ὡς ἢ ὡς) εἰς τὴν Ἀττικὴν διάλεκτον εἰς τὰς φράσεις καὶ ὡς (= καὶ ἔτσι), οὐδ' ὡς (= οὐδὲ ἔτσι, μ' ὅλον τοῦτο δὲν): **οὐδ' ὡς ὠργίζετο** Ξ.

Σημείωσις β'. Πολλὰ καὶ ποικίλα εἶναι αἱ σημασίαι καὶ αἱ συντακτικαὶ χρήσεις τοῦ μορίου ὡς. Εἶναι δὲ τοῦτο ὄχι μόνον ἐπίρρημα, ἀλλὰ καὶ σύνδεσμος εἰδικός (= ὅτι, πῶς), ἢ χρονικός (= ὅτε, ἀφοῦ), ἢ αἰτιολογικός (= διότι), ἢ τελικός (= ἴνα), ἢ συμπερασματικός (= ὥστε), καὶ πρόθεσις (καταχρηστικῆ), ὅποτε συντάσσεται με αἰτιατικὴν προσώπου καὶ σημαίνει πρὸς ἢ με ἀριθμητικὸν καὶ σημαίνει περίπου, ἴσως: **κέλευσον ἐλθεῖν ὡς ἐμέ τόν Ἐρμογένη** Ξ. ὀπλίτας εἶχεν ὡς πεντακοσίους Ξ.

Σημείωσις γ'. Βλ. καὶ § 37, 1, β.

3. Αἱ προθέσεις¹.

§ 94. α') Αἱ κύριαι προθέσεις ἦσαν ἀρχῆθεν ἐπιρρημάτα, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον τοπικά· (πρβλ. σύνθετα ῥήματα ἀ ν α τείνω = τείνω ἄνω, κατατίθημι = τίθημι κάτω, περιρρέω = ῥέω περίξ κλπ.). Ὡς ἐπιρρημάτα δὲ καθ' ἑαυτὰς χρησιμοποιοῦνται πλειστάκις αἱ προθέσεις ὑπὸ τοῦ Ὅμηρου καὶ τῶν ἄλλων ποιητῶν καὶ ὑπὸ τοῦ Ἡροδότου : μέλανες δ' ἀνά βότρυες ἦσαν (= ἐπάνω). ἔκ δὲ καὶ αὐτοὶ βαῖνον (= ἔξω δὲ) Ὅμ.

Εἰς τὴν Ἀττικὴν διάλεκτον διετηρήθη μὲ ἐπιρρηματικὴν σημασίαν μόνον ἡ πρόθεσις π ρ ὀ ς εἰς τὰς φράσεις πρὸς δέ, καὶ πρὸς, πρὸς δὲ καὶ (= προσέτι δὲ) : ἀσύμφορον, πρὸς δὲ καὶ οὐ δίκαιον Πλ. πρβλ. ἐγὼ θὰ ἔρθω μετὰ τὸ μεσημέρι — πῆγγαινε κι ἐγὼ θὰ ἔρθω μετὰ = κατόπιν.)

Ἐγένετο δὲ κατ' ἀρχὰς χρῆσις τῶν προθέσεων (ὡς ἐπιρρημάτων) πλησίον τινὸς ἐκ τῶν πλαγίων πτώσεων, κυρίως ἵνα δι' αὐτῶν καθίσταται σαφεστέρα ἡ ἰδιαιτέρα σημασία τῆς πλαγίας πτώσεως λαμβανομένης ἐπιρρηματικῶς (§ 90 κ.έ.) : πρβλ. νέοι ἔχον πεμπύβωλα χερσίν (Ὅμ., Α 463) — στέμματα ἔχον ἐν χερσίν (Α 373). κνίση οὐρανὸν Ἰκεν (Α 317) — Ὀδυσσεὺς εἰς Χρύσην Ἰκανεν (Α 430).

Ἡ ἀρχικὴ ἐπιρρηματικὴ σημασία τῶν κυρίων προθέσεων καταφαίνεται

1) ἐκ τοῦ ὅτι ὑπὸ τῶν ποιητῶν καὶ τοῦ Ἡροδότου τινὲς ἐξ αὐτῶν χρησιμοποιοῦνται ἀ ν τ ἰ ῥ ῆ μ α τ ο ς, μὲ τὸν τόνον μάλιστα ἀναβιβασμένον ἐπὶ τῆς παραληγοῦσης, ὅταν εἶναι δυσύλλαβοι, συμφώνως πρὸς τὸν ἀρχικόν των τονισμὸν ὡς ἐπιρρημάτων : πάρα πολλὰ ἐκάστω (= πάρεσι). οὐ γάρ τις μετὰ τοίος ἀνῆρ, οἷος Ὀδυσσεὺς (= μέτεσι, ὑπάρχει μετὰξὺ). οὐ οἱ ἐνι⁽²⁾ φρένες (= οὐκ αὐτῶ ἐνεῖσι φρένες) Ὅμ. ἀνα ἐξ ἐδράνων (= ἀνάστηθι) Σοφ.

2) ἐκ τοῦ ὅτι εἰς τὸν Ὅμηρον, τοὺς ἄλλους ποιητὰς καὶ τὸν Ἡρόδοτον παρεμβάλλεται πολλακίς μετὰξὺ τῆς προθέσεως καὶ τοῦ ῥή-

1. Αἱ προθέσεις, ὡς γνωστόν, εἶναι κύριαι καὶ καταχρηστικαί.

2. Ἐκ τοῦ ἐνι, ἀρχικοῦ πληρεστέρου τύπου τῆς προθέσεως ἐν (= ἐντός), προῆλθε τὸ νεοελληνικὸν (ἐναι) εἶναι πρβλ. οὐκ ἐνι Ἰουδαίος οὐδὲ Ἕλληρ κτλ. Βλέπε καὶ § 52, 1 Σημ. γ'.

ματος μία ἢ περισσότεραι λέξεις (**ἐκ** δὲ καὶ αὐτοὶ **βαῖνον**), ἢ τίθεται ἢ πρόθεσις καὶ κατόπιν τοῦ ῥήματος ἢ τοῦ ὀνόματος, τὸ ὁποῖον προσδιορίζει: *νύμφη δὲ τίθει πάρα πᾶσαν ἐδωδὴν* (= παρτίθει, ἔθετε πλησίον, παρέθετε). *Ἰθάκην κάτα* (= κατὰ τὴν Ἰθάκην) "Ομ.

Σημείωσις α'. Ὁ χωρισμὸς τῆς προθέσεως ἀπὸ τὸ ῥῆμα, εἰς τὸ ὁποῖον ἀναφέρεται (**ἐκ** δ' ἄγαγε — ἐξήγαγε δέ. **κατ'** ἄρ' ἔζετο — καθέζετο ἄρα), ὠνομάσθη **τμησις**, διότι ἐσφαλμένως ἐνομισθῆ ὅτι κανονικῶς ἀρχῆθεν πρόθεσις καὶ ῥῆμα ἦσαν ἠνωμένα καὶ κατόπιν ἐχωρίσθησαν.

Ὁμοίως ἡ ἐπίταξις τῆς προθέσεως μετὰ τὸ ῥῆμα ἢ τὸ ὄνομα, εἰς τὸ ὁποῖον ἀναφέρεται καὶ ὁ ἀναβιβασμὸς τοῦ τόνου ἐπὶ τῶν δυσλλάβων προθέσεων, ὠνομάσθη **ἀναστροφὴ** (τῆς προθέσεως), διότι ἐσφαλμένως πάλιν ἐνομισθῆ ὅτι ὁ ἐπὶ τῆς ληγούσης τονισμὸς ἦτο ὁ ἀρχῆθεν κανονικός.

Εἰς τοὺς Ἀττικοὺς πεζοὺς συγγραφεῖς λαμβάνεται μὲ ἀναστροφὴν μόνον ἢ πρόθεσις *περί: ἄρτι ἐφάνης ἀνδρείας πέρι οὐδὲν εἰδώς* (= περὶ ἀνδρείας) Πλ.

Σημείωσις β'. Μετὰ τὴν λέξιν, εἰς τὴν ὁποῖαν ἀναφέρονται, τίθενται ἐνίοτε εἰς τοὺς Ἀττικοὺς συγγραφεῖς καὶ αἱ καταχρηστικαὶ προθέσεις *ἐνεκα* καὶ *ἀνευ*: *τούτου ἔνεκα, ὧν ἀνευ*.

§ 95. Ἡ ἐξασθένησις τῆς ἀρχικῆς ἐπιρρηματικῆς σημασίας τῶν προθέσεων καὶ ἡ μετατροπὴ τῶν ἀπὸ ἐπιρρήματα (ἦτοι ἀπὸ αὐτοτελεῖς λέξεις, αἱ ὁποῖαι προσδιορίζουν τοπικῶς τὸ ῥῆμα τῆς προτάσεως) εἰς προθέσεις (ἦτοι εἰς ἀπλᾶ μόρια, γὰ ὁποῖα προτάσσονται πρὸ τῶν πλαγίων πτώσεων καὶ ὁμοῦ μετ' αὐτῶν δηλοῦν διαφόρους ἐπιρρηματικὰς σχέσεις) ἐπῆλθε σὺν τῷ χρόνῳ

1) ἔνεκα τῆς στενῆς πολλάκις συνδέσεως τῶν τοιούτων ἐπιρρημάτων μετὰ ῥημάτων εἰς μίαν ἔννοιαν, ὅποτε ταῦτα ἀπέβαλλον τὸν ἰδιαιτερόν τόνον αὐτῶν: πρβλ. **ἐκ δ' ἄγαγε** (*Πάτροκλος*) *Βρισηίδα—ἐξήγαγεν Ἀγησίλαος τὸ στράτευμα· κατ' ἄρ' ἔζετο—ταῦτ' εἰπὼν ἐκαθέζετο*: (πρβλ. δὲν τὸν εἶδα *ξανα* — δὲν τὸν *ξαναεῖδα*).

2) κυρίως ἔνεκα μετακινήσεως τῆς συντακτικῆς σχέσεως τῶν ὄρων τῆς προτάσεως. Οὕτως εἶς τινα πρότασιν, ὡς π.χ. *ἐκ δὲ Χρυσῆς νηὸς βῆ* ("Ομ., Α 439), ἦτο εὐκόλον ἡ λέξις *ἐκ* (= ἔξω), ἡ ὁποῖα ὡς τοπικὸν ἐπιρρημα προσδιορίζει τὸ ῥῆμα *βῆ* (=ἔβη), νὰ νομισθῆ ὡς συνδεομένη συντακτικῶς μετὰ τὴν (*ἀφαιρετικὴν*) γενικὴν *νηὸς* (= ἀπὸ τὴν ναῦν), ἀφοῦ καὶ αὕτη ἐτέθη ὡς ἐπιρρηματικὸς προσδιορισμὸς τοῦ ῥήματος καὶ τὴν ἀπὸ τόπου κίνησιν δηλοῦ καὶ αὕτη ἦτοι ἡ ἀνωτέρω

πρότασις ἡδύνατο νὰ νοηθῆ συντασσομένη ὄχι μόνον οὔτω, Χρῆσις ἐκ βῆ νηός (= ἡ X. ἔξω ἐβάδισε ἀπὸ τὸ πλοῖον), ἀλλὰ καὶ οὔτω : Χρῆσις ἐκ νηός βῆ (= ἡ X. ἔξω ἀπὸ τὸ πλοῖον ἐβάδισε). Ἄλλ' οὔτως ἡ λέξις ἐκ παύει νὰ εἶναι αὐτοτελής, καὶ τὴν ἐπιρρηματικὴν σχέσιν τῆς ἀπὸ τόπου κινήσεως τὴν ἐκφράζει πλέον αὕτη ὄχι μόνη, ἀλλὰ μετὰ τῆς γενικῆς (ἀφαιρετικῆς) ν η ό ς.

§ 96. Ἐκάστη τῶν κυρίων προθέσεων συντάσσεται μὲ μίαν ἢ περισσοτέρας ἐκ τῶν πλαγίων πτώσεων ἀναλόγως τῆς συντάξεως τῶν ῥημάτων, παρὰ τὰ ὁποῖα ἀρχῆθεν ἐτίθετο ὡς ἐπιρρηματικὸς προσδιορισμός. Τοῦτο ἐν συνόψει καταφαίνεται εἰς τὸν ἐπόμενον πίνακα.

		Μετά γενικής	Μετά δοτικής	Μετά αιτιατικής
Μονότρωτοι	άντι...	άπέναντι· άντις για· για.	έντός, μέσα εις· μέ· μαζί μέ· μέ.	μέσα εις· ώς πρός· για.
	άπό... έξ, έκ...	μακράν άπό· άπό· μέ· άπό μέσα άπό· άπό· εύθυσ μετά· ένεκα· έμπρός· άπό· πριν άπό· ύπέρ, για.		
Δίτρωτοι	έν	(έπάνω εις). ¹	έπάνω εις· πρός τά ένω του· κατά. (διά μέσου) ¹ . ένεκα, για.
	σύν, ξύν		
	εις...		
Τρίτρωτοι	ανά...	(γύρω άπό) ¹ . ένεκα, για. έπάνω εις (έπι στάσεως)· εύθυσ μετά· πλησίον· κατόπιν· έκτός άπό· για (έπι αίτίας ή σκοπού).	γύρω άπό· περίπου· ίσαμε. έπάνω εις (έπι κινήσεως)· διαρκώς έπί· πρός· έναντίον· για (έπι σκοπού).
	διά...	διά μέσου· κατά την διάρκειαν του· ύστερ' άπό· μέ.		
	κατά...	κάτω άπό ή κάτω εις· έναντίον· σχετικώς μέ· για.		
Τρίτρωτοι	ύπέρ...	άπό πάνω άπό· χάριν, για· σχετικώς μέ.	έπάνω άπό· πέραν άπό· περισσότερο άπό.
	άμφι...	σχετικώς μέ, για.	(μεταξύ) ¹ .	(μεταξύ) ¹ . ύστερ' άπό·
	έπί...	έπάνω εις (έπι στάσεως)· στην έποχή του· πλησίον· ένώπιον· για (έπι σκοπίμου κατευθύνσεως)	πλησίον, κοντά εις.	πλησίον και κατά μήκος· κοντά εις· έν συγκρίσει πρός· έναντίον, κατά παράβασιν· πλήν, παρά.
	μετά...	(μεταξύ) ¹ . μαζί μέ, μέ.	(μεταξύ) ¹ .	γύρω άπό· περίπου· σχετικώς μέ.
	παρά...	(άπό κοντά άπό) ¹ . έκ μέρους.	κοντά εις.	πρός τό μέρος· πρός· έναντίον, μέ· σχετικώς μέ, ώς πρός· για (έπι σκοπού).
	περί...	(γύρω άπό) ¹ . σχετικώς μέ, σέ, για.	κοντά εις.	ύποκάτω άπό (έπι στήσεως)· ύπό την έξουσίαν ή έπίβλεψιν.
πρός...	άπέναντι πρός· ένώπιον· ώς πρός· για.	ύποκάτω άπό (έπι κινήσεως)· ύπό την έξουσίαν.	
ύπό...	ύποκάτω άπό· ένεκα, άπό· έν συνουδειζ.	

1) Χρήσις ποιητική ή μύλλον ποιητική.

§ 97. Ἡ σύνταξις καὶ αἱ ἰδιαιτέρας σημασίαι ἐκάστης προθέσεως εἶναι αἱ ἐξῆς :

I. Ἄμφι. Ἀρχικὴ σημασία εἰς τὰ δύο ἢ ἀπὸ τὰ δύο μέρη. πρβλ. ἄμφω. (Εἰς τοὺς πεζοὺς συγγραφεῖς συνηθεστέρα ἢ συνώνυμος περιί.)

1. Μὲ αἰτιατικὴν· α) τοπικῶς = πέριξ, γύρω ἀπὸ : ἄμφι πῦρ ἐκάθητο Ξ. οἱ ἄμφι Ἀριαῖον = οἱ ἀκόλουθοι τοῦ Ἀριαίου ἢ ὁ Ἀριαῖος καὶ οἱ ἀκόλουθοί του· β) χρονικῶς = περίπου, κατὰ : ἄμφι μέσας νύκτας Ξ. γ) μεταφορικῶς = περίπου, ἴσαμε : ἄμφι τὰ πενήκοντα ἔτη Θ.

2. Μὲ γενικὴν (σπανίως εἰς τοὺς πεζοὺς συγγραφεῖς), μεταφορικῶς = σχετικῶς μέ, γιά : ἄμφι ὧν εἶχον διεφέροντο (= ἄμφι τούτων ἄ εἶχον = περὶ τούτων κλπ.) Ξ.

3. Μὲ δοτικὴν (τοπικὴν), μόνον εἰς τοὺς ποιητὰς καὶ τὸν Ἡρόδοτον· α) τοπικῶς = πέριξ, γύρω ἀπὸ : Ἀχαιοὶ ἔστασαν ἄμφι Μενoitιάδῃ Ὀμ. β) μεταφορικῶς = ἔνεκα, γιά : ἄμφ' ἐμοὶ στένει (= γιά μὲ) Σοφ. ἢ = σχετικῶς μέ, γιά : ἄμφι τῷ θανάτῳ αὐτῆς διξὸς λόγος λέγεται Ἡρόδ.

Ἐν συνθέσει = ἐκ ἀτέρωθεν (ἄμφιθάλασσο) ἢ = πέριξ (ἄμφιέννυμι).

II. Ἄνά (εἰς τὸν Ὀμηρον καὶ ἄν). Ἀρχικὴ σημασία : ἐπάνω, πρὸς τὰ ἐπάνω πρβλ. ἄνω. (Ἀντίθετος κατὰ).

1. Μὲ αἰτιατικὴν· α) τοπικῶς = (καθ' ὅλην τὴν ἔκτασιν) ἐπάνω εἰς : ὄκουν ἄνά τὰ ὄρη Ξ. ἢ = πρὸς τὰ ἄνω· ἄνά τὸν ποταμὸν ἔπλεον (= ἀντιθέτως πρὸς τὸ ρεῦμα τοῦ ποταμοῦ)· β) χρονικῶς = (καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τοῦ), κατὰ : ἄνά τὸν πόλεμον τοῦτον Ἡρόδ. γ) μεταφορικῶς· ἄνά κράτος (= μὲ ὅλην τὴν δύναμιν) = ἄνά λόγον (= κατ' ἀναλογίαν), ἄνά πέντε (πέντε - πέντε, ἀπὸ πέντε).

2) Μὲ δοτικὴν (τοπικὴν ἢ ὀργανικὴν), μόνον εἰς τοὺς ποιητὰς, τοπικῶς = ἐπάνω εἰς· χρυσέω ἄνά σκήπτρῳ Ὀμ. ἤξει ἄνά νηυσὶ Εὐρ.

Ἐν συνθέσει ἐκτὸς τοῦ ἐπάνω (ἄναγράφω) σημαίνει ὁπίσω (ἄναχωρῶ), πάλιν (ἄναβίωσκομαι).

III. Ἄντι Ἀρχικὴ σημασία ἀντικρῦ, ἀπέναντι πρβλ. Ὀμηρικὸν ἄντα καὶ τὴν λέξιν ἐν-αντί-ος.

Μόνον μὲ γενικὴν· α) τοπικῶς = ἀπέναντι : εἰστήκεσαν ἀντι τῶν πιτύων Ξ. β) μεταφορικῶς, εἰς δῆλωσιν ἀντικαταστάσεως = στὸν τόπον

τοῦ, ἀντίς γιά: ἐβασίλευσεν ἀντ' ἐκείνου Ξ. Σωκράτης οὐδέποτε προη-
ρεῖτο τὸ ἦδιον ἀντι τοῦ βελτίστου Ξ. ἡ ὁμοιότητος = σάν: ἀντι κυ-
νός εἰ φύλαξ Ξ. ἡ αἰτίας = γιά: ὠφελῶ αὐτὸν ἀνθ' ὧν εὐ ἔπαθον
ὑπ' ἐκείνου (= ἀντὶ τούτων ἄ = γιά ὅσα) Ξ.

Ἐν συνθέσει ἐκτός τοῦ ἀ πέναντι (ἀντι παρατάσσομαι) ση-
μαίνει ἐναντίον (ἀντιλέγω), ἐπίσης, ὁμοίως (ἀντευ-
εργετῶ).

IV. Ἐπό. Ἀρχική σημασία μακρὰν ἀπό, ἀπό· πρβλ. ἄπω.
(Συνώνυμος τῆς ἐκ, ἀλλ' ἡ μὲν ἀπὸ σημαίνει ἀπομάκρυνσιν ἀπὸ τὰ
ἔξω τινός, ἡ δὲ ἐκ ἀπομάκρυνσιν ἀπὸ τὰ ἔσω τινός).

Μόνον μὲ γενικὴν (ἀφαιρετικὴν)· α) τοπικῶς (ἀπὸ ποῦ; ἀπὸ
ποιόν;): Κύρος ὠρμάτο ἀπὸ Σάρδεων. τοὺς υἱεῖς οἱ πατέρες ἀπὸ
τῶν ποτηρῶν ἀνθρώπων εἴργουσιν Ξ. β) χρονικῶς (ἀπὸ πότε;):
ἀπὸ τούτου τοῦ χρόνου Ξ. ἀφ' οὗ (= ἀφ' ὅτου)· γ) μεταφορικῶς, εἰς
δήλωσιν καταγωγῆς (ἐμμέσου): γεγονῶς ἀπὸ Δημαράτου Ξ. ἡ ὕλης:
εἴματα ἀπὸ ξύλου πεποιημένα (= ἀπὸ ξύλο) Ἡροδ. ἡ αἰτίας = ἀπό,
γιά: ἀπὸ τούτου τοῦ τολμήματος ἐπηρέθη (πρβλ. § 91, 3) ἡ τοῦ
μέσου ἢ τοῦ τρόπου = μέ: στράτευμα συνέλεξεν ἀπὸ τούτων τῶν χρη-
μάτων Ξ. ἀπὸ στόματος λέγω τι Ξ. ἡ συμφωνίας = σύμφωνα μέ, κατὰ:
ταῦτα οὐ πολέμῳ ἔλαβον, ἀλλ' ὑπὸ ξυμβάσεως Θ.

Ἐν συνθέσει ἐκτός τῆς σημασίας τοῦ μακρὰν (ὡς ἀπέρχομαι)
καὶ τοῦ ὀπίσω (ὡς ἀπαίτω, ἀποδίδωμι) λαμβάνει καὶ διαφόρους
ἄλλας σημασίας, ὡς ἀπομανθάνω (= ξεμαθαίνω, λησιμονῶ), ἀπο-
φοιτῶ (=παύω νὰ φοιτῶ), ἀπαξιῶ (= οὐκ ἀξιῶ), κλπ.

V. Διά. Ἀρχική σημασία διὰ μέσου ὡς πέρα ἢ εἰς δύο
χωριστά· πρβλ. δι-ς.

1. Μὲ αἰτιατικὴν α) τοπικῶς ἢ χρονικῶς, μόνον εἰς τοὺς ποιη-
τάς = διὰ μέσου τοῦ, κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ: βῆ διὰ δώματα. θεῖός
μοι ἦλθεν ὄνειρος ἀμβροσίην διὰ νύκτα. Ὀμ. β) μεταφορικῶς εἰς δή-
λωσιν αἰτίας = ἔνεκα, γιά: Δαίδαλος διὰ τὴν σοφίαν ἠγαγκάζετο
Μίνω δουλεύειν Ξ. τίνες Ἀθηναίων δι' ἐκείνον ἀγαθοὶ γεγόνασι;
(= ἐξ αἰτίας ἐκείνου, χάρις εἰς ἐκεῖνον) Πλ.

2. Μὲ γενικὴν α) τοπικῶς = διὰ μέσου: ἐξελαύνει διὰ τῆς Συ-
ρίας Ξ. β) χρονικῶς = κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ: διὰ νυκτός. Θ. διὰ
παντός τοῦ βίου Ξ, ἡ = μετὰ παρέλευσιν, ὕστερ' ἀπό: ἀρχαῖον ἐταῖ-
ρον διὰ χρόνου εἶδεν Ξ. γ) μεταφορικῶς, εἰς δήλωσιν τοῦ μέσου ἢ τοῦ

ὄργάνου = μέ: δι' ἑρμηνέως διελέγετο Ξ. πάντα διὰ λόγου ἐμάθομεν Ξ. ἢ τοῦ τρόπου = μέ: διὰ τάχους, διὰ βίας.

Ἐν συνθέσει ἐκτὸς τοῦ διὰ μέσου (ὡς διέρχομαι) σημαίνει μέχρι τέλους (διαμένω), χωριστὰ εἰς δύο (διασχίζω, διαχωρίζω), ἀμοιβαίως (διατοξεύομαι), ἐντελῶς, πέρα καὶ πέρα (διαφθείρω).

VI. **Εἰς ἢ ἐς.** Ἀρχικὴ σημασία μέσα εἰς, ἐπὶ κινήσεως. (Προῆλθεν ἐκ τῆς ἐνς = ἐν - ς, ἀντιθέτου τῆς ἐξ = ἐκ - ς).

Με ἀιτιατικὴν μόνον· τοπικῶς, πρὸς δῆλωσιν διευθύνσεως εἰς τὰ ἔνδον τινός = εἰς: Σικελοὶ ἐξ Ἰταλίας διέβησαν ἐς Σικελίαν Θ. Οὕτω καί: εἰς Φωκέας, εἰς Πέρσας (= εἰς τὴν χώραν τῶν Φωκέων κλπ.) Δημ. ἢ πρὸς δῆλωσιν ἀπλῆς διευθύνσεως ἢ τοῦ τέρματος τῆς κινήσεως = πρὸς, μέχρι, ἕως: ἐντεῦθεν ἐξελαίνει εἰς Πέλτας Ξ. ἀπὸ θαλάττης εἰς θάλατταν (= ἀπὸ τὴν μίαν θάλασσαν ἕως τὴν ἄλλην) Ξ. β) χρονικῶς = μέχρι: εἰς τὴν ὑστεραίαν (= μέχρι τῆς ἐπομένης ἡμέρας). εἰς ἐμέ (= μέχρις ἐμοῦ, ἦτοι μέχρι τῶν χρόνων τῆς ζωῆς μου) Ἡρόδ. γ) μεταφορικῶς, εἰς δῆλωσιν ἀναφορᾶς = σχετικῶς μέ, ὡς πρὸς, σέ: εἰς πάντα πρῶτος Πλ. ἢ σκοποῦ = γιὰ, σέ: εἰς συμβουλήν παρεκάλεσα ὑμᾶς Πλ. ἢ ὀρίου ἀριθμητικοῦ = ἐν συνόλῳ, ὅλο-ὅλο: εἶχε τοξότας καὶ σφενδονήτας εἰς τετρακοσίους Ξ.

Ἐν συνθέσει ἐκτὸς τοῦ ἐντός, μέσα (ὡς εἰς ἐρχομαι) σημαίνει καλὰ, ἀκριβῶς (εἰσορῶ, εἰσακούω).

Σημείωσις. Περὶ τῆς ἰδιορρυθμοῦ συντάξεως εἰς Ἄιδου (= στὸν Ἄδη), εἰς διδασκάλου (= στὸ δάσκαλο, στὸ σχολεῖον) κ.τ.τ. βλ. κατωτέρω τὴν πρόθεσιν ἐν.

VII. Ἐν (ποιητικῶς καὶ ἐνὶ ἢ μετ' ἀναστροφῆς ἐνι. § 94, 1) Ἀρχικὴ σημασία ἐντός, μέσα εἰς (ἐπὶ στάσεως καὶ ἐν γένει ἐπὶ ἐνεργείας ἐκτελουμένης ἐντὸς ὠρισμένης περιοχῆς).

Με δοτικὴν (τοπικὴν) μόνον· α) τοπικῶς = εἰς, σέ, μεταξὺ: ἐν οἴκοις ἢ ἐν ἀγροῖς Σοφ. ἐν τοῖς δένδροις ἔστασαν (= ἀνάμεσα ἀπὸ) Ξ. β) χρονικῶς = ἐντός, σέ: ἐν τρισὶν ἡμέραις Ξ. ἐν ταῖς σπονδαῖς (= ἐν τῷ χρόνῳ τῆς ἀνακωχῆς) Ξ. γ) μεταφορικῶς, εἰς δῆλωσιν τοῦ ἐνώπιον: οὐ χαλεπὸν Ἀθηναίους ἐν Ἀθηναίοις ἐπαινεῖν Πλ. ἢ τοῦ πλησίον = παρὰ: πόλις οἰκουμένη ἐν τῷ Εὐξείνῳ πόντῳ (= εἰς τὰ παράλια τοῦ) Ξ. ἢ τοῦ ὄργάνου ἢ τοῦ τρόπου = μέ: οἱ θεοὶ σημαίνουσιν ἐν οὐρανόις σημεῖοις Ξ. ἐν τάχει (= μετὰ ταχύτητα, ταχέως) ἢ

συμφωνίας = κατά : **ἐν τοῖς νόμοις δεῖ τὰς κρίσεις ποιεῖσθαι** (= σύμφωνα μὲ) Ἴσοκρ.

Ἐν συνθέσει ἐκτὸς τοῦ μέσα (ὡς ἐνοικῶ, ἐμβαίνω) σημαίνει μὲ (ἔμψυχος = μὲ ψυχὴν, ἐμμελής = μὲ μέλος) πολὺ, ἐντελῶς (ἔμπλεως).

Σημείωσις. Εἰς φράσεις οἶαι ἐν Ἀσκληπιοῦ, ἐν Ἄιδου, ἐν Ἀρίφρονος, καθὼς καὶ εἰς τὰς ἀντιστοιχοῦς τούτων εἰς Ἄιδου, εἰς τοῦ Κλεομένου, εἰς διδασκάλου, κατὰ τινὰς ἢ γενικὴ εἶναι (καθαρὰ γενικὴ) τοῦ ὅλου, ἢ ὅποια δηλοῖ περιοχὴν : ἐν Ἄιδου = ἐν τῇ περιοχῇ τοῦ Ἄιδου. Πιθανώτερον ὅμως αἱ φράσεις αὗται εἶναι κατ' ἔλλειψιν αἱ μὲν πρῶται τῆς λέξεως οἴκω, αἱ δὲ δευτέραι τῆς λέξεως οἶκον : ἐν Ἀσκληπιοῦ = ἐν (τῷ) οἴκῳ τοῦ Ἀσκληπιοῦ· ἐς τοῦ Κλεομένου = εἰς τὸν οἶκον τοῦ Κλεομένου· (πρβλ. πέρασε τῆ βραδιά του στοῦ Πέτρου — πάω στοῦ θεῖου μου = στὸ σπίτι τοῦ...)

VIII. ἘΞ, ἐκ. Ἀρχικὴ σημασία ἀπὸ μέσα, ἀπὸ μέσα ἀπό. (Ἀντίθ. εἰς· βλ. καὶ ἀπό).

Μὲ γενικὴν (ἀφαιρετικὴν) μένον· α) τοπικῶς = ἀπὸ (μέσα ἀπό) : τὰ ἐκ γῆς φνόμενα Ξ. β) μεταφορικῶς, συνήθως εἰς δῆλωσιν ἀμέσου καταγωγῆς : οἱ ἐξ Ἡρακλέους (= οἱ παῖδες τοῦ Ἡρ.). ἢ τῆς ὕλης ἢ τοῦ ὄργανου = ἀπό, μέ : ἐποιοῦντο διαβάσεις ἐκ τῶν φοινίκων Ξ. ἢ τοῦ τρόπου = μέ : πάτριον ἡμῖν ἐκ τῶν πόνων τὰς ἀρετὰς κτᾶσθαι (= μὲ τοὺς κόπους) Θ. ἐκ παντὸς τρόπου (= μὲ) Λυσ. ἐκ δόλου (= μὲ δόλο) Σοφ. ἢ αἰτίας = ἀπό, ἔνεκα : ἐκ ταύτης τῆς ἐξετάσεως πολλαὶ ἀπέχθειαι μοι γεγόνασι Πλ. (βλ. καὶ § 84, 1) ἢ συμφωνίας = σύμφωνα μέ, κατά : ἐκ τῶν ἔργων χρῆ μᾶλλον ἢ ἐκ τῶν λόγων τὴν ψῆφον φέρειν Δημ.

Ἐν συνθέσει σημαίνει ἔξω (ἐκπλέω), πέρα καὶ πέρα, τελεείως (ἐκκόπτω, ἐξεργάζομαι).

IX. Ἐπί. Ἀρχικὴ σημασία ἐπάνω, ἐπάνω εἰς. (ἀντίθ. ὑπό).

1. Μὲ αἰτιατικὴν· α) τοπικῶς, ἐπὶ κινήσεως = ἐπάνω εἰς : ἀνέβη ἐπὶ τὸν ἵππον Ξ. Καὶ μὲ τὴν ἔννοιαν τῆς ἐκτάσεως : τὸ ὄμμα δύναται ἐπὶ πολλὰ στάδια ἐξικνεῖσθαι (= εἰς ἕκτασιν πολλῶν σταδίων) Ξ. β) χρονικῶς = κατὰ τὴν διάρκειαν : ἐπὶ δέκα ἔτη. ἐπὶ πολὺν χρόνον Θ. γ) μεταφορικῶς, εἰς δῆλωσιν διευθύνσεως ἀπλῆς ἢ (συνήθως) ἐθρικῆς = πρὸς, ἐναντίον : ἦλθον ἐπὶ τινὰ τῶν δοκούντων σοφῶν

είναι (= πρὸς τινα) Πλ. ἐστρατεύετο ἐπὶ Λυδούς (= ἐναντίον τῶν Λ.) Ἑρὸδ. ἡ σκοποῦ = σέ, γιά : τοὺς στρατηγούς ἐπὶ δεῖπνον ἐκάλεσε. φρύγανα συνέλεγον ἐπὶ πῦρ (= γιά φωτιά) Ξ.

2. Μὲ γ ε ν ι κ ῆ ν (καθαράν)· α) τοπικῶς, ἐπὶ στάσεως = ἐπάνω εἰς : ἤλανε ἐφ' ἄρματος Ξ. τὰ ἐπὶ Θράκης χωρία (= τὰ ἐν τῇ περιοχῇ τῆς Θ., ἦτοι εἰς τὰ παράλια τῆς Θ.). β) χρονικῶς, εἰς δῆλωσιν χρονικῆς τινος περιόδου : ἐπὶ τῶν τριάκοντα (τυράνων) Λυσ. ἐφ' ἡμῶν (= στὰ χρόνια μας, στὴν ἐποχὴ μας). οἱ ἐφ' ἡμῶν (= οἱ σύγχρονοί μας) Ξ. (πρβλ. ἐ π ἰ "Οθωνος, ἐ π ἰ Τουρκοκρατίας)· γ) μεταφορικῶς, εἰς δῆλωσιν ἐπιστάσεως : ὁ ἐπὶ τῶν νεῶν, ὁ ἐπὶ τῶν ὀπλιτῶν, ἡ τοῦ πλησίον : ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ Ξ. ἡ τοῦ ἐνώπιον : ἐπ' ὀλίγων μαρτύρων Ξ. ἡ σκοπίμου διευθύνσεως = γιά : ἀπιέναι ἔφη ἐπὶ Ἰωνίας (= γιά τὴν Ἰωνία), ἡ διανομῆς = εἰς, ἀπό : ἐτάχθησαν ἐπὶ τεττάρων (= εἰς τέσσαρας γραμμάς, ἀπὸ τέσσαρες - τέσσαρες) Ξ.

3. Μὲ δ ο τ ι κ ῆ ν (καθαράν ἢ τοπικὴν ἢ ὄργανικὴν)· α) τοπικῶς ἐπὶ στάσεως = ἐπάνω εἰς : οἰκοῦσιν ἐπὶ ᾧ ἰσθμῷ τῆς Παλλήνης Θ. β) χρονικῶς = εὐθὺς μετὰ : ἐπὶ τῷ τρίτῳ σημείῳ Ξ. ἐπὶ τούτοις Ξενοφῶν εἶπε Ξ. γ) μεταφορικῶς, εἰς δῆλωσιν τοῦ (ὄλως) πλησίον : ἐπὶ τῷ Εὐφράτῃ ποταμῷ ἦν Ξ. ἡ ἐπιστάσεως = ἐπὶ (μετὰ γενικῆς) : ὁ ἐπὶ τῷ θεωρικῷ ὦν Δημ. ἡ τοῦ ἐνώπιον : ταῦτα ἐπὶ τοῖς δικασταῖς ἔλεγε Λυσ. ἡ τοῦ κατόπιν ἢ ὀπισθεν : ἐτάχθησαν ἐπὶ τοῖς ὀπλίταις πελοπόροι Ξ. ἡ προσθήκης = ἐκτὸς ἀπό, κοντὰ εἰς : κάραμον μόνον ἔχουσιν ἐπὶ τῷ σίτῳ Ξ. ἡ ἐξαρτήσεως = εἰς τὴν ἐξουσίαν τοῦ : ἐπὶ τινὶ εἶμι ἢ ἐπὶ τινὶ γίννομαι (= εἶμαι εἰς τὴν ἐξουσίαν τινός, κλπ.) ἡ αἰτίας = γιά : μέγα φρονεῖ ἐπὶ πλούτῳ Ξ. ἡ τοῦ σκοποῦ = γιά : οὐκ ἐπὶ τούτῳ κάθηται ὁ δικαστής, ἐπὶ τῷ καταχαρίζεσθαι τὰ δίκαια, ἀλλ' ἐπὶ τῷ κρίνειν Πλ. ἡ τοῦ ὅρου ἢ συμφωνίας : ἀφιμέν σε, ὦ Σώκρατες, ἐπὶ τούτῳ μέντοι, ἐφ' ᾧτε μηκέτι φιλοσοφεῖν (= με αὐτὴν τὴν συμφωνίαν, δηλαδὴ με τὴν συμφωνίαν νὰ μὴ) Πλ.

Ἐν συνθέσει ἐκτὸς τοῦ ἐ π ά ν ω (ὡς ἐ π ἰ τίθημι) σημαίνει π λ η σί ο ν (ἐ π ἰ θ α λ ά τ τ ἰ ο ς), κ α τ ό π ἰ ν (ἐ φ έ πομαι), ἐ ν α ν τ ἰ ο ν (ἐ π ἰ π λ έ ω), π ρ ο σ έ τ ἰ (ἐ π ἰ κ τ ῶ μαι), λ ἰ α ν (ἐ π ἰ π ο θ ῶ), ἀ μ ο ἰ β α ἰ ω ς (ἐ π ἰ μ ε ἰ γ ν ν ο ν τ α).

X. **Κατά.** Ἀρχικὴ σημασία κάτω, πρὸς τὰ κάτω, κάτω ἀπό (ἀντίθ. ἀ ν ά).

1. Μὲ α ἰ τ ι α τ ι κ ῆ ν· α) τοπικῶς = καθ' ὄλην τὴν ἑκτασιν τοῦ :

κατὰ τὴν Ἀσίαν (= πανταχοῦ εἰς τὴν Ἀσίαν) Ξ. κατ' οἰκίαν τὰ πολλὰ διατρίβομεν (= στὸ σπίτι). Πλ. Καὶ ἄνευ τῆς ἐννοίας τῆς ἐκτάσεως: Κῦρος παίει βασιλέα κατὰ τὸ στέρνον (= κάπου εἰς τὸ στέρνον) Ξ. β) χρονικῶς = κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ: κατὰ τὸν πρότερον πόλεμον Ἡρόδ. τῶν καθ' ἑαυτοὺς ἀνθρώπων ἤριστευσαν (= τῶν συγχρόνων των) Ξ. γ) μεταφορικῶς, εἰς δῆλωσιν τοῦ διὰ μέσου = διὰ: κατὰ γῆν ἐπορεύοντο (= διὰ ξηρᾶς) Ξ. ἢ τοῦ ἀπέναντι: οἱ κατὰ τοὺς Ἕλληνας τεταγμένοι Ξ. ἢ τοῦ κατόπιν: ἤσαν κατὰ τοὺς ἄλλους τοὺς προϊόντας (= κατόπιν τῶν ἄλλων) Ξ. ἢ τοῦ τρόπου = μέ: κατὰ τάχος, καθ' ἡσυχίαν, ἢ διανομῆς = ἀπό: ἐγὼ ἐθέλω διαβιβᾶσαι ὑμᾶς κατὰ τετρακισχιλίους Ξ. ἢ συμφωνίας = σύμφωνα μέ, κατὰ: κατὰ τοὺς νόμους, ἢ ἀναφορᾶς = σχετικῶς μέ: οὐ κωλύω τὸ κατ' ἐμέ (= ὅσον ἀφορᾷ εἰς ἐμέ) Ξ. ἢ αἰτίας = ἔνεκα, ἀπό: κατ' ἔχθος (= ἀπὸ μίσους) Θ.

2. Μὲ γ εν ι κ ἦ ν α) τοπικῶς = ἀπὸ κάτω ἢ ὑποκάτω ἀπὸ ἢ κάτω εἰς: ὄχοντο κατὰ τῶν πετρῶν φερόμενοι (= ἀπὸ τοὺς βράχους κάτω. Ἀφαιρετικὴ γενικὴ) Ξ. κατὰ τῆς θαλάττης ἠφανίσθη (= ὑποκάτω τῆς θ., κάτω εἰς τὴν θ., εἰς τὸ βάθος τῆς θ. Καθαρὰ γενικὴ) Πλ. β) μεταφορικῶς, εἰς δῆλωσιν τοῦ ἐναντίον: τοῦτο κατ' ἐμοῦ εἶπε Ξ. ἢ ἀναφορᾶς = σχετικῶς μέ, γιά: τοῦτο μέγιστόν ἐστι καθ' ἡμῶν ἐγκώμιον (= γιά μᾶς) Δημ.

Ἐν συνθέσει ἐκτὸς τοῦ κ ά τ ω (κατατίθημι) σημαίνει ἐ ν χ ν τ ί ο ν (καταβοῶ τινος), ὀ π ί σ ω (κατάγω φυγάδα = ἐπαναφέρω ἐξόριστον εἰς τὴν πατρίδα του), π έ ρ α κ α ἰ π έ ρ α, τ ε λ ε ί ω ς (καταναλίσκω, καθορῶ), χ ω ρ ι σ τ ᾶ, (καταγράφω, κατανέμω).

XI. Μετά. Ἀρχικὴ σημασία μετὰ ξύ, εν μέσφ.

1. Μὲ α ἰ τ ι α τ ι κ ἦ ν α) τοπικῶς = μεταξῦ. Ἡ τοιαύτη σύνταξις εἶναι συνήθης μόνον εἰς τὸν Ὅμηρον: ἀίσσων ὡς τ' αἰγυπιὸς μετὰ χῆνας. Εἰς δὲ τοὺς πεζοὺς συγγραφεῖς ἐπὶ τῆς σημασίας ταύτης συντάσσεται μὲ αἰτιατικὴν ἢ πρόθεσιν μετὰ μόνον εἰς τὴν φράσιν ἔχω τι μετὰ χεῖρας (ἀνάμεσα στὰ χέρια μου· πρβλ. μετὰ χειρίζομαι τι). β) χρονικῶς = ὕστερ' ἀπό, μετά: μετὰ τὰ Τρωϊκὰ Θ. μεθ' ἡμέραν (= ἐν καιρῷ ἡμέρας: κυρίως = μετὰ τὰ ξημερῶματα) γ) μεταφορικῶς, εἰς δῆλωσιν τάξεως καὶ ἀκολουθίας = ὕστερ' ἀπό: θεϊότατον μετὰ θεοὺς ἢ ψυχῇ Πλ.

2. Μὲ γ εν ι κ ἦ ν κ α θ α ρ ά ν α) τοπικῶς (σπανίως) = μεταξῦ:

ἕως ἦν μετ' ἀνθρώπων (= μεταξύ τῶν ἀνθρώπων = σ' αὐτὸν τὸν κόσμον) Ἰσοκρ. β) μεταφορικῶς εἰς δῆλωσιν συνεργείας = μαζί μέ, μέ : ἐπολέμησαν μετὰ ξυμμάχων Θ. (βλ. § 69, 3, σημ.) ἢ τοῦ τρόπου = μέ : ἰκετεύει μετὰ πολλῶν δακρύων.

3. Μὲ δ ο τ ι κ ῆ ν (τοπικὴν), μόνον εἰς τοὺς ποιητάς = μεταξύ : μετὰ τοῖσιν ἀνέστη (= μεταξύ τούτων) Ὅμ.

Ἐν συνθέσει μὲ τὴν κυρίαν σημασίαν τοῦ μεταξύ μόνον εἰς τοὺς ποιητάς (μέτειμι, μεθ'ομιλῶ, μετ'αίχμιον), συνήθως δὲ σημαίνει μαζὶ (μετέχω, μεταλαμβάνω), κατόπιν (μεθέπομαι, μεταδιδάσκω), ἀλλέως, διαφόρως (μεταγιγνώσκω).

XII. Παρά (εἰς τοὺς ποιητάς καὶ πάρ.). Κυρία σημασία πλησίον, κοντὰ εἰς.

1. Μὲ ἀ ἰ τ ι α τ ι κ ῆ ν (α) τοπικῶς = πλησίον καὶ κατὰ μῆκος τινός : παρά τὴν θάλασσαν ἐπορεύετο Ξ. καὶ ἀπλῶς = πλησίον, κοντὰ εἰς : παρά τὴν ὁδὸν ἦν κρήνη Ξ. καὶ ἐπὶ κατευθύνσεως = πρὸς : γράφει ἐπιστολὴν παρά βασιλέα Ξ. β) χρονικῶς = κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ, κατὰ : δόλιον ἄνδρα φεῦγε παρ' ὄλον τὸν βίον. γ) μεταφορικῶς, εἰς δῆλωσιν συγκρίσεως = ἐν συγκρίσει πρὸς : παρά τοὺς ἄλλους εὐτακτος ἦν· ἢ διαφορᾶς ἢ ἐναντιότητος = διαφόρως ἀπὸ, ἐναντίον : ἐὰν λέγῃς παρά ταῦτα, μάτην ἐρεῖς Πλ. πράττει παρά τοὺς νόμους, ἢ ἐξαίρεσεως = παρά : παρά τέσσαρας ψήφους μετέσχε τῆς πόλεως. (πρβλ. εἴκοσι παρὰ ἓνα, ἑκατὸ παρὰ δύο). Οὕτω καὶ παρὰ μικρόν, παρ' ὀλίγον, (πρβλ. παρὰ τρίχα), παρ' οὐδὲν (= διὰ τίποτε), ἢ αἰτίας = ἕνεκα : παρά τὴν ἡμετέραν ἀμέλειαν ἐπηύξηται Φίλιππος Δημ.

2. Μὲ γ ε ν ι κ ῆ ν (ἀφαιρετικὴν) (α) τοπικῶς, μόνον εἰς τοὺς ποιητάς = ἀπὸ κοντὰ ἀπὸ : φάσανον ἐρύσσατο παρὰ μηροῦ Ὅμ β) μεταφορικῶς, εἰς δῆλωσιν προελεύσεως = ἐκ μέρους, ἀπὸ (μόνον μετὰ γενικῆς προσώπου) : παρ' ἡμῶν ἀπάγγελλε τάδε Ξ. (βλ. καὶ § 84, 1).

3. Μὲ δ ο τ ι κ ῆ ν (τοπικὴν), ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἐπὶ προσώπων α) τοπικῶς = πλησίον : Πρωταγόρας καταλύει παρά Καλλίᾳ Πλ. παρ' ὄχθησιν ποταμοῖο Ὅμ. β) μεταφορικῶς = κατὰ τὴν κρίσιν : δοκεῖς παρ' ἡμῖν οὐ βεβουλεῦσθαι κακῶς (= κατὰ τὴν κρίσιν ἡμῶν) Σοφ.

Ἐν συνθέσει ἐκτὸς τοῦ πλησίον (ὡς παρίσταμαι) σημαίνει παραλήλωσ (παραπλέω), πλαγίως ἢ κρυφίως (παραδύομαι), ἐναντίον (παρανομῶ), οὐχὶ ὀρθῶς ἢ ἐσφαλμένως (παρακούω, παρερμηνεύω).

XIII. Περί. Ἀρχικὴ σημασία *πέριξ, γύρω - γύρω* (βλ. καὶ ἀμφί).

1. Μὲ αἰτιατικὴν α) τοπικῶς = γύρω ἀπὸ : κατεστρατοπεδεύσατο *περὶ τὸ τῆς Ἀρτέμιδος ἱερὸν* Ξ. οἱ *περὶ τινα* (π.χ. οἱ *περὶ Ξενοφῶντα* βλ. ἀμφί). β) χρονικῶς, εἰς δῆλωσιν χρόνου κατὰ προσέγγισιν = περίπου, κατὰ : *περὶ μέσας νύκτας* (= κατὰ τὰ μεσάνυκτα) Ξ. γ) μεταφορικῶς, εἰς δῆλωσιν ἀναφορᾶς = σχετικῶς μέ, ὡς πρὸς : οὗτοι *περὶ ἀνθρώπους ἀδικώτατοί εἰσιν* Ξ. ἢ προσεγγίσεως, ἐπὶ ἀριθμητικοῦ ποσοῦ = περίπου : *περὶ ἑβδομήκοντα* Θ.

2. Μὲ γενικὴν α) τοπικῶς (σπανίως καὶ μόνον εἰς τοὺς ποιητάς) = *πέριξ, γύρω ἀπὸ* : *τείχη περὶ Δαρδανίας* (= *πέριξ τῆς Δ.*) Εὐρ. β) μεταφορικῶς, εἰς δῆλωσιν ἀναφορᾶς = σχετικῶς μέ, σέ, γιὰ : *σοφός ἐστὶν περὶ τούτων* (= σ' αὐτά) Πλ. *κῆρυκας ἔπεμψε περὶ σπονδῶν* (= γιὰ ἀνακωχή) Ξ.

Συνήθεις εἶναι αἱ φράσεις *περὶ πολλοῦ ἢ περὶ παντός* ποιεῖσθαι ἢ ἡγεῖσθαι τι (= θεωρῶ τι πολὺ σπουδαῖον, θεωρῶ τι ἀνώτερον παντὸς ἄλλου) : ἀλήθειαν *περὶ πολλοῦ ποιητέον ἐστὶν* Πλ. Κατὰ ταύτας δὲ τὰς φράσεις ἐσχηματίσθησαν καὶ αἱ φράσεις *περὶ πλείονος, περὶ πλείστου ποιεῖσθαι τι, περὶ ὀλίγου, περὶ ἐλάττονος, περὶ ἐλαχίστου ἢ περὶ οὐδενὸς ποιεῖσθαι τι* (= θεωρῶ κάτι σπουδαιότερον προτιμῶ κλπ.). τὰ πλείστου ἄξια *περὶ ἐλαχίστου ποιεῖται* (= θεωρεῖ ὅπως ἀσήμαντα, περιφρονεῖ) Πλ.

Εἰς τὰς τοιαύτας φράσεις ἡ *περὶ* ἔχει ἐτέραν ἀρχικὴν σημασίαν, τὴν τοῦ ἐπέκεινα, πέρα, περισσότερον, καὶ ἡ μετ' αὐτῆς συναπτομένη γενικὴ εἶναι ἀφαιρετικὴ· πρβλ. *χαλεπὸς περὶ πάντων εἰς μνηστήρων* (= περισσότερον ἀπὸ ὅλους κλπ.) Ὀμ. ρ 388.

3. Μὲ δοτικὴν (τοπικὴν) σπανίως α) τοπικῶς = *πέριξ, γύρω ἀπὸ* : *περὶ τῆ χειρὶ χουσοῦν δακτύλιον φέρει* Πλ. β) μεταφορικῶς, εἰς δῆλωσιν ἀναφορᾶς = σχετικῶς μέ, γιὰ : *Ζεὺς ἔδεισε περὶ τῷ γένει ἡμῶν, μὴ ἀπόλοιτο* Πλ.

Ἐν συνθέσει ἐκτὸς τοῦ *πέριξ* (ὡς *περιέρχομαι*) καὶ τοῦ *περισσότερον*, εἰς ἀνώτερον βαθμὸν (ὡς *περιγίγνομαι* = ὑπερτερῶ, νικῶ) σημαίνει πολὺ ἢ ἐντελῶς (*περιδεῆς, περιπίμπλημι*), ὑπὲρ τὸ δέον (*περιεργάζομαι*).

XIV. Πρὸ. Κυρία σημασία ἔμπροσθεν, ἔμπρὸς ἀπὸ. Μὲ γενι-

κὴν (ἀφαιρετικὴν) μόνον· α) τοπικῶς = ἐμπρὸς ἀπὸ : πρὸ τῶν πυλῶν Ξ. β) χρονικῶς = πρὶν ἀπὸ : πρὸ τῆς μάχης Ξ. οἱ πρὸ ἡμῶν γεγονότες (= οἱ προγενέστεροι ἡμῶν) Ἰσοκρ. γ) μεταφορικῶς, εἰς δῆλωσιν ὑπερασπίσεως = ὑπέρ, χάριν, γιά : πρὸ τῆς Σπάρτης ἀποθνήσκουσιν Ἡρόδ. ἢ ἀντιπροσωπεύσεως (σπονίως) = ἐξ ὀνόματος, γιά : πρέπων ἔφους πρὸ τῶνδε φωνεῖν Σοφ. ἢ συγκρίσεως = ἐμπρὸς εἰς, ἀντί : τότε ἤροῦ πρὸ τῆς φυγῆς θάνατον Πλ. (πρβλ. ἐμπρὸς στήν ὕγεια τὰ χρήματα δὲν ἀξίζουσιν τίποτε).

Ἐν συνθέσει ἐκτὸς τοῦ ἐμπρὸς καὶ τοῦ πρότερον (προπορεύομαι, προλέγω) σημαίνει φανερά, δημοσίᾳ (προαγορεύω, προεῖπον, προκηρύττω), περισσότερο (προτιμῶ).

XV. Πρὸς (εἰς τὸν Ὀμηρον καὶ προτὶ ἢ ποτὶ). Ἀρχικὴ σημασία ἀπέναντι, πρὸς τὸ μέρος.

1. Μὲ αἰτιατικὴν· α) τοπικῶς = πρὸς τὸ μέρος, πρὸς : ὑπεχώρησαν πρὸς τὸν λόφον Θ. πρὸς ἄρκτον, πρὸς μεσημβρίαν. ἄξομεν ὑμᾶς πρὸς αὐτούς Ξ. β) χρονικῶς, εἰς δῆλωσιν τοῦ περιπού : πρὸς ἑσπέραν ἦν (= πρὸς τὸ βράδυ) Ξ. γ) μεταφορικῶς, εἰς δῆλωσιν φιλικῆς ἢ ἐχθρικῆς ἐνεργείας ἢ διαθέσεως = μὲ ἢ ἐναντίον : συνηλλάγη πρὸς τοὺς οἴκοι (= μὲ τοὺς) Ξ. πρὸς τοὺς Θραῖκας ἐπολέμησα (= ἐναντίον τῶν Θ.) Ξ. ἢ ἀναφορᾶς = σχετικῶς μὲ, ὡς πρὸς : ἀθυμοῦσι πρὸς τὴν ἔξοδον Ξ. ἢ παραβολῆς καὶ συγκρίσεως = ἐν συγκρίσει πρὸς, ἐμπρὸς εἰς : οὐδὲν τὰ χρήματα πρὸς τὴν σοφίαν, ἢ σκοποῦ = γιά : πρὸς τί με ταῦτ' ἐρωτᾶς ; (= γιά ποιὸν σκοπὸν) Ξ. πρὸς χάριν λέγουσι (= γιά εὐχαρίστησι, γιά νὰ εὐχαριστοῦν) Δημ.

2. Μὲ γενικὴν (καθαρὰν)· α) τοπικῶς = πρὸς τὸ μέρος, ἀπέναντι πρὸς : Χαλκίς πρὸς τῆς Βοιωτίας κεῖται Δημ. πρὸς τῶν θεῶν (κυρίως = ἐνώπιον τῶν θεῶν, καὶ ἔπειτα = ἐν ὀνόματι τῶν θεῶν). β) μεταφορικῶς, εἰς δῆλωσιν ἀναφορᾶς = σχετικῶς μὲ, ὡς πρὸς : ἐλεύθερος καὶ πρὸς πατρός καὶ πρὸς μητρός, ἢ συμφωνίας = σύμφωνα μὲ : ἄτοπα λέγεις καὶ οὐδαμῶς πρὸς σοῦ Ξ. ἢ ὠφελείας, συμφέροντος = πρὸς ὠφέλειαν, πρὸς τὸ συμφέρον : σπονδᾶς ἐποιήσαντο πρὸς τῶν Θηβαίων μᾶλλον ἢ πρὸς ἑαυτῶν Ξ. (Βλ. καὶ § 84, 1).

3. Μὲ δοτικὴν (τοπικὴν)· α) τοπικῶς = πλησίον, κοντὰ εἰς : πρὸς Βαβυλῶνι ἦν Κῦρος Ξ. β) μεταφορικῶς εἰς δῆλωσιν ἀσχολίας = μὲ : πρὸς τῷ εἰρημένῳ λόγῳ ἦν (= εἶχε νὰ κάμῃ μὲ) Πλ. ἢ προσθή-

κης = κοντά εἰς, ἐκτός : πρὸς τούτοις, πρὸς τοῖς ἄλλοις (= κοντά στ' ἄλλα) Θ.

Ἐν συνθέσει ἐκτός τοῦ πρὸς τὸ μέρος τινός (ὡς προσέρχομαι πρὸς τινα) σημαίνει πλησίον (προσοικῶ), προσέτι (προσαιτῶ, πρόσεστι).

XVI. **Σὺν ἢ ξύν.** (Εἰς τοὺς ἄλλους πλὴν τοῦ Ξενοφώντος πεζοῦς συγγραφεῖς συνθησετέρα ἀντ' αὐτῆς ἢ μετὰ' με γενικὴν). Ἀρχικὴ σημασία μαζὶ, μαζὶ μέ.

Μὲ δοτικὴν ὀργανικὴν μόνον, εἰς δήλωσιν συνοδείας = μαζὶ μέ, μέ : βασιλεὺς **σὺν πολλῶ στρατεύματι προσέρχεται** Ξ. ἢ συνδρομῆς = μετὴν βοήθειαν : **σὺν τοῖς θεοῖς ἀμνησούμεθα τοὺς πολεμίους** Ξ. ἢ συμφωνίας = σύμφωνα μέ : **σὺν τῷ νόμῳ τὴν ψῆφον τίθεσθε** Ξ.

Ἐν συνθέσει ἐκτός τοῦ μαζὶ (ὡς συνοικῶ) σημαίνει ἐντελῶς, καλὰ (συγκαλύπτω, συνορῶ).

XVII. **Ἵπέρ.** Κυρία σημασία ὑπεράνω, ἀπὸ πάντων ἀπὸ.

1. Μὲ αἰτιατικὴν α) τοπικῶς = ἐπάνω ἀπὸ, πέραν : **ἐπολέμει τοῖς Θραξὶ τοῖς ὑπὲρ Ἑλλάσποντον οἰκοῦσι** Ξ. β) μεταφορικῶς, εἰς δήλωσιν τοῦ περισσότερον ἢ υπερβάσεως ὀρίου τινός ἢ μέτρου : **οἱ ὑπὲρ τὰ τετταράκοντα ἔτη γεγονότες** Ξ. **ὑπὲρ τὴν δύναμιν, ὑπὲρ ἄνθρωπον, ὑπὲρ ἡμᾶς** (= ὑπὲρ τὰς δυνάμεις μας, τὰς σωματικὰς ἢ πνευματικὰς) Πλ.

2. Μὲ γενικὴν (καθαράν) α) τοπικῶς = ὑπεράνω ἀπὸ, ἐπάνω ἀπὸ : **πόλις ὑπὲρ τοῦ λιμένος κεῖται** Θ. β) μεταφορικῶς, εἰς δήλωσιν ὑπερασπίσεως = χάριν, γιὰ : **νῦν ὑπὲρ πάντων ἀγῶν** Αἰσχ. ἢ ἀντιπροσωπεύσεως = ἀντί, γιὰ : **ἐγὼ ὑπὲρ σοῦ ἀποκρινοῦμαι** (= ἀντί γιὰ σένα) Πλ. ἢ σκοποῦ = γιὰ : **ἡ τελευταῖα τοῦ πολέμου ἤδη ἐστὶν ὑπὲρ τοῦ μὴ παθεῖν κακῶς** (= γιὰ νὰ μὴ) Δημ. ἢ αἰτίας = ἐνεκα, γιὰ : **ὑπὲρ τῶν γεγενημένων ὠργίζετο** Ἰσοκρ. ἢ ἀναφορᾶς = σχετικῶς μέ, περί : **ἡ ὑπὲρ τοῦ πολέμου γνώμη**. (Ἡ τοιαύτη χρῆσις τῆς ὑπὲρ ἀντὶ τῆς περί εἶναι συνήθης ἀπὸ τοῦ Δημοσθένους καὶ ἐντεῦθεν).

Ἐν συνθέσει ἐκτός τοῦ ὑπεράνω (ὡς ὑπερῶς) σημαίνει πέραν, πῶς πέρα (ὑπερβάλλω, ὑπερπόντιος — ὑπερορῶ = περιφρονῶ), ὑπερβολικὰ (ὑπερπονῶ), πρὸς χάριν (ὑπεραπολογοῦμαι τινος).

XVIII. **Ἵπό.** Ἀρχικὴ σημασία ὑποκάτω, ὑποκάτω ἀπὸ, (ἀντίθ. ἐπί).

1. Μὲ α ἰ τ ι α τ ι κ ῆ ν · α) τοπικῶς = ὑποκάτω ἀπὸ ἧ εἰς τὸ κάτω μέρος, πλησίον (τῆς βάσεώς τινος) : **ὑπὸ τὰ δένδρα ἀπῆλθον** Ξ. **ὑπὸ τὸν λόφον** ἔστησε τὸ στρατεύμα (= εἰς τοὺς πρόποδας τοῦ λόφου, πλησίον τοῦ λόφου) Ξ. β) χρονικῶς = κατὰ : **ὑπὸ νύκτα** (= διαρκούσας τῆς νυκτός) Θ. **ὑπὸ τοὺς αὐτοὺς χρόνους** Δημ. γ) μεταφορικῶς, εἰς δήλωσιν ὑποταγῆς = ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν : **Αἴγυπτος ὑπὸ βασιλεία ἐγένετο** Θ

2. Μὲ γ ε ν ι κ ῆ ν (καθαράν) ἢ ἀφαιρετικὴν · α) τοπικῶς = ὑποκάτω ἀπὸ : **ξυφίδια ὑπὸ μάλης εἶχον** Ξ. **τὰ ὑπὸ γῆς** Πλ. **ἔλαβε βοῦν ὑπὸ ἀμάξης** (= ὑποκάτω ἀπὸ τὸν ζυγὸν τῆς ἀμάξης)· β) μεταφορικῶς, ἐπὶ αἰτίας = ἔνεκα, ἀπὸ : **ἀπώλετο ὑπὸ λιμοῦ** (= ἀπὸ πείνας) Ξ. (βλ. καὶ § 84, 1), ἢ ἐπὶ συνοδείας = ἐν συνοδείᾳ μέ : **τὰ μακρὰ τείχη κατέσκαπτον ὑπ' αὐλητρίδων** (= ἐνῶ συγχρόνως αὐλητρίδες ἠΐθου) Ξ.

3. Μὲ δ ο τ ι κ ῆ ν (τοπικὴν) · α) τοπικῶς, ἐπὶ στάσεως = ὑποκάτω ἀπὸ, κάτω ἀπὸ : **ἔστι δὲ καὶ βασιλεία ὑπὸ τῇ ἀκροπόλει** Ξ. β) μεταφορικῶς = ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν : **οἱ ὑπὸ βασιλεῖ ὄντες** (= οἱ ὑπήκοοι τοῦ β.) Ξ. ἦ = ὑπὸ τὴν ἐπίβλεψιν : **ὑπὸ παιδοτρίβῃ ἀγαθῶ πεπαιδευμένος** Πλ.

Ἐν συνθέσει ἐκτὸς τοῦ ὑ π ο κ ά τ ω (ὡς ὑ π ό κειμαι, ὑ π ό γειος) σημαίνει κ ρ υ φ ί ω ς (ὑ π ο πέμπω), ὀ λ ί γ ο ν, λ ί γ ο - λ ί γ ο (ὑ π ό - πικρος, ὑ π ο πίνω = κουτσοπίνω), ἐ μ π ρ ό ς, π ρ ό τ ε ρ ο ν (ὑ φ η - γοῦμαι = προηγοῦμαι, ὑ π άγω, ὑ π άρχω = πρῶτος ἀρχίζω), σ υ γ - χ ρ ό ν ω ς (ὑ π αυλῶ).

§ 98. β') **Αἱ καταχρηστικαὶ προθέσεις** διαφέρουν ἀπὸ τὰς κυρίας προθέσεις κατὰ τοῦτο, ὅτι αὐταὶ λαμβάνονται μόνον ἐν συντάξει, οὐχὶ δὲ καὶ ἐν συνθέσει. (Ἡ καταχρηστικὴ πρόθεσις π λ ῆ ν λαμβάνεται καὶ ἐν συνθέσει, ὡς πρῶτον συνθετικὸν μὲ τὴν λέξιν μ έ λ ο ς — π λ η μ μ ε λ ή ς, καὶ ὡς δεῦτερον συνθετικὸν εἰς τὴν ἐπιρρηματικὴν λέξιν ἔ μ π λ η ν = ἐντελῶς πλησίον, κολλητά).

Ἐκ τῶν καταχρηστικῶν προθέσεων

1) ἡ **ἄνευ, ἄχρι, μέχρι, ἔνεκα** ἢ **ἐνεκεν** (καὶ Ἰωνικῶς **εἶνεκα** ἢ **εἶνεκεν**) καὶ **χωρὶς** συντάσσονται μὲ γενικὴν.

2) ἡ **ὡς** συντάσσεται μὲ α ἰ τ ι α τ ι κ ῆ ν. (βλ. § 93, 2, ζ' σημ. β').

3) ἡ **πλὴν** κανονικῶς μὲν συντάσσεται μὲ γενικὴν : **πλὴν ἐμοῦ** (= ἐκτὸς ἢ ἐξαιρέσει ἐμοῦ) Σοφ. Συντάσσεται ὁμως καὶ μὲ οἰανδήποτε ἄλλην πτῶσιν ὁμοιοπτῶτως πρὸς τινὰ προηγούμενον ὄρον τῆς προτάσεως, ἀπὸ τοῦ ὁποίου γίνεται ἡ ἐξαιρέσις : **συνῆλθον πάντες πλὴν οἱ Νέωνος** (= ὅλοι ἐκτὸς ἀπὸ τοὺς ἀνδρας τοῦ Ν.) Ξ. **παντὶ δήλον**

πλήν ἐμοί (= ἐκτός ἀπό ἐμέ) Πλ. οὐκ οἶδα πλήν ἔν (= οὐκ οἶδα ο ὕ δ ἐ ν ἄ λ λ ο π λήν ἔν = παρὰ μόνον ἓνα πράγμα) Σοφ.

Σ η μ ε ἰ ω σ ι ς. Ἡ λέξις **πλήν** λαμβάνεται καὶ ὡς σύνδεσμος, ὁ ὁποῖος συνδέει μίαν πρότασιν πρὸς τὰ προηγούμενα παρατακτικῶς (= καὶ μόνον, παρὰ μόνον) : νῦν δ' οὐδέμια πάρεστιν, **πλήν ἢ γ'** ἐμὴ κομῆτις, ἢ δ' ἐξέρχεται Ἄφρ.

§ 99. 1) Ἡ πρόθεσις **ἐνεκα** δηλοῖ α) αἰτίαν = ἐξ αἰτίας, γιά : οὐ τῶν ἀδικημάτων ἐνεκα αὐτοὺς ἀπέκτειναν Λυσ. β) σκοπὸν = χάριν, γιά : τῶν παιδῶν ἐνεκα βούλει ζῆν, (ἵνα αὐτοὺς ἐκθρέψῃς), Πλ. γ) ἀναφορὰν = ὅσον ἀφορᾷ εἰς, ὅσον ἐξαρτᾶται ἀπὸ : φῶς εἰ μὴ εἶχομεν, ὁμοιοι τοῖς τυφλοῖς ἂν ἦμεν ἐνεκά γε τῶν ἡμετέρων ὀφθαλμῶν Ξ.

2) Αἱ συνώνυμοι προθέσεις **ἄνευ** (= χωρὶς, δίχως) καὶ **χωρὶς** (= χωριστὰ ἀπὸ, δίχως) λαμβάνονται ὅχι μόνον εἰς δήλωσιν ἐξαιρέσεως, ἀλλὰ καὶ προσθήκης (= ἐκτός τοῦ, χωρὶς νὰ λογαριάσῃ κανεὶς, ἀνεξαρτήτως τοῦ, κοντὰ εἰς) : ὁ τότε ἐνστάς πόλεμος **ἄνευ τοῦ** καλήν δόξαν **ἐνεγκεῖν** ἐν πᾶσι τοῖς κατὰ τὸν βίον ἀφθονωτέροις καὶ εὐωνότεροις διῆγεν ἡμᾶς (= ἐκτός τοῦ ὅτι ἔφερε καλήν δόξαν) Δημ. **χωρὶς** δὲ **τῆς δόξης** οὐδὲ δίκαιόν μοι δοκεῖ εἶναι δεῖσθαι τοῦ δικαστοῦ (= ἀνεξαρτήτως τοῦ ζητήματος τῆς δόξης) Πλ.

4. Ἐπιφωνήματα.

§ 100. Τὰ **ἐπιφωνήματα**, ἦτοι αἱ λέξεις, αἱ ὁποῖαι ἐκφράζουν ἰσχυρόν τι ψυχικὸν πάθημα (οἷον ἐκπληξιν, θαυμασμόν, χαράν, λύπην, ἀγανάκτησιν, ὀργήν, φόβον κ.τ.τ.), ἐκφέρονται συνήθως καθ' ἑαυτὰ ἢ μὲ κάποιαν γενικήν, ἢ ὁποῖα δηλοῖ τὴν αἰτίαν τοῦ ψυχικοῦ παθήματος. Οὕτω ἀποτελοῦνται μονομελεῖς (ἐπιφωνηματικαὶ) προτάσεις· οἴμοι! φεῦ! παπαῖ! ἰώ! — φεῦ **τῆς ἀνοίας** (= ἀλλοίμονο τί ἀνοια!) Σοφ. Βλ. § 37, 2.

Τὸ ψυχικὸν πάσχον πρόσωπον δηλοῦται μὲ ὀνομαστικὴν ἢ δοτικὴν (προσωπικὴν), ἢ ὁποῖα συνάπτεται μὲ τὸ ἐπιφώνημα : οἴμοι ἐγὼ τλήμων! (ἀλλοίμονο σ' ἐμένα τὸν δυστυχῆ!) ὦμοι μοι! Σοφ.

§ 101. Ἐπιφωνηματικῶς λαμβάνεται προσέτι

1) κλητικὴ πτώσις τοῦ ὀνόματος κάποιου θεοῦ ἢ ἥρωος, καθ' ἑαυτὴν ἢ συνημμένη μὲ γενικήν : Ἡράκλεις! ὦ Ζεῦ βασιλεῦ, τῆς λεπτότητος τῶν φρενῶν! (= Θεέ μου! τί λεπτότης φρενῶν!) Ἄφρ. (Πρβλ. Χριστέ μου! Παναγία μου! Ἄγιε Γεράσιμε!)

2) πρότασις ἀπαρεμφατική ἢ (συνηθέστατα) ἀναφορική : ἐμὲ **παθεῖν** τάδε! (= ἐγὼ νὰ τὰ πάθω αὐτά!). **οἶα** ποιεῖς, ὦ ἑταῖρε ; (= τί εἶναι αὐτά, πὺ κάνεις, φίλε!) Πλ. ὡς καλὸς μοι ὁ πάππος (= τί ὠραῖος !....) Ξ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ζ΄

ΧΡΟΝΟΙ ΚΑΙ ΕΓΚΛΙΣΕΙΣ

1. Οἱ χρόνοι τοῦ ῥήματος εἰς τὴν ὀριστικὴν.

§ 102. Οἱ χρόνοι τοῦ ῥήματος εἶναι τύποι αὐτοῦ, διὰ τῶν ὁποίων δηλοῦται ἀφ' ἑνὸς μὲν ἢ **χρονικὴ βαθμὶς**, κατὰ τὴν ὁποίαν συμβαίνει τὸ σημαινόμενον ὑπὸ τοῦ ῥήματος (ἦτοι τὸ παρελθὸν ἢ τὸ παρὸν ἢ τὸ μέλλον), ἀφ' ἑτέρου δὲ ὁ **τρόπος τῆς ἐμφανίσεως** τοῦ σημαινομένου ὑπὸ τοῦ ῥήματος (ἦτοι ἐξέλιξις ἢ διάρκεια, σύμπτυξις ἢ σύνοψις, τετελεσμένον τῆς πράξεως).

§ 103. Ἡ σημασία τῶν χρόνων δὲν εἶναι ἡ αὐτὴ κατὰ πάσας τὰς ἐγκλίσεις, ἀλλ' ἄλλη μὲν εἰς τὴν ὀριστικὴν, ἄλλη δὲ εἰς τὰς λοιπὰς ἐγκλίσεις.

Ἐκ τῶν χρόνων τοῦ ῥήματος εἰς τὴν ὀριστικὴν

1) ἀναφέρονται εἰς μὲν **τὸ παρελθὸν** ὁ παρατατικός, ὁ ἀόριστος, ὁ ὑπερσυντέλικος καὶ ἐν μέρει ὁ παρακείμενος, εἰς δὲ **τὸ παρὸν** ὁ ἐνεστώς καὶ ἐν μέρει ὁ παρακείμενος, εἰς δὲ **τὸ μέλλον** οἱ δύο μέλλοντες (1).

2) ἐμφανίζουν τὸ σημαινόμενον ὑπὸ τοῦ ῥήματος **ἐξελισσόμενον** μὲν ἢ **διαρκοῦν** ὁ ἐνεστώς, ὁ παρατατικός καὶ ὁ ἀπλοῦς μέλλων ἐν μέρει, **συνεπτυγμένον** δὲ ἢ **ἐν συνόψει** ὁ ἀόριστος καὶ ὁ ἀπλοῦς μέλλων ἐν μέρει, **τετελεσμένον** δὲ ὁ παρακείμενος ἐν μέρει, ὁ ὑπερσυντέλικος καὶ ὁ τετελεσμένος μέλλων.

1. Ὁ ἐνεστώς, ὁ μέλλων καὶ ὁ παρακείμενος λέγονται **ἀρκτικοὶ χρόνοι**, ὁ δὲ παρατατικός, ὁ ἀόριστος καὶ ὁ ὑπερσυντέλικος λέγονται **παραγόμενοι ἢ ιστορικοὶ**.

Συνοπτικῶς ἡ σημασία τῶν χρόνων τοῦ ῥήματος εἰς τὴν ὀριστικὴν δηλοῦται εἰς τὸν ἐπόμενον πίνακα.

		Κατὰ τὴν χρονικὴν βαθμίδα		
	Χρόνοι	τοῦ παρελθόντος	τοῦ παρόντος	τοῦ μέλλοντος
Κατὰ τὸν τρόπον τῆς ἐμφανίσεως τοῦ σημαινομένου ὑπὸ τοῦ ῥήματος	τοῦ ἐξελισσομένου ἢ τοῦ διαρκούς	ὁ παρατατικός· <i>ἔγραφον</i>	1) ὁ ἐνεστώς· <i>γράφω</i> 2) ὁ παρακειμένος, ἐν μέρει· <i>ἔστηκα</i> = <i>στέκομαι</i>	ὁ ἀπλοῦς μέλλων, ἐν μέρει· <i>γράψω</i> = <i>θα γράψω</i> . <i>ἔξω</i> = <i>θα ἔχω</i>
	τοῦ συνεπτυγμένου ἢ συνοπτικοῦ	ὁ ἀόριστος· <i>ἔγραφα</i>		ὁ ἀπλοῦς μέλλων, ἐν μέρει· <i>γράψω</i> = <i>θα γράψω</i> . <i>σχήσω</i> = <i>θα λάβω</i>
	τοῦ τετελεσμένου	ὁ ὑπερσυντέλικος· <i>ἔγεγράφη</i>	ὁ παρακειμένος· <i>γέγραφα</i>	ὁ τετελεσμένος μέλλων· <i>γεγραφῶς ἔσομαι</i>

Αἱ εἰδικώτεροι σημασίαι ἐκάστου χρόνου εἰς τὴν ὀριστικὴν ἀναπτύσσονται ἐν τοῖς ἐξῆς.

§ 104. α') 'Ὁ ἐνεστώς εἰς τὴν ὀριστικὴν κανονικῶς σημαίνει ὅτι τὸ σημαινόμενον ὑπὸ τοῦ ῥήματος γίνεται τώρα, ἤτοι κατὰ τὸ χρονικὸν διάστημα, κατὰ τὸ ὅποῖον ὀμιλεῖ ὁ λέγων: *γράφω*. *ἐγώ, ὦ ἄνδρες, ἤδη ὑμᾶς ἐπαινῶ* (= τώρα σᾶς ἐπαινῶ) Ξ.

Ἀναλόγως δὲ τῆς ἰδιαίτερας σημασίας τοῦ ῥήματος καὶ τῆς ἐννοίας τῶν συμφραζομένων ὁ ἐνεστώς σημαίνει προσέτι ὅτι τὸ σημαινόμενον ὑπὸ τοῦ ῥήματος

1) συμβαίνει πάντοτε ἢ ἐπαναλαμβάνεται κατὰ τι ἔθος ἢ ἀόριστως. Μὲ τοιαύτην δὲ σημασίαν λαμβάνεται συνηθέστατα

ὁ ἐνεστῶς εἰς ἀποφθέγματα, γνωμικὰ καὶ παροιμίας (καὶ τότε λέγεται **γνωμικός ἐνεστῶς**): πάντων οἱ θεοὶ κρατοῦσιν Ξ. **ἀεὶ τὰ αὐτὰ λέγω Ξ. χεῖρ χεῖρα νίξει.** (πρβλ. στάλα τῆ στάλα τὸ νερὸ τρυπάει τὸ λιθάρι).

2) εἶναι κάτι, τὸ ὁποῖον θέλει ἢ προσπαθεῖ νὰ πράξῃ τὸ ὑποκείμενον (**βουλευτικός ἢ ἀποπειρατικός ἐνεστῶς**): ἐπεὶ ἡμῖν φίλοι ἐγένεσθε, νῦν δὴ **ἐξελαύνετε** ἡμᾶς ἐκ τῆσδε τῆς χώρας (= θέλετε ἢ ζητεῖτε νὰ μᾶς ἐκδιώξετε) Ξ. **πεῖθω** τινὰ (= προσπαθῶ νὰ πείσω)· (πρβλ. ποιὸς παίρνει κόρην ἔμορφην, ποιὸς παίρνει μαυρομάτα; = θέλει νὰ πάρῃ).

3) εἶναι κάτι, τὸ ὁποῖον προέρχεται ἐκ τοῦ παρελθόντος (**ἀποτελεσματικός ἐνεστῶς**, συγγενῆς κατὰ τὴν σημασίαν μὲ τὸν παρακείμενον): ὡς ἐγὼ **πυνθάνομαι** (= ὅπως πληροφοροῦμαι, ἦτοι ἔχω πληροφορηθῆ ἢ εἶμαι πληροφορημένος) Θ.

Οὕτω λαμβάνεται μὲ σημασίαν καὶ παρακείμενου ὁ ἐνεστῶς τῶν ῥημάτων: ἀκούω (ἀτῶ εἰς τὸν Ὅμηρον, κλύω εἰς τοὺς τραγικούς), αἰσθάνομαι, γιγνώσκω κτλ., νικῶ (= εἶμαι νικητής), κρατῶ, φεύγω (= εἶμαι φυγὰς), ἀδικῶ κτλ. (Πρβλ. τὶ νέα μαθαίνεις; = ἔμαθες καὶ γνωρίζεις. ἀκούω πῶς θ' ἀναχωρήσῃ).

Κανονικῶς ἔχει σημασίαν παρακείμενου ὁ ἐνεστῶς τῶν ῥημάτων ἦκω (= ἔχω ἔλθει), οἴχομαι (= ἔχω ἀπέλθει), κάθημαι καὶ κεῖμαι.

4) εἶναι κάτι βεβαίον καὶ τρόπον τινὰ γίνεται τώρα, ἐνῶ κυρίως πρόκειται νὰ γίνῃ εἰς τὸ μέλλον, ἐὰν πραγματοποιηθῆ κάποια ἄλλη μέλλουσα πράξις (ἐνεστῶς **ἀντὶ μέλλοντος**): εἰ αὕτη ἡ πόλις ληφθήσεται, **ἔχεται** καὶ ἡ πᾶσα Σικελία (= ἐξάπαντος θὰ καταληφθῆ) Θ. (Πρβλ. Τῆρα καλὰ, καλόγερε, καὶ μὴ μᾶς μαρτυρήσῃ σοῦ κόβει ὁ Γιάννης τὰ μαλλιά κι ὁ Γιῶργος τὸ κεφάλι = τότε χωρὶς ἄλλο θὰ σοῦ κόψῃ).

Κανονικῶς ἔχει σημασίαν μέλλοντος εἰς τὴν ὀριστικὴν ὁ ἐνεστῶς εἶμι (= θὰ πάω), ὁ ὁποῖος ἀναπληροῦται ὡς ἐνεστῶς ὑπὸ τοῦ ἔρχομαι (= πηγαίνω): νῦν δ' **εἶμι Φθίηνδε** (= θὰ πάω στὴ Φθία) Ὅμ. (Πρβλ. μεῖνε ἐσὺ ἐδῶ, ἐγὼ πάω σπῖτι).

§ 105. Συνηθέστατα ὁ ἐνεστῶς λαμβάνεται ἀντὶ ἀόριστου εἰς διηγήσεις παρελθόντων γεγονότων, καὶ τότε καλεῖται **ιστορικός ἐνεστῶς**. Τούτου διακρίνονται δύο εἴδη, ἦτοι

1) ὁ δραματικὸς ἐνεστῶς. Ὁ διηγούμενος δηλαδὴ διὰ τῆς φαντασίας του μεταφέρεται εἰς τὸν παρελθόντα χρόνον, ὅτε συνέβαιναν ἢ ἱστορουμένη πρᾶξις, καὶ τρόπον τινὰ θεᾶται αὐτὴν ἐκτελουμένην καὶ τὴν προβάλλει ὡς εἰς ἓν δρᾶμα καὶ εἰς τοὺς ἀκούοντας. Οὕτω δὲ ἡ διήγησις καθίσταται λίαν ζωηρὰ καὶ ἐναργής : ὁ δὲ ἀκούσας ἀνίστησι τε τὸν Θεμιστοκλέα μετὰ τοῦ ἑαυτοῦ υἱέος καὶ ὕστερον οὐ πολλῶ τοῖς τε Λακεδαιμονίοις καὶ Ἀθηναίοις ἐλθοῦσιν οὐκ ἐκδίδωσιν, ἀλλ' ἀποστέλλει εἰς Πύδναν Θ. (Πρβλ. σ η κ ὡ ν ο μ α ι μιὰ χαραυγὴ μαῦρος ἀπὸ τὸν ὕπνο, π α ἱ ρ ν ω νερὸ καὶ ν ἰ β ο μ α ι κτλ. = σ η κ ὡ θ η κ α μιὰ χαραυγὴ κτλ.) .

2) ὁ ἐνεστῶς τῶν ἀπλῶν ἱστορικῶν ἀναγραφῶν, (ὅστις κυριῶς εἶναι ἄ χ ρ ο ν ο ς ἐνεστῶς, περὶ τοῦ ὁποίου ἰδὲ κατωτέρω) : Δαρείου καὶ Παρυσάτιδος γίνονται παῖδες δύο Ξ.

Σ η μ ε ἰ ω σ ι ς. Ἀρχῆθεν οἱ τύποι τοῦ ἐνεστῶτος ἦσαν ἄχρονοι ῥηματικοὶ τύποι, ἤτοι ῥηματικοὶ τύποι ἐστερημένοι χρονικῆς σημασίας, δυνάμενοι δὲ ὡς ἐκ τούτου νὰ χρησιμοποιοῦνται περὶ πράξεως ἔχι μόνον νῦν γινομένης, ἀλλὰ καὶ παρελθούσης ἢ μελλούσης. Τοῦτο καταφαίνεται ἐκ τοῦ ὅτι εἰς τὸν Ὀ μ η ρ ο ν καὶ εἰς τοὺς μετὰ ταῦτα συγγραφεῖς συνδέεται ὁ ἐνεστῶς μὲ ἐπιρρήματα, τὰ ὅποια δηλοῦν τὸ π ρ ὅ τ ε ρ ο ν ἢ τ ὁ κ α τ ὅ π ι ν : (π ἄ ρ ο ς = πρότερον, π ἄ λ α ι = πρὸ πολλοῦ, π ρ ὅ σ θ ε ν = πρότερον, ἄ ρ τ ι = πρὸ ὀλίγου) : π ἄ ρ ο ς γ ε μ ἔ ν ο ὐ τ ι θ α μ ῖ ζ ε ι ς (= ἐθάμιζεις) : ἀλλὰ τε καὶ μετόπισθεν ἔχει (= ἔξει) κότον Ὀμ. (πρβλ. δ ο υ λ ε ὑ ε ι ε ἰ κ ο σ ι χ ρ ὄ ν ι α τ ὠ ρ α κ αὶ τίποτε δὲν ἔκαμε—α ὕ ρ ι ο ἀ ν α χ ω ρ ῶ γιὰ τὴν πατρίδα).

§ 106 β') Ὁ παρατατικὸς εἰς τὴν ὀριστικὴν σημαίνει ὅτι τὸ σημαίνόμενον ὑπὸ τοῦ ῥήματος ἐ γ ἰ ν ε τ ο εἰς τὸ παρελθὸν κατὰ ἓν χρονικὸν διάστημα, τὸ ὅποῖον ἔχει κατὰ νοῦν ὁ λέγων καὶ τὸ ὅποῖον ἢ δηλοῦται ῥητῶς ἢ νοεῖται ἐκ τῶν συμφραζομένων : μετὰ ταῦτα περιέμενον Τισσαφέρη οἱ Ἕλληνας ἡμέρας εἴκοσιν Ξ. πρῶτον μὲν ἐδάκρυε πολὺν χρόνον ἐστῶς Ξ.

Ἀναλόγως δὲ τῆς ἰδιαιτέρας σημασίας τοῦ ῥήματος καὶ τῆς ἐννοίας τῶν συμφραζομένων καὶ ὁ παρατατικὸς, ὅπως ὁ ἐνεστῶς, δύναται νὰ εἶναι

1) ἐπαναληπτικὸς (πρβλ. § 104, 1) : ἐργαζόμενοι μὲν ἠρίστων, ἐργασάμενοι δὲ ἐδειπνοῦν Ξ. (Πρβλ. Ὅταν ἤμουν παιδί, ἔ λ ε γ α σ τὴν ἐκκλησίαν τὸν Ἀπόστολο).

2) βουλητικὸς ἢ ἀποπειρατικὸς (πρβλ. § 104, 2) : ἐπίτηδές σε

οὐκ ἤγειρον, ἵνα ὡς ἡδίστα διάγῃς (= δὲν ἤθελε νὰ σὲ ξυπνήσω) Πλ. ἕκαστος ἔπειθεν αὐτὸν ὑποστῆναι τὴν ἀρχὴν (= πρὸσπεπάθει νὰ τὸν πείσῃ) Ξ. (πρβλ. Σαράντα πέντε μάστοροι κι ἐξήντα μαθητῶδες γεφύριν ἐθεμέλιωναν στῆς Ἄρτας τὸ ποτάμι = πρὸσπαθοῦσαν νὰ θεμελιώσουν).

Σημείωσις. Ὁ παρατατικός ῥημάτων, τὰ ὅποια εἰς τὸν ἐνεστώτα λαμβάνονται καὶ μὲ σημασίαν παρακειμένου, λαμβάνεται καὶ αὐτὸς μὲ σημασίαν ὑπερσυντελικού : ἐνίκων (= ἤμουν νικητής), ἔφρευγον (= ἤμουν φυγᾶς). Ὁ παρατατικός ὅμως τῶν ῥημάτων ἦκω καὶ οἴχομαι (ἦκον, ὠχόμην) συνήθως λαμβάνεται μὲ σημασίαν ἀορίστου : Φαλίνοσ μὲν δὴ ὠχετο καὶ οἱ σὺν αὐτῶ· οἱ δὲ παρὰ Ἀρκαίον ἦκον Προκλήσ καὶ Χειρίσοφοσ (= ἀπῆλθε — ἔλθον) Ξ.

§ 107. γ') Ὁ ἀόριστος εἰς τὴν ὀριστικὴν σημαίνει ἀπλῶσ ὅτι τὸ ὑπὸ τοῦ ῥήματος σημαϊνόμενον ἔγινε : ἔγραψα ἐπιστολήν ἀνέβη ἐπὶ τὸ ὄροσ.

Διαφέρει δὲ ὁ ἀόριστος ἀπὸ τὸν παρατατικὸν κατὰ τοῦτο, ὅτι τὴν πρᾶξιν, ἣ ὅποια ἀνήκει εἰς τὸ παρελθόν, ὁ μὲν παρατατικός τὴν ἐμφανίζει ἐξελισσομένην καὶ μήπω λαβοῦσαν πέρασ, ὁ δὲ ἀόριστος τὴν ἐμφανίζει ἐν τῶ συνόλω της ἐν συνόψει, ἦτοι συνεπτυγμένην (πρβλ. Κριτίας καὶ Ἀλκιβιάδης οὐκ ἀρέσκοντοσ αὐτοῖσ Σωκράτοσ ὠμιλησάτην, ὃν χρόνον ὠμιλείτην αὐτῶ = τὸν συνανέστραφησαν, ὅσον καιρὸν τὸν συνανέστρέφοντο) Ξ. ἐβασίλευσε ἔτεα δωδέκα. Ἡροδ.

Ὡσ ἐκ τῆσ ἰδιαιτέρασ του δὲ σημασίας ταύτησ ὁ ἀόριστος χρησιμοποιεῖται καὶ ὁσάκισ πρόκειται νὰ δηλωθῆ ἕναρξις μιᾶσ πράξεωσ ἢ εἴσοδοσ τοῦ ὑποκειμένου εἰς μίαν κατάστασιν, ἰδίᾳ ἐπὶ ῥημάτων, τὰ ὅποια σημαῖνουν ψυχικὸν πάθημα (ἐναρκτικός ἀόριστοσ) : ἔφρυγον (= ἐτράπησαν εἰς φυγῆν). ἐκ τούτου ἐπλούτησε (= ἔγινε πλούσιοσ). ἐνόσησε (= ἔπεσεν ἄρρωστοσ). ἐπειδὴ δὲ ἐβασίλευσε Θεσεύσ, ἐσ τὴν νῦν πόλιν οὔσαν ξυνώκισε πάντασ (= ἄμα ἔγινε βασιλεύσ, εὐθύσ ὡσ ἔλαβε τὴν βασιλείαν) Θ. ἐχάρη, ἐφοβῆθη (= κατελήφθη ἀπὸ χαράν, φόβον).

Σημείωσις. Παρομοία εἶναι ἡ σημασία τοῦ ἀορίστου, καθ' ἣν οὗτοσ δηλοῖ πρᾶξιν παρελθοῦσαν, συνεχιζομένην ὅμως καὶ ἐν τῶ παρόντι : διὰ τοῦτο συνεκάλεσα ὑμᾶσ ὧδε.

§ 108. Ὁ ἀόριστος λαμβάνεται πολλάκισ :

1) **ἀντί ἐνεστῶτος**, εἰς γνωμικά, τὰ ὁποῖα ἐν γένει σημαίνουν κάτι τι, τὸ ὁποῖον ἰσχύει διὰ πάντα χρόνον. Τοῦτο συμβαίνει, διότι ὁ ἀόριστος ὡς ἐκ τῆς κυρίας σημασίας του δύναται νὰ παριστᾷ καὶ τὰ ἐκ τῆς πείρας δεδομένα : *ῥεχθὲν δέ τε νήπιος ἔγνω* (= τὸ καταλαμβάνει) "Ομ. τὰς τῶν φαύλων συνηθείας ὀλίγος χρόνος διέλυσε (= διαλύει) Ἴσοκρ. (γνωμικὸς ἀόριστος).

Ὁμοίως λαμβάνεται εἰς τοὺς ποιητὰς ὁ ἀόριστος ἐπὶ παρομοιώσεων : *ὡς δ' ὅτε τίς τε δράκοντα ἰδὼν παλίνορσος ἀπέστη, ἄψ δ' ἀνεχώρησεν, ὡς αὖτις καθ' ὄμιλον ἔδω Ἀλέξανδρος* (= ὡς ἀφίσταται — ἀναχωρεῖ) "Ομ.

Σημείωσις. Μὲ ἐνεστῶτα ἰσοδυναμεῖ ὁ ἀόριστος καὶ εἰς φράσεις, οἷα π.χ. *πὼς τοῦτ' ἔλεξας*; (= λέγεις)· *ἦνεσα* (= αἰνῶ). (πρβλ. Θὰ μείνετε ἀκόμη ἐδῶ ; Ἐγὼ σᾶς ἐχαίρετῆσα = σᾶς χαιρετῶ).

2) **ἀντί μέλλοντος**, ὅταν πρόκειται νὰ δηλωθῇ ὅτι κάτι τι ἀφεύκτως θὰ γίνῃ, ἐὰν γίνῃ κάτι ἄλλο, ὡς ἐκ τούτου δὲ ὁ λέγων θεωρεῖ αὐτὸ ὡς γενόμενον ἤδη (πρβλ. § 104, 4) **ἀπωλόμεσθ' ἄρ, εἰ κακὸν προσοίσωμεν νέον παλαιῶν** (= ἐχαθίκαμε, ἀφεύκτως θὰ χαθοῦμε). (πρβλ. *χάθηκες, ἦν σὲ καταλάβουν*).

§ 109. δ') **Ὁ παρακείμενος** συνήθως σημαίνει ὅτι τὸ ὑπὸ τοῦ ῥήματος σημαζόμενον ἔχει γίνεῖ, ἦτοι ἐξετελέσθη εἰς τὸ παρελθὸν καὶ ὑπάρχει τετελεσμένον εἰς ἓν πρόσωπον ἢ πρᾶγμα κατὰ τὸ παρόν : *γέγραφε δὲ καὶ ταῦτα ὁ αὐτὸς Θουκυδίδης* (= τὰ ἔχει γράψει, ἦτοι τὰ ἔγραψε καὶ τώρα παραμένουν γεγραμμένα) Θ. *τέθαπται πρὸ τοῦ ἄστεως* (= ἐτάφη καὶ παραμένει θαμμένος). (**Ἀποτελεσματικὸς** παρακείμενος, ὁ ὁποῖος δὲν ὑπάρχει ἀκόμη εἰς τὸν "Ομηρον).

Σημείωσις. Ὁ παρακείμενος ἀρχῆθεν εἶναι χρόνος λίαν συγγενὴς κατὰ τὴν σημασίαν πρὸς τὸν ἐνεστῶτα. Σημαίνει δηλαδὴ ἀρχῆθεν ὁ χρόνος οὗτος (διὰ τοῦ ἀναδιπλασιασμοῦ του)

1) **κατάστασιν ὑπάρχουσαν εἰς τὸ παρόν**, ἡ ὁποία προῆλθεν ἐκ προηγουμένης ἐνεργείας· *ἔστηκα* (= ἔστην καὶ παραμένω ἰστάμενος = στέκομαι), *τέθνηκε* (= ἀπέθανε καὶ εἶναι πεθαμένος = εἶναι νεκρός) : *ἡ θύρα ἀνέωκται* (= ἠνοίχθη καὶ παραμένει ἀνοιγμένη = εἶναι ἀνοικτὴ).

Ἐκ τούτου προέρχεται ὅτι πολλοὶ παρακείμενοι ἔχουν σημασίαν ἐνεστῶτος· *δέδοικα* (= φοβοῦμαι), *ἔοικα* (= ὁμοιάζω), *κέκτημαι* (= ἔχω), *μέμνημαι* (= θυμοῦμαι), *οἶδα* (= γνωρίζω).

2) **ἐπίτασιν ἢ ἐπανάληψιν πράξεως κατὰ τὸ παρόν**, ἦτοι ὅτι τὸ σημαί-

νόμενον ὑπὸ τοῦ ῥήματος ἐκτελεῖται κατὰ τὸ παρὸν εἰς μέγαν βαθμὸν ἢ κατ' ἐπιανάληψιν. Τοιοῦτοι παρακείμενοι εἰς τὸν Ὅμηρον ἢ τοὺς Ἀττικοὺς συγγραφεῖς εἶναι π.χ. βέβρυχε (= βρυχᾶται πολὺ καὶ δυνατὰ, βογγάει), κέκραγε (= κράζει ἰσχυρῶς, σκουίζει), γέγηθε (= γηθεῖ ἰσχυρῶς, χαίρει μεγάλως), πεφόβηται (= φοβεῖται ἰσχυρῶς, ἔχει μεγάλον φόβον), πεποτήαται (= πεπότηται = πέτονται ἐδῶ κι ἐκεῖ).

Ἐντεῦθεν προέρχεται ὅτι ὁ παρακείμενος λαμβάνεται, καὶ ἵνα δηλωθῇ σειρά ὁμοίων πράξεων, αἱ ὁποῖαι συνέβησαν μὲν εἰς τὸ παρελθόν, λαμβάνονται δὲ συγκεντρωμένοι κατὰ τὸ παρὸν: πολλοὶ διὰ δόξαν καὶ πολιτικὴν δύναμιν μεγάλα κακὰ πεπόνθασιν (= ἔχουσιν πάθει εἰς πολλὰς περιπτώσεις ἕως τώρα) Ξ. Βλ. καὶ Ὅμ., Β, 272.

§ 110. Ὁ παρακείμενος λαμβάνεται ἐνίοτε ἀντὶ μέλλοντος, ὅπως ὁ ἀόριστος (§ 108, 2): εἶ με τόξων ἐγκρατῆς αἰσθήσεται, ὄλωλα (= εἶμαι χαμένος, θὰ χαθῶ χωρὶς ἄλλο) Σοφ. (πρβλ. ἄν σὲ νοιώσουν, εἶσαί χαμένος).

§ 111. ε') Ὁ ὑπερσυντέλικος εἰς τὴν ὀριστικὴν συνήθως σημαίνει ὅτι τὸ σημαίνον ὑπὸ τοῦ ῥήματος εἶχε γίνεῖν, εἰς τὸ παρελθόν, ἢτοι ἦτο τετελεσμένον κατὰ τι χρονικὸν σημεῖον τοῦ παρελθόντος, τὸ ὁποῖον ἔχει κατὰ νοῦν ὁ λέγων: ἐν δ' ἦν χωρίον μητρόπολις αὐτῶν εἰς τοῦτο πάντες συνερρῦχεσαν (= εἶχαν συρροῦσαι τότε, πού ἐγένετο ἢ ἐπιδρομή) Ξ. ἐπὶ δὲ τὸ ναυτικόν, ὁ ἐκεῖνος ἠθροίκε ἀπὸ τῶν συμμάχων, ἐξεπέμφθη Κρατησιπίδας (= τὸ ὁποῖον ἐκεῖνος εἶχε συναθροίσει ἕως τότε) Ξ.

Σημείωσις α'. Ὁ ὑπερσυντέλικος ἐν γένει σημαίνει ὅτι καὶ ὁ παρακείμενος, ἀλλὰ διὰ τὸ παρελθόν. Οὕτω εἰστέκει (= ἐστέκετο), ἡ θύρα ἀνέκκτο (= ἦτο ἀνοικτῆ) Ξ. ἐδεδοίκειν (= ἐφοβόμην), ἐώκειν (= ὡμοίαζα) κλπ. ἐκεκράγετε (= ἐφωνάζετε δυνατὰ) Ξ. ἐγεγήθει (= ἔχαιρε μεγάλως), —πολλὰ ἐπέπόνθησαν (= εἶχαν πάθει ἕως τότε εἰς διαφόρους περιπτώσεις). (Βλ. § 109, Σημ. 1 καὶ 2).

Σημείωσις β'. Ὁ ὑπερσυντέλικος λαμβάνεται πολλάκις, ἵνα δηλωθῇ πρᾶξις παρελθούσα, ἢ ὁποῖα ἠκολούθησεν εὐθὺς κατόπιν ἄλλης πράξεως ὡσάυτως παρελθούσης, καὶ ὡς ἐκ τούτου νοεῖται ὡς τετελεσμένη μετ' ἐκείνης. Τότε ὁ ὑπερσυντέλικος πρέπει νὰ ἀποδίδεται εἰς τὴν γλῶσσάν μας μὲ χρόνον ἀόριστον, μὲ τὸ εὐθύς ἢ ἀμέσως, στή στήγμη πρὸ αὐτοῦ: ὡς δ' ἐλήφθησαν οὗτοι, ἐέλυντο αἰ σπονδαί (= ἀμέσως ἐλύθησαν αἱ συνθήκαι) Θ. Βλ. καὶ Ὅμ. Π 344.

§ 112. ζ') Ὁ τετελεσμένος μέλλων εἰς τὴν ὀριστικὴν σημαίνει

ὅτι τὸ σημαϊνόμενον ὑπὸ τοῦ ῥήματος $\theta\acute{\alpha}\ \xi\chi\eta\ \gamma\acute{\iota}\nu\epsilon\iota$, ἦτοι $\theta\acute{\alpha}\ \epsilon\acute{\iota}\nu\alpha\iota$ τετελεσμένον κατὰ τι χρονικὸν σημεῖον τοῦ μέλλοντος, τὸ ὁποῖον ἔχει κατὰ νοῦν ὁ λέγων : *φίλος ἡμῖν οὐδεὶς λελεΐψεται* (= κανεὶς δὲν $\theta\acute{\alpha}$ μᾶς $\xi\chi\eta$ μείνει $\tau\acute{o}\ \tau\epsilon$).

Σημείωσις. Ὁ τετελεσμένος μέλλων ἐν γένει σημαίνει ὅ,τι καὶ ὁ παρακείμενος ἢ ὁ ὑπερσυντέλικος, ἀλλὰ διὰ τὸ μέλλον : *ἦ γε μὴν θύρα ἢ ἐμὴ ἀνέφκτο μὲν καὶ πρόσθεν, ἀνεώξεται δὲ καὶ νῦν* (= $\theta\acute{\alpha}$ εἶναι ἢ $\theta\acute{\alpha}$ μείνη ἀνοικτὴ) **Ξ. ἀφεστήξω** (= $\theta\acute{\alpha}$ ἀποστατήσω), **μεινήσομαι** (= $\theta\acute{\alpha}$ θυμοῦμαι), **κεκτήσομαι** (= $\theta\acute{\alpha}$ ἔχω) **Βλ.** § 109, **Σημ.** 1 καὶ 2.

Πολλάκις δὲ ὁ τετελεσμένος μέλλων λαμβάνεται, ἵνα δηλωθῇ μέλλουσα πράξις, ἡ ὁποία $\theta\acute{\alpha}$ ἀκολουθήσῃ ἀμέσως ἢ ἀφεύκτως κατόπιν ἄλλης μελλούσης ὡσαύτως πράξεως : *φράζε καὶ πεπράξεται* (= καὶ ἀμέσως $\theta\acute{\alpha}$ πραχθῇ αὐτὸ πού $\theta\acute{\alpha}$ πῆς) **Ἄφρ.** (πρβλ. § 111, **Σημ.** β')

§ 113. ζ') Ὁ (**ἀπλοῦς**) **μέλλων** εἰς τὴν ὀριστικὴν σημαίνει ὅτι τὸ σημαϊνόμενον ὑπὸ τοῦ ῥήματος $\theta\acute{\alpha}\ \gamma\acute{\iota}\nu\eta$ εἰς τὸ μέλλον : *γράφω ἐπιστολὴν* (= $\theta\acute{\alpha}$ γράψω). *ἡ στρατιὰ ἔξει τὰ ἐπιτήδεια* (= $\theta\acute{\alpha}$ ἔχη) **Ξ.**

Σημείωσις. Εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν ὁ ἀπλοῦς μέλλων δὲν ἔχει δύο τύπους, ὅπως εἰς τὴν νέαν ($\theta\acute{\alpha}$ γράφω— $\theta\acute{\alpha}$ γράψω), ἀλλὰ μόνον ἓνα (γράφω), καὶ οὗτος εἶναι καὶ μέλλων διαρκείας ἢ ἐπαναλήψεως (= $\theta\acute{\alpha}$ γράφω) καὶ συνοπτικὸς μέλλων (= $\theta\acute{\alpha}$ γράψω). Ἐκ τῆς ἀμέσου δὲ ἀντιλήψεως καὶ ἐκ τῶν συμφραζομένων νοεῖται, ἂν ἡ μέλλουσα πράξις λαμβάνεται ὡς διαρκῆς, ἢ κατ' ἐπανάληψιν, ἢ ἐν συνόψει : *ἐκεῖθεν θάλατταν ὄψεσθε* (= $\theta\acute{\alpha}$ ἰδῆτε). *ὅταν ὑμεῖς πλήρη ἔχητε τὰ ἐπιτήδεια, τότε καὶ ἐμὲ ὄψεσθε ἀφθονώτερον διαιτώμενον* (= $\theta\acute{\alpha}$ μὲ βλέπετε νὰ διαιτώμαι) **Ξ.**

§ 114. Ἀναλόγως τῆς ἐννοίας τῶν συμφραζομένων τροποποιεῖται ἡ ἀρχικὴ σημασία τοῦ μέλλοντος καὶ πολλάκις οὗτος ἔχει τὴν ἐννοίαν :

1) **τοῦ δυνατοῦ ἢ ἐπιτρεπομένου :** *πρὸς ταῦτα πράξεις οἶον ἂν θέλης* (= δύνασαι νὰ πράξης) **Σοφ.** λέγει ὅτι *ἄξει αὐτοὺς πέντε ἡμερῶν εἰς χωρίον, ὅθεν ὄφονται θάλατταν* (= ὅτι ἡμπορεῖ νὰ τοὺς ὀδηγήσῃ ἐντὸς πέντε ἡμερῶν)· (πρβλ. μὰ $\theta\acute{\alpha}$ μου πῆς, γιὰτὶ νὰ τὸ κάμω, ἀφοῦ ἤξερα, πὼς $\theta\acute{\alpha}$ ζημιωθῶ = ἡμπορεῖ νὰ μου πῆς).

2) **βουλήσεως (βουλευτικὸς μέλλων) :** *κεῖ τὸ μηδὲν ἐξερω, φράσω δ' ὅμως* (= θέλω ὅμως νὰ δηλώσω) **Σοφ.** *τὶ χρῆμα δράσεις;* (= τὶ θέλεις νὰ κάμης;) **Σοφ.** (πρβλ. Ἐγὼ βάγια γεννήθηκα καὶ

βάγια θά πεθάνω — και — 'Εγὼ Γραικὸς γεννήθηκα, Γραικὸς θενά πεθάνω = θέλω νά πεθάνω).

Οὕτω λαμβάνεται συνήθως τὸ β', ἢ σπανίως τὸ γ' πρόσωπον τῆς ὀριστικῆς τοῦ μέλλοντος ἀντὶ εὐγενικῆς προστακτικῆς, ὅταν πρόκειται νά δηλωθῇ ὅτι ὁ λέγων εἶναι βέβαιος ὅτι ὁ πρὸς ὃν ἀπευθύνεται θά πράξῃ σύμφωνα με τὴν θέλησίν του : ὡς οὖν ποιήσετε (= ἔτσι λοιπὸν θά κάμετε = ἔτσι κάμετε) Πλ. (πρβλ. Στὶς δύο θά γυρίσης νά μᾶς πάρης = γύρισε κλπ.).

Συνηθέστατα δὲ ἔχει τὸ β' πρόσωπον τῆς ὀριστικῆς τοῦ μέλλοντος σημασίαν προστακτικῆς εἰς ἐρωτηματικὰς προτάσεις, αἱ ὁποῖαι εἰσάγονται διὰ μὲν τοῦ οὐ πρὸς δήλωσιν ἐντόνου προσταγῆς, διὰ δὲ τοῦ οὐ μὴ πρὸς δήλωσιν ἐντόνου ἀπαγορεύσεως : οὐ περιμενεῖς ; (= περίμενε, περίμενε) Πλ. οὐ μὴ ληρήσεις ; (= μὴ φλυαρῆς, ἄφησε τίς φλυαρίες) Ἀρφ. (πρβλ. Δὲ θά παῖς αὐτοῦ ποῦ σοῦ εἶπα ; = πήγαίνε κλπ.).

3) τοῦ πρέποντος, ἰδίᾳ εἰς ἐρωτήσεις περὶ τοῦ πρακτέου : φιλόσοφος ἡμῖν ἔσται ὁ μέλλων καλὸς κάγαθὸς ἔσεσθαι φύλαξ (= φιλόσοφος πρέπει νά εἶναι) Πλ. πότερον οὖν πρὸς ἐκείνους τὸν λόγον ποιήσομαι ἢ πρὸς σέ ; (= πρέπει νά κάμω τὸν λόγον, πρέπει νά ὁμιλήσω) Πλ. (πρβλ. Κι ἂν δὲν εὕρω αὐτοκίνητο, τὶ θά κάμω ; = τὶ πρέπει νά κάμω ;).

Οὕτω καὶ ἐν συνδέσει ὀριστικῆς μέλλοντος με ἀπορηματικὴν ὑποτακτικὴν : εἶπωμεν ἢ σιγῶμεν ; ἢ τί δράσομεν ; (= ἢ τί πρέπει νά κάμωμεν ;) Εὐρ.

§ 115. Ὁ μέλλων λαμβάνεται καὶ πρὸς δήλωσιν τοῦ συνήθως συμβαίνοντος, ἰδίᾳ εἰς γνώμας, αἱ ὁποῖαι ἔχουν γενικὸν κύρος καὶ ὡς τοιαῦται ἰσχύουν βεβαίως καὶ εἰς τὸ μέλλον. (Γνωμικὸς μέλλων πρβλ. § 104, 1) : οὐδεὶς ἀνθρώπων ἀδικῶν τίσιν οὐκ ἀποτεῖσει (= πᾶς ἄνθρωπος ἀδικῶν τίσιν ἀποτεῖσει = θά τιμωρηθῇ, τιμωρεῖται) Ἡρόδ. (πρβλ. Ἡ πετροπέρδικα, ὀπόβρη μαύρη καψαλιά, θά κάτση νά βουσκίση = κάθεται καὶ βόσκει).

Σημείωσις. Ἡ περίφρασις ἢ ἀποτελουμένη ἀπὸ τὸ ῥῆμα μέλλω με ἀπαρέμφατον ἐνεστώτους ἢ μέλλοντος (ἢ σπανιώτερον ἀορίστου) δὲν σημαίνει ὅτι ἀκριβῶς καὶ ὁ ἀπλοῦς μέλλων τοῦ ἀντιστοίχου ῥήματος π.χ. μέλλω διδάξαι δὲν εἶναι τὸ αὐτὸ με τὸ διδάξω (πρβλ. θά χάσω τὸ μυαλό μου—καί—πάω νά χάσω τὸ μυαλό μου. θά βρέξῃ—καί—πάει νά βρέξῃ).

Τὸ μέλλω ἀρχῆθεν σημαίνει ἀναβάλλω, βραδύνω, ἔπειτα μὲ ἀπαρέμφατον ἐνεστώτος ἢ μέλλοντος (ἢ ἀορίστου) συνήθως σημαίνει: α') ἔχω κατὰ νοῦν, προτίθεμαι, σκοπεύω, πρόκειται νά: μέλλω ὑμᾶς διδάξειν, ὅθεν μοι ἡ διαβολὴ γέγονε Πλ. β') πρέπει νά περιμένῃ κανεῖς (νά), πρέπει (νά), ἐπόμενον εἶναι (νά): σύντεμνέ μοι τὰς ἀποκορσίεις, εἰ μέλλω σοι ἐπεσθαι Πλ. ἠριθμοῦντο πολλοὶ τὰς ἐπιβολὰς τῶν λίθων καὶ ἔμελλον οἱ μὲν τινες ἀμαρτήσασθαι, οἱ δὲ πλείους τεύξεσθαι τοῦ ἀλιθοῦς λογισμοῦ (= καὶ ἐπόμενον ἦτο μερικοὶ μὲν νά ἀποτύχουν κλπ.) Θ

2. Αἱ ἐγκλίσεις εἰς τὰς ἀνεξαρτήτους προτάσεις.

§ 116. 1) Ἐγκλίσεις λέγονται οἱ τύποι τοῦ ῥήματος, μὲ τοὺς ὁποίους δηλοῦται ἡ ψυχικὴ διάθεσις τοῦ λέγοντος σχετικῶς μὲ τὸ σημαίνονμενον ὑπὸ τοῦ ῥήματος, ἦτοι οἱ τύποι τοῦ ῥήματος, μὲ τοὺς ὁποίους δηλοῦται

α') ἡ πραγματικότης ἢ ἡ δυνατότης τοῦ σημαινομένου ὑπὸ τοῦ ῥήματος κατὰ τὸν λέγοντα (ἔρχεται — ἔλθοι ἄν) καὶ

β') τὸ ἐπιθυμητὸν (ἢ μὴ) τοῦ σημαινομένου ὑπὸ τοῦ ῥήματος διὰ τὸν λέγοντα (ἴωμεν — ἴτε — μὴ ἔλθητε).

2) Αἱ ἐγκλίσεις εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν εἶναι τέσσαρες, ἦτοι ὀριστική, ὑποτακτική, εὐκτική καὶ προστακτική.

3) Ἡ σημασία καὶ ἡ χρῆσις τῶν ἐγκλίσεων εἶναι διάφορος, καθ' ὅσον αὗται λαμβάνονται εἰς προτάσεις ἀνεξαρτήτους ἢ εἰς προτάσεις ἐξηρητημένας.

Κατωτέρω ἐξετάζεται ἡ σημασία καὶ ἡ χρῆσις τῶν ἐγκλίσεων εἰς τὰς ἀνεξαρτήτους προτάσεις.

§ 117. α') Ὀριστική. Ἡ ὀριστικὴ εἶναι κυρίως ἐγκλίσις τοῦ πραγματικοῦ.

1) Ἡ ὀριστικὴ ἀπλῆ κατὰ πάντα χρόνον ἐκφράζει κάτι τὸ πραγματικὸν ὄντως ἢ κατὰ τὸν ἰσχυρισμὸν τοῦ λέγοντος (Ἄρνησις οὐ): Ἐνταῦθα ἔμειναν ἡμέρας τρεῖς Ξ. Σωκράτης οὐ νομίζει θεοὺς Ξ.

Σημείωσις α'. Ἡ ὀριστικὴ τοῦ ἀορίστου μὲ τὴν λέξιν ὀλίγου ἢ μικροῦ πρὸ αὐτοῦ ἀντιστοιχεῖ μὲ τὸ νεοελληνικὸν λίγο ἔλειψε νά καὶ ὑποτακτικὴν: ὀλίγου ἔμεινον ἐπελαθόμεν: (= λίγο ἔλειψε νά λησμονήσω) Πλ. μικροῦ κακείνον ἐξετραχίλισεν Ξ.

Ἡ αὐτὴ ἔννοια ἐκφράζεται καὶ διὰ τοῦ ὀλίγου ἢ μικροῦ ἐδέησα (—ας, —ε κλπ.) μὲ ἀπαρέμφατον ἀορίστου: τὸ πῦρ τοὺς Πλαταιέας ἐλαχίστου ἐδέησα διαφθεῖραι Θ.

Κάτι τὸ μὴ πραγματικὸν δηλοῦται καὶ μὲ τὴν προσθήκην τῶν προσδιορισμῶν **τὸ ἐπ' ἐμοί, τὸ ἐπὶ σοί, τὸ ἐπὶ τούτῳ** κλπ. : **τὸ ἐπὶ τούτῳ ἀπολώλαμεν** (= ὅσον ἐξαρτᾶται ἀπὸ τούτου) Ξ.

Σ η μ ε ί ω σ ι ς β'. Ὁ παρατατικὸς τῶν ἀπροσώπων ῥημάτων ἢ ἐκφράσεων ἔδει, ἐχρῆν, προσήκει, κ.τ.τ., ἐξῆν, εἰκὸς ἦν, καλὸν ἦν κ.τ.τ. μὲ ἀπαρέμφατον λαμβάνεται, ὅταν πρόκειται νὰ δηλωθῇ ὅτι τὸ σημαίνονμενον ὑπὸ τοῦ ἀπαρεμφάτου δὲν ἔγινεν ἢ δὲν γίνεται παρὰ τὴν γνώμην ἢ τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ λέγοντος : **ἔδει τὰ ἐνέχυρα τότε λαβεῖν** (= ἔπρεπε νὰ λάβῃς, ἀλλὰ δὲν τὰ ἔλαβες) Ξ. **τί σιγῆς : οὐκ ἐχρῆν σιγᾶν, τέκνον** (= δὲν ἔπρεπε = δὲν πρέπει νὰ σιωπᾷς, ὅπως σιωπᾷς) Εὐρ.

2) **Ἡ ὀριστικὴ ἱστορικῶν χρόνου** μὲ τὸ (δυνητικὸν) ἄν ἐκφράζει κάτι τὸ δυνατόν κατὰ τὸ παρελθόν ἢ κάτι τὸ ἀντίθετον τοῦ πραγματικοῦ. (**Δυνητικὴ ὀριστικὴ**. Ἄρνησις οὐ. Εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν θὰ μὲ ὀριστικὴν παρατατικῶν ἢ σπανιώτερον ὑπερσυντελείου) : **ἠγγῆσω ἄν** (= θὰ ἐνόμιζες). **φῶς εἰ μὴ εἶχομεν, ὅμοιοι τοῖς τυφλοῖς ἄν ἦμεν** (= θὰ ἤμεθα, ἀλλὰ δὲν εἶμεθα) Ξ. **οὐκ ἄν ἐποίησεν Ἀγασίας, εἰ μὴ ἐγὼ ἐκέλευσα** (= δὲν θὰ τὸ ἔκαμνε — δὲν θὰ τὸ εἶχε κάμει, ἀλλὰ τὸ ἔκαμε) Ξ.

Σ η μ ε ί ω σ ι ς. Ὁ ἀόριστος ἢ ὁ παρατατικὸς τῆς ὀριστικῆς μὲ τὸ ἄν λαμβάνεται ἐνίοτε, ἵνα δηλωθῇ ὅτι τὸ δυνατόν, ἀλλὰ κάτι τὸ κατ' ἐπὶ ἀνάληψιν ἢ συνήθως συμβαῖνον εἰς τὸ παρελθόν : **εἰ τις Κλεάρχῳ ἐδόκει βλακεῖν, ἔπαισεν ἄν** (= τὸν ἐκτύπα) Ξ. **ἀναλαμβάνων αὐτῶν τὰ ποιήματα διηρώτων ἄν αὐτούς, τί λέγοιεν** (= τοὺς ἐξήταξα, συνήθιζα νὰ τοὺς ἐξετάζω) Πλ. (πρβλ. Ἄπο τότε γενήκαμε φίλοι· νύχτα ἡμέρα μὰζι· θὰ πῆ γαινε κείνος στή βάρδιξ ; κοντὰ καὶ γὰρ = ὁ σάκις πῆγαινε).

3) **Ἡ ὀριστικὴ τοῦ παρατατικοῦ** ἢ σπανιώτερον τοῦ ἀορίστου μὲ τὸ εἰ γὰρ ἢ εἴθε (ποιητικῶς καὶ αἴθε) πρὸ αὐτοῦ ἐκφράζει εὐχὴν ἀνεκπλήρωτον, ἢ τοὺς εὐχὴν, ἢ ὅποια δὲν δύναται νὰ πραγματοποιηθῇ ἢ εἶναι ἀντίθετος τοῦ πραγματικοῦ. (**Εὐχετικὴ ὀριστικὴ**. Ἄρνησις μή. Εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν μὲ χὰ ρι νὰ, εἴθε νὰ μὲ ὀριστικὴν παρατατικῶν ἢ ὑπερσυντελείου) : **εἴθ' ἦσθα δυνατός δραῖν, ὅσον πρόθυμος εἶ** (= ἄμποτε νὰ ἦσουν, ἀλλὰ δὲν εἶσαι) Εὐρ. **εἴθ' ἠύρομέν σ', Ἄδμητε, μὴ λυπούμενον** (= εἴθε νὰ σὲ βρῖσκαμε — νὰ σὲ εἶχαμε βρεῖ) Εὐρ.

Σ η μ ε ί ω σ ι ς. Ἡ τοιαύτη εὐχὴ ἐκφράζεται καὶ μὲ τὸ ὠφελον (— ες, — ε κλπ.) ἢ ὡς ὠφελον μετ' ἀπαρεμφάτου ἐνεστώτος ἢ ἀορίστου : **ὠφέλε Κῦρος**

ζῆν (= ἔπρεπε νὰ ζῆ — εἶθε νὰ ζουσε) Ξ. ὡς ὠφελον πάροθεν ἐκλιπεῖν βίον
(= ἄμποτε νὰ πέθαινα πρωτίτερα) Εὐρ.

§ 118. β') Ὑποτακτική. Ἡ ὑποτακτικὴ κυρίως εἶναι ἔγκλισις τοῦ προσδοκωμένου. Εἰδικώτερον δὲ ἢ ὑποτακτικῆ

1) ἐκφράζει βούλησιν τοῦ λέγοντος, ὅποτε συνήθως (μάλιστα κατὰ τὸ ἀ' πρόσωπον) εἰσάγεται μὲ τὸ ἄ γ ε, ἄ γ ε δ ἦ, ἴ θ ι, ἴ θ ι δ ἦ, φ έ ρ ε, φ έ ρ ε δ ἦ (= ἐμπρός, ἐμπρός λοιπόν, ἔλα, ἔλα κι ἄς). (Βουλευτικὴ ὑποτακτικῆ. " Ἀρνησις μὴ) : ἴωμεν (= πᾶμε). μὴπω ἴωμεν ἐκεῖσε (= μὴν πᾶμε ἀκόμη) Πλ. ἴθι ἐξετάσωμεν τὰ ἔργα τῶν θεῶν (= ἔλα ἄς ἐξετάσωμε) Ξ. μὴ σε κιχήω (= νὰ μὴ σὲ συναντήσω) " Ο μ.

Οὕτω κατὰ τὸ β' ἢ γ' πρόσωπον ἐπὶ ἀπαγορεύσεως ἢ ἀποτροπῆς : μὴ ἄλλως ποιήσης (= νὰ μὴ κάμῃς) Πλ. μὴ σε πείση Κρίτων ποιεῖν ἃ λέγει (= ἄς μὴ σὲ πείση) Πλ.

Σ η μ ε ἰ ω σ ι ς. Εἰς τὸν " Ομηρον ἡ ὑποτακτικὴ λαμβάνεται πολλάκις μὲ σ η μ α σ ἰ α ν μ έ λ λ ο ν τ ο ς. (Μ ε λ λ ο ν τ ἰ κ ἠ ὑποτακτικῆ. " Ἀρνησις οὐ) : οὐ γὰρ πω τοίους ἴδον ἀνέρας, οὐδὲ ἴδωμαι (= οὐτε ἐλπίζω νὰ ἰδῶ, οὐτε θὰ ἰδῶ). καὶ νύ τις ᾧδ' εἶπῃσι (= ἔτσι θὰ πῆ). Τῆς τοιαύτης δὲ ὑποτακτικῆς λείψανα εἰς τὴν μετὰ ταῦτα γλῶσσαν εἶναι τὸ ἔδομαι (= θὰ φάγω) καὶ πίομαι (= θὰ πῖω), τὰ ὅποια εἶναι κυρίως μελλοντικαὶ ὑποτακτικαὶ μὲ βραχὺ θεματικὸν φωνῆν.

2) εἰς ἐρωτηματικὰς προτάσεις, αἱ ὅποια ἐκφέρονται κατὰ τὸ ἀ' πρόσωπον, ἐκφράζει ἀ π ο ρ ἰ α ν περὶ τοῦ πρακτέου. (Ἀπορηματικὴ ὑποτακτικῆ. " Ἀρνησις μὴ. Εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν νὰ μὲ ὑποτακτικὴν) : τί φῶμεν πρὸς ταῦτα, ᾧ Κρίτων ; (= τί νὰ ποῦμε ;) Πλ. εἴπωμεν ἢ σιωγῶμεν ; (= νὰ ὀμιλήσωμεν ἢ νὰ σιωπῶμεν ;) Εὐρ.

Ἡ τοιαύτη ἀπορηματικὴ ὑποτακτικὴ πολλάκις ἔχει πρὸ αὐτῆς τὸ β ο ὄ λ ε ι ἢ β ο ὄ λ ε σ θ ε, μὲ τὰ ὅποια σαφέστερον δηλοῦται ὅτι πρόκειται περὶ πράξεως, ἢ ὅποια ἐξαρτᾶται ἐκ τῆς θελήσεως τοῦ ἐρωτωμένου : βούλει σκοπῶμεν ; (= θέλεις νὰ ἐξετάσωμεν ;)

§ 119. γ) Εὐκτική. Ἡ εὐκτικὴ κυρίως εἶναι ἔγκλισις τῆς ἀπλῆς ὑποκειμενικῆς σκέψεως, χωρὶς καμμίαν ἀνασκοπὴν πρὸς τὴν πραγματικότητα ἢ πρὸς τὸ προσδοκώμενον. Εἰδικώτερον δὲ ἢ εὐκτικῆ

1) ἀπλῆ ἐκφράζει εὐχὴν, ἥτις κανονικῶς ἀναφέρεται εἰς τὸ μέλ-

λον καὶ ἐπομένως δύναται νὰ ἐκπληρωθῆ. (**Εὐχετική** εὐκτική. Ἄρνησις **μή**): ὦ παῖ, **γένοιο** πατρός εὐτυχέστερος (= εἶθε νὰ γίνης) Σοφ. **μή μοι γένοιθ' ἄ βούλομ' ἄλλ' ἄ συμφέρει** (= εἶθε νὰ μὴ μοῦ γίνουν...).

Τῆς εὐχετικῆς εὐκτικῆς προτάσσεται συνήθως τὸ εἶθε, εἰ γάρ, (ποιητ. καὶ αἶθε, ὡς· πρβλ. § 117, 3, ἔνθα ὁ λόγος περὶ εὐχῆς ἀνεκπληρώτου): **εἶθε σὺ τοιοῦτος ὢν φίλος ἡμῖν γένοιο** Ξ.

Σημείωσις. Ἀρχῆθεν ἡ εὐχετική εὐκτική ἐλαμβάνετο ἐπὶ εὐχῆς ἀνεκπληρώτου (§ 117, 3): **εἶθ' ὡς ἠβώοιμι, ὡς ὀπὸτ' ἠλείοισι καὶ ἡμῖν νεῖκος ἐτύχθη** (= ἄμποτε νὰ εἶχα τώρα τὰ νεῖατα, ποῦ εἶχα ὄταν....) Ὅμ.

Ἐλαμβάνετο δὲ προσέτι κατὰ τὸ β' καὶ γ' πρόσωπον ἐπὶ προσταγῆς γινομένης μετὰ λεπτότητος καὶ εὐγενείας ἢ ἐπὶ παραχωρήσεως: ταῦτ' εἶποις Ἀχιλλῆι (= αὐτὰ λάβε τὴν καλωσύνην νὰ τὰ πῆς = αὐτὰ πές τα, παρακαλῶ) Ὅμ. (πρβλ. § 114, 2). **λήγ' ἔριδος, Τρῶας δὲ καὶ αὐτίκα διος Ἀχιλλεύς ἄστος ἐξελάσειε** (= κι ἄς ἐκδιώξῃ ἄμέσως ὁ Ἀχιλλεύς....) Ὅμ.

2) μετὰ τὸ (δυνητικὸν) ἄν (ποιητικῶς καὶ κεν ἤ κε) ἐκφράζει κάτι **τὸ δυνατὸν** κατὰ τὸ παρὸν ἢ τὸ μέλλον. (**Δυνητική** εὐκτική. Ἄρνησις **οὐ**): **ἴδοι τις ἄν** (= μπορεῖ νὰ ἰδῆ κανεὶς, θὰ ἔβλεπε κανεὶς) Δημ. **Δίς εἰς τὸν αὐτὸν ποταμὸν οὐκ ἄν ἐμβαίης Πλ. ἔχοις ἄν με διδάξαι τί ἐστι νόμος;** (= θὰ μποροῦσες νὰ με διδάξῃς;) Ξ.

Εἰς τοὺς Ἀττικοὺς συγγραφεῖς λαμβάνεται ἡ δυνητικὴ εὐκτικὴ προσέτι πρὸς δῆλωσιν τοῦ πιθανοῦ ἀντὶ μέλλοντος, ἢ πρὸς ἐκφρασιν μετριόφρονος γνώμης, ἢ ἐπὶ προσταγῆς, ἢ ὅποια γίνεται με λεπτότητα: **ταῦτα ποιοῦντων ἡμῶν εὐθύς ἄν Ἀρῖαιος ἀποσταίη** (= ἀποστήσεται, ὡς τὸ εἶδος = θὰ ἀποστατήσῃ κατὰ πᾶσαν πιθανότητα) Ξ. **ὦ παῖ, γένοιο πατρός εὐτυχέστερος, τὰ δ' ἄλλ' ὁμοῖος, καὶ γένοιο ἄν οὐ κακός** (= καὶ θὰ γίνης, πιστεύω, ὄχι ἀνάξιος). Σοφ. **χωροῖς ἄν εἶσω** (= ἔμπα μέσα, παρακαλῶ — ἔμπα μέσα, ἄν εὐαρεστήσῃ) Σοφ. (πρβλ. § 114, 2).

Σημείωσις α'. Ἀρχῆθεν ἡ δυνητικὴ εὐκτικὴ ἐλαμβάνετο ὄχι μόνον διὰ τὸ παρὸν ἢ τὸ μέλλον, ἀλλὰ καὶ διὰ τὸ παρελθόν: **Τυδεΐδην δ' οὐκ ἄν γνοίης, ποτέροισι μετείη** (= οὐκ ἄν ἔγνως = δὲν θὰ μποροῦσες νὰ καταλάβῃς τότε, ποῦ ἐμάχτο) Ὅμ. (βλ. § 117, 2).

Σημείωσις β'. Ἀρχῆθεν ἐλαμβάνετο ἡ εὐκτικὴ ἀπλῆ, ἦτοι ἄνευ τοῦ ἄν (κεν, κε), καὶ ὡς δυνητικὴ: **ἄρῃα θεός γ' ἐθέλων καὶ τηλόθεν ἄνδρα σώσσαι** (= σώσσαι ἄν ἢ σώσειεν ἄν = μπορεῖ νὰ σώσῃ) Ὅμ. Τὸ μόριον ἄν (κεν, κε),

ἀρχῆθεν ἐπίρρημα μὲ τὴν σημασίαν τοῦ τυχόν, ἐνδεχομένως, ὅσον ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὰς περιστάσεις, προσετίθετο ἀπλῶς, ἵνα καθιστᾶ σαφεστέραν τὴν δυνατικὴν σημασίαν τῆς εὐκτικῆς. Ἐκ τῆς δυνατικῆς εὐκτικῆς τὸ ἄν, ἀφοῦ κατέστη ἀναπόσπαστον στοιχεῖον αὐτῆς, ἐλήφθη καὶ συνεδέθη καὶ μὲ τὴν ὀριστικὴν τῶν ἱστορικῶν χρόνων πρὸς δῆλωσιν τοῦ δυνατοῦ κατὰ τὸ παρελθόν (§ 117, 2). (Πρβλ. τὸ νεοελληνικὸν θά, τὸ ὁποῖον προῆλθεν ἐκ τοῦ θέλει νά, θενά μὲ τὴν σημασίαν τοῦ μέλλει νά, πρόκειται νά, καὶ τὸ ὁποῖον ἀρχῆθεν μὲν συνετάσσετο μόνον μὲ ὑποτακτικὴν, κατόπιν δὲ ἤρχισε νὰ συντάσσεται καὶ μὲ ὀριστικὴν: θὰ γράφῃ, θὰ γράψῃ — θὰ ἔγραφε, θὰ ἔγραψε κλπ.)

Ἡ δὲ θέσις τοῦ δυνατικοῦ ἄν (κεν, κε) εἶναι μετὰ τὸ ῥῆμα, εἰς τὸ ὁποῖον ἀνήκει (ἔχοις ἄν, ἔλθοις ἄν)· ἀλλ' ἄν εἰς τὴν πρότασιν ὑπάρχη ἄρνησις ἢ κάποια ἀντωνυμία ἢ ἐπίρρημα ἢ ἄλλη λέξις ἰσχυρῶς τονιζομένη, τότε τὸ ἄν τίθεται κατόπιν αὐτῶν: οὐκ ἄν λάβοις· τί ἄν τις εἴποι; ποῦ ἄν ἴδοι; ταῦτ' ἄν εἴβλαβρά. (Ὅψτα προέκυψαν καὶ οἱ σύνδεσμοι ἐπάν, ἐπειδάν, ὅταν, ὀπόταν κλπ. ἐκ τοῦ ἐπεὶ ἄν, ἐπειδὴ ἄν, ὅτε ἄν, ὀπότε ἄν κλπ.)

Σημεῖωσις γ'. Εἰς ἐξηρημένας προτάσεις, περὶ τῶν ὁποίων ὁ λόγος κατωτέρω, ἡ εὐκτικὴ εἶναι προσέτι: α') τοῦ πλαγίου λόγου. Αὕτη ἀντιστοιχεῖ ἢ πρὸς τὴν ὀριστικὴν, συνήθως ἱστορικοῦ χρόνου, ἢ πρὸς τὴν ὑποτακτικὴν. Κανονικῶς δὲ εἶναι εὐκτικὴ τοῦ πλαγίου λόγου ἢ εὐκτικὴ τοῦ μέλλοντος: β') ἐπαναληπτικῆ, εἰς προτάσεις ὑποθετικὰς ἢ χρονικὰς ἢ ἀναφορικὰς. (Βλ. παραδείγματα εἰς τὰ σχετικὰ κεφάλαια).

§ 120. δ') Προσιακτικῆ. Ἡ προστακτικὴ εἶναι ἡ ἔγκλισις τῆς δεδλωμένης ἀπαιτήσεως. (Ἄρνησις μὴ). Εἰδικώτερον δὲ σημαίνει ἡ προστακτικὴ

1) προσταγὴν ἢ ἀπαγόρευσιν: ἄπτε, παῖ, λύχρον Ἄρφ. ταῦτα μὴ ἐρώτα Ξ.

2) προτροπὴν ἢ ἀποτροπὴν ἢ παραίνεσιν: ἐμοὶ πείθου καὶ μὴ ἄλλως ποίει Πλ. γνῶθι σαυτὸν· ἠδέως μὲν ἔχε πρὸς ἅπαντας, χρῶ δὲ τοῖς βελτίστοις Ἴσοκρ.

3) συγκατάθεσιν ἢ παραχώρησιν: ἔστω (= ἄς εἶναι)· ἐγὼ παραχωρῶ καὶ λεγέτω (= ἄς λέγῃ, ἄς πῆ) Πλ. οἱ δ' οὖν βοῶντων (= ἄς φωνάζουν, ὅσο θέλουν) Ἄρφ.

4) δέησιν ἢ παράκλησιν, εὐχὴν ἢ κατάραν: Ζεῦ, Ζεῦ τέλειε, τὰς ἐμὰς εὐχὰς τέλει. μὴ θορυβεῖτε. ὑγίαινε. ἐρρέτω (= ἄς πάῃ στὸ διάβολο).

Σημεῖωσις. Ἐπὶ ἀπαγορεύσεως ἢ ἀποτροπῆς, ὅταν τὸ ῥῆμα εἶναι χρόνου

ἀορίστου, λαμβάνεται συνήθως ἡ ὑποτακτική, σπανιώτερον δὲ ἡ προστακτική, ἴδια ἐπὶ τοῦ γ' προσώπου: **μὴ ποιήσης, μὴ ποιήσητε.** Μηδενὶ συμφορὰν ὀνειδίσης Ἴσοκρ. **μὴ ποιήση. μὴ ποιησάτω.** μηδεὶς θαυμάση Δημ. μηδεὶς ὑμῶν προσδοκῆσάτω Πλ. (Βλ. § 118, 1).

§ 121. Ἀνασκόπησις. Ἀνασκοποῦντες τὰ εἰρημένα περὶ τῶν ἐγκλίσεων εἰς τὰς ἀνεξαρτήτους προτάσεις παρατηροῦμεν ὅτι

1) ἡ (κυρίως) ὀριστική καὶ αἱ δύο δυνητικαὶ (ἦτοι ἡ δυνητικὴ εὐκτική, § 119, 2 καὶ ἡ δυνητικὴ ὀριστική, § 117, 2) εἶναι ἐγκλίσεις τῶν προτάσεων κρίσεως, ἡ δὲ ἄρνησις εἰς αὐτάς εἶναι οὐ (= δὲν)

2) ἡ ὑποτακτικὴ, ἡ προστακτικὴ καὶ αἱ δύο εὐχετικαὶ (ἦτοι ἡ εὐχετικὴ εὐκτική, § 119, 1, καὶ ἡ εὐχετικὴ ὀριστική, § 117, 3) εἶναι ἐγκλίσεις τῶν προτάσεων ἐπιθυμίας, ἡ δὲ ἄρνησις εἰς αὐτάς εἶναι μὴ.

Ἰδιαιτέρας παρατηρήσεις εἰς τὰς εὐθείας ἐρωτήσεις,
ἦτοι τὰς ἀνεξαρτήτους προτάσεις ἐρωτήσεως.

§ 122. 1) Αἱ ἐρωτηματικαὶ προτάσεις ἐν γένει οὐδὲν ἄλλο εἶναι παρὰ τῆς προτάσεως κρίσεως ἢ προτάσεως ἐπιθυμίας ὑπὸ ἐρωτηματικὴν μορφήν. Καὶ ὅταν μὲν ἔχουν ἀντίστοιχον πρότασιν κρίσεως, ἐκφέρονται κατὰ τινὰ τῶν ἐγκλίσεων τῶν προτάσεων κρίσεως (§ 121, 1): **τί τηρικὰδε ἀφῖξαι ; Πλ. (ἄ φ ῖ γ μ α ι, ἕνα κτλ.).** **Τίνι ἂν ἀρέσκοι πόλις ἄνευ νόμων ; Πλ. (οὐδενὶ ἂν ἀ ρ έ σ κ ο ι κτλ.).** Ὅταν δὲ ἀντιστοιχοῦν πρὸς πρότασιν ἐπιθυμίας, ἦτοι ὅταν εἶναι ἀπορηματικά, ἐκφέρονται καθ' ὑποτακτικὴν ἀπορηματικὴν (§ 118, 2) **εἴπωμεν ἢ σιγῶμεν ; (ε ἶ π α τ ε, σ ι γ ᾶ τ ε — μ ἦ ε ἶ π η τ ε κτλ.).**

2) Αἱ ἐρωτήσεις ἐν γένει εἶναι

α) **ἐρωτήσεις ὀλιγκῆς ἀγνοίας,** ἦτοι ἐρωτήσεις, εἰς τὰς ὁποίας ζητεῖται βεβαίωσις ἢ ἄρνησις τοῦ ὅλου περιεχομένου αὐτῶν καὶ εἰς τὰς ὁποίας ἡ ἀπάντησις δύναται νὰ εἶναι ἐν ἀπλοῦν **ναί** ἢ ἐν ἀπλοῦν **οὐ** (= ὄχι), ἡ κάποια ἄλλη βεβαιωτικὴ ἢ ἀρνητικὴ ἐκφρασις (μάλιστα, πάνυ μὲν οὖν, πῶς γὰρ οὐ : κτλ. — οὐδαμῶς, ἥμιστά γε, κτλ.)

Αἱ τοιαῦται ἐρωτήσεις ἢ ἐξαγγέλλονται ἀπλῶς διὰ τοῦ τόνου τῆς φωνῆς ἢ εἰσάγονται διὰ τινος τῶν ἐρωτηματικῶν μορίων, ἄ ρ α, ἄ ρ ᾶ γ ε, ἄ ρ ᾶ ο ὖ ν, ἦ, μ ᾶ ν (= μὴ οὖν), ο ὐ κ ο ὖ ν, ο ὕ κ ο υ ν κλπ. : **Ὁ πατήρ σε ἄρχοντα τοῦ οἴκου κατέλιπε ;** **Μάλιστα Ξ. μὴ ἀρχιτέκτων βούλει γενέσθαι ;** **Οὐκουν ἔγνωε Ξ.**

Ἐὰν δὲ ἡ ἐρώτησις εἶναι διμερής, συνήθως προτάσσεται τοῦ πρώτου μέρους αὐτῆς ἡ λέξις *πότερον ἢ πότερα*, πρὸ δὲ τοῦ δευτέρου μέρους τίθεται τὸ *ἢ*: **πότερα ὡς κρατῶν βασιλεὺς αἰτεῖ τὰ δπλα ἢ ὡς διὰ φιλίαν δῶρα**; Ξ.

Κατὰ τὴν ἀπόδοσιν εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν ἡ μετάφρασις τοῦ *πότερον (ἢ πότερα)* εἰς τὰς τοιαύτας προτάσεις δύναται νὰ παραλείπεται.

Σημείωσις. Γενικῶς εἰς ἐρωτήσεις, αἱ ὁποῖαι εἰσάγονται μὲ τὸ οὐ, ἄρ' οὐ, οὐκοῦν κ.τ.τ., περιμένεται ἀπάντησις καταφατικῆ, εἰς ἐρωτήσεις δέ, αἱ ὁποῖαι εἰσάγονται μὲ τὸ μή, ἄρα μή, μῶν κ.τ.τ. περιμένεται ἀπάντησις ἀρνητικῆ: **οὐκ ἐχθρὸς Φίλιππος**; (Περιμένεται ἀπάντησις: **Ναί**). **ἄρ' οὐκ ἂν ἐπὶ πᾶν ἔλθοι βασιλεὺς, ὡς πᾶσιν ἀνθρώποις φόβον παράσχοι**; Ξ. (Περιμένεται ἀπάντησις καταφατικῆ: **Ναί**, ἐπὶ πᾶν ἔλθοι ἂν κλπ.) **οὐκουν γέλως ἡδιστος εἰς ἐχθροὺς γελᾶν**; Σοφ. (**Ναί**) — **μὴ ἀρχιτέκτων βούλει γενέσθαι**; **Οὐκουν ἔγωγε Ξ. ἄρά γε μὴ ἐμοῦ προμηθεῖ**; (Περιμένεται ἀπάντησις ἀρνητικῆ: **Οὐ σοῦ προμηθεῦμαι**). **μῶν τι σε ἠδίκηκε Πρωταγόρας**; (Περιμένεται ἀπάντησις ἀρνητικῆ: **Οὐδ' ἐν με ἠδίκηκε**).

β) ἐρωτήσεις μερικῆς ἀγνοίας, ἦτοι ἐρωτήσεις, αἱ ὁποῖαι ἔχουν ἀνάγκην διασαφήσεως μόνον ὡς πρὸς ἓν μέρος τοῦ ὅλου περιεχομένου αὐτῶν.

Αἱ τοιαῦται ἐρωτήσεις εἰσάγονται διὰ τινος ἐρωτηματικῆς ἀντωνυμίας ἢ διὰ τινος ἐρωτηματικοῦ ἐπιρρήματος (*τίς, ποῖος, πότερος κτλ.* — *ποῦ, πότεν, πῶς κτλ.*) : **Μανία δὲ τίνος ἦν**; **Φαρναβάζου Ξ.** **Ἐμὲ δὲ ποῦ χρῆ οἰκεῖν**; **Ἐν Σκῆψει Ξ.**

3) Πολλάκις αἱ ἀνεξάρτητοι ἐρωτηματικαὶ προτάσεις δὲν εἶναι κυρίως εἰπεῖν ἐρωτήσεις, ἦτοι ἐκφράσεις, διὰ τῶν ὁποίων ὁ ἐρωτῶν ζητεῖ νὰ πληροφορηθῆ κάτι τι, ἀλλ' ἀπλῶς τρόποι τοῦ λέγειν, διὰ τῶν ὁποίων ὁ λόγος καθίσταται ζωηρὸς καὶ ἔντονος. (**Ῥητορικαὶ ἐρωτήσεις**). Οὕτω

α) πολλάκις χρησιμοποιεῖται ἐρωτηματικὴ πρότασις εἰσαγομένη μὲ τὸ *τί οὐ ἢ τί οὐν οὐ* καὶ ἐκφερομένη καθ' ὀριστικὴν ἀορίστου, ἢ σπανιώτερον ἐνεστῶτος, ἀντὶ προστακτικῆς ἢ ὑποτακτικῆς (προτροπικῆς, § 118,1), ὅταν πρόκειται νὰ δηλωθῆ ἔντονος προτροπὴ ἢ θερμὴ παράκλησις καὶ ἅμα ἀνυπομονησία τοῦ λέγοντος: **τί οὐν οὐ καὶ Πρόδικον ἐκαλέσαμεν**; (= καλέσωμεν οὐν τάχιστα καὶ Π.). Πλ. **τί οὐ καλοῦμεν δῆτα Λυσιστράτην**; (= καλέσωμεν τάχιστα) Ἀρφ. (πρβλ. *Λιά-*

καινα, δὲν παντρεύεσαι, δὲν παίρνεις Τοῦρκον ἄνδρα;
= παντρέψου — πάρε).

β) ἐνίστε προβάλλεται ἐρώτησις ἀντὶ ὑποθέσεως: **ἐξήμαρτέ τις ἄκων;** *συγγνώμη τούτω* (= ἐάν τις ἐξαμάρτη ἄκων). (πρβλ. *Καλὸ εἶδα ἴγώ;* καλὸ θὰ πῶ, καλὸ θὰ μαρτυρήσω = ἂν εἶδα καλό, κλπ.).

γ) προβάλλεται πολλακίς ἐρώτησις ἀντὶ ἐντόνου βεβαιώσεως ἢ ἐντόνου ἀρνήσεως: **οὐκ ἐχθρὸς ὁ Φίλιππος;** (= ἀναμφισβητήτως ἐχθρὸς ἐστὶν ὁ Φ.) Δημ. **τίνι ἂν πόλις ἀρέσκοι ἄνευ νόμων;** (= οὐδενὶ γ ἐ ἀρέσκοι ἂν. . .) Πλ.

3. Οἱ χρόνοι εἰς τὰς ἄλλας ἐγκλίσεις ἐκτὸς τῆς ὀριστικῆς

§ 123. Εἰς τὴν ὑποτακτικὴν, τὴν εὐκτικὴν, τὴν προστακτικὴν, τὸ ἀπαρέμφατον καὶ τὴν μετοχὴν ἕκαστος χρόνος διατηρεῖ τὴν σημασίαν τοῦ μόνου ὡς πρὸς τὸν τρόπον τῆς ἐμφανίσεως τοῦ σημαινομένου ὑπὸ τοῦ ῥήματος, ἦτοι ἕκαστος χρόνος δηλοῖ καὶ εἰς τὰς ἐγκλίσεις ταύτας, ὅπως εἰς τὴν ὀριστικὴν, **διάρκειαν ἢ ἐπανάληψιν** τοῦ σημαινομένου ὑπὸ τοῦ ῥήματος, **σύνοψιν ἢ ἀπλὴν πραγματοποίησιν ἢ τὸ τετελειωμένον** αὐτοῦ (§ 103, 2). Δὲν διατηροῦν ὁμοίως οἱ χρόνοι καὶ εἰς τὰς ἐγκλίσεις ταύτας τὴν σημασίαν, τὴν ὁποίαν ἔχουν εἰς τὴν ὀριστικὴν καὶ ὡς πρὸς τὴν χρονικὴν βαθμίδα (§ 103, 1). ἀλλὰ

1) εἰς τὰς ἀνεξαρτήτους προτάσεις πάντες οἱ χρόνοι καθ' ὑποτακτικὴν, εὐκτικὴν καὶ προστακτικὴν (καὶ εἰς τὸ ἀνεξαρτήτως ἐκφερόμενον ἀπαρέμφατον) ἀναφέρονται εἰς τὸ μέλλον: **ἴθι ἐξετάσωμεν τὰ ἔργα τῶν θεῶν** (§ 118, 1), **εἴπωμεν ἢ σιγῶμεν;** (§ 118, 2). **ὦ παῖ, γένοιο πατρός εὐτυχέστερος** (§ 119, 1). **ἴδοι τις ἂν** (§ 119, 2). **ἄπτε, παῖ, λύχον** (§ 120). **θαρωῶν, Διόμηδες, μάχεσθαι** (= μάχου) "Ομ.

2) εἰς τὰς ἐξηρητημένας προτάσεις καὶ τὸ ἀπαρέμφατον καὶ τὴν μετοχὴν γενικῶς πάντες οἱ χρόνοι δύνανται νὰ ἀναφέρονται εἴτε εἰς τὸ παρὸν εἴτε εἰς τὸ παρελθὸν εἴτε εἰς τὸ μέλλον, ἀναλόγως τοῦ χρόνου τοῦ κυρίου ῥήματος ἢ τοῦ ῥήματος τῆς προτάσεως, ἐκ τῆς ὁποίας ἐξαρτῶνται, καὶ ἀναλόγως τῆς ὅλης ἐννοίας τῶν συμφραζομένων :

λέγω ταῦτα, **ἵνα πεισθῆτε** (ὁ ἀόριστος ἀναφέρεται εἰς τὸ παρὸν)
 ἔλεγον ταῦτα, **ἵνα πεισθῆτε** (" " εἰς τὸ παρελθὸν)
 ἢ **ἵνα πεισθῆιητε** (" " ")
 ἐρῶ ταῦτα, **ἵνα πεισθῆτε** (" " εἰς τὸ μέλλον)

Οἱ στρατιῶται ἔφρασαν τοὺς στρατηγοὺς πάλαι ταῦτ' εἰδότας κρύπτειν (= ὅτι, εἰ καὶ ἤδεσαν, ἔκρυπτον. Οἱ ἐνεστῶτες εἰδότες καὶ κρύπτειν ἀναφέρονται εἰς τὸ παρελθόν) Ξ. Διοκυλίδας ἄρξων ἀφίκετο (= ἵνα ἄρξῃ, τότε. Ὁ μέλλον ἄρξων ἀναφέρεται εἰς τὸ παρελθόν).

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

ΣΥΝΘΕΤΙΚΟΙ ΛΟΓΟΙ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α΄

ΣΥΝΔΕΞΙΣ ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ ΚΑΙ ΕΙΔΗ ΑΥΤΗΣ

§ 124. Προτάσεις σχετικαὶ πρὸς ἀλλήλας κατὰ τὸ περιεχόμενον νόημα **συνείρονται** κατὰ τρεῖς τρόπους, ἦτοι

1) **παρτίθεται** ἀπλῶς ἢ μία κατόπιν τῆς ἄλλης χωρὶς κανένα σύνδεσμον. Ἡ τοιαύτη ἀπλῆ παράθεσις τῶν προτάσεων καλεῖται **σχῆμα ἀσύνδετον**, εἶναι δὲ ὁ πρῶτος καὶ ἀρχικὸς τρόπος τοῦ συνειρμοῦ τῶν προτάσεων εἰς τὴν γλῶσσάν μας, (ὅπως εἰς πάσας τὰς γλώσσας ἐν γένει), καὶ συνήθης κανονικῶς μὲν εἰς τὸν λόγον τῶν μικρῶν παιδιῶν, οὐχὶ σπανίως δὲ καὶ εἰς τὸν ἀφελῆ καθημερινὸν λόγον καὶ εἰς τὰ ἀφελῆ λαϊκὰ ποιήματα. (Πρβλ. Κ λ α ἱ ν ε τὰ μαῦρα τὰ βουνά, παρηγοριὰ δὲ ν ἔ χ ο υ ν. Δ ἐ ν κ λ α ἱ ν ε γιὰ τὸ ψῆλωμα, δὲ ν κ λ α ἱ ν ε γιὰ τὰ χιόνια, ἢ κλεφτουριὰ τ' ἄ ρ ν ἠ θ η κ ε κ λ π.).

Τὸ ἀσύνδετον σχῆμα εὐρίσκεται συχνὰ ὄχι μόνον εἰς τὰ ποιήματα τοῦ Ὀμήρου, τὰ ὅποια εἶναι τὸ ἀρχαιότατον μνημεῖον τῆς γλώσσης μας, ἀλλὰ καὶ εἰς τοὺς μετὰ ταῦτα πεζοὺς συγγραφεῖς, ὑπὸ τῶν ὁποίων ὅμως χρησιμοποιεῖται **ἰδίᾳ**, ὅταν πρόκειται νὰ ἐκφρασθῆ κάτι τι με γοργότητα καὶ ζωηρότητα καὶ πολλὰ νοήματα νὰ παρουσιασθοῦν ἠνωμένα εἰς ἓν ὅλον. (Πρβλ. **Συμβαλόντες τὰς ἀσπίδας ἐωθοῦντο, ἐμάχοντο, ἀπέκτεινον, ἀπέθνησκον** Ξ. **παύσομαι κατηγορῶν· ἀκηκόατε, ἐωράκατε, πεπόνθατε, ἔχετε, δικάζετε** Λυσ.).

Κανονικῶς δὲ χρησιμοποιεῖται τὸ ἀσύνδετον σχῆμα, ὅταν μία περίοδος ἢ ἐν κῶλον περιόδου ἀρχίζῃ ἀπὸ δεικτικῆν λέξιν, διότι αὕτη αὕτη ἢ δεικτικὴ λέξις ὡς ἐκ τῆς σημασίας της χρησιμεύει ὡς σύνδεσμος τῶν ἐπομένων μὲ τὰ προηγούμενα ἢ τῶν προηγουμένων μὲ τὰ ἐπόμενα : "Ἄλλο δὲ στρατεύμα αὐτῷ συνελέγετο ἐν Χερσονήσῳ **τόνδε** τὸν

τρόποι. Κλέαρχος Λακεδαιμόνιος φηγὰς ἦν· **τούτῳ συγγενόμενος ὁ Κῦρος ἠγάσθη τε αὐτὸν κλπ.** (πρβλ. § 45, 2).

2) **συνδέονται κατὰ παράταξιν**, ἤτοι μὲ παρατακτικούς συνδέσμους· (πρβλ. ἔφαγε καὶ ἐκοιμήθη, ἔφαγε πολὺ καὶ ἐκακοδιαθέτησε κλπ. Βλ. § 5, 1).

Καὶ ὁ δεύτερος οὗτος τρόπος συνδέσεως προτάσεων, ὁ κατὰ παράταξιν, εἶναι ἀρχαϊκός· προῆλθε δὲ ἐκ τοῦ πρώτου, ἦτοι τοῦ ἀσυνδέτου, **ἀφοῦ μερικαὶ λέξεις (ἐπιρρηματικαὶ ἢ ἀντωνυμιακαὶ)** σὺν τῶ χρόνῳ μετέβαλον τὴν σημασίαν αὐτῶν καὶ ἀπὸ ἀνεξαρτήτων λέξεων μετέπεσαν εἰς ἀπλὰ μόρια συνδετικὰ προτάσεων ἢ ἀπλῶν ὄρων μιᾶς προτάσεως. Οὕτω π.χ. ἡ λέξις καὶ ἀρχῆθην ἦτο ἐπίρρημα μὲ τὴν σημασίαν τοῦ *προσέτι*, ἐπίσης, καὶ φράσεις οἷαι π.χ. *παίζει καὶ ἄδει* — ἢ — *Ζεὺς καὶ Ἥρα*, ἀρχῆθην ἐσήμαινον *παίζει, προσέτι ἄδει* — ὁ *Ζεὺς, προσέτι ἢ Ἥρα*.

3) **συνδέονται καθ' ὑπόταξιν**, ἤτοι μὲ ὑποτακτικούς συνδέσμους (εἰδικούς, αἰτιολογικούς, κλπ.) ἢ μὲ ἀναφορικὰς λέξεις. Διὰ τῆς τριαύτης συνδέσεως τῶν προτάσεων ἐκφράζεται ἡ ἐσωτερικὴ, ἤτοι ἡ λογικὴ σχέσις αὐτῶν, δηλαδὴ δηλοῦται ποία ἐκ τῶν δύο προτάσεων ἐκφράζει τὸ κύριον νόημα καὶ ποία τὸ δευτερεῖον, συγχρόνως δὲ ποία ἢ σχέσις τοῦ νοήματος τῆς δευτερευούσης προτάσεως πρὸς τὸ νόημα τῆς κυρίας· (πρβλ. ἀφοῦ ἔφαγε, ἐκοιμήθη — ἐπειδὴ ἔφαγε πολὺ, ἐκακοδιαθέτησε κλπ. Βλ. § 5, 2).

Ἡ καθ' ὑπόταξιν σύνδεσις τῶν προτάσεων, ἡ ὁποία χρησιμοποιεῖται πρὸ πάντων εἰς τὸν γραπτὸν λόγον, ὅπου ἐπιδιώκεται κατὰ τὸ δυνατὸν μεγίστη ἀκρίβεια τῆς διατυπώσεως τῶν νοημάτων, προῆλθεν ἄλλοτε ἐκ τῆς συνδέσεως τῶν προτάσεων κατὰ τὸ ἀσύνδετον σχῆμα καὶ ἄλλοτε ἐκ τῆς συνδέσεως τῶν προτάσεων κατὰ παράταξιν, ὅπως τοῦτο εἶναι δυνατὸν εὐκόλως νὰ παρατηρηθῇ εἰς τὰ Ὀμηρικὰ ποιήματα, εἰς τὰ ὁποῖα καταφαίνεται πρὸς τοῖς ἄλλοις, ὅτι λέξεις, αἱ ὁποῖαι κανονικῶς λαμβάνονται κατόπιν ὡς ἀναφορικαί, ἦσαν ἀρχῆθην δεικτικαί. Οὕτω π.χ. αἱ ἀναφορικαὶ λέξεις ὡς (= ὅπως, καθὼς, κτλ.) καὶ ἔνθα (= ὅπου) εἰς τὸν στίχον Ὀμ. ζ, 1 λαμβάνονται ὡς δεικτικαί: **ὡς ὁ μὲν ἔνθα** καθεῦθε πολὺτλας δῖος Ὀδυσσεὺς (= ἔτσι ἐκεῖνος ἐκεῖ ἐκοιμᾶτο κτλ.).

Ἡ δὴ δύνατο δὲ νὰ προέλθῃ ἐκ τῆς κατὰ παράταξιν συνδέσεως τῶν προτάσεων ἢ καθ' ὑπόταξιν σύνδεσις, κατὰ τὴν ὁποίαν ἢ ἑτέρα ἐκ

τῶν συνδεομένων προτάσεων (ἡ δευτερεύουσα) ἔχει χάσει πλέον τὴν αὐτοτέλειάν της καὶ χρησιμεύει ὡς προσδιορισμὸς τῆς ἐτέρας (τῆς κυρίας), ἔνεκα τοῦ ἐξῆς λόγου. Καὶ κατὰ τὴν κατὰ παράταξιν σύνδεσιν δύο προτάσεων ὁ λέγων ἔχει βέβαια συνείδησιν τῆς ἐσωτερικῆς, ἥτοι τῆς λογικῆς σχέσεως τῶν νοημάτων τῶν παρατασσομένων προτάσεων, καὶ συνήθως δηλοῖ ταύτην διὰ τῆς πρὸς ἀλλήλας θέσεως τῶν προτάσεων ἢ διὰ τοῦ τόνου τῆς φωνῆς. ("Ἐφαγε, ἐκοιμήθη — ἔφαγε καὶ ἐκοιμήθη = ἀ φ ο ὕ ἔφαγε, ἐκοιμήθη. "Ἐφαγε πολὺ, ἐκακοδιαθέτησε — ἔφαγε πολὺ καὶ ἐκακοδιαθέτησε = ἐ π ε ι δ ῆ ἔφαγε πολὺ, ἐκακοδιαθέτησε). Ἄλλὰ κατὰ τὴν τοιαύτην ἀρχικὴν σύνδεσιν ἦτο δυνατόν κάποια λέξις τῆς μιᾶς ἐκ τῶν παρατασσομένων προτάσεων, ἐκείνης ἢ ὁποία περιέχει τὸ δευτερεῖον νόημα, (ἦτοι κάποιο ἐπίρρημα ἢ κάποια ἀντωνυμία), ἰδιαίτερος πὺς τονιζομένη, νὰ νομισθῆ ὅτι αὐτὴ τρόπον τινὰ εἶναι ὁ συνδετικὸς κρίκος τῶν δύο παρατασσομένων προτάσεων καὶ ὅτι αὐτὴ εἰσάγει τὴν ἐτέραν ἐξ αὐτῶν καὶ δηλοῖ τὴν λογικὴν σχέσηιν, ἢ ὁποία ὑπάρχει μεταξύ αὐτῶν. Οὕτω π.χ. ἡ λέξις ὥ σ τ ε ἀρχῆθεν εἶχε δεικτικὴν σημασίαν (ὡ ς τ ε = καὶ οὕτω, καὶ ἔτσι). Ἄλλ' αὕτη εἰς σύμπλεγμα δύο προτάσεων, ὡς π.χ. ἔπεσε χιῶν πολλή, ὡς τε ἐκαλύφθη πᾶν τὸ πεδίον (= ἔπεσε χιῶν πολλή καὶ ο ὕ τ ω ἐ κ α λ ύ φ θ η κλπ.), εὐκόλον ἦτο νὰ νομισθῆ ὅτι ἐκφράζει τὴν λογικὴν σχέσιν τῆς δευτέρας πρὸς τὴν πρώτην καὶ νὰ ἐκληφθῆ ὡς **σύνδεσμος ἀποτελεσματικὸς** (ὥστε). Ὅμοίως τὸ μόριον εἰ (ποιητικῶς καὶ αἰ) ἀρχῆθεν ἦτο ἐπίρρημα δεικτικὸν (= ἔτσι, ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει, τότε), ὡς τοιοῦτον δὲ ἐλαμβάνετο κανονικῶς μὲ τὸ (βεβαιωτικὸν) γ ἄ ρ ὡς εἰσαγωγικὸν εὐχῆς (**εἰ γὰρ ἐγὼ ὡς εἶην ἀθάνατος καὶ ἀγήραος** κτλ. = μακάρι ἀλήθεια ἐγὼ νὰ ἦμουν κτλ. "Ὁμ., Θ 583· πρβλ. προσέτι τὰ ἐκ τοῦ εἰ καὶ αἰ προελθόντα εὐχετικὰ μόρια, εἶ θ ε, αἶ θ ε καὶ φράσεις τῆς νέας γλώσσης, ὡς π.χ. "Ἐ τ σ ι νὰ ζῆσης, πῆγαινε νὰ ἰδῆς, ποῦ εἶναι τὸ παιδί). Ἄλλὰ εἰς ἓν σύμπλεγμα προτάσεων, ὁποῖον π.χ. "Ὁμ. υ, 236 **αἰ γὰρ τοῦτο, ξεῖνε, ἔπος τελέσειε Κρονίων· γνοίης χ'** (= γνοίης κε) **οἴη ἐμὴ δύναμις καὶ χεῖρες ἔπονται** (= εἶθε βέβαια, ξένε, νὰ ἐκτελέσῃ αὐτὸν τὸν λόγον σου ὁ υἱὸς τοῦ Κρόνου· τότε θὰ γνῶριζες κτλ.), ἦτο εὐκόλον τὸ μόριον αἰ (= εἰ), τὸ ὁποῖον εἰσάγει τὴν πρώτην, τὴν εὐχετικὴν πρότασιν, νὰ νομισθῆ ὅτι εἰσάγει ὑπόθεσιν, ἀφοῦ ἡ πρώτη αὕτη εὐχετικὴ πρότασις ἐν σχέσει πρὸς τὴν δευτέραν περιέχει συγχρόνως τὴν περίπτωσιν, ὑπὸ τὴν ὁποίαν εἶναι δυνατόν νὰ

πραγματοποιηθῆ ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον αὐτὴ ἐκφράζει. ("Ἄν βέβαια, ξένε, ἤθελεν ἐκτελέσει αὐτὸν τὸν λόγον σου ὁ υἱὸς τοῦ Κρόνου, τότε θὰ γνώριζες κτλ.). Βλ. καὶ "Ομ., Θ 369 κ. έ.

Α' Σύνδεσις προτάσεων κατὰ παράταξιν

1. Συμπλεκτικοὶ σύνδεσμοι.

§ 125. α') **Συμπλοκὴ καταφατικὴ (καί, τέ).** Καταφατικὴ συμπλοκὴ προτάσεων (ἢ ὄρων προτάσεως) εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν γίνεται διὰ τοῦ **καί** (ὅπως εἰς τὴν νέαν), καὶ διὰ τοῦ **τέ** (= καί).

Ὁ **καί** ἐν γένει χρησιμοποιεῖται εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν κατὰ τὸ πλεῖστον, ὅπως καὶ εἰς τὴν νέαν. Ὁ **τέ** ὡς ἐγκλινομένη λέξις τίθεται πάντοτε κατόπιν τῆς λέξεως, τὴν ὁποίαν συνδέει μὲ ἄλλην προηγουμένην· ἐὰν δὲ συνδέῃ σύναρθρον ὄνομα, τότε κανονικῶς ὁ **τέ** ἐγκλίνεται εἰς τὸ ἄρθρον. (Βλ. παραδείγματα κατωτέρω).

"Όταν τὰ καταφατικῶς συμπλεκόμενα εἶναι δύο, εἰς τοὺς πεζοὺς συγγραφεῖς ἢ σύνδεσις κανονικῶς γίνεται

1) ὅπως εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν, ἢ μὲ ἐν ἀπλοῦν **καί**, ὅταν ἡ σύνδεσις γίνεται χωρὶς ἔμφασιν, ἢ μὲ **δύο καί** (καί—καί), ὅταν ἡ σύνδεσις γίνεται μὲ ἔμφασιν: οἱ πολέμιοι ἐγρογγόρεσαν **καί** ἔκασον πυρὰ πολλὰ **Ξ**. ὁ ἀνὴρ σοὶ ὁ ἐμὸς **καί** τᾶλλα φίλος ἦν **καί** τοὺς φόρους ἀπεδίδον **Ξ**. ἠσχύνθημεν **καί** θεοὺς **καί** ἀνθρώπους **Ξ**.

2) συνήθεστατα μὲ τὸ **τέ**—**καί**, ὅταν ἡ σύνδεσις γίνεται μὲ ἔμφασιν, ὅπως καὶ μὲ τὸ **καί**—**καί**: ὁ Κῦρος ἠγάσθη **τε** αὐτὸν **καί** δίδωσιν αὐτῷ μυρίους δαρεικοὺς **Ξ**.

Καταφατικὴ δὲ συμπλοκὴ δύο προτάσεων ἢ δύο ὄρων προτάσεως μὲ ἐν ἀπλοῦν **τέ** ἢ μὲ τὸ **τέ**—**τέ** εἶναι συνήθης μὲν εἰς τοὺς ποιητάς, σπανία ὅμως εἰς τοὺς πεζοὺς συγγραφεῖς: τὸν δ' ὁ γέρον ἠγάσσατο φωνησέν **τε** "Ομ. πατὴρ ἀνδρῶν **τε** θεῶν **τε** "Ομ. ἢ **τε** βουλή ἠδέως αὐτῶν κατεψηφίζετο οἱ **τε** ἄλλοι οὐδὲν ἤχθοντο **Ξ**.

Σημείωσις. Μὲ τὸ **καί** συνδέεται πολλάκις πρότασις μὲ προηγουμένην πρότασιν, ἢ ὁποία ἔχει τὸ **ἅμα**, ἢ **ἅμα τε**, εὐθύς ἢ εὐθύς **τε**, ἤδη ἢ ἤδη **τε**, οὐπω ἢ οὐπω **τε**, σχεδὸν ἢ σχεδὸν **τε**, ἢ τὴν φράσιν οὐκ ἔφθην (-ης, -η κλπ.) μὲ μετοχῆν, διὰ δὲ τῆς τοιαύτης συνδέσεως δηλοῦται τὸ ὅλως σύγχρονον δύο πράξεων: καὶ ἤδη **τε** ἦν περὶ πλήθους ἀγορᾶν **καί** ἔρχονται παρὰ βασιλέως κήρυκες **Ξ**. οὐκ ἔφθισαν πινθόμενοι τὸν περὶ τὴν Ἀττικὴν πόλεμον **καί** ἤγον ἡμῖν ἀμυνοῦντες (= δὲν ἐπρόφθασαν νὰ πληροφορηθῶν καὶ ἔρθαν = μάλιστα ἐπληροφορήθησαν, ἀμέσως ἔρθαν)

Ἰσοκρ. (Πρβλ. Μόλις εἶχαμε καθίσει στό τραπέζι καί νά σου ἐρχεται κι ὁ Πέτρος).

§ 126. Σημασία τοῦ **καί**

1) Ἀρχῆθεν τὸ **καί** ἦτο ἐπίρρημα μὲ τὴν σημασίαν τοῦ π ρ ο σ έ τ ι, ἐ π ί σ η ς (προσθετικός **καί**): ἔστι δὲ **καί** μεγάλου βασιλέως βασιλεία ἐν Κελαναῖς Ξ. (πρβλ. Κλαίει καί μιά χανούμισσα γιὰ τὸ μοναχογιὸ τῆς).

Ἐκ ταύτης τῆς ἀρχικῆς σημασίας προῆλθον πᾶσαι αἱ ἄλλαι σημασίαι τοῦ **καί**.

2) Ὁ **καί** εἶναι ἐπιδοτικός εἴτε πρὸς κάτι τι τὸ μεῖζον εἴτε πρὸς κάτι τι τὸ ἔλασσον (= ἀκόμη καί, ἔστω καί): ἀνάγκη **καί** θεοὶ πείθονται· **καί** τριχὸς ἄξιον (= πού ν' ἀξίζη ἔστω καί μιά τρίχα). Ἀρφ. (Πρβλ. Τὰ ροῦχά μου καί τὰ καλά, ὅποιος τὰ βρῆ, ἄς τὰ πάρη. Καί δέκα δραχμὲς νά σοῦ δώση, καλὰ εἶναι).

3) Ὁ **καί** εἶναι ἐναντιωματικός (= ἀνκαί, μολονότι), ὡς τοιοῦτος δὲ συντάσσεται κανονικῶς μὲ μετοχὴν (ὅπως καί τὸ καίπερ): Ἀθηναῖοι **καί** οὐ μεταλαβόντες τοῦ χρυσίου πρόθυμοι ἦσαν εἰς τὸν πόλεμον (= μολονότι δὲν ἔλαβαν μέρος) Ξ. (πρβλ. Στούς χίλιους μέσα καί χωρὶς συντροφιά = καί ὅμως χωρὶς...).

4) Ὁ **καί** εἶναι μεταβατικός, ἤτοι τίθεται εἰς τὴν ἀρχὴν περιόδου ἢ κώλου περιόδου, ἀπλῶς ἵνα ὁ λόγος μεταβῆ ἀπὸ τὰ προηγούμενα εἰς τὰ ἐπόμενα, (ὅπως συνήθως καί ὁ σύνδεσμος **δέ**): Ἐνταῦθα ἔμειναν ἡμέρας ἐπτά· **καί** ἦκε Μένων ὁ Θετταλὸς ὀπλίτας ἔχων χίλιους Ξ. (Πρβλ. Πέφτουν τὰ βόλια σὰν βροχὴ καί τὰ βουνὰ βογγᾶνε· κι ἔνα πουλάκι φώναζε ἀπὸ ψηλὸ κλαράκι κλπ.).

Ὁ μεταβατικός καί πολλάκις εἰσάγει κάτι, τὸ ὁποῖον χρησιμεύει ὡς παράδειγμα ἐπιβεβαιωτικὸν τῶν προηγούμενων ἢ τὸ ὁποῖον εἶναι ἐπακολούθημα τῶν προηγούμενων: φιλοθρότατος ἦν Κύρος καί πρὸς τὰ θηρία μέντοι φιλοκινδυνότατος· **καί** ἄρκτον ποτὲ ἐπιφερομένην οὐκ ἔτρεσε (= ἔτσι παραδείγματος χάρις μιά φορά) Ξ. Ἐδοξε τῷ Κλεόρχῳ συγγενέσθαι Τισσαφέρνει· **καί** ἔπεμψέ τινα ἐροῦντα ὅτι συγγενέσθαι αὐτῷ χηρῆζει (= ὅθεν ἔστειλε κάποιον) Ξ.

5) Ὁ **καί** εἶναι συνδετικός. (Βλ. § 124, 22 καί § 125).

Σημείωσις. Εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν τίθεται πολλάκις ὁ **καί** κατόπιν λέξεως, ἢ ὅποια δηλοῖ ἰσότητα ἢ ταυτότητα ἢ ὁμοιότητα, ἀντὶ νά τίθεται μετὰ

την τοιαύτην λέξιν δοτική πτώσις ἢ μία φράσις κατάλληλος, ἢ ὅποια νὰ περιέχῃ, δοτικὴν προσδιοριστικὴν τῆς προηγουμένης λέξεως, ἢ ὅποια δηλοῖ ἰσότητα ἢ ταυτότητα ἢ ὁμοιότητα (§ 35, 2, β'): ἐν τῷ ἱερῷ ἴσα καὶ ἰκέται ἐσμέν (= ἴσα ἰκέταις = σάν ἰκέται) Θ. οὐχ ὁμοίως πεποιήκασιν καὶ Ὅμηρος (= τῷ Ὅμηρῳ = μὲ τὸν Ὅμηρον) Πλ. παραπλήσια ἐπεπόνθησαν οἱ Ἀθηναῖοι ἐν Συρακούσαις καὶ ἔδρασαν ἐν Πύλῳ (= παραπλήσια τούτοις, ἂ ἔδρασαν) Θ.

§ 127. β') Συμπλοκὴ ἀποφατικῆ. Εἰς μίαν ἀποφατικὴν συμπλοκὴν δυνατὸν νὰ ἀποφάσκεται, ἤτοι νὰ ἐκφέρεται ἀποφατικῶς, τὸ ἕτερον μόνον ἐκ τῶν συμπλεκόμενων μερῶν (προτάσεων ἢ ὄρων προτάσεως), δυνατὸν δὲ νὰ ἀποφάσκωνται ἀμφότερα τὰ συμπλεκόμενα, ἤτοι

1) δυνατὸν νὰ συνδέεται πρότασις (ἢ ἔννοια) ἀποφατικὴ μὲ προηγουμένην πρότασιν (ἢ ἔννοιαν) καταφατικὴν. Τότε ἡ σύνδεσις γίνεται διὰ τοῦ καὶ οὐ, (καὶ μὴ): ἐμὲ ἐχειροτόνησαν καὶ οὐχ ὑμᾶς Δημ. αὔριον ἔωθεν ἀφίκου οἴκαδε καὶ μὴ ἄλλως ποιήσης Πλ.

Σημείωσις. Εἰς τὸν Ὅμηρον διὰ τοιαύτην συμπλοκὴν χρησιμοποιεῖται καὶ τὸ οὐ δέ = καὶ δέ ν, ἀλλὰ δέ ν, ἀλλ' ὄχι (διάφορον τοῦ οὐδέ, τὸ ὅποιον γράφεται ὡς μία λέξις): ἐνθ' ἄλλοις μὲν πᾶσιν ἐάνδανεν, οὐ δέ πόθ' Ἥρη (= ἀλλ' ὄχι καὶ εἰς τὴν Ἥραν) Ὅμ.

2) δυνατὸν νὰ συνδέεται πρότασις (ἢ ἔννοια) καταφατικὴ μὲ προηγουμένην πρότασιν (ἢ ἔννοιαν) ἀποφατικὴν. Τότε ἡ σύνδεσις γίνεται διὰ τοῦ (οὔτε—τε), (μῆτε—τε): οὔτε ἐπεμείγνυντο παρ' ἀλλήλους καταστάντες τε ξυνεχῶς ἐπολέμουν Θ.

3) δυνατὸν νὰ συνδέωνται δύο προτάσεις (ἢ ἔννοιαι), ἀμφότεραι ἀποφατικά. Τότε ἡ σύνδεσις γίνεται διὰ τοῦ οὔτε—οὔτε (μῆτε—μῆτε, οὔτε—μῆτε, μῆτε—οὔτε): ἄνευ ὁμοιοῦς οὔτ' ἂν πόλις εὔπολιτευθεῖη, οὔτ' οἶκος καλῶς οἰκηθεῖη Ξ.

Σημείωσις α'. Ἀποφατικὴ πρότασις (ἢ ἔννοια), συνδέεται μὲ προηγουμένην ἀποφατικὴν ὡσαύτως πρότασιν (ἢ ἔννοιαν) καὶ διὰ τοῦ οὐδέ (μῆδέ = οὔτε, μῆτε), ὅταν τὸ δεύτερον τῶν συμπλεκόμενων δὲν λαμβάνεται ὡς ἰσότημον μὲ τὸ πρῶτον, ἀλλ' ὡς συμπλήρωμα αὐτοῦ: τούτων οὐδὲν ἔφερον οἱ Ἕλληνες οὐδέ τοὺς ἀνθρώπους ἐδίωκον.

Τὸ οὐδέ, μῆδέ λαμβάνεται καὶ ἐπιδοτικῶς (= οὔτε, οὔτε καὶ): ὕβριον οὐ στέργουσι οὐδέ δαίμονες Σοφ. οὐδέ εἰς, οὐδέ μία κλπ. (πρβλ. § 126, 2).

Σημείωσις β'. Κατὰ τὰς ὡς ἄνω συμπλοκάς ἀντὶ τοῦ οὐ, οὔτε, οὐδέ χρησιμοποιεῖται τὸ μὴ, μῆτε, μῆδέ, ὅταν τὸ συνδεόμενον δι' αὐτῶν εἶναι πρότασις

ἐπιθυμίας (121, 2): διατείνου μᾶλλον πρὸς τὸ σαυτῶ προσέχειν, καὶ μὴ ἀμέλει τῶν τῆς πόλεως Ξ. ἐγὼ θρασὺς οὐτ' εἰμί, μῆτε γενοίμην Σοφ. (πρβλ. Πίστευε καὶ μὴ εἰρεῖνα. Μὴ σὲ νοιάζῃ γιὰ μένα, μῆτε νὰ ρωτᾷς τί κάνω).

§ 128. γ') Συμπλοκὴ ἐπιδοτική. Οὕτω καλεῖται ἡ συμπλοκὴ δύο προτάσεων ἢ ὅρων μιᾶς προτάσεως, κατὰ τὴν ὁποίαν τὸ δεύτερον τῶν συμπλεκομένων παρίσταται ὡς μεῖζον καὶ σπουδαιότερον τοῦ πρώτου. Γίνεται δὲ ἡ τοιαύτη συμπλοκὴ

1) μὲ τὸ οὐ μόνον ἢ μὴ μόνον ἢ οὐχ ὅτι ἢ μὴ ὅτι — ἀλλὰ καί, ὅταν ἀμφότερα τὰ συμπλεκόμενα καταφάσκωνται. ("Ὅσον τὸ ἔν, τόσον καὶ τὸ ἄλλο) : Οὐ μόνον αἶε τὰ αὐτὰ λέγω, ἀλλὰ καὶ περὶ τῶν αὐτῶν (λέγω) Ξ. Οὐχ ὅτι μόνος ὁ Κρίτων ἐν ἡσυχίᾳ ἦν, ἀλλὰ καὶ οἱ φίλοι αὐτοῦ (= ὄχι μόνον ὁ Κ.) Ξ. Μὴ ὅτι θεός, ἀλλὰ καὶ ἄνθρωποι καλοὶ κἀγαθοί, ἐπειδὴν γινώσκιν ἀπιστοῦμενοι, οὐ φιλοῦσι τοὺς ἀπιστοῦντας (= ὄχι μόνον θεός, ἀλλὰ καὶ ἄνθρωποι...) Ξ.

Σημείωσις. Εἰς τὰς τοιαύτας φράσεις τὸ μὲν οὐχ ὅτι προῆλθεν ἐξ ἀποσπάσεως ἐκ τῆς πληρεστερας φράσεως οὐ λέγω ὅτι ἢ οὐκ ἐρῶ ὅτι (= δὲν θέλω νὰ πῶ ὅτι), τὸ δὲ μὴ ὅτι ἐξ ἀποσπάσεως ἐκ τῆς πληρεστερας φράσεως μὴ εἶπης ὅτι. (Μὴ εἶπης ὅτι θεός οὐ φιλεῖ τοὺς ἀπιστοῦντας, ἀλλὰ καὶ ἄνθρωποι κλπ.).

2) μὲ τὸ οὐχ ὅπως ἢ μὴ ὅπως ἢ μὴ ὅτι (ἢ σπανίως, οὐχ ὅτι) — ἀλλ' οὐδὲ ἢ ἀλλὰ μηδέ, ὅταν ἀμφότερα τὰ συμπλεκόμενα ἀποφάσκωνται. (ὄχι μόνον δὲν—ἀλλὰ καὶ δέν· οὔτε τὸ ἔν οὔτε καὶ τὸ ἄλλο) : Οὐχ ὅπως τῆς κοινῆς ἐλευθερίας μετέχομεν, ἀλλ' οὐδὲ δουλείας μετρίας ἠξιώθημεν (= ὄχι μόνον δὲν μετέχομεν, ἀλλ' οὔτε...) Ἴσοκρ. ἐγὼ μὴ ὅτι ὑπὲρ ἄλλου, ἀλλ' οὐδ' ὑπὲρ ἑμαντοῦ πώποτε δίκην ἰδίαν εἴρηκα (= ὄχι μόνον ὑπὲρ ἄλλου δὲν ἔχω συνηγορήσει, ἀλλ' οὔτε καὶ ὑπὲρ τοῦ ἑαυτοῦ μου...) Ἰσαῖ.

Σημείωσις. Τὸ μὴ ὅτι καθὼς καὶ τὸ μὴ τί γε κατόπιν τοῦ ἐπιδοτικοῦ οὐδὲ ἢ μηδέ (§ 127, 3, Σημ.) ἢ ἄλλης οἰασθήποτε ἀρνητικῆς ἐκφράσεως ἰσοδυναμεῖ πολλάκις μὲ τὴν φράσιν « πολὺ περισσότερον » ἢ « πολὺ ὀλιγώτερον », ἀναλόγως τῆς ἐνοίας τῶν συμφραζομένων : ἀχρηστοὶ (= οὐ χρησιμοὶ) καὶ γυναιξὶ μὴ ὅτι ἀνδράσω (= πολὺ περισσότερον εἰς ἄνδρας) Πλ. οὐκ ἐν γ' αὐτὸν ἀγοῦντα οὐδὲ φίλοις ἐπιτάττειν ὑπὲρ αὐτοῦ τι ποιεῖν, μὴ τί γε δὴ θεοῖς (= πολὺ ὀλιγώτερον βέβαια εἰς θεοὺς) Δημ.

3) μὲ τὸ οὐχ ὅπως—ἀλλὰ καί (ἢ σπανίως, ἀλλά), ὅταν τὸ μὲν πρῶτον τῶν συμπλεκομένων ἀποφάσκειται, τὸ δὲ δεύτερον καταφάσκει-

ται (= ὄχι μόνον δὲν — ἀλλὰ καί) : τῶν Ἀθηναίων οἱ βοιωτιάζοντες ἐδίδασκον τὸν δῆμον, ὡς οἱ Λακεδαιμόνιοι οὐχ ὅπως τιμωρήσαντο, ἀλλὰ καὶ ἐπαινέσειαν τὸν Σφοδρίαν (= ὅτι ὄχι μόνον δὲν θὰ ἐτιμωροῦσεν τὸν Σφοδρίαν, ἀλλὰ καὶ θὰ τὸν ἐπαινοῦσαν) Ξ. τῶν ἄλλων, ὅσων ἐδημοσιεύσατε τὰ χρήματα, οὐχ ὅπως σκευὴ ἀπέδοσθε, ἀλλὰ καὶ αἱ θύραι ἀπὸ τῶν οἰκημάτων ἀφηρητάσθησαν (= ὄχι μόνον σκευὴ δὲν ἐπωλήσατε, ἀλλὰ καὶ αἱ θύραι...) Λυσ.

2. Ἀντιθετικοὶ σύνδεσμοι.

§ 129. Σύνδεσμοι τῆς ἀρχαίας γλώσσης συνδέοντες ἀντιθετικῶς, συνήθως εἶναι οἱ ἐξῆς : **μέν, δέ, ἀλλά, ἀτάρ** (= ἀλλά), **μέντοι** (= ὅμως), **μὴν** (= ὅμως), **ἀλλὰ μὴν, καὶ μὴν, οὐ μὴν ἀλλά** (= ἀλλ' ὅμως), **ὅμως** (συνήθως μὲ κάποιον ἐκ τῶν ἄλλων ἀντιθετικῶν συνδέσμων, ὅσον : ὅμως **δέ, δ'** ὅμως, **ἀλλ'** ὅμως, ὅμως **μέντοι** κλπ.), **καίτοι** (= καὶ ὅμως, ἐν τούτοις). Ἐκ τούτων

1) οἱ σύνδεσμοι **μέν, δέ, μέντοι, μὴν** δὲν τίθενται εἰς τὴν ἀρχὴν προτάσεως, ἀλλὰ πάντοτε κατόπιν μιᾶς ἢ περισσοτέρων λέξεων αὐτῆς. (Βλ. τὰ κατωτέρω παραδείγματα).

2) μόνον ὁ **μέν** παρέχει ἀντίθεσιν πρὸς τὰ ἐπόμενα, πάντες δὲ οἱ ἄλλοι παρέχουν ἀντίθεσιν πρὸς τὰ προηγούμενα.

3) ὁ **καίτοι** συνδέει μόνον κῶλα περιόδου ἢ περιόδους, οὐχὶ **δέ** καὶ προτάσεις ἢ ὅρους προτάσεως, ὅπως κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον οἱ λοιποὶ ἀντιθετικοὶ σύνδεσμοι· (βλ. κατωτέρω) : οὕτω πιθανῶς ἔλεγον· **καίτοι ἀληθές γε οὐδὲν εἰρήκασι** (= καὶ ὅμως, μ' ὅλα ταῦτα) Πλ.

§ 130. Προτάσεις ἢ ὅροι μιᾶς προτάσεως μὲ ἀντίθετον ἢ διάφορον περιεχόμενον συνήθως συνδέονται διὰ τοῦ **μέν** — **δέ** : **ἠγεῖτο μὲν Χειρίσοφος, ὠπισθοφυλάκει δὲ Ξενοφῶν** Ξ. **ἦν ἡδὺ μὲν, κεφαλαγές δὲ** Ξ.

Ὅταν ὅμως πρόκειται νὰ ἐκφρασθῇ ἰσχυροτέρη ἀντίθεσις τοῦ δευτέρου μέλους πρὸς τὸ πρῶτον, τότε μετὰ τὸ **μέν** ἀντὶ τοῦ ἀπλοῦ **δέ** ἀκολουθεῖ τὸ **δ'** **αὖ** (= δὲ πάλιν, δὲ ἐξ ἄλλου), ἢ τὸ **μέντοι** ἢ **ἀλλὰ** ἢ **ὅμως δὲ** ἢ **ἀλλ'** ὅμως ἢ **οὐ μὴν** ἢ **οὐ μὴν ἀλλά** : καὶ οἱ **μέν** ἠγοῦντο, **Κλέαρχος μέντοι** ἐπορευέτο τὸ στρατεύμα ἔχων ἐν τάξει Ξ. τοῖς στρατιώταις ὑποψία **μὲν** ἦν ὅτι **Κῦρος** ἄγοι πρὸς βασιλέα, **ὅμως δὲ** ἐδόκει ἐπιεσθαι Ξ.

§ 131. 1) Ὁ μὲν χρησιμοποιεῖται ἐνίοτε ἄνευ ἀνταποδόσεως, ἦτοι χωρὶς νὰ ἀκολουθῇ δέ, κατὰ τινὰ βραχυλογία, ἢ δὲ παραλειπομένη ἀντίθεσις νοεῖται ἐξωθεν κατὰ τὰ συμφραζόμενα· (σχῆμα ἀνανταπόδοτον). Τότε ὁ μὲν δύναται νὰ ἀποδίδεται εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν διὰ τῆς λέξεως **τούλάχιστον**: λέγεται δὲ καὶ ὅδε ὁ λόγος, ἐμοὶ μὲν οὐ πιθανός· (ἐνν. ἄλλοις δὲ ἴσως πιθανός) Ἡρόδ.

Σημείωσις. Δὲν ἀκολουθεῖ δὲ κατόπιν τοῦ μὲν, καὶ ὅταν οὗτος λαμβάνεται (μὲ τὴν ἀρχικὴν του σημασίαν, ἦτοι) ὡς **βεβαιωτικός** (= ἀλήθεια, βεβαιώς): *ναὶ μὰ τόδε σκῆπτρον, τὸ μὲν οὔποτε φύλλα καὶ ὄζους φύσει* (= τὸ ὅποιον βέβαια δὲν ἰσχυρὰ ποτὲ) Ὅμ.

Τοιαύτην βεβαιωτικὴν σημασίαν ἔχει τὸ μὲν καὶ εἰς τὴν φράσιν πᾶν μὲν οὖν (= βεβαιότατα) κ.τ.τ.

2) Καὶ ὁ δὲ λαμβάνεται συνηθέστατα χωρὶς νὰ προηγῆται αὐτοῦ ὁ μὲν. Εἶναι δὲ τότε ὁ δέ: α') ἀντιθετικὸς σύνδεσμος (= ὁμως): ταῦτα πάντες αἰεὶ γλίσχονται λέγειν, ἀξίως δ' εἰπεῖν οὐδεὶς δεδύνηται Θ. β') μεταβατικός, ἦτοι σύνδεσμος συνδέων ἀπλῶς κῶλον περιόδου ἢ περίοδον μὲ τὰ προηγούμενα (πρβλ. καί, § 126, 4): Ἐπεὶ δὲ καλῶς εἶχεν, ἐπορεύοντο· ἠγοῦντο δ' οἱ νεανίσκοι ἐν ἀριστερᾷ ἔχοντες τὸν ποταμὸν· ὁδὸς δὲ ἦν ἐπὶ τὴν διάβασιν ὡς τέτταρες στάδιοι πορευομένων δ' αὐτῶν ἀντιπαρήσαν αἱ τάξεις τῶν ἰππέων Ξ.

Σημείωσις. Ὡς μεταβατικὸς σύνδεσμος χρησιμοποιεῖται ἐνίοτε καὶ ὁ μέντοι. Ὅταν δὲ πρόκειται νὰ δηλωθῇ ὅτι ὁ λόγος μεταβαίνει εἰς κάτι νέον καὶ πολὺ σπουδαιότερον τῶν προηγουμένων, χρησιμοποιεῖται ὡς μεταβατικὸς σύνδεσμος τὸ **ἀλλὰ μὲν** (= προσέτι δέ, ἐκτὸς δὲ τούτου) ἢ τὸ **καὶ μὲν**, ἰδίως εἰς ἀπαντήσεις ἢ παρατηρήσεις σχετικῶς μὲ τὰ ὑπὸ τοῦ ἄλλου λεχθέντα (= ἀλλ' ὁμως, ἐν τούτοις): **ἀλλὰ μὲν** ἐκεῖνός γε αἰεὶ μὲν ἦν ἐν τῷ φανερῷ Ξ. ἐνταῦθα Γαυλίτης εἶπεν **καὶ μὲν**, ὃ Κῦρος, λέγουσί τινες ὅτι πολλὰ ὑπισχνεῖ (= ἀλλ' ὁμως) Ξ.

§ 132. Ὁ σύνδεσμος **ἀλλὰ** λαμβάνεται συνήθως

1) ὡς καθαρῶς ἀντιθετικὸς ἐπὶ ἰσχυρᾶς ἀντιθέσεως δύο τινῶν ὅλων ἀντιθέτων ἢ ὅλων διαφόρων. Δι' αὐτοῦ δὲ ἀντιτίθεται συνήθως κάτι καταφατικὸν πρὸς κάτι προηγούμενον ἀποφατικὸν (**οὐκ—ἀλλὰ** ἢ **μὴ—ἀλλὰ**=δὲν—ἀλλά, ὅχι—ἀλλά, μὴ—ἀλλά· σχῆμα κατ' ἄρσιν καὶ θέσιν): **οὐκ ἐκ χρημάτων ἀρετὴ γίνεται, ἀλλ'** ἐξ ἀρετῆς χρήματα Πλ. αὖξιν **μὴ** τὴν βασιλέως, **ἀλλὰ** τὴν σαυτοῦ ἀρχὴν. Ξ.

Σπανιώτερον ὁμως ἀντιτίθεται διὰ τοῦ **ἀλλὰ** καὶ κάτι ἀποφατι-

κόν πρὸς κάτι προηγούμενον καταφατικὸν (**ἀλλ' οὐ ἢ ἀλλὰ μὴ** = καὶ ὄχι) : δεῦρο νόμος (ἐστὶ) εἰσάγειν τοὺς κολάσεως δεομένους, **ἀλλ' οὐ μαθήσεως** (=καὶ ὄχι μαθήσεως) Πλ.

2) ἀπλῶς ὡς περιοριστικὸς, ἤτοι πρὸς περιορισμὸν τοῦ προηγούμενου νοήματος, τὸ ὁποῖον παρουσιάζεται κάπως εὐρὺ (**ἀ λ λ ἄ** = **μόνον**) : **τὰ μὲν καθ' ἡμᾶς ἔμοιγε δοκεῖ καλῶς ἔχειν, ἀλλὰ τὰ πλάγια λυπεῖ** Ξ.

Τοιαύτην περιοριστικὴν σημασίαν ἔχει κανονικῶς ὁ **ἀλλὰ** κατόπιν ἀποφατικῆς προτάσεως, ἡ ὁποία περιέχει τὴν λέξιν **ἄλλος** ἢ **ἕτερος** (**ἀ λ λ ἄ** = **παρὰ μόνον**) : **ἐν τῷ μέσῳ ἄλλη μὲν πόλις οὐδεμία οὔτε φίλια οὔτε Ἑλληνίς, ἀλλὰ Θοῤᾳκες Βιθυνοὶ** Ξ.

Ἄλλὰ μὲ τὴν σημασίαν τοῦ **παρὰ μόνον** λαμβάνεται συνήθως κατόπιν ἀρνήσεως οὐχὶ τὸ ἀπλοῦν **ἀλλά**, ἀλλὰ τὸ **ἀλλ' ἢ** : **ἄνδρες οὐδαμοῦ φυλάττοντες ἡμᾶς φανεροὶ εἰσιν ἀλλ' ἢ κατ' αὐτὴν τὴν ὁδὸν** (=παρὰ μόνον) Ξ. Προῆλθε δὲ ἡ φράσις αὕτη (**ἀ λ λ' ἢ**) ἐκ συμφύρσεως δύο προτάσεων, ἤτοι ἐκ φράσεων οἷαι π.χ. **οὐδὲν ἄλλο ἔπραξε, ἀλλὰ τοῦτο** —καὶ— **οὐδὲν ἄλλο ἔπραξεν ἢ τοῦτο**, προῆλθεν ἔπειτα ἡ φράσις **οὐδὲν ἄλλο ἔπραξε ἀλλ' ἢ τοῦτο**.

Σ η μ ε ἰ ω σ ι ς α'. Ποικίλη εἶναι ἡ χρῆσις καὶ ποικίλαι αἱ σημασίαι τοῦ συνδέσμου **ἀλλὰ** καὶ εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν. Οὕτω πρὸς τοῖς ἄλλοις ὁ **ἀλλὰ** λαμβάνεται : 1) εἰς τὴν ἀρχὴν περιόδου, ἰδίᾳ κατόπιν ἀρνητικῆς ἢ ἐρωτηματικῆς προτάσεως, μὲ τὴν σημασίαν τοῦ **ἀ π ε ν α ν τ ῖ α ς** : **πῶς οὖν αὐτὸς ὦν τοιοῦτος ἄλλους ἂν ἢ ἀσεβεῖς ἢ παρανόμους ἐποίησεν ; ἀλλ'** ἔπαυσε μὲν τούτων πολλοὺς ἀρετῆς ποιήσας **ἐπιθυμῆν** Ξ. 2) μετὰ ῥήματος προστακτικῆς ἐγκλίσεως ἐπὶ ἐντόνου προσταγῆς ἢ ἐντόνου προτροπῆς (**ἀ λ λ ἄ** = **ἐμπρὸς λοιπόν, λοιπόν**) : **ἀλλὰ πίθεσθε** (=λοιπόν ἀκούσατέ με) Ὅμ. 3) μετὰ πρότασιν ἰδίᾳ ὑποθετικὴν ἢ αἰτιολογικὴν μὲ τὴν σημασίαν τοῦ **τ ο ὕ λ ἄ χ ι σ τ ο ν** : **εἰ τοίνυν οὕτω γιγνώσκεις, ὦ παῖ, ἀλλὰ κρέα γε εὐώχου** (=τούλάχιστον τρῶγε ἀφθονα κρέατα) Ξ. **ὦ θεοὶ πατρῶοι, συγγένεσθ' ἀλλὰ νῦν** (=τούλάχιστον τώρα ἔνν. εἰ μὴ πρότερον).

Σ η μ ε ἰ ω σ ι ς β'. Ἡ φράσις **οὐ μὴν ἀλλὰ** (= **ἀλλ'** ὅμως, ἐν τούτοις) εἶναι βραχυλογικὴ καὶ προῆλθεν ἐκ παραλείψεως μετὰ τὸ **οὐ μὴν** κάποιου ῥήματος, τὸ ὁποῖον ὑπάρχει εἰς τὰ προηγούμενα ἢ νοεῖται ἐξωθεν : **ὁ Ἴππος λίπτει εἰς τὰ γόνατα καὶ μικροῦ κάκεινον ἐξετραχίλισεν' οὐ μὴν ἀλλ'** ἐπέμεινεν ὁ Κύρος (= οὐ μὴν ἐξετραχίλισεν αὐτὸν ὁ Ἴππος — ἢ — οὐ μὴν κατέπεσεν ὁ Κύρος, ἀλλὰ κλπ.) Ξ. Καθ' ὁμοίον τρόπον παρήχθησαν καὶ αἱ φράσεις **οὐ μέντοι ἀλλὰ** —καὶ— **οὐ γὰρ ἀλλὰ**.

Σ η μ ε ἰ ω σ ι ς γ'. Ὁ σύνδεσμος **ἀλλὰ** ἀρχῆθεν εἶναι προκλιτικὸς τύπος τοῦ

οὐδετέρου πληθυντικοῦ ἄλλα τῆς ἀντωνυμίας ἄλλος. Ἡ ἀρχική αὐτῆ σημασία τοῦ ἄλλὰ διαφαίνεται εἰς φράσεις, οἷα π.χ. "Ομ. Α 280 : *Εἰ δὲ σὺ κρατερός ἐσσι, θεὰ δὲ σε γείνατο μήτηρ, ἄλλ' ὅδε φέρτερός ἐστι, ἐπεὶ πλεόνεσσι ἀνάσσει α'*) = εἰς ἄλλα οὗτος εἶναι ἀνώτερός σου, ἐπεὶ δὲ κλπ., β') μὰ οὗτος εἶναι ἀνώτερός σου, ἐπειδὴ κλπ. (Βλ. § 124, 2).

Ἐν δὲ σύνδεσμος ὁμῶς (συγγενῆς ἐτυμολογικῶς τοῦ ἐπιρρήματος ὁμοῦ) προῆλθεν ἐκ τοῦ ἐπιρρήματος ὁμῶς (= ὁμοίως, συγχρόνως, ἐξ ἴσου). Βλ. "Ομ. Α 196, Ξ 62 καὶ Μ 239 ἢ "Ομ. λ. 565.

Οἱ λοιποὶ ἀντιθετικοὶ σύνδεσμοι μὲν, μὴν, μέντοι (= μὲν τοι), καίτοι (= καὶ τοι) ἀρχῆθεν εἶναι μόρια βεβαιωτικά (= ἀλήθεια, βέβαια κλπ. Βλ. § 124, 2).

3. Διαζευκτικοὶ σύνδεσμοι

§ 133. Σύνδεσμοι τῆς ἀρχαίας γλώσσης συνδέοντες διαζευκτικῶς εἶναι ὁ ἦ καὶ ὁ εἶτε, ὅπως καὶ εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν, καὶ ὁ ἦτοι, ἐάντε ἄντε, ἦντε.

1) Ὁ διαζευκτικὸς ἦ εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν χρησιμοποιεῖται ὁμοίως, ὅπως εἰς τὴν νέαν, ἦτοι ὅταν μὲν ἡ διάζευξις γίνεται χωρὶς ἔμφασιν, τίθεται ἄπαξ μετὰ τῶν διαζευγνυμένων μελῶν, ὅταν δὲ ἡ διάζευξις γίνεται μὲ ἔμφασιν, τίθεται πρὸ ἑνὸς ἐκάστου τῶν διαζευγνυμένων μελῶν. Κατὰ τὴν δευτέραν ταύτην περίπτωσιν ἀντὶ τοῦ ἦ — ἦ τίθεται προσέτι ἦτοι — ἦ ἢ ἦ — ἦ καί : *χωρῶ τοῖς εἰρημένοις ἦ ζήτει βελτίω τούτων Ἰσοκρ. ἦ λέγε τι σιγῆς κρεῖττον ἦ σιγῆν ἔχε. ἦτοι κεινόν γε δεῖ ἀπόλλυσθαι ἦ σὲ Ἡρόδ. ἦ ξένος ἦ καὶ τις πολίτης Δημ.*

Τὰ διαζευγνύμενα δύνανται νὰ εἶναι καὶ περισσότερα τῶν δύο (ὅπως καὶ εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν) : *εἰς δὲ τις ἀρχὸς ἀνὴρ βουληφόρος ἔστω, ἦ Αἴας ἦ Ἰδομενεὺς ἦ διὸς Ὀδυσσεὺς ἦ ἐ (= ἦ) σύ, Πηλεΐδῃ Ὀμ.*

Σημείωσις. Τὸ μόριον ἦ χρησιμοποιεῖται εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν, ὅπως καὶ εἰς τὴν νέαν, προσέτι

α) εἰς ἐπανόρθωσιν προηγουμένως λεχθέντος (ἐπανορθωτικὸς ἦ) : *ἔροῦ δὲ τὴν κυναγὸν Ἄρτεμιν, τίνος ποιῶς τὰ πολλὰ πνεύματ' ἔσχεν ἐν Ἀδλίδι ἦ ἦ γὰρ φράσω (= ἦ καλύπτει θὰ τὸ δηλώνω ἐγὼ) Σοφ.*

β) εἰς διασάφησιν προηγουμένης ἐρωτήσεως, ἡ ὁποία παρίσταται γενικῆ πως καὶ ἀόριστος (διασαφητικὸς ἦ) : *Τί τμηκᾶδε ἀφίξει, ὦ Κρίτων ; ἦ οὐ πρῶ ἐτι ἐστίν ; Πλ. (Περβλ. Τί κάθεσαι ἐδῶ ; ἦ περιμένεις κανένα ;).*

γ) μὲ τὴν σημασίαν τοῦ ἄλλως, εἰ δ' ἄλλως, ἐν ἐναντίῳ δὲ περιπτώσει : *οὐκ ἔξεστιν αὐτῷ εἰς τὸ ἱερόν εἰσελθεῖν, ἦ ἀποθανεῖται. Ἡρόδ.*

(Πρβλ. *Γιὰ δώσε μας τὴν κόρη σου ἢ θεὰ πᾶμε σένα* — εἶδ' ἄλλως θὰ πᾶμε κλπ. Βλ. καὶ § 31, 2, συγκριτικὸν ἦ).

2) Διὰ τοῦ **εἶτε** — **εἶτε**, (ἔάντε — ἔάντε, ἄντε — ἄντε, ἦντε — ἦντε) συνδέονται διαζευκτικῶς δύο τινά, ὅταν πρόκειται νὰ δηλωθῇ ἀδιαφορία τοῦ λέγοντος ὡς πρὸς τὴν ἐκλογὴν τῶν διαζευγνυομένων : **εἶτε** Λύσανδρος **εἶτε** ἄλλος τις Ξ. **ἔάντε** νῦν **ἔάντε** αὖθις **ζητήσητε ταῦτα**, οὕτως εὐρήσετε Πλ. (Βλ. καὶ ὑποθετικὰς προτάσεις).

4. Αἰτιολογικοὶ (παρατακτικοὶ) σύνδεσμοι

§ 134. 1) Κανονικῶς λαμβάνεται ὡς παρατακτικὸς αἰτιολογικὸς σύνδεσμος ὁ **γάρ** (= διότι), σπανίως δὲ ὁ **ὡς** (= διότι) καὶ ὁ **ἐπεὶ** (= καθόσον). Συνδέουν δὲ οὗτοι πάντοτε κῶλα περιόδων ἢ περιόδους (§ 124, 2) : *μηδενὶ συμφορὰν ἀνειδίσης· κοινὴ γὰρ ἡ τύχη καὶ τὸ μέλλον ἀόρατον* Ἰσοκρ. ἦν *νικῶμεν, φυλάξασθαι δεῖ τὸ ἐφ' ἀσπαγὴν τραπέσθαι ὡς ὁ τοῦτο ποιῶν οὐκέτ' ἀνὴρ ἐστίν, ἀλλ' ἀχθοφόρος* Ξ. *μέγα δὲ τὸ ὁμοῦ τραφῆναι· ἐπεὶ καὶ τοῖς θηρίοις πόθος τις ἐγγίγνεται τῶν συντρόφων* (= καθόσον καὶ εἰς τὰ θηρία κλπ.) Ξ.

2) Ὁ **γάρ** συντάσσεται ὁμοίως καὶ ὡς διασαφητικὸς σύνδεσμος, ἦτοι ὡς σύνδεσμος εἰσάγων διασάφησιν ἢ ἐπεξηγήσιν τινὰ τῶν προηγουμένων (*διασαφητικὸς γὰρ* = δηλαδή) : *Σωκράτης δ' ὥσπερ ἐγίνωσκεν, οὕτως ἔλεγε· τὸ δαιμόνιον γὰρ ἔφη σημαίνειν* (= ἔλεγε δηλαδή ὅτι κλπ.) Ξ. Οὕτω κανονικῶς χρησιμοποιεῖται ὁ **γάρ** κατόπιν δεικτικῶν λέξεων ἢ τῶν φράσεων *σημεῖον δέ, τεκμήριον δέ, τὸ μέγιστον* κτλ. (§ 23).

Σημεῖωσις α'. Τὸ **ἐπεὶ** ὅταν συνδέῃ παρατακτικῶς, λαμβάνει πολλάκις τὴν σημασίαν τοῦ *καίτοι* : *ἐγὼ τὰ μικρὰ ταῦτα ἀδύνατός (εἰμι), ἐπεὶ ἐβουλόμην ἂν οὕτως εἶναι* (= καίτοι ἐβουλόμην ἂν = μολοντί θὰ ἤθελα κλπ.) Πλ.

Σημεῖωσις β'. Πρὸ τοῦ αἰτιολογικοῦ **γάρ** προτάσσεται πολλάκις ὁ ἐπιδοτικὸς **καί** (ἐπὶ ἀρνήσεως τὸ ἐπιδοτικὸν **οὐδέ**)· ἀνήκει δὲ οὗτος ὁ **καί** ἢ εἰς τὴν μετὰ τὸ **γάρ** λέξιν (καὶ τότε τὸ *καὶ γὰρ* = διότι καὶ) ἢ εἰς ὅλην τὴν πρότασιν, ἢ ὅποια εἰσάγεται διὰ τοῦ **γάρ** (καὶ τότε τὸ *καὶ γὰρ* = καὶ μάλιστα). Ἐνίοτε λέγεται προσέτι *καὶ γὰρ καί* : *ἀποστέλλει τοὺς ἀγγέλους καὶ σὺν αὐτοῖς Χειρίσφοον τὸν Λάκωνα καὶ Μένωνα τὸν Θετταλόν· καὶ γὰρ αὐτὸς Μένων ἐβούλετο* (= διότι καὶ ὁ ἴδιος ὁ Μένων τὸ ἤθελε) Ξ. *ὥστε (βασιλεὺς) οὐδὲν ἤθετο αὐτῶν πολεμούντων· καὶ γὰρ Κύρος ἀπέπεπε τοὺς γιγνομένους δασμοὺς βασιλεῖ* (= διότι μάλιστα ὁ Κ. κλπ.). *Οὐδεὶς πόμπητε Σωκράτους οὐδὲν ἀσεβές...*

λέγοντος ἤκουσεν· οὐδὲ γὰρ περὶ τῆς τῶν πάντων φύσεως διελέγετο (= διότι μάλιστα δὲν συνεζήτει περὶ κλπ.) Ξ.

§ 135. Πολλάκις ἡ πρότασις, ἡ ὁποία εἰσάγεται διὰ τοῦ γάρ, παρεμβάλλεται μεταξύ τῶν λέξεων τῆς αἰτιολογουμένης προτάσεως καὶ οὕτως ἀποτελεῖ τρόπον τινα παρένθεσιν τοῦ λόγου, ὁ ὁποῖος διακόπτεται διὰ τῆς παρεμβαλλομένης προτάσεως. Τότε ὁ γάρ φαίνεται ὡσάν νὰ συνδέῃ καθ' ὑπόταξιν καὶ νὰ ἰσοδυναμῇ πρὸς τὸν αἰτιολογικὸν σύνδεσμον ἐπεὶ ἢ ἐπειδὴ ἢ : Ξενοφῶν λαβῶν βοῦν ὑφ' ἀμάξης, οὐ γὰρ ἦν ἄλλα ἱερεῖα, σφαγιασάμενος ἐβοήθει (= ἐπειδὴ δὲν ὑπῆρχαν ἄλλα κτλ.) Ξ.

Ἡ τοιαύτη σύνταξις τοῦ γάρ εἶναι λίαν συνήθης εἰς τὸν Ὅμηρον (ἰδίᾳ κατόπιν κάποιας κλητικῆς) καὶ εἰς τὸν Ἡρόδοτον : Φήμε, πολλὰ γὰρ ἄλλα βροτῶν θελκτῆρια οἶδας, τῶν ἔν γέ σφιν ἄειδε (= ἐπειδὴ πολλὰ ἄλλα κτλ.) Ὅμ. ἐνταῦθα Κῦρος, ἦν γὰρ τις χῶρος τῆς Περσικῆς ἀκανθώδης, τοῦτόν σφιν τὸν χῶρον προεἶπε ἐξημερῶσαι Ἡρόδ.

Ἄλλ' εἰς τὰς τοιαύτας συντάξεις δύναται πολλάκις ὁ γάρ νὰ ἀποδίδεται καὶ μὲ τὴν ἀρχικὴν του σημασίαν, ἥτοι μὲ τὸ βέβαια : ὑμεῖς δὲ πρὸς ἃ ἐγὼ τε φιλοτιμοῦμαι καὶ ἡ πόλις ἡμῶν αἰτιάσεται, ἵστε γὰρ αὐτὰ ὡσπερ καὶ ἐγώ, συμβουλευέτε τὰ ἄριστα (= καὶ τὰ γνωρίζετε βέβαια αὐτὰ κτλ.) Ξ.

Σημεῖωσις α'. Ἐκ τοιούτων συντάξεων προῆλθεν, ὥστε ἡ βραχυλογικὴ φράσις ἄλλ' οὐ γὰρ νὰ σημαίνῃ ἄλλ' ὅμως : ἐκαλλυνόμεν ἂν καὶ ἡβρονόμεν, εἰ ἠπιστάμεν ταῦτα· ἄλλ' οὐ γὰρ ἐπίσταμαι (= ἄλλ' ὅμως δὲν τὰ γνωρίζω. Ἡ φράσις δύναται νὰ συμπληρωθῇ οὕτως : ἄλλ' οὐ καλλύνομαι οὐδὲ ἀβρόνομαι οὐ γὰρ ἐπίσταμαι).

Σημεῖωσις β'. Τὸ γὰρ προῆλθε διὰ συνθέσεως ἐκ τοῦ ἐγκλιτικοῦ γέ καὶ τοῦ ἄρ (ἄρ α), τὰ ὁποῖα ἀμφοτέρωθεν δὲν τίθενται εἰς τὴν ἀρχὴν προτάσεως. Διὰ τοῦτο καὶ τὸ γὰρ οὐδέποτε τίθεται εἰς τὴν ἀρχὴν προτάσεως. Ἀρχικὴ δὲ σημασία αὐτοῦ εἶναι ἡ βεβαιωτικὴ, τὴν ὁποίαν συνηθέστατα ἔχει εἰς ἀπαντήσεις : τὸ φιλομαθὲς καὶ φιλόσοφον ταυτὸν ; ταυτὸν γὰρ (= τὸ ἴδιο βέβαια) Πλ. Ἐκ τῆς βεβαιωτικῆς δὲ σημασίας προῆλθε κατόπιν ἡ αἰτιολογικὴ καὶ ἡ διασαφητικὴ. (Πρβλ. § 124, 2)

5. Συμπερασματικοὶ σύνδεσμοι

§ 136. 1) Οἱ συμπερασματικοὶ σύνδεσμοι ἄρα, δὴ, οὖν, γοῦν, οὐ-

κοῦν, οὐκουν, τοίνυν, τοιγαροῦν, τοιγάρτοι καὶ ὥστε συνδέουν μὲ τὰ προηγούμενα κῶλα περιόδων ἢ περιόδους.

2) Ἐκ τῶν συμπερασματικῶν συνδέσμων ὁ ἄρα, δῆ, οὖν, γοῦν καὶ τοίνυν οὐδέποτε τίθενται εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς προτάσεως, ἀλλὰ πάντοτε μετὰ μίαν ἢ περισσοτέρας λέξεις ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τῆς προτάσεως. (Βλ. κατωτέρω παραδείγματα καὶ πρβλ. § 125, τε, § 129,2 καὶ § 135, Σημ. β').

§ 137. Οἱ σύνδεσμοι ἄρα, δῆ, οὖν καὶ τοίνυν ἀντιστοιχοῦν πρὸς τὸν σύνδεσμον τῆς νέας γλώσσης *λοιπὸν* καὶ χρησιμοποιοῦνται, ὅπως ἐν γένει χρησιμοποιεῖται εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν τὸ *λοιπὸν*. Εἰδικῶς δὲ περὶ ἐκάστου αὐτῶν παρατηροῦμεν τὰ ἑξῆς :

1) Ὁ σύνδεσμος ἄρα κανονικῶς εἰσάγει συμπέρασμα λογικόν, ἦτοι συμπέρασμα, τὸ ὁποῖον προκύπτει ἐκ προηγουμένων κρίσεων ἢ ἐκ συλλογισμοῦ: *εἰ ἀναγκαῖον εἶη ἀδικεῖν ἢ ἀδικεῖσθαι, ἐλοίμην ἂν μᾶλλον ἀδικεῖσθαι. Σὺ ἄρα τυραννεῖν οὐκ ἂν δέξαιο* (= σὺ λοιπὸν ἢ λοιπὸν σὺ) Πλ. *εἰ εἰσὶ βωμοί, εἰσὶ καὶ θεοί· ἀλλὰ μὴν εἰσὶ βωμοί· εἰσὶν ἄρα καὶ θεοὶ* Λουκ.

Σημείωσις. Τὸ μόριον ἄρα (ποιητικῶς καὶ ἄρ ἢ ῥά) ἀρχῆθεν ἐλαμβάνετο, ἵνα δηλώσῃ τὴν ἀμεσον ἀκολουθίαν καὶ στενὴν σχέσιν δύο ἐννοιῶν, ἦτοι ἐσήμενεν εὐθύς κατόπιν, φυσικά, ἀκριβῶς: *ὡς εἰπὼν κατ' ἄρ ἐζέτο* (= ἀμέσως κατόπιν ἐκάθισε) "Ὁμ. μνήσατο γὰρ κατὰ θυμὸν ἀμύμονος Αἰγίσθοιο τὸν ῥ' (= ῥά) Ἄγαμεμνονίδης ἕκταν' Ὀρέστης (= τὸν ὁποῖον ἀκριβῶς ἐφόνευσε...) "Ὁμ.

Πολλάκις δὲ τὸ ἄρα λαμβάνεται μὲ τὴν σημασίαν τοῦ κατὰ τὰ φαινόμενα, καθὼς φαίνεται ἐκ τῶν ὑστέρων, καθὼς βλέπω τῶρα κ.τ.τ., ἦτοι, ἵνα δηλωθῇ κρίσις τοῦ λέγοντος σύμφωνος πρὸς ἐκεῖνα, τὰ ὅποια νῦν πράγματι συμβαίνουν, ἀντίθετος δὲ πρὸς τοὺς ἰσχυρισμοὺς ἐνὸς ἄλλου ἢ πρὸς προηγούμενην πεπλανημένην γνώμην αὐτοῦ τοῦ λέγοντος: *οὐ περὶ τῆς ἐλευθερίας ἄρα τῷ Μήδῳ ἀντέστησαν* Θ. ὦ πάποι, οὐκ ἄρα πάντα νοήμονες οὐδὲ δίκαιοι ἦσαν Φαιήκων ἡγήτορες "Ὁμ.

Εἰς δὲ τὴν φράσιν *εἰ μὴ ἄρα*, ἡ ὁποία ἐκφράζει εἰρωνεῖαν, τὸ ἄρα λαμβάνεται μὲ τὴν σημασίαν τοῦ ἴσως: *πῶς ἂν ὁ τοιοῦτος ἀνὴρ διαφθείρῃ τοὺς νέους; εἰ μὴ ἄρα ἡ τῆς ἀρετῆς ἐπιμέλεια διαφθορὰ ἐστίν* (= ἐκτὸς ἐὰν ἴσως ἢ ἐπιμέλεια κλπ.) Ξ.

2) Τοῦ δῆ καὶ τοῦ οὖν ὡς συμπερασματικῶν συνδέσμων ἡ χρῆσις εἶναι ἐν γένει ἡ αὐτή, ἦτοι ταῦτα.

α) εισάγουν κανονικῶς συμπέρασμα πραγματικόν, ἤτοι ἐπακολούθημα, τὸ ὁποῖον προκύπτει ἐκ τῆς καταστάσεως τῶν πραγμάτων ἢ ἐκ τινος πραγματικοῦ γεγονότος (= φυσικὰ λοιπόν) : *Οἱ Θαυμακῆνοι ἔλεγον ὅτι οὐ πρόποθ' οὗτος ὁ ποταμὸς διαβατὸς γένοιτο, εἰ μὴ τότε· ἐδόκει δὴ θεῖον εἶναι* Ξ. *ἐν Ἐφέσῳ ἤδη ὄντος αὐτοῦ (τοῦ Θίβρωνος) Δερκυλίδας ἄρξων ἀφίκετο ἐπὶ τὸ στρατεύμα· ὁ μὲν οὖν Θίβρων ἀπῆλθεν οἴκαδε* Ξ.

β) χρησιμοποιοιοῦνται πρὸς ἀνακεφαλαίωσιν προλεχθέντων ἢ πρὸς ἀνάληψιν καὶ συνέχισιν λόγου, ὁ ὁποῖος διακόπτεται μὲ κάποιαν παρεμβαλλομένην παρένθεσιν (πρβλ. § 135) : *οἱ μὲν δὴ ἐν τῇ Πλαταίᾳ οὕτως ἐπεπράγεσαν* Θ. *ἐπεὶ δὲ οἱ τελευταῖοι τῶν Ἑλλήνων κατέβαινον εἰς τὰς κόμας ἀπὸ τοῦ ἄκρου ἤδη σκοταῖοι, (διὰ γὰρ τὸ στενὴν εἶναι τὴν ὁδὸν ὅλην τὴν ἡμέραν ἢ ἀνάβασις αὐτοῖς ἐγένετο καὶ ἡ κατάβασις), τότε δὴ συλλεγόντες τινὲς τῶν Καρδούχων τοῖς τελευταίοις ἐπέθεντο κ.λ.π.* Ξ. *οἱ μὲν οὖν Ἀθηναῖοι καὶ Λακεδαιμόνιοι περὶ ταῦτα ἦσαν* Ξ. *ὁ δὲ Πρόξενος, (ἔτυχε γὰρ ὕστερος προσιῶν καὶ τάξις αὐτῷ ἐπομένη τῶν ὀπλιτῶν), εὐθὺς οὖν εἰς τὸ μέσον ἀμφοτέρων ἄγων ἔθετο τὰ ὄπλα* Ξ.

Σ η μ ε ῖ ω σ ι ς α'. Τὸ μόριον δὴ ἀρχῆθεν ἦτο ἐπίρρημα καὶ ἐχρησιμοποιοῖτο, ὡσάκις ὁ λέγων ἀνεφέρετο εἰς ἓν παρὸν καὶ πρόδηλον γεγονός, ἤτοι ἀρχῆθεν ἦτο δεικτικόν, χρονικόν καὶ βεβαιωτικόν (= τώρα, νά! πιά, δά) : *Τεῦκερ πέπον, δὴ νῶν ἀπέκτατο πιστὸς εταῖρος* (= νά! καθὼς βλέπεις, μᾶς ἐσκοτώθηκε — νά! μᾶς ἐσκοτώθηκε — τώρα μᾶς ἐσκοτώθηκε) "Ομ. Οὕτω *νῦν δὴ* = τώρα δά ἢ τότε πιά, *τότε δὴ* = τότε πιά, *πάλαι δὴ* = εἶναι πολὺς καιρὸς πιά, *καὶ δὴ* = λοιπὸν νά! *Βλέπον κάτω· καὶ δὴ* βλέπω (= λοιπὸν νά! κυτταζω) 'Αρφ.

Σ η μ ε ῖ ω σ ι ς β'. Τὸ μόριον οὖν ἐχρησιμοποιοῖτο ἀρχῆθεν εἰς διαβεβαιώσεις, ἤτοι καὶ τοῦτο ἀρχῆθεν ἦτο ἐπίρρημα βεβαιωτικόν μὲ τὴν σημασίαν τοῦ ἐν πάσῃ περιπτώσει, βέβαια, ἀληθινά, πράγματι : *Νῦν δ' ἐπεὶ ἡμετέρην τε πόλιν καὶ γαίαν ἰκάνεις, οὐτ' οὖν ἐσθῆτος δευήσσαι, οὔτε τευ ἄλλου* (= οὔτε φορέματα, σὲ βεβαιῶ, θά σοῦ λείψουν — οὔτε φορέματα βέβαια θά σοῦ λείψουν κλπ.) "Ομ. *εἰ δ' ἐστίν, ὥσπερ οὖν ἐστί θεός ἢ θεῖόν τι ὁ ἔρω, οὐδὲν κακὸν ἄν εἶη* (= ὅπως πράγματι εἶναι) Πλ. *πάνυ μὲν οὖν* (= βεβαιότατα). Πρβλ. § 131, 1. Σημ.

Βεβαιωτικὴν σημασίαν ἔχει τὸ οὖν καὶ εἰς τὸ δ' οὖν, διὰ τοῦ ὁποῖου ἐπάγεται κάτι τι τὸ ἀδιαμφισβήτητον καὶ πραγματικόν κατόπιν ἄλλων προλεχθέντων, τὰ ὁποῖα ἐνέχουν κάτι, τὸ ὁποῖον δύναται νὰ ἀμφισβητηθῇ : ἐνταῦθα ἀφικνεῖται *Ἐπύαξα ἢ Συεννέσιος γυνὴ παρὰ Κῦρον· καὶ ἐλέγετο Κῦρος δοῦναι χρήματα πολλά· τῇ δ' οὖν στρατιᾷ τότε ἀπέδωκε Κῦρος μισθὸν τεττάρων μηνῶν* (= ὅπωςδῆποτε τὸ βέβαιον εἶναι ὅτι ὁ Κῦρος ἐπλήρωσε τότε εἰς τὸ στρατεύμα κλπ.) Ξ. *Εἰ μὲν δὴ*

δικαία ποιήσω, οὐκ οἶδα αἰρήσομαι δ' οὖν ὑμᾶς (= ἐν πάσῃ περιπτώσει ὅμως θὰ προτιμήσω σᾶς) Ξ.

Σημείωσις γ' Τὸ μὲν οὖν πολλάκις λαμβάνεται εἰς ἀποκρίσεις μὲ τὴν σημασίαν τοῦ (ἔλως) τοῦναντίον, (ἔλως) ἀπεναντίας: οἱ παρὰ σοὶ τούτων οὐδὲν ἐπίστανται; πάντα μὲν οὖν (= ἀπεναντίας ὅλα τὰ γνωρίζουν) Ξ.

Σημείωσις δ'. Τὸ γοῦν (τὸ ὅποιον προῆλθεν ἐξ ἐνώσεως τοῦ οὖν μετὰ τοῦ προηγουμένου γε = βεβαίως ἢ τοῦλάχιστον) σημαίνει ἀναλόγως τῆς ἐννοίας τῶν συμραζομένων: 1) βέβαια, 2) παραδείγματος χάριν καὶ 3) τοῦλάχιστον, ὅπως δὴ ποτε.

) Οὐκοῦν, οὐκουν. Ταῦτα προῆλθον ἐκ συνεκφορᾶς τοῦ οὐ (ο:) καὶ τοῦ οὖν. Καὶ τὸ μὲν οὐκοῦν εἰσάγει συμπέρασμα καταφατικὸν (= λοιπὸν), τὸ δὲ οὐκουν εἰσάγει συμπέρασμα ἀποφατικὸν (= λοιπὸν δέν): οὐκοῦν, ἔφη ὁ Φαρνάβαζος, ἀπλῶς ἡμῖν ἀποκρίνωμαι; (= λοιπὸν εἶπεν ὁ Φ.) Ξ. οὐκουν μ' ἐάσεις; (= λοιπὸν δέν θὰ μ' ἀφήσης;) Σοφ.

Σημείωσις. Τὸ οὐκουν εἰς διαλόγους, ὅταν εἰσάγῃ ἀποφατικὴν ἀπόκρισιν, ἔχει τὴν σημασίαν τοῦ οὐδαμῶς, οὐδὲ ὅλως: ἀλλὰ μὴ ἀρχιτέτων βούλει γενέσθαι; Οὐκουν ἔγωγε Ξ.

4) Τὸ τοίνυν (ἐκ τοῦ τοί = βεβαίως καὶ τοῦ νῦν—νῦν = τώρα, λοιπὸν) εἰσάγει συμπέρασμα ὅπως τὸ δὴ καὶ τὸ οὖν, ἀλλὰ μὲ ἀσθενέστερον τόνον: Λέγε δή, τί φης εἶναι τὸ ὄσιον καὶ τὸ ἀνόσιον· λέγω τοίνυν ὅτι τὸ μὲν ὄσιόν ἐστιν, ὅπερ ἐγὼ νῦν ποιῶ (= λέγω λοιπὸν ὅτι κλπ.) Πλ.

§ 138. 1) Τὸ τοιγαροῦν καὶ τὸ τοιγάρτοι (ποιητικῶς δὲ καὶ παρ' Ἡροδότῳ τοιγάρ), εἰσάγουν συμπέρασμα, τὸ ὅποιον παρίσταται ὡς ἰσχυρὰ πεποιθήσις τοῦ λέγοντος (= γι' αὐτὸ ἀκριβῶς λοιπὸν, γι' αὐτὸ ἴσα—ἴσα): Πρόξενος ᾔετο ἀρκεῖν πρὸς τὸ ἀρχικὸν εἶναι καὶ δοκεῖν τὸν μὲν καλῶς ποιοῦντα ἐπαινεῖν, τὸν δὲ ἀδικοῦντα μὴ ἐπαινεῖν τοιγαροῦν αὐτῷ οἱ μὲν καλοὶ τε καγαθοὶ τῶν συνόντων εἶνοι ἦσαν, οἱ δὲ ἀδικοὶ ἐπεβόλευον Ξ.

2) Τὸ ὥστε, ὅταν συνδέῃ κατὰ παράταξιν (περίοδον ἢ συνηθέστερον κῶλον περιόδου), ἔχει τὴν σημασίαν τοῦ ἐπομένως, γι' αὐτὸ λοιπὸν, ὥστε: καὶ εἰς μὲν τὴν ὑστεραίαν οὐχ ἦκε Τισσαφέρνης. ὥσθ' οἱ Ἕλληνες ἐφρόντιζον Ξ.

Β' Σύνδεσις προτάσεων καθ' υπόταξιν

1. Ειδικαί προτάσεις

§ 139. Αἱ εἰδικαὶ προτάσεις εἰσάγονται μὲ τοὺς εἰδικούς συνδέσμους **ὅτι** καὶ **ὥς**, (εἰς τὸν "Ὀμηρον καὶ μὲ τὸ **ὅ**, εἰς τοὺς ποιητὰς ἐν γένει καὶ μὲ τὸ **οὐνεκα**, εἰς τοὺς τραγικούς καὶ μὲ τὸ **δοθούνεκα**, εἰς δὲ τὸν Ἡρόδοτον καὶ μὲ τὸ **διότι** = ὅτι, πῶς, πού) καὶ χρησιμεύουν

1) ὡς συμπλήρωμα τῆς ἐννοίας (ἤτοι ὡς ἀντικείμενον) ῥημάτων λεκτικῶν (λέγειν, ἀγγέλλειν, κτλ.) ἢ αἰσθητικῶν (αἰσθάνεσθαι, ὁρᾶν, ἀκούειν, κτλ.) ἢ γνωστικῶν (γινώσκειν, εἰδέναι, κτλ.), ἢ ὡς ἐπεξήγησις ἀντωνυμίας οὐδετέρου γένους, συνήθως δεικτικῆς (τοῦτο, ταῦτα — ὅ, § 23).

2) ὡς ὑποκείμενον ἀπροσώπων ῥημάτων (ἀγγέλλεται, ἀρκεῖ κτλ.) ἢ ἀπροσώπων ἐκφράσεων, ὡς **ἄλις** (ἐστίν), **δῆλον** (ἐστίν), κτλ.

§ 140. Αἱ εἰδικαὶ προτάσεις κατὰ τὸ περιεχόμενον τῶν εἶναι προτάσεις κρίσεως, διὸ ἐκφέρονται διὰ τινος τῶν ἐγκλίσεων τῶν ἀνεξαρτήτων προτάσεων κρίσεως (§ 121, 1· ἄρνησις οὐ). "Ὅταν ὁμως τὸ ῥῆμα τῆς προτάσεως, ἐκ τῆς ὁποίας ἐξαρτῶνται, εἶναι ἱστορικοῦ χρόνου, τότε συνήθως ἀντὶ τῆς (κυρίως) ὀριστικῆς τίθεται εἰς τὴν εἰδικὴν πρότασιν εὐκτικὴ τοῦ πλαγίου λόγου· (βλ. § 119, 2, Σημ. 3) : **λέγει ὁ κατήγορος ὡς ὑβριστῆς εἰμι** (= πῶς εἶμαι) Λυσ. **Κῦρος ἔλεγεν ὅτι ἡ ὁδὸς ἔσοιτο πρὸς βασιλέα μέγαν** (= ὅτι ἡ ἐκστρατεία θὰ γίνῃ...) Ξ. **ἴσως εἴποιεν ἂν πολλοὶ ὅτι οὐκ ἂν ποτε ὁ δίκαιος ἄδικος γένοιτο** (= ὅτι δὲν ἔμπορεῖ ποτὲ νὰ γίνῃ) Ξ. (πρβλ. ὁ δίκαιος οὐκ ἂν ποτε γένοιτο ἄδικος). — **ἔλεγον ὅτι Κῦρος μὲν τέθνηκε, Ἀριαῖος δὲ πεφευγὼς ἐν τῷ σταθμῷ εἶη** Ξ. **ἠγγέλθη αὐτῷ ὅτι Μέγαρα ἀφρόστηκε** Θ. — **ἀρκεῖ ὅτι τῶν ἄλλων καταγελαῖς** Ξ. **ταῦτα λέγω, ὡς τὸ παράπαν οὐ νομίζεις θεοῦς** (= αὐτὰ ἰσχυρίζομαι, ὅτι δηλαδὴ κτλ.). Πλ.

Σημείωσις α'. Εἰς τὰς φράσεις **οἷδ' ὅτι** (= τὸ ξέρω ἢ βέβαια), **εὐ οἷδ' ὅτι** (= τὸ ξέρω καλὰ ἢ βεβαιότατα), **δῆλον ὅτι** (= προδήλως, προφανῶς), αἱ ὁποῖαι παρήχθησαν κατὰ παράλειψιν τοῦ ῥήματος εἰδικῆς προτάσεως καὶ λαμβάνονται οὕτω παρενθετικῶς ὡς βεβαιωτικὰ ἐπιρρήματα, τὸ **ὅτι** δὲν ἔχει κατόπιν αὐτοῦ ῥῆμα, εἰς τὸ ὁποῖον νὰ ἀναφέρεται : ἀκούετε, **εὐ οἷδ' ὅτι**, καὶ

ὁμεις Ἰάσωνος ὄνομα Ξ. οὕτω σοι διαφερόντως ἤρεσκεν ἡ πόλις καὶ ἡμεῖς οἱ νόμοι **δῆλον ὅτι** Πλ. (Ἐντεῦθεν προῆλθε τῆς νέας γλώσσης τὸ ἐπίρρημα **δηλονότι** καὶ **δηλαδὴ**).

Σ η μ ε ί ω σ ι ς β'. Ὁ εἰδικὸς σύνδεσμος **ὡς** διαφέρει τοῦ εἰδικοῦ **ὅτι** κατὰ τοῦτο, ὅτι διὰ τοῦ **ὡς** συνήθως εἰσάγεται κάτι, τὸ ὁποῖον εἶναι ἀπλή γνώμη ἢ ἰσχυρισμὸς τοῦ λέγοντος. Διὰ τοῦτο κανονικῶς τὸ **ὡς** τίθεται μετὰ τὸ ῥῆμα **διαβάλλειν, πειθεῖν**, κλπ. : *Τισσαφέρνης διαβάλλει Κῦρον πρὸς τὸν ἀδελφόν, ὡς ἐπιβουλεύει αὐτῷ* (= ὅτι τάχα τὸν ἐπεβουλεύετο) Ξ.

Σ η μ ε ί ω σ ι ς γ'. Εἰς τὰς εἰδικὰς προτάσεις ἡ εὐκτικὴ τοῦ πλαγίου λόγου τοῦ μὲν ἐνεστώτος δύναται νὰ ἀντιστοιχῇ μὲ τὴν ὀριστικὴν τοῦ ἐνεστώτος πάλιν ἢ τοῦ παρατατικοῦ, τοῦ δὲ παρακειμένου δύναται νὰ ἀντιστοιχῇ μὲ τὴν ὀριστικὴν τοῦ παρακειμένου πάλιν ἢ τοῦ ὑπερσυντελικοῦ : *ἔλεγεν ὅτι ἀδικοῖεν* (= ὅτι ἀδικοῦσι—ἢ—ὅτι ἠδίκουν)· *ἔλεγον ὅτι πεφευγῶς εἶη* (= ὅτι πέφευγεν—ἢ—ὅτι ἐπεφεύγει).

Σ η μ ε ί ω σ ι ς δ'. Τὰ λεκτικὰ ῥήματα συντάσσονται καὶ μὲ (εἰδικὸν) ἀπαρέμφατον ὡς ἀντικείμενον. Οὕτω δὲ συντάσσεται κανονικῶς τὸ ῥῆμα **φημί** (καθὼς καὶ τὰ δοξαστικά ῥήματα **νομίζειν, ἠγείσθαι, οἶεσθαι** κτλ.)

Τὰ δὲ αἰσθητικά καὶ τὰ γνωστικά ῥήματα συντάσσονται συνηθέστατα καὶ μετὰ μετοχῆς (κατηγορηματικῆς). (Βλ. κατωτέρω τὰ περὶ ἀπαρεμφάτου καὶ μετοχῆς).

2. Αἰτιολογικαὶ προτάσεις

§ 141. Αἱ αἰτιολογικαὶ προτάσεις

1) εἰσάγονται μὲ τοὺς αἰτιολογικοὺς συνδέσμους **ὅτι, διότι, ὡς** (= διότι ἢ ἐπειδὴ) καὶ μὲ τοὺς (κυρίως χρονικοὺς) συνδέσμους **ἐπεὶ, ἐπειδὴ** (καὶ σπανιώτερον **ὅτε** καὶ **ὁπότε** = ἀφοῦ, εἰς δὲ τοὺς ποιητὰς καὶ μὲ τὸ **οὐνεκα** ἢ **ὀθούνεκα** = ἐπειδὴ, διότι).

2) κατὰ τὸ περιεχόμενον αὐτῶν εἶναι προτάσεις κρίσεως καὶ δι' αὐτὸ ἐκφέρονται διὰ τινος τῶν ἐγκλίσεων τῶν προτάσεων κρίσεως (§ 121,1) ἢ σπανίως δι' εὐκτικῆς τοῦ πλαγίου λόγου, ὅταν τὸ ῥῆμα τῆς κυρίας προτάσεως εἶναι ἱστορικοῦ χρόνου· (ἄρνησις **οὐ**. Πρβλ. εἰδικὰς προτάσεις) : *Ἀθηναῖοι ἐνόμισαν λελύσθαι τὰς σπονδὰς, διότι ἐς χεῖρας ἦλθον* ⊕. *Κῦρος τῷ Κλεάρχῳ ἐβόα ἄγειν τὸ στράτευμα κατὰ μέσον τὸ τῶν πολεμίων, ὅτι ἐκεῖ βασιλεὺς εἶη* (= διότι ἐκεῖ ἦτο) Ξ. *Δέομαί σου παραμείναι, ὡς ἐγὼ οὐδ' ἂν ἐνός ἡδίων ἀκούσαιμι ἢ σοῦ* (= διότι ἐγὼ) Πλ.

Σ η μ ε ί ω σ ι ς α'. Μὲ τὸ **ὅτι** κανονικῶς εἰσάγεται ἡ αἰτιολογικὴ πρότασις

μέ τὰ ψυχικοῦ πάθους σημαντικὰ ῥήματα (χαίρω, ἡδομαι, θαυμάζω, κλπ.) ἢ κατόπιν φράσεων, οἷαι **αισχρόν** (ἔστι), **δεινόν** (ἔστι), **θαυμαστόν** (ἔστι) κ.τ.τ.: **χαίρω, ὅτι εὐδοκίμεῖς Πλ. οἱ στρατηγοὶ ἐθαύμαζον, ὅτι Κύρος οὐ φαίνοιτο Ξ.**

Ἄλλὰ μετὰ τὰ ἀνωτέρω ἀκολουθεῖ πολλάκις πρότασις, ἡ ὁποία εἰσάγεται μετὰ τὸ **εἰ** (ὡς αἰτιολογικόν), ὅταν τὸ αἷτιον παρίσταται ὡς δυνάμενον νὰ ἀμφισβητηθῆ· (ἄρνησις **μῆ**) : **Σωκράτης ἐθαύμαζεν, εἰ τις ἀρετὴν ἐπαγγελλόμενος ἀργύριον πρᾶττοιο** (= εὗρισκε παράδοξον, ἂν κανεῖς) Ξ. **οὐ θαυμαστόν, εἰ μῆ τούτων ἐνεθυμήθησαν**; (= δὲν εἶναι παράδοξον, ποῦ δὲν) Ξ.

Σ η μ ε ἰ ω σ ι ς β'. Τὸ αἰτιολογικόν ὡς πολλάκις ἰσοδυναμεῖ μετὰ τὸ **ὅτι οὕτω** (= διότι ἔτσι ἢ διότι τόσον) : **πολὺ δέ (εὐδαιμονίζω σε τοῦ τρόπου) ἐν τῇ νυνὶ παρεστῶσῃ ξυμφορᾷ ὡς ῥαδίως αὐτὴν καὶ πρᾶως φέρεις** (= ὅτι οὕτω ῥαδίως κλπ. = διότι ἔτσι ἀγογγύστως κλπ. ἢ = διότι τόσον ἀγογγύστως κλπ.).

3. Τελικαὶ προτάσεις

§ 142. Αἱ τελικαὶ προτάσεις, ἤτοι αἱ προτάσεις, αἱ ὁποῖαι δηλοῦν (τὸ τέλος, ἤτοι) τὸν σκοπὸν μιᾶς ἐνεργείας

1) εἰσάγονται μετὰ τοὺς τελικοὺς συνδέσμους **ἵνα, ὅπως καὶ ὡς** (καὶ **ὄφρα** εἰς τοὺς ποιητὰς = γιὰ νὰ, νὰ), μετ' ἀρνήσεως δέ, ὡς προτάσεις ἐπιθυμίας, εἰσάγονται μετὰ τὸ **ἵνα μῆ, ὅπως μῆ καὶ ὡς μῆ**, ἢ μετὰ μόνον τὸ **μῆ** (= γιὰ νὰ μῆ, νὰ μῆ).

2) ἐκφέρονται κατόπιν μὲν ἀρκτικοῦ χρόνου δι' ὑποτακτικῆς, κατόπιν δὲ ἱστορικοῦ χρόνου συνήθως δι' εὐκτικῆς, ἀλλὰ καὶ δι' ὑποτακτικῆς : **κύνας τρέφεις, ἵνα σοι τοὺς λύκους ἀπὸ τῶν προβάτων ἀπερύκωσιν** (= γιὰ νὰ ἀπομακρύνουν) Ξ. **Ξενοφῶν ἠγείτο πρὸς τὴν φανερὰν ἐκβασιν, ὅπως ταύτη τῇ δῶ οἱ πολέμοιοι προσέχοιεν τὸν νοῦν** (= γιὰ νὰ ἔχουν τὴν προσοχὴν τους ἐστραμμένην) Ξ. — **Ἀβροκόμας τὰ πλοῖα κατέκαυσε, ἵνα μῆ Κύρος διαβῆ Ξ. Μῆ φθόνει τοῖς εὐτυχοῦσι, μῆ δοκῆς εἶναι κακός** (= γιὰ νὰ μῆ φαίνεσαι) Ἰσοκρ.

Σ η μ ε ἰ ω σ ι ς α'. Ἡ τελικὴ πρότασις ἐκφέρεται ἐνίοτε δι' εὐκτικῆς καὶ χωρὶς νὰ προηγήται ἱστορικὸς χρόνος, εἴτε ἕνεκα ἔλξεως πρὸς προηγουμένην εὐκτικὴν ἢ ἵνα παρασταθῇ ὁ σκοπὸς ὡς μία ἀπλῆ σκέψις μόνον τοῦ λέγοντος : **νῦν δ' ὦρῃ δόρπειο· τάχιστά μοι ἐνδον ἐταῖροί εἰεν, ἵν' ἐν κλισίῃ λαρὸν τετυκόλιμθα δόρπον** Ὁμ. **Ἴσως δέ που ἡ ἀποσκάπτει τι ἢ ἀποτεριχίζει, ὡς ἀπορος εἶη ἡ ὁδός** (= γιὰ νὰ εἶναι ἀδιάβατος) Ξ.

Ἐκφέρεται δὲ προσέτι ἡ τελικὴ πρότασις καὶ δι' ὀριστικῆς ἱστορικοῦ χρόνου, πρὸς δὴλωσιν σκοποῦ, ὁ ὁποῖος δὲν δύναται νὰ πραγματοποιηθῆ, ὅταν προηγήται αὐτῆς εὐχὴ ἀνεκπλήρωτος ἢ ἐν γένει πρότασις, ἡ ὁποία δηλοῖ κάτι τι, τὸ ὁποῖον δὲν ἔγινε : **εἰ γὰρ ὄφελον οἰοί τε εἶναι οἱ πολλοὶ τὰ μέγιστα κακὰ ἐξεργά-**

ζῆσαι, **ἵνα οἰοί τε ἦσαν αὐ καὶ ἀγαθὰ τὰ μέγιστα** (= γιὰ νὰ ἤμποροῦσαν) Πλ. εἶδει τὰ ἐνέχυρα τότε λαβεῖν, **ὡς μὴ ἐδύνατο ἐξαπατᾶν** (= διὰ νὰ μὴ μποροῦσε τώρα) Ξ. (πρβλ. *ἔπρεπε νὰ ἦσουν ἐκεῖ, γιὰ νὰ ἐβλεπες, τί ἔκανε.*)

Σ η με ί ω σ ι ς β'. Μετὰ τὸν τελικὸν σύνδεσμον **ὅπως καὶ ὡς** τίθεται πολλάκις τὸ δυνητικὸν μόριον **ἄν** (ποιητ. **κεν, κε**, § 119, 2), ὅποτε ὑπολανθάνει ὑπόθεσις τις: *ἴθι, μὴ μ' ἐρέθιζε, σαώτερος ὡς κε νέηαι* (= ὡς ἄν ἀπέλθης = γιὰ νὰ ἐπιστρέψῃς) "Ομ. τοῦτ' αὐτὸ νῦν διδάσκει, **ὅπως ἄν ἐκμάθω** (= γιὰ νὰ τὸ μάθω καλὰ) Σοφ. τοῖς νικῶσι πᾶσιν ἐδίδου βοῦν, **ὅπως ἄν θύσαντες ἐστιῶντο** (= γιὰ νὰ συμποσιάζουν) Ξ.

Σ η με ί ω σ ι ς γ'. Οἱ τελικοὶ σύνδεσμοι πάντες ἀρχῆθεν ἦσαν ἐπιρρήματα.

1) Τὸ **ἵνα** ἀρχῆθεν ἦτο δεικτικὸν μὲ τὴν σημασίαν τοῦ **ἐκεῖ**, ἢ συνηθέστερον ἀναφορικὸν μὲ τὴν σημασίαν τοῦ **ὅπου**. Πρβλ. "Ομ. Κ. 128 : *κείνους δὲ κίχησόμεθα πρὸ πυλάων ἐν φυλάκῃσ'* **ἵνα** γὰρ σφιν ἐπέφραδον ἠγρεθέσθαι (= διότι ἐκεῖ κλπ.), "Ομ. Ε 359 : *δὸς δέ μοι ἵππους, ὄφρ' ἐς "Ολυμπον ἵκωμαι, ἵν' ἀθανάτων ἔδος ἐστίν* (= ὅπου εἶναι κλπ.) 'Ἄλλ' εἰς φράσεις, οἷα π.χ. "Ομ., ν 363 *χρήματα μὲν μυχῶ ἄντρου θεσπεσίῳ θείομεν αὐτίκα νῦν, ἵνα περ τάδε τοι σόα μίμνη*, τὸ **ἵνα** ἦτο δυνατὸν νὰ ἐκλαμβάνεται ὄχι μόνον ὡς ἀναφορικὸν τοπικὸν (= ὅπου νὰ μένουν), ἀλλὰ καὶ ὡς καθαρῶς τελικὸν (= γιὰ νὰ μένουν).

2) Τοῦ μορίου **ὡς**, ἀρχῆθεν δεικτικῷ (= οὕτως, ἔτσι, § 124, 2), ἢ τελικῇ σημασίᾳ ἦτο δυνατὸν νὰ προέλθῃ ἀπὸ φράσεις, οἷα π.χ. "Ομ., Υ 429 *ἄσσον ἴθ'*, **ὡς κεν θᾶσσον δλέθρον πείραθ'** ἴκηαι (= ἔτσι νὰ φθᾶσης — γιὰ νὰ φθᾶσης). "Ομοίως τοῦ **ὅπως**, τὸ ὁποῖον ἐσήμαινεν ἀρχῆθεν πῶς, μὲ ποιὸν τροπὸν, ἢ τελικῇ σημασίᾳ (= γιὰ νὰ) προῆλθεν ἀπὸ φράσεις, οἷα π.χ. "Ομ. α 76, *περιφραζόμεθα πάντες νόστον, ὅπως ἔλθῃσι* (= πῶς νὰ ἔλθῃ — γιὰ νὰ ἔλθῃ).

3) Τοῦ δὲ **ὄφρα**, ἀρχῆθεν χρονικοῦ ἀναφορικοῦ μορίου (= ἕως ὅτου), ἢ τελικῇ σημασίᾳ προῆλθεν ἀπὸ φράσεις, οἷα π.χ. "Ομ., Β 229 *τλήτε, φίλοι, καὶ μείνατ' ἐπὶ χρόνον, ὄφρα δαῶμεν, ἢ ἐτεὸν Κάλχας μαντεύεται ἠὲ καὶ οὐκί* (= ἕως ὅτου νὰ γνωρίσωμεν — γιὰ νὰ γνωρίσωμεν).

4) Τοῦ ἐνδοιαστικοῦ **μὴ** (= μήπως) ἢ τελικῇ σημασίᾳ (= γιὰ νὰ μὴ) προῆλθεν ἀπὸ φράσεις, οἷα π.χ. "Ομ., Α 552 *ἀπόστιχε, μὴ τι νοήσῃ "Ἡρῃ* (= μήπως καταλάβῃ τίποτε — γιὰ νὰ μὴ καταλάβῃ τίποτε).

4. Ὑποθετικαὶ προτάσεις

§ 143. Ὑποθετικαὶ προτάσεις λέγονται αἱ δευτερεύουσαι προτάσεις, αἱ ὁποῖαι δηλοῦν ὑπόθεσιν, ἢτοι κάποιον ὄρον, ὑπὸ τὸν ὁποῖον δύναται νὰ συμβαίῃ ἢ νὰ ἀληθεύῃ κάτι τι (ἄν θέλῃ, ἠμπορεῖ νὰ τὸ κάμῃ).

Αἱ ὑποθετικαὶ προτάσεις εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν εἰσάγονται μὲ τὸ **εἰ** (= ἔάν, ἄν, σάν, ἄμα) καὶ μὲ τὸ **ἐάν** (**ἄν, ἦν**, τὰ ὁποῖα προῆλ-

θον ἐξ ἐνώσεως τοῦ **εἰ** μὲ τὸ δυνητικὸν **ἄν**: βλ. § 142, 2 Σημ. β' καὶ πρβλ. τὰ Ὀμηρικὰ **εἶ κεν, εἶ κε, αἶ κεν, αἶ κε** = ἔάν).

Ἡ δὲ ἄρνησις εἰς τὰς ὑποθετικὰς προτάσεις τῆς ἀρχαίας γλώσσης εἶναι **μὴ** καὶ σπανιώτατα **οὐ**, (ἐνῶ αὐτὰ κατὰ τὸ πλεῖστον εἶναι προτάσεις κρίσεως). Αἰτία τούτου εἶναι ὅτι αἱ ὑποθετικαὶ προτάσεις προῆλθον ἀπὸ προτάσεις εὐχετικὰς, αἱ ὁποῖαι ὡς προτάσεις ἐπιθυμίας εἶχον τὴν ἄρνησιν **μὴ**: (βλ. § 124, 3 καὶ πρβλ. τὰς ὑποθετικὰς προτάσεις τῆς νέας γλώσσης, ἐκ τῶν ὁποίων, ὅσαι μὲν εἰσάγονται μὲ τὸ **ἔάν** ἢ **ἄν** ἢ **σάν** ἢ **ἄμα**, ἔχουν ἄρνησιν τὸ **δέν**, ἀντίστοιχον τοῦ ἀρχαίου **οὐ**, ὅσαι δὲ εἰσάγονται μὲ τὸ **νά**, ἔχουν ἄρνησιν τὸ **μὴ**: **ἄν δέν** τὸ **ἔβλεπα**, **δέν** θὰ τὸ **πίστευα**—**νά μὴν** τὸ **ἔβλεπα**, **δέν** θὰ τὸ **πίστευα**).

§ 144. Ἡ ὑποθετικὴ πρότασις λέγεται ἀπλῶς καὶ ὑπόθεσις (ἡ ἡ γ ο ὄ μ ε ν ο ν), ἡ δὲ πρότασις, τὴν ὁποίαν αὕτη προσδιορίζει, λέγεται ἀπόδοσις ἢ ἐπόμενον ἢ συμπέρασμα. Ὑπόθεσις δὲ καὶ ἀπόδοσις ὁμοῦ λαμβανόμενα λέγονται **ὑποθετικὸς λόγος**.

Ὑποθετικῶν λόγων ὑπάρχουν εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν, ὅπως καὶ εἰς τὴν νέαν, τέσσαρα εἶδη.

1. **Πρῶτον εἶδος.** Τὸ ὑποτιθέμενον λαμβάνεται ὡς π ρ α γ μ α τ ι κ ὄ ν, ἀνεξαρτήτως τοῦ ἄν ὄντως τοῦτο εἶναι κάτι τὸ πραγματικόν. Τότε ἡ ὑπόθεσις ἐκφράζεται διὰ τοῦ **εἰ** καὶ ὀριστικῆς οἰουδήποτε χρόνου, ἡ δὲ ἀπόδοσις καθ' οἷανδήποτε ἔγκλισιν, ἀναλόγως τοῦ συμπεράσματος, τὸ ὁποῖον ὁ λέγων συνάγει ἐκ τῆς ὑποθέσεως. (Καὶ εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν παρομοίως) : **εἰ εἰσὶ βωμοί, εἰσὶ καὶ θεοί** (= ἄν πράγματι ὑπάρχουν βωμοί, τότε κτλ.) Λουκ. **Κλέαρχος εἰ παρὰ τοὺς ὄρκους ἔλυε τὰς σπονδὰς, τὴν δίκην ἔχει** (= ἄν πράγματι, ὅπως ἰσχυρίζεσθε σεῖς, ἐπεχειρεῖ νὰ διαλύσῃ τὰς συνθήκας κτλ.) Ξ. **εἰ Ἐκτορα ἀποκτενεῖς, καὶ αὐτὸς ἀποθανεῖ** Πλ. **εἰ ψεύδομαι, ἐξέλεγγε** Πλ. **εἰ ἄλλως γινώσκεις, δίδασκε** Ξ.

2. **Δεύτερον εἶδος.** Τὸ ὑποτιθέμενον εἶναι ἀντίθετον πρὸς τὴν π ρ α γ μ α τ ι κ ὄ τ η τ α, ἥτοι κάτι τι ἀνίθητον πρὸς ὅ,τι πράγματι συμβαίνει ἢ πράγματι ἔγινε. Τότε ἡ ὑπόθεσις ἐκφέρεται διὰ τοῦ **εἰ** καὶ ὀριστικῆς ἱστορικοῦ χρόνου, ἡ δὲ ἀπόδοσις δι' ὀριστικῆς δυνητικῆς. (Εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν οὐδέποτε χρησιμοποιεῖται ἀόριστος εἰς τοιούτους ὑποθετικούς λόγους) : **φῶς εἰ μὴ εἴχομεν, ὅμοιοι τοῖς τυφλοῖς ἄν**

ἤμεν (= ἄν δὲν εἶχαμε, θὰ ἤμαστε) Ξ. οὐκ ἄν ἐποίησεν Ἀγασίας. εἶ μὴ ἐγὼ ἐκέλευσα (= δὲν θὰ τὸ ἔκαμνε, ἄν δὲν τὸν διέτασσα ἐγὼ) Ξ.

3. **Τρίτον εἶδος.** Τὸ ὑποτιθέμενον εἶναι μία ἀπλῆ σκέψις τοῦ λέγοντος, ἦτοι κάτι τι, τὸ ὁποῖον ἀπλῶς θέτει κανεὶς εἰς τὸν νοῦν του, χωρὶς νὰ ἐξετάζεται, ἄν τοῦτο εἶναι καὶ κάτι προσδοκώμενον. Τότε ἡ ὑπόθεσις ἐκφράζεται διὰ τοῦ εἶ καὶ εὐκτικῆς, ἡ δὲ ἀπόδοσις διὰ δυνητικῆς εὐκτικῆς (§ 119, 2) ἢ σπανίως δι' ὀριστικῆς. (Εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν ἡ μὲν ὑπόθεσις ἐκφέρεται δι' ὀριστικῆς παρατακτικοῦ, ἡ δὲ ἀπόδοσις συνήθως δι' ὀριστικῆς ἱστορικοῦ χρόνου μὲ τὸ θὰ ἢ τὸ ἤθελα, ἤθελες κτλ.) : οὐκ ἄν τις ζῶη, εἶ μὴ τρέφοιτο (= δὲν θὰ ἐζοῦσε κανεὶς, ἄν δὲν ἐτρέφετο) Ξ. εἶ τις περιέλοιτο τῆς ποιήσεως πάσης τὸ τε μέλος καὶ τὸν ῥυθμὸν καὶ τὸ μέτρον, λόγοι γίνονται τὸ λειπόμενον (= ἄν κανεὶς ἤθελεν ἀφαιρέσει κτλ.) Πλ.

4. **Τέταρτον εἶδος.** Τὸ ὑποτιθέμενον εἶναι κάτι τι ἢ τὸ προσδοκώμενον ἢ τὸ ἀορίστως ἐπαναλαμβάνομενον. Καὶ εἰς τὰς δύο περιπτώσεις ἡ ὑπόθεσις ἐκφέρεται διὰ τοῦ ἐάν, (ἄν, ἦν, ποιητικῶς δὲ καὶ διὰ τοῦ εἶ κε, εἶ κεν) καὶ ὑποτακτικῆς, ἡ δὲ ἀπόδοσις

α') ὅταν μὲν τὸ ὑποτιθέμενον εἶναι κάτι τὸ προσδοκώμενον, ἐκφέρεται δι' ὀριστικῆς μέλλοντος ἢ διὰ τινος ἐκφράσεως, ἡ ὁποία ἀναφέρεται εἰς τὸ μέλλον, συνήθως δὲ διὰ προστακτικῆς. (Καὶ εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν παρομοίως) : Ἐάν ἐμὲ ἀποκτείνητε, βλάψετε ὑμᾶς αὐτοὺς (= ἄν μὲ θανατώσετε κλπ.) Πλ. ἦν κακοῖσι συμμίσης, ἀπολεῖς καὶ τὸν ἔοντα νόον (= ἄν συναναστρέφεσαι, θὰ χάσης) Ξ. ἦν θάνης σύ, παῖς ὄδ' ἐκφεύγει μόρον (= ἐκφεύζεται· πρβλ. § 104,4). ἦν πόλεμον αἰρήσθε, μηκέτι ἤκετε δεῦρο ἄνευ ὀπλων Ξ.

β') ὅταν δὲ τὸ ὑποτιθέμενον εἶναι κάτι τὸ ἀορίστως ἐπαναλαμβάνομενον, ἦτοι κάτι τὸ χρονικῶς ἀόριστον, ἡ ἀπόδοσις ἐκφέρεται δι' ὀριστικῆς ἑνεστώτος ἢ διὰ τινος ἐκφράσεως, ἡ ὁποία ἀντιστοιχεῖ πρὸς ἑνεστώτα. (Καὶ εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν παρομοίως) : Ἦν ἐγγὺς ἔλθῃ θάνατος, οὐδεὶς βούλεται θηήσκειν (= ἅμα ἔλθῃ... ὁσάκις ἔλθῃ...) Εὐρ. ἦν τις τούτων τι παραβαίνει, ζημίαν αὐτοῖς ἐπέθεσαν (= ἐπιτιθέασιν = ἐπιβάλλουν συνήθως· πρβλ. § 108, 1) Ξ.

Σημείωσις. "Όταν ἡ ἐπανάληψις ἀναφέρεται ὠρισμένως εἰς τὸ παρελθόν, ἡ μὲν ὑπόθεσις ἐκφέρεται διὰ τοῦ εἰ καὶ εὐκτικῆς ἐπαναληπτικῆς (§ 119, 2, Σημ. γ'), ἡ δὲ ἀπόδοσις δι' ὀριστικῆς παρατατικῆς ἢ δι' ὀριστικῆς ἀορίστου μετὰ τοῦ ἄν. (Εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν κατὰ τὴν περίπτωσιν ταύτην συνήθως χρησιμοποιεῖται ἀντὶ ὑποθετικῆς χρονικῆς πρότασις, ἡ ὁποία ἐκφέρεται μὲ τὸ ἅμα ἢ ὁσάκις καὶ ὀριστικὴν παρατατικῆς). **Εἰ μὲν ἐπίοιεν οἱ Ἀθηναῖοι, ὑπεχώρουν, εἰ δ' ἀναχωροῖεν, ἐπέκειντο** (= ὁσάκις μὲν ἐπετίθεντο οἱ Ἀθηναῖοι... ὁσάκις δὲ ἐπέστρεφον...) Θ. **Εἴ τις αὐτῶ δοκοῖη βλακεύειν, ἐπαίσειεν ἄν** (= ἅμα κανεῖς τοῦ ἐφαινετο πῶς ἐγάζευε, τὸν ἐκτυποῦσε, § 117, 2, Σημ.) .

Παρατηρήσεις τινὲς εἰς τοὺς ὑποθετικούς λόγους

§ 145. Πολλάκις ἐνὸς ὑποθετικοῦ λόγου παραλείπεται ἡ ἀπόδοσις ἢ ἡ ὑπόθεσις καὶ ἀφήνεται νὰ νοῆται αὕτη ἐκ τῶν συμφραζομένων. Ἐκ τοιούτων δὲ ἑλλειπτικῶν ἐκφράσεων ἀποσπασθὲν κατόπιν τὸ μόριον εἰ καὶ ἄλλα μόρια μετ' αὐτοῦ ἔλαβον διαφόρους ἐπιρρηματικὰς σημασίας. Οὕτω

1) πολλάκις ἑλλείπει ἐνὸς ὑποθετικοῦ λόγου ἡ ἀπόδοσις : **Εἴπερ γὰρ κ' ἐθέλησιν Ὁλύμπιος ἀστεροπητῆς ἐξ ἐδέων στυφελίξαι· ὁ γὰρ πολυφρότατός ἐστιν.** (Μετὰ τὸ σ τ υ φ ε λ ί ξ α ι νοητέον : δύναται ποιῆσαι τοῦτο — ἢ — ἡμεῖς οὐ δυνησόμεθα ἀντιστῆναι) "Ομ.

Ἡ τοιαύτη ἑλλειψις τῆς ἀποδόσεως συμβαίνει συνήθως εἰς ἀντιθέσεις ὑποθετικῶν λόγων, οἱ ὅποιοι ἐκφέρονται μετὰ τινος πάθους (εἰ μὲν — εἰ δέ, ἐὰν μὲν — ἐὰν δέ). Τότε παραλείπεται ἡ ἀπόδοσις τοῦ πρώτου ὑποθετικοῦ λόγου καὶ ὡς τοιαύτη νοεῖται ἐξῶθεν ἡ φράσις καλῶς ἔχει ἢ καλῶς ἔξει ἢ κάτι ἄλλο τοιοῦτον : **Εἰ μὲν δώσουσι γέρας μεγάθυμοι Ἀχαιοί..., εἰ δέ κε μὴ δώσωσι, ἐγὼ δέ κεν αὐτὸς ἔλωμαι ἢ τεὸν κλπ.** (= ἐὰν μὲν θὰ μοῦ δώσουν... οἱ Ἀχαιοί, πάει καλὰ ἄν ὅμως δὲν μοῦ δώσουν κλπ.) "Ομ.

2) ἄλλ' εἰς ἀντιθέσεις ὑποθετικῶν λόγων, ὁποῖα εἶναι αἱ ἀνωτέρω, παραλείπεται συνηθέστατα καὶ τὸ ῥῆμα τῆς ὑποθέσεως τοῦ δευτέρου ὑποθετικοῦ λόγου, ὡς εὐκόλως νοούμενον ἐκ τῶν συμφραζομένων : **εἰ μὲν τοίνυν καὶ διαγιγνώσκειν σε τοὺς ἀγαθοὺς καὶ τοὺς κακοὺς ἐδίδαξεν· εἰ δὲ μὴ, τί σοι ὄφελος ;** (= εἰ μὲν τοίνυν... ἐδίδαξε, καλῶς ἔχει εἰ δὲ μὴ ἐδίδαξε, τί σοι κλπ.) Ξ. **Καὶ ἐὰν μὲν ἐκὼν πειθηται· εἰ δὲ μὴ, ὥσπερ ξύλον διαστρεφόμενον καὶ καμπτόμενον εὐθύνουσιν ἀπειλαῖς καὶ**

πληγαῖς (= καὶ ἂν μὲν ἐκὼν πείθεται, καλῶς ἔχει — ἢ — οὐδόλως κολάζουσιν αὐτόν· εἰ δὲ μὴ πείθεται, ὥσπερ ζῦλον κλπ.) Πλ.

Ἐκ τοιούτων δὲ συντακτικῶν πλοκῶν ἀποσπασθὲν τὸ **εἰ δὲ μὴ** κατήνησε κατόπιν ἐπιρρηματικῆ ἔκφρασις (**εἰδεμῆ**) μὲ τὴν σημασίαν τοῦ ἄλλως, ἐν ἐναντίῳ περιπτώσει κτλ. (μὲ τὴν ὁποίαν σημασίαν σφάζεται καὶ εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν) : *μὴ ποιήσης ταῦτα· εἰ δὲ μὴ αἰτίαν ἔξεις* (= ἄλλως θὰ κατηγορηθῆς) Ξ. (Πρβλ. Σώπασε· **εἰδεμῆ** θὰ σὲ βγάλω ἔξω).

Σημείωσις α'. Τὸ **εἰ μὴ** καθ' ὅμοιον τρόπον ἀποσπασθὲν κατήνησεν ἐπιρρηματικῆ ἔκφρασις, ἢ ὁποῖα λαμβάνεται κατόπιν ἀρνήσεως μὲ τὴν σημασίαν τοῦ πλήν, ἐκτὸς μόνον, παρὰ μόνον : Οὐδέ τις ἄλλος αἴτιος ἀθιναίων **εἰμὴ** νεφεληγερέτα Ζεὺς. "Ομ. Ὑμ. Οὐ χρήσιμος οὐδὲν ἢ ὀητορικῆ, **εἰμὴ** εἴ τις ὑπόλαβοι κλπ. (= ἐκτὸς μόνον ἂν κανεῖς ἤθελε νομίσαι κλπ.) Πλ.

Εἰ μὴ ἄρα = ἐκτὸς ἂν ἴσως. Βλ. § 137, 1 Σημ.

Σημείωσις β'. Τὸ **ἂν μόνον** τῆς ἀρχαίας γλώσσης σημαίνει ἀρκεῖ μόνον νά : Ἐπαίνου τεύξεται, ἂν μόνον τὸ ταχθὲν εἰς τολμᾷ τελεῖν (= ἀρκεῖ μόνον νά τολμᾷ).

3) καὶ αἱ φράσεις **εἴ τις καὶ ἄλλος ἢ εἴπερ τις ἄλλος** (= περισσότερον ἀπὸ κάθε ἄλλον), **εἴπερ ποτέ ἢ εἴποτε καὶ ἄλλοτε ἢ εἴπερ ποτέ καὶ ἄλλοτε** (= περισσότερον ἀπὸ κάθε ἄλλη φορά) κτλ. προῆλθον ἐξ ἀποσπάσεως ἐξ ὑποθετικῶν λόγων, εἰς τοὺς ὁποίους παραλείπεται τὸ ῥῆμα τῆς ὑποθέσεως : ἀνθρώπου ψυχῆ, **εἴπερ τι καὶ ἄλλο** τῶν ἀνθρωπίνων, τοῦ θεοῦ μετέχει (= περισσότερον ἀπὸ κάθε ἄλλο ἐκ τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων μετέχει τοῦ θεοῦ. Τὸ πλήρες θὰ ἦτο : ἀνθρώπου ψυχῆ, **εἴπερ τι καὶ ἄλλο** τῶν ἀνθρωπίνων μετέχει τοῦ θεοῦ, τοῦ θεοῦ μετέχει καὶ αὐτὴ) Ξ. *Οἱ Λακεδαιμόνιοι εἰς τὰ πολεμικά, εἴπερ ποτέ, μάλιστα δὴ δυνήστεροι ἐγένοντο* (= τότε περισσότερον ἀπὸ κάθε ἄλλη φορά) Θ.

4) καὶ αἱ φράσεις **ὥσπερ εἰ, ὥσπερ ἂν εἰ, ὡς εἰ, ὥσπερ ἂν, ὡς ἂν** κατήνησαν νά λαμβάνωνται ὡς ἀπλᾶ (ἀναφορικά) ἐπιρρηματα, ἰσοδύναμα πρὸς τὸ ἀπλοῦν **ὥσπερ ἢ ὡς** (= καθὼς, σάν), ἔνεκα παραλείψεως εἰς ἐκφράσεις παρομοιώσεως τοῦ ῥήματος τῆς ἀποδόσεως ἢ συγχρόνως τοῦ ῥήματος καὶ τῆς ὑποθέσεως καὶ τῆς ἀποδόσεως : *Κῦρος εὐθὺς ἠσπάζετο τὸν πάππον, ὥσπερ ἂν εἴ τις πάλαι φιλῶν αὐτόν ἀσπάζοιτο* (= ὥσπερ ἂν ἀσπάζοιτο τις, εἰ πάλαι φιλῶν

κτλ. Ξ. Οἱ μύριοι ὑπὸ τοῦ Τισσαφέρου παρὰ πᾶσαν ἐπιβουλευόμενοι τὴν ὁδὸν ὁμοίως διεπορεύθησαν, ὥσπερ ἄν εἰ προπεμπόμενοι (= διεπορεύθησαν, ὥσπερ ἄν διεπορεύθησαν, εἰ διεπορεύθησαν προπεμπόμενοι) Ἴσοκρ.

Οὕτω κατόπιν : ταῦτα ὥσπερ εἰ (ἢ ὥσπερ εἰ) στοιχεῖά ἐστι (= τρόπον τινὸς στοιχεῖα εἶναι) Πλ. φοβεῖται ὥσπερ ἄν εἰ (ἢ ὥσπερ ανεἰ) παῖς (= ὥσπερ παῖς, σὺν παιδί) Ξ. νέες (= νῆες) ἀκείαι ὡς εἰ (ἢ ὡσεῖ) πτερόν ἢ ἐ νόημα (= σὺν φτερωτὰ πουλιὰ κλπ.) "Ομ. ταῦτα προσδέχοιτ' ἄν ὡς ἄν οἰκεία (= ὥσπερ οἰκεία, σὺν ἰδικά του) Πλ.

Σημείωσις. Ἐκ τῶν ἀνωτέρω συνεκφορῶν ἐπεκράτησε κατόπιν ἡ τοῦ ὡς ἄν (ὡσάν) καὶ ἐκ τούτου προῆλθεν ἔπειτα τὸ (σάν) σὰ τῆς νέας γλώσσης μὲ τὰς ποικίλας σημασίας του (= ὅπως, καθὼς — ὅταν, ὁσάνκις — ἐπειδὴ, ἀφοῦ — ἔάν κλπ.)

5. Παραχωρητικαὶ προτάσεις

§ 146. 1) Παραχωρητικαὶ ἢ ἐνδοτικαὶ προτάσεις λέγονται αἱ δευτερεύουσαι προτάσεις, αἱ ὁποῖαι δηλοῦν παραχώρησιν. Αὗται εἰσάγονται μὲ τὸ εἰ καί, ἄν καί (= ἄν καί, μ' ὄλον ὅτι), ὅταν ἡ παραχώρησις γίνεται πρὸς κάτι τι, τὸ ὁποῖον ὁ λέγων δέχεται ὡς πραγματικὸν (εἰ καὶ θνητὸς εἰμι), μὲ τὸ καὶ εἰ, καὶ ἄν, ἢ συνηθέστερον κἄν (= κί' ἄν, καὶ νά, κί' ἄν ἀκόμα), ἢ ἐάν ἡ κυρία πρότασις εἶναι ἀρνητικῆ, μὲ τὸ οὐδ' εἰ, οὐδ' ἐάν, μηδ' ἐάν (= οὔτε κί' ἄν), ὅταν ἡ παραχώρησις γίνεται πρὸς κάτι τι, τὸ ὁποῖον διὰ τὸν λέγοντα εἶναι ἀδύνατον ἢ ἀπίθανον (καὶ εἰ ἀθάνατος ἦν ...) Ἡ σχέσις τῆς κυρίας προτάσεως πρὸς τὴν παραχωρητικὴν εἶναι ἀντιθετικὴ καὶ διὰ τοῦτο εἰς ταύτην πολλάκις ὑπάρχει ὁ ἀντιθετικὸς σύνδεσμος ὁμως.

2) Αἱ παραχωρητικαὶ προτάσεις οὐδὲν ἄλλο κυρίως εἶναι παρὰ ὑποθετικαὶ προτάσεις μὲ τὸ ἐπιδοτικὸν καὶ (ἢ οὐδέ, μηδέ) παρὰ τὸν ὑποθετικὸν σύνδεσμον (§ 126,2 καὶ 127,3 Σημ. α'). Διὰ τοῦτο καὶ αὗται ἄρνησιν μὲν ἔχουν τὸ μή, ἐκφέρονται δὲ καθ' ὃν τρόπον αἱ ὑποθετικαὶ προτάσεις : πόλιν μὲν, εἰ καὶ μὴ βλέπεις, φρονεῖς δ' ὁμως, οἷα νόσῳ ξύνεστιν (= μ' ὄλον ὅτι δὲν βλέπεις) Σοφ. κεί (= καὶ εἰ) μὴ πέποιθα, τοῦργόν ἐστ' ἐργαστέον (= κί' ἄν δὲν εἶμαι πεπεισμένος) Αἰσχ. τῆς

γῆς κρατοῦντες, καὶ εἰ θαλάττης εἵργονται, δύναιντ' ἂν καλῶς διαζῆν
 Ξ. ἀνῆρ ποτηρός δυστυχεῖ, κἄν εὐτυχεῖ Μέν.

6. Χρονικαὶ προτάσεις

§ 147. Αἱ χρονικαὶ προτάσεις

1) εἰσάγονται μὲ τοὺς χρονικοὺς συνδέσμους ὅτε, ὁπότε (καὶ σπανίως ὁσάκις, ὀποσάκις), ὡς (= ἅμα), ἡνὶν ὀπηνίκα (= καθ' ἣν ὥραν, ὅτε), ἐν ᾧ (= καθ' ὃν χρόνον), ἐπεὶ, ἐπειδὴ (εἰς τὸν Ἡρόδοτον καὶ ἐπεὶ τε = ἀφοῦ), ἕως, ἔστε, μέχρι, μέχρι οὗ (= μέχρις ὅτου, ἐφόσον), ἐξ οὗ, ἐξ ὅτου, ἀφ' οὗ, ἀφ' ὅτου (= ἀφότου), ἐπεὶ πρῶτον, ἐπειδὴ πρῶτον, ἐπεὶ τάχιστα, ἐπειδὴ τάχιστα, ὡς τάχιστα (= εὐθὺς ὡς), πρὶν, οὐ πρότερον... πρὶν, οὐ πρόσθεν... πρὶν. (Εἰς τὸν Ὅμηρον χρονικοὶ σύνδεσμοι εἶναι προσέτι οἱ: εὔτε = ὅτε, ὡσπερ, ὅπως = ὡς, ὅτε, ἦμος = ὅτε, ἦος ἢ εἶος = ἕως, ὄφρα = ἕως ὅτου).

2) ἐκφέρονται

α') δι' ὀριστικῆς, ὅταν δι' αὐτῶν δηλοῦται ἓν ὠρισμένον καὶ πραγματικὸν γεγονός· (ἄρνησις οὐ): ὅτε αὕτη ἡ μάχη ἐγένετο, Τισσαφέρνης ἐν Σάρδεσιν ἔτυχεν ὧν Ξ. ταῦτα ἐποίουν μέχρι σκότος ἐγένετο Ξ. οἶδα κἀκεῖνω σωφρονοῦντε, ἔστε Σωκράτει συνήστην (= μέχρις ὅτου ἢ ἐφόσον συνανεστρέφοντο) Ξ.

β') δι' ὑποτακτικῆς, ὅταν δι' αὐτῶν δηλοῦται πράξις προσδοκωμένη ἢ ἀορίστως ἐπαναλαμβανομένη κατὰ τὸ παρὸν ἢ τὸ μέλλον. Κατὰ τὴν περίπτωσιν ταύτην μετὰ τὸν χρονικὸν σύνδεσμον ἀκολουθεῖ κανονικῶς ὁ δυνητικὸς ἂν (ποιητικῶς κεν ἢ κε), μὲ τὸν ὅποιον οἱ χρονικοὶ σύνδεσμοι ὅτε, ὁπότε, ἐπεὶ καὶ ἐπειδὴ ἐνώνονται εἰς μίαν λέξιν (ὅταν, ὁπότεν, ἐπὶν ἢ ἐπὶν, ἐπειδάν· ἄρνησις μὴ): αὐτοῦ διατρέφωμεν, ἕως ἂν φῶς γένηται (= ἕως ὅτου νά...) Πλ. μαινόμεθα πάντες, ὁπότεν ὀργιζόμεθα (= ὅταν ὀργιζόμεθα, ἦτοι κ ἄ θ ε φ ο ρ ἄ π οὐ ὀργιζόμεθα) Ξ. ἐπειδάν πυθώμεθά τι γιγνόμενον, τηρικαῦτα θορβοῦμεθα (= ἅμα πληροφορηθοῦμε) Δημ. (Πρβλ. § 144, 4, β,).

γ') δι' εὐκτικῆς (ἐπαναληπτικῆς), ὅταν δι' αὐτῶν δηλοῦται πράξις ἐπαναλαμβανομένη κατὰ τὸ παρελθόν· (ἄρνησις μὴ): ὁπότε θυοὶ Κρίτων, ἐκάλει Ἀρχέδημον (= ὁσάκις προσέφερε θυσίαν) Ξ. περιεμένομεν ἐκάστοτε, ἕως ἀνοιχθεῖν τὸ δεσμοτήριον (= περιεμέ-

νομεν κάθε φορά, ἕως ὅτου νὰ ἀνοιχθῆ, ὥσπου ἀνοιγόταν) Πλ. (Πρβλ. § 119, 2, Σημ. γ' καὶ § 144, 4, β' Σημ.).

§ 148. Ἰδιαιτέρως περὶ τοῦ **πρὶν**. Τὸ **πρὶν** ὡς χρονικὸς σύνδεσμος κανονικῶς συντάσσεται.

1) με ὀ ρ ι σ τ ι κ ῆ ν ἢ με ὑ π ο τ α κ τ ι κ ῆ ν, ὅταν ἡ κυρία πρότασις εἶναι ἀρνητικὴ. (Μὲ ὀριστικὴν τὸ **πρὶν** = ἕως ὅτου ἢ παρὰ ἀφοῦ) : οὐ πρότερον γε ἐπαύσαντο ἐν ὁργῇ ἔχοντες αὐτόν, **πρὶν ἐζημίωσαν** χερήμασιν (= παρὰ ἀφοῦ) Θ. — μὴ ἀπέλθῃτε, **πρὶν ἀν ἀκούσητε** (= προτοῦ νὰ ἀκούσετε) Ξ. οὐ πρότερον (ὁ ποιητῆς) οἷός τέ (ἐστί) ποιεῖν, **πρὶν ἄν ἐνθεός τε γένηται** καὶ ἔκφρων (= προτοῦ νὰ γίνῃ) Πλ. (§ 147, 2, β').

Σ η μ ε ἰ ὠ σ ι ς. Καὶ ὅταν ἡ κυρία πρότασις εἶναι καταφατικὴ, τὸ **πρὶν** συντάσσεται σπανιώτερον με ὀριστικὴν, ἰδίᾳ ὑπὸ τοῦ Θεουκιδίδου : καὶ ἐθαύμαζον τοὺς Κορινθίους πρῦμναν χρόνον μεν πρὶν τινας ἰδόντες εἶπον ὅτι νῆες ἐκεῖναι ἐπιπλέουσι (= ἕως ὅτου τινὲς εἶδον καὶ εἶπον κλπ.) Θ. ὅ,τι ἐποίουν (οἱ βάρβαροι) ἡμφρογνῶν (οἱ Ἕλληνες), **πρὶν Νίκραρχος Ἀρκὰς ἦκεν** (= ἕως ὅτου ἦλθεν) Ξ.

2) με ἄ π α ρ ἔ μ φ α τ ο ν, συνήθως ὅταν ἡ κυρία πρότασις εἶναι καταφατικὴ, σπανίως δὲ καὶ ὅταν αὕτη εἶναι ἀποφατικὴ (**πρὶν** = προτοῦ νὰ, προτοῦ) : καὶ ἐπὶ τὸ ἄκρον ἀναβαίνει Χειρίσοφος, **πρὶν** τινας αἰσθέσθαι τῶν πολεμίων (= προτοῦ νὰ ἀντιληφθοῦν) Ξ. οὐδὲ πρὸς δικαστηρίῳ ὠφθῆν οὐδεπώποτε, **πρὶν** ταύτην τὴν συμφορὰν γενέσθαι (= προτοῦ νὰ γίνῃ, προτοῦ ἔλθῃ αὕτη ἢ συμφορὰ) Δυσ.

Σ η μ ε ἰ ὠ σ ι ς α'. Μὲ εὐκτικὴν τὸ **πρὶν** συντάσσεται, ὅταν γίνεται ἀφομοίωσις ἐγγλίσεως καθ' ἑλξιν ἢ ὅταν εἰς τὴν κυρίαν πρότασιν ὑπάρχῃ ῥῆμα ἱστορικοῦ χρόνου ἢ εὐκτικὴ μετὰ τοῦ **ἄν**, καὶ μετὰ τὸ **πρὶν** εἰσάγεται χρονικὴ πρότασις δηλοῦσα τὴν προϋπόθεσιν, ἥτις ἀπαιτεῖται, διὰ νὰ συμβῆ τὸ ὑπὸ τῆς κυρίας προτάσεως σημαίνονμενον : ὄλοιο μὴ πα, **πρὶν μάθοιμι** (= ὄλοιο μὴπω, πρὶν ἄν μάθω) Σοφ. Ἀστράτης ἀπηγόρευε μηδένα βάλλειν, **πρὶν** Κύρος ἐμπλησθεῖθι θηρῶν (= πρὶν ἄν ἐμπλησθῆ) Ξ. (Εὐθύς λόγος : μηδεὶς βαλλέτω, πρὶν ἄν Κύρος ἐμπλησθῆ θηρῶν). οὐκ ἄν πρότερον ὀρήσειε, **πρὶν** βεβαιώσαιοτο Πλ.

Σ η μ ε ἰ ὠ σ ι ς β'. Καὶ τὸ μόριον **πρὶν** ἀρχῆθεν εἶναι ἐπίρρημα, βαθμοῦ συγκριτικοῦ, μετὰ τὴν σημασίαν τοῦ πρότερον (πρβλ. Ὀμ. Ἰλ. Α 25 : τὴν δ' ἐγὼ σὺ λύσω **πρὶν** μιν καὶ γῆρας ἔπεισιν). Ἄλλ' εἰς φράσεις οἷα π.χ. Ὀμ. Ὀδυσσ. κ 174 ὦ φίλοι, σὺ γάρ πα καταδυσόμεθ' ἀχνύμενοί περ εἰς Αἶδα δόμους, **πρὶν** μόριμον ἡμαρ ἐπέλθῃ, ἥδύνατο τὸ **πρὶν** νὰ ἐκλαμβάνεται καὶ ὡς ἐπίρρημα μετὰ τὴν ἀρχικὴν του σημασίαν (= πρότερον θὰ ἐπέλθῃ) καὶ ὡς σύνδεσμος χρονικὸς μετὰ τὴν σημασίαν τοῦ προτοῦ (= προτοῦ ἐπέλθῃ).

7. Ἀποτελεσματικαὶ ἢ συμπερασματικαὶ προτάσεις

§ 149. Ἀποτελεσματικαὶ ἢ συμπερασματικαὶ ἢ ἀκολουθίας προτάσεις λέγονται αἱ δευτερεύουσαι προτάσεις, αἱ ὅποιαι δηλοῦν τὸ ἀποτέλεσμα ἢ ἐπακόλουθημα μιᾶς ἐνεργείας. Αὗται εἰσάγονται μὲ τὸν σύνδεσμον ὥστε ἢ μὲ τὸ ὡς (= ὥστε), ἐκφέρονται δὲ

1) διὰ τινος τῶν ἐγκλίσεων τῶν προτάσεων κρίσεως (§ 121, 1), ὅταν τὸ ἀποτέλεσμα παρίσταται ὡς πραγματικὸν γεγονός ἢ ὡς δυνάμενον νὰ πραγματοποιηθῆ (κατὰ τὸ παρόν, § 119,2 ἢ κατὰ τὸ παρελθόν, § 117, 2· ἄρησις οὐ). (Εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν ὥστε ἢ πού = ὥστε, μὲ ὁμοίαν ἔγκλισιν) : ἐνταῦθα ἐπιπίπτει χιῶν ἄπλετος, ὥστε ἀπέκρυψε καὶ τὰ ὄπλα καὶ τοὺς ἀνθρώπους κατακειμένους Ξ. πλοῖα ὑμῖν πάρεστιν, ὥστε, ὅπη ἂν βούλησθε, ἐξαίφνης ἂν ἐπιπέσοιτε (= ὥστε μπορεῖτε νὰ ἐπιτεθῆτε) Ξ. κατεφαίνετο πάντα αὐτόθεν, ὥστε οὐκ ἂν ἔλαθεν ὁρμώμενος ὁ Κλέων τῷ στρατῷ (= ὥστε δὲν θὰ ἤμποροῦσε νὰ διαφύγῃ τὴν προσοχὴν των ὁ Κλέων) Θ

2) δι' ἀπαρεμφάτου, ὅταν τὸ ἀποτέλεσμα παρίσταται ὡς ἀπλῆ σκέψις τοῦ λέγοντος, ἦτοι ὡς ἐνδεχόμενον καὶ δυνατὸν, ἂν καὶ πολ- λάκις τοῦτο εἶναι καὶ πραγματικὸν γεγονός· (ἄρησις μὴ· Εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν ὥστε νὰ ἢ γιὰ νὰ ἢ ἀπλῶς νὰ μὲ ὑποτακτικὴν) : ἔχω τρηῆρεις, ὥστε ἐλεῖν τὸ ἐκείνων πλοῖον (= ὥστε ἠμπορῶ νὰ συλλάβω κτλ.) Ξ. ἐνετύγχανον τάφροις ὕδατος πλήρεις, ὡς μὴ δύνασθαι διαβαίνειν ἄνευ γεφυρῶν· ἀλλ' ἐποιοῦντο (γεφύρας) ἐκ τῶν φοινίκων κλπ. (= ὥστε νὰ μὴ δύνανται νὰ διαβαίνουν, ὥστε δὲν ἠμποροῦσαν νὰ διαβαίνουν κτλ.) Ξ.

Σημείωσις α'. Τὸ μετὰ τὸ ὥστε ἀπαρέμφατον δύναται νὰ συνοδεύεται καὶ ὑπὸ τοῦ δυνητικοῦ ἂν, καὶ τότε ἰσοδυναμεῖ μὲ δυνητικὴν εὐκτικὴν (§ 119,2) ἢ μὲ δυνητικὴν ὀριστικὴν (§ 117,2) : ὥστε λιμῶ ἂν ἀποθανεῖν τὸν ἱατρὸν (= ὥστε λιμῶ ἂν ἀποθάνοι) Πλ. ὥστε καὶ ἰδιώτην ἂν γινῶναι (= ὥστε καὶ ἰδιώτης ἂν ἔργω) Ξ.

Σημείωσις β'. Τὸ ὥστε μὲ ἀπαρέμφατον χρησιμοποιεῖται προσέτι, ἵνα δηλωθῆ

1) ἐπιδικώμενον ἀποτέλεσμα, ἦτοι σκοπός· (ὡστε — γιὰ νὰ) : οἱ τριάκοντα ἐβουλήθησαν Ἐλεῦσινα ἐξειδίασσασθαι, ὥστε εἶναι σφίσι καταφυγὴν (= γιὰ νὰ ὑπάρχῃ εἰς αὐτοὺς) Ξ.

2) ὄρος ἢ συμφανία ἢ προϋπόθεσις· (ὡστε = ὑπὸ τὸν ὄρον, μὲ τὴν συμφωνίαν — γιὰ νὰ, ἂν πρόκειται νὰ) : σπονδὰς πρὸς ἀλλήλους ἐποίησαντο καὶ πρὸς

Ἰθνηαίους, ὥστε τοὺς αὐτοὺς ἐχθροὺς καὶ φίλους νομίζειν (= μετὴν συμφωνίαν νὰ θεωροῦν) Θ. πολλὰ χρήματα ἔδωκεν ἄν Φιλιστίδης, ὥστ' ἔχειν Ὠρεὸν (= γιὰ νὰ ἔχη — ἄν ἐπρόκειτο νὰ ἔχη) Δημ.

Ἐπὶ τῆς τοιαύτης ὁμῶς σημασίας ἀντὶ τοῦ ὥστε μετὰ τὸν Ὅμηρον χρησιμοποιεῖται συνηθέστερον τὸ ἐφ' ᾧ ἢ ἐφ' ᾧτε, εἴτε μετὰ ἀπαρέμφατον εἴτε μετὰ ὀριστικὴν μέλλοντος χρόνου. Συνήθως δὲ τοῦ ἐφ' ᾧ ἢ ἐφ' ᾧτε προηγεῖται εἰς τὴν κυρίαν πρότασιν τὸ ἐπὶ τούτῳ ἢ ἐπὶ τοῖσδε (§ 97, IX, 3) : ἀφιέμεν σε, ὦ Σώκρτες, ἐπὶ τούτῳ μέντοι, ἐφ' ᾧτε μηκέτι φιλοσοφεῖν (= μετὰ αὐτὴν τὴν συμφωνίαν ὅμως, δηλαδὴ μετὴν συμφωνίαν νὰ μὴ κλπ.). Πλ. οἱ ἐν Ἰθώμῃ ξινέβησαν πρὸς τοὺς Λακεδαιμονίους, ἐφ' ᾧτε ἐξίσαιεν ἐκ Πελοποννήσου (= μετὴν συμφωνίαν ὅτι θά) Θ. (Βλ. καὶ § 30, 3, β', Σημ.).

8. Ἐνδοιαστικαὶ προτάσεις

§ 150. 1) Ἐνδοιαστικαὶ προτάσεις λέγονται αἱ δευτερεύουσαι προτάσεις, αἱ ὁποῖαι ἐκφράζουν (ἐ ν δ ο ι α σ μ ὸ ν ἦτοι) φόβον διὰ πιθανὸν τι κακὸν ἢ ἐν γένει διὰ κάτι τὸ ἀνεπιθύμητον (φοβεῖται, μὴ ἀρρωστήσῃ τὸ παιδί της. φοβοῦμαι, μὴ τὸν δυσαρέστησα μετὰ αὐτὰ τὰ λόγια). Αἱ προτάσεις αὗται εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν εἰσάγονται μετὰ τὸ (ἐνδοιαστικὸν) μὴ ἢ μετὰ μὴ οὐ. Καὶ διὰ μὲν τοῦ μὴ (= μή, μὴν, μήπως, νὰ μὴ) εἰσάγονται, ὅταν ὁ φόβος εἶναι μ ἢ π ω ς γ ἰ ν η κάτι τὸ φοβερὸν ἢ ἀνεπιθύμητον, διὰ δὲ τοῦ μὴ οὐ (= μὴ δέν, μήπως δέν), ὅταν ὁ φόβος εἶναι μ ἢ π ω ς δ ἔ ν γ ἰ ν η κάτι τι, καθόσον αὐτὸ ἀκριβῶς τότε εἶναι τὸ ἀνεπιθύμητον (φοβεῖται, μὴ φύγῃς—φοβεῖται, μὴ δὲ γυρίσῃς πίσω).

2) Ἐνδοιαστικαὶ προτάσεις ἀκολουθοῦν : α) μετὰ ῥήματα φόβου σημαντικά, ὡς φοβοῦμαι, δέδοικα ἢ δέδια, ὀκνῶ (= μετὰ κατέχει φόβος κτλ.), β) μετὰ ῥήματα ἢ λέξεις ἢ φράσεις, ποὺ ἐνέχουν τὴν ἔννοιαν τοῦ φόβου, ὡς ὑποπτεύω, φυλάττομαι, ὀρῶ (= κοιτάζω, προσέχω), —τρόμος ἔχει με, κίνδυνός ἐστι κ.τ.τ.

3) Αἱ ἐνδοιαστικαὶ προτάσεις ἐκφέρονται

α) μετὰ ἀρκτικὸν χρόνον κανονικῶς δι' ὑποτακτικῆς, σπανίως δὲ δι' ὀριστικῆς, ὅταν τὸ φοβερὸν ἢ ἀνεπιθύμητον τὸ φαντάζεται κανεὶς οὐχὶ ὡς ἐνδεχόμενον, ἀλλὰ ὡς κάτι πραγματικόν : Ἰθνηαῖοι φοβοῦνται, μὴ Βοιωτοὶ δηώσωσι τὴν Ἰττικὴν (= μήπως ἐρημώσουν) Ξ. ἐγὼ δὲ αὐτὸ τοῦτο φοβοῦμαι, μὴ διὰ τὴν ἀπειρίαν οὐ δυνηθῶ δηλωσαὶ περὶ τῶν πραγμάτων ὑμῖν (= μήπως δέν δυνηθῶ) Δημ. — νῦν δὲ φοβοῦμεθα, μὴ ἀμφοτέρων ἅμα ἡμαρτήκαμεν (= μήπως ἔχομεν

ἀποτύχει). Θ. **δέδοικα, μὴ οὐκ ἔχω ταύτην τὴν σοφίαν** (= μήπως δὲν ἔχω) Ξ.

Σημείωσις. "Ορα μὴ (ὀρᾶτε μὴ) μεθ' ὑποτακτικῆς = πρόσεχε μὴ (προσέχετε μὴ): **δρᾶτε μὴ πάθωμεν, ἅπερ πολλοὺς λέγουσι πεπονθέναι** Ξ. (πρβλ. **τῆρα μὴ** σᾶς μεθύσουν καὶ σᾶς πιάσουνε) — "Ορα μὴ (ὀρᾶτε μὴ) μεθ' ὀριστικῆς = κοίτα μὴ, σκέψου μὴ: **δρα μὴ παίζων ἔλεγε** (= μήπως ἀστεί-εὐόμενος ἔλεγε) Πλ.

β) μετὰ ἱστορικὸν χρόνον δι' ὑποτακτικῆς ἢ συνηθέστερον δι' εὐκτικῆς τοῦ πλαγίου λόγου (§ 119,2, Σημ. γ'): **οἱ μέχρι Θερμοπυλῶν Ἕλληνες ἐφοβήθησαν, μὴ καὶ ἐπὶ σφᾶς ὁ στρατὸς χωρήσῃ** (= μήπως ἐπέλθῃ) Θ. — **Μενέλαον ἔχε** (= εἶχε) **τρόμος, μὴ τι πάθοιεν Ἀργεῖοι** (= μὴ πάθουν τίποτε) "Ομ. **οὐδεὶς κίνδυνος ἐδόκει εἶναι, μὴ τις ἐκ τοῦ ὄπισθεν ἐπίσποιτο** (= μὴ ἐπιτεθῆ κανεῖς) Ξ.

Σημείωσις. Αἱ ἔνδοιαστικαὶ προτάσεις ἀρχῆθεν ἦσαν αὐτοτελεῖς, ἧτοι ἀνεξάρτητοι προτάσεις, αἱ ὁποῖαι ἐδήλουν κάτι τι, τὸ ὁποῖον ἀπέκρουεν ὁ λέγων μετὰ φόβου. (Πρβλ. τὰ σημερινά. **Μὴν πάθω τίποτε μ' αὐτὸ τὸ φάρμακο. Μὴ σὲ δαγιάσῃ αὐτὸ τὸ σκυλί κ.τ.τ.**) Ἐπειδὴ ὅμως πολλακίς ἐπροτάσσετο πρὸ αὐτῶν τὸ ῥῆμα, τὸ ὁποῖον δηλοῖ τὴν συναισθηματικὴν κατάστασιν τοῦ λέγοντος (φοβοῦμαι, δέδοικα, ὑποπτέω κλπ.), εὐκόλον ἦτο στενώτερον συνεκφερόμεναι αὐτὰ μετ' αὐτοῦ νὰ ἐκλαμβάνωνται ὡς συμπλήρωμα τῆς ἐννοίας αὐτοῦ τοῦ προτασσομένου ῥήματος, ἧτοι ὡς ἐξαρτώμεναι ἐξ αὐτοῦ μὲ τὸ μόριον **μὴ**, τὸ ὁποῖον οὕτω κατήντησε συνδετικὸν μόριον (πρβλ. § 124, 2 καὶ 3). Πρβλ. 1) **δεΐδια: μὴ θήρῃσιν ἔλωρ καὶ κύρμα γένωμαι** = φοβοῦμαι: μὴ γίνω ἄγρα καὶ λεία τῶν θηρίων. 2) **δεΐδια, μὴ θήρῃσιν ἔλωρ καὶ κύρμα γένωμαι** = φοβοῦμαι μὴ γίνω κλπ.

Αὐτοτελεῖς δὲ ἔνδοιαστικαὶ προτάσεις ἐκφέρονται ὄχι μόνον μὲ τὸ **μὴ ἢ μὴ οὐ** καὶ ὑποτακτικὴν, ἀλλὰ καὶ μὲ τὸ **ὅπως μὴ** καὶ **οὐ μὴ** μὲ ὑποτακτικὴν ἢ καὶ ὀριστικὴν τοῦ μέλλοντος: **μὴ ἀγροικότερον ἦ τὸ ἀληθὲς εἰπεῖν** (= μήπως εἶναι κάπως ἀγροικὸν κλπ.) Πλ. **μὴ οὐ** τοῦτ' ἦ **χαλεπὸν, ὧ ἄνδρες, θάνατον ἐκφυγεῖν, ἀλλὰ πολὺ χαλεπότερον πονηρίαν** (= μήπως δὲν εἶναι τοῦτο δύσκολον κλπ.) Πλ. **καὶ ὅπως μὴ ὁ σοφιστὴς ἐξαπατήσῃ ἡμᾶς** (= καὶ ἅς προσέξωμε, μήπως ὁ σοφιστὴς κλπ.) Πλ. **ἔωσπερ ἂν ἐμπνέω καὶ οἶός τε ὦ, οὐ μὴ παύσωμαι φιλοσοφῶν** (= κατ' οὐδένα τρόπον ἢ ποτὲ δὲν θὰ παύσω) Πλ. **τοὺς πονηροὺς οὐ μὴ ποτε βελτίους ποιήσετε** (= τοὺς καχοὺς ποτὲ δὲν θὰ μπορέσετε νὰ τοὺς κάμετε καλοὺς) Αἰσχίν.

9. Πλάγια ἐρωτήσεις

§ 151. 1) Πλάγια ἐρωτήσεις λέγονται αἱ δευτερεύουσαι προτάσεις,

αί ὁποῖαι περιέχουν ἐρώτησιν, ἡ ὁποία ἔγινεν ἢ πρόκειται νὰ γίνη καὶ ἀνακοινοῦται εἰς κάποιον. (Πρβλ. *Θὰ ταξιδέψης καὶ σύ* ; = **Μὲ ρωτάει, ἂν θὰ ταξιδέψω καὶ ἐγώ.** Ἦρθα νὰ σὲ ρωτήσω, ἂν θὰ ταξιδέψης καὶ σύ).

Αὗται εἰσάγονται

α) ἐὰν μὲν εἶναι ἐρωτήσεις ὀλιγκῆς ἀγνοίας (§ 122, 2, α') μὲ τὸ (ἐρωτηματικὸν) **εἰ** (= ἂν), αἱ δὲ διμελεῖς μὲ τὸ **εἰ—ἢ** (= ἂν—ἢ), **πότερον ἢ πότερα—ἢ, εἶτε—εἶτε** (= ἂν—ἢ). Εἰς δὲ τὸ δευτερον μέλος διμελοῦς πλαγίας ἐρωτήσεως ἡ ἄρνησις δύναται νὰ εἶναι **οὐ ἢ μὴ**.

Σημείωσις. Μετὰ τὸ ἀπορηματικὸν εἰ ἡ ἄρνησις εἶναι **οὐ** (εἰ οὐ), ὅταν ὁ ἐρωτῶν προσδοκᾷ ἀπάντησιν καταφατικὴν, **μὴ** δέ, ὅταν ὁ ἐρωτῶν ἀμφιβάλλῃ ἂν ἡ ἀπάντησις, ἡ ὁποία θὰ δοθῇ, θὰ εἶναι καταφατικὴ ἢ ἀποφατικὴ : ἐρωτᾷς, **εἰ οὐ καλὴ μοι δοκεῖ εἶναι ἡ ἡτορική** (= ἂν δὲν μοῦ φαίνεται) Πλ. βούλεται ἐρέσθαι, **εἰ μαθὼν τίς τι μεμνημένος μὴ οἶδεν** (μὴ τυχὼν δὲν γνωρίζει) Πλ. (πρβλ. § 122, 2, α', Σημ.).

β) ἐὰν δὲ εἶναι ἐρωτήσεις μερικῆς ἀγνοίας, μὲ τὰς ἐρωτηματικὰς ἀντωνυμίας καὶ τὰ ἐπιρρήματα, μὲ τὰ ὁποῖα εἰσάγονται καὶ αἱ ἀντίστοιχοι εὐθεῖαι ἐρωτήσεις (§ 122, 2, β') ἢ συνηθέστερον μὲ τὰς ἀντίστοιχους ἀναφορικὰς ἀντωνυμίας καὶ ἐπιρρήματα, μάλιστα δὲ τὰ ἀοριστολογικὰ (**ὅστις, ὁποῖος, ὁπόσος** κτλ. = τίς, ποῖος, πόσος κτλ. — **ὄπου, ὄποι, ὄπόθεν** κτλ. = ποῦ, ποῖ, πόθεν κτλ., § 52, 3, β').

2) Πλάγια ἐρωτήσεις ἀκολουθοῦν

α) μετὰ τὰ ῥήματα ἐρωτᾶν, ἀπορεῖν, θαυμάζειν, σκοπεῖν ἢ σκοπεῖσθαι, λέγειν, δεικνύναι, αἰσθάνεσθαι, γιγνώσκειν καὶ ἄλλα, τὰ ὁποῖα ἔχουν παρομοίαν σημασίαν.

β) μετὰ τὰ ῥήματα ἐπιμελεῖσθαι, φυλάττεσθαι, πειροᾶσθαι καὶ ἄλλα, τὰ ὁποῖα ἔχουν παρομοίαν σημασίαν.

γ) μετὰ λέξεις ἢ φράσεις, αἱ ὁποῖαι ἔχουν παρομοίαν πρὸς τὰ ἀνωτέρω ῥήματα σημασίαν.

3) Αἱ πλάγια ἐρωτήσεις ἐκφέρονται διὰ τῶν ἐγκλίσεων, διὰ τῶν ὁποίων ἐκφέρονται καὶ αἱ ἀντίστοιχοι εὐθεῖαι ἐρωτήσεις. "Ὅταν ὁμοῦς αὗται ἀκολουθοῦν μετὰ ἱστορικὸν χρόνον, συνηθέστερον ἐκφέρονται δι' εὐκτικῆς τοῦ πλαγίου λόγου (§ 119, 2 Σημ. γ'), μάλιστα δὲ αἱ ἀπορηματικαὶ πλάγια ἐρωτήσεις : **Πρωταγόρας ἐρωτᾷ, εἰ οὐκ αἰσχύνομαι τὰ ἀγαθὰ δεινὰ καλῶν.** (Εὐθεῖα ἐρώτησις : οὐκ αἰσχύνει καλῶν ;)

Πλ. οὐκ οἶδα, ὅπως ἔχει παιδείας βασιλεύς. (Εὐθεῖα ἐρώτησις : Πῶς ἔχει παιδείας ;) Πλ. οὐ γνῶσεται γ', ὅς εἰμ' ἐγώ. (Εὐθεῖα ἐρώτησις : Τίς εἰμι ἐγώ ;) Εὐρ. θαυμάζω, ὃ Σώκρατες, ἡ πόλις ὅπως ποτ' ἐπὶ τὸ χειρὸν ἔκλινεν (Εὐθεῖα ἐρώτησις : Πῶς ποτε ἔκλινεν ;) Ξ. ἡρώτα Μειδίας, ἐπὶ τίσιν ἂν σύμμαχος γένοιτο. (Εὐθεῖα ἐρώτησις : Ἐπὶ τίσιν ἂν σύμμαχος γενοίμην ;) Ξ. ἐπεχείρησας σαντὸν ἐπισκοπεῖν, ὅστις εἴης ; (Εὐθεῖα ἐρώτησις : Τίς εἰμι ;) Ξ. ἐκ τούτου ἐρωτῶσιν, εἴ τις ἐθέλοι συμπορευέσθαι. (Τὸ ἐρωτῶσιν ἱστορικὸς ἐνεστῶς = ἡρώτησαν. Εὐθεῖα ἐρώτησις : Τίς ἐθέλει κτλ.) Ξ. Ἀρίστιππος Σωκράτη ἤρετο, εἴ τι εἶδειη ἀγαθόν. (Εὐθεῖα ἐρώτησις : Οἴσθ' αὖτις ἀγαθόν ;) Ξ. Ἡρακλῆς ἠπόρει, ποτέραν τῶν ὁδῶν τράπηται. (Εὐθεῖα ἐρώτησις : Ποτέραν τῶν ὁδῶν τράπωμαι ;) Ξ. Εὐθύδημος διεσώπησε σκοπῶν, ὅτι ἀποκρίναιτο. (Εὐθεῖα ἐρώτησις : Τί ἀποκρίνωμαι ;) Ξ.

Σημείωσις α'. Μετὰ τὰ ῥήματα, τὰ ὅποια ἔχουν τὴν ἔννοιαν τοῦ φροντίζειν, ἀκολουθεῖ συνήθως πλαγία ἐρώτησις εἰσαγομένη μετὰ τὸ ὅπως καὶ ἐκφερομένη διὰ μέλλοντος ὀριστικῆς ἢ καὶ εὐκτικῆς μετὰ ἱστορικὸν χρόνον : τὸν ποιμένα δεῖ ἐπιμελεῖσθαι, ὅπως σώαι ἔσονται αἱ οἴες Ξ. Κύρος ἐπεμέλετο, ὅπως οἱ δουλεύοντες μὴ ἄσιτοι ἔσονται Ξ.

Ἐνίοτε δὲ τὸ ὅπως με ὀριστικὴν μέλλοντος λαμβάνεται εἰς ἀνεξάρτητον πρότασιν, ἵνα δηλωθῇ παραίνεσις ἢ ἔντονος προτροπῆ : Ὅπως οὖν ἔσεσθε ἄνδρες ἄξιοι τῆς ἐλευθερίας, ἧς κέκτησθε (= κοιτάξτε λοιπὸν νὰ φανῆτε ἄξιοι κλπ.) Ξ.

Σημείωσις β'. Πλάγια ἐρωτήσεις καὶ ἐνδοιαστικαὶ ἢ τελικαὶ προτάσεις εἰσαγόμεναι διὰ τοῦ ὅπως, ὅπως μὴ ἢ μὴ πολλαῖς συμπύπτουν κατὰ τὴν σημασίαν. Πρβλ. οἱ νόμοι ἐπιμέλονται ὅπως ἀγαθοὶ ἔσονται οἱ πολῖται (= πῶς θὰ εἶναι — γιὰ νὰ εἶναι ἢ γιὰ νὰ γίνουσι) Ξ. φυλάττου, ὅπως μὴ καὶ σὺ ἐλάττους τὰς βοῦς ποιήσης (= μήπως κάμης — γιὰ νὰ μὴ κάμης) Ξ.

10. Ἀναφορικαὶ προτάσεις

§ 152. 1) Ἀναφορικαὶ προτάσεις λέγονται αἱ δευτερεύουσαι προτάσεις, αἱ ὅποια εἰσάγονται μετὰ ἀναφορικὰς ἀντωνυμίας (§ 52) ἢ ἀναφορικὰ ἐπιρρήματα (οὗ, ὅπου, ὅθεν, ὡς, ὅπως κλπ.) καὶ μετὰ ταῦτα ἀναφέρονται (ἢτοι ἀποδίδονται) εἰς κάποιον ὄρον ἄλλης προτάσεως ῥητῶς ἐκπεφρασμένον ἢ ἔξωθεν ἐννοούμενον : ἔστι Δίρκης ὀφθαλμὸς, ὅς τὰ πάνθ' ὄρα. σίτω τοσοῦτω ἐχρηῆτο Σωκράτης, ὅσον ἠδέως ἦσθι Ξ. ὃν οἱ θεοὶ φιλοῦσιν, ἀποθήσκει νέος (= ἄνθρωπος, ὃν κλπ.).

2) Μία αναφορική πρότασις δύναται νὰ ἀναπληροῖ κάποιον ὄρον ἄλλης προτάσεως κύριον ἢ δευτερεύοντα, ἤτοι μία αναφορική πρότασις δύναται νὰ λαμβάνεται

α) ὡς ὑποκείμενον : νέος δ' ἀπόλλυθ' ὄν τινα φιλεῖ θεός. (Πρβλ. νέος ἀπόλλυται ὁ θεοφιλής).

β) ὡς κατηγορούμενον : οὗτός ἐστιν, ὃς ἀπέκτεινε τοὺς στρατηγούς Ξ. (Πρβλ. οὗτός ἐστιν ὁ φονεὺς τῶν στρατηγῶν).

γ) ὡς ἀντικείμενον : Κῦρος ἔχων οὖς εἴρηκα ὠρμάτο ἀπὸ Σάρδεων Ξ. (πρβλ. Κῦρος ἔχων τὸ στράτευμα ὠρμάτο κλπ.).

δ) ὡς προσδιορισμὸς οἰοσδήποτε : ἦν δέ τις Ἀπολλοφάνης Κυζικηνός, ὃς Φαρναβάζῳ ἐτύγχανε ξένος ὢν Ξ. (παράθεσις· πρβλ. Ἀπολλοφάνης, ξένος Φαρναβάζῳ). Ὡ Κλέαρχε, ἀπόφηται γνώμη δ,τι σοι δοκεῖ Ξ. (ἐπεξήγησις = εἰπέ γνώμη, δηλαδὴ τί νομίζεις). θόρυβος καὶ δοῦπος ἦν, οἶον εἰκὸς ἐστι φόβον ἐμπεσόντος γίνεσθαι Ξ. (ἐπιθετικὸς προσδιορισμὸς· πρβλ. θόρυβος καὶ δοῦπος μέγας ἦν). Τισσαφέρους σατράπης κατεπέμφθη ὢν αὐτὸς πρόσθεν ἦρχε καὶ ὢν Κῦρος Ξ. (προσδιορισμὸς κατὰ γενικὴν κτητικὴν· πρβλ. σατράπης τῶν Ἰωνικῶν πόλεων). οἱ βάρβαροι ἔφηνον, ἦ ἕκαστος ἐδύνατο Ξ. (ἐπιρρηματικὸς προσδιορισμὸς· πρβλ. ἔφηνον πανταχόσε).

§ 153. Αἱ ἀναφορικαὶ προτάσεις ἀναλόγως τοῦ περιεχομένου αὐτῶν καὶ τῆς σχέσεως τοῦ νόηματος αὐτῶν πρὸς τὸ νόημα τῆς προτάσεως, ἐκ τῆς ὁποίας ἐξαρτῶνται, διακρίνονται

1) εἰς ἀναφορικὰς **προσδιοριστικὰς** ἢ **διασαφητικὰς**. Οὕτω λέγονται αἱ ἀναφορικαὶ προτάσεις, οἱ ὅποιαι χρησιμεύουν, ἵνα ἀκριβέστερον ὀρίσουν ἢ διασαφήσουν ἓνα ὄρον μιᾶς προτάσεως ῥητῶς ἐκπεφρασμένον ἢ ἐξῶθεν ἐννοούμενον. Αὗται κατὰ τὸ περιεχόμενον των δύνανται νὰ εἶναι ἢ προτάσεις κρίσεως (ἄρνησις οὐ) ἢ προτάσεις ἐπιθυμίας (ἄρνησις μὴ), καὶ ἐπομένως ἐκφέρονται διὰ πάσης ἐγκλίσεως : λέγει **πραῖγμα, ὃ (οὐ) γίνεταί, ὃ (οὐκ) ἐγένετο, ὃ (οὐ) γενήσεται, ὃ (οὐκ) ἂν γένοιτο, ὃ (οὐκ) ἂν ἐγένετο, — ὃ (μὴ) γένοιτο, ὃ (μὴ) ποιῶμεν, ὃ (μὴ) ποιεῖτε, (ὃ ποιήσατε), ὃ μὴ ποιήσητε—Οἱ ἠγεμόνες, οὓς ἔχομεν, οὗ φασιν εἶναι ἄλλην ὁδὸν Ξ. Σωκράτης ἐδόκει τοιοῦτος εἶναι, οἷος ἂν εἴη ἄριστός τε ἀνὴρ καὶ εὐδαιμονέστατος Ξ. οὐκ ἐστὶν ἧτις τοῦτ' ἂν ἔτλη Εὐρ. εἰς καλὸν ἡμῶν Ἄνυτος ὃδε παρεκαθέ-**

ζετο, **ᾧ μεταδῶμεν** τῆς συζητήσεως. Πλ. **Οἶμαι ἂν ἡμᾶς τοιαῦτα παθεῖν, οἷα** τοὺς ἐχθροὺς οἱ θεοὶ ποιήσειαν **Ξ**.

2) εἰς ἀναφορικὰς **αἰτιολογικάς**. Οὕτω λέγονται αἱ ἀναφορικαὶ προτάσεις, αἱ ὁποῖαι δηλοῦν αἰτίαν· (ἄρνησις **οὐ**, ἐγκλίσεις δὲ αἱ τῶν αἰτιολογικῶν προτάσεων, § 141): **θαυμαστὸν ποιεῖς, ὅς ἡμῖν οὐδὲν δίδως** (= ὅτι ἡμῖν οὐδὲν δίδως = διότι εἰς ἡμᾶς κλπ.) **Ξ**.

3) εἰς ἀναφορικὰς **τελικὰς**. Οὕτω λέγονται αἱ ἀναφορικαὶ προτάσεις, αἱ ὁποῖαι δηλοῦν σκοπὸν. Αὗται ἐκφέρονται δι' ὀριστικῆς μέλλοντος· (ἄρνησις **μή**· πρβλ. § 142): **ἔδοξε τῷ δήμῳ τριάκοντα ἀνδρας ἐλέσθαι, οἳ** τοὺς πατέρας νόμους **συγγράψουσι** (= οἱ ὁποῖοι νᾶ συντάξουν, γὰρ νᾶ συντάξουν) **Ξ**. **ἡγεμόνα αἰτήσωμεν Κύρον, ὅστις** διὰ φιλίας τῆς χώρας ἡμᾶς **ἀπάξει** (= ὁ ὁποῖος νᾶ μᾶς ὀδηγήσῃ ὀπίσω — γὰρ νᾶ μᾶς ὀδηγήσῃ κλπ.) **Ξ**.

4) εἰς ἀναφορικὰς **ἀποτελεσματικάς**. Οὕτω λέγονται αἱ ἀναφορικαὶ προτάσεις, αἱ ὁποῖαι δηλοῦν ἀποτέλεσμα. Αὗται ἐκφέρονται, ὅπως αἱ ἀποτελεσματικαὶ προτάσεις, ἢ διὰ τινος τῶν ἐγκλίσεων προτάσεων κρίσεως (§ 149, 1· ἄρνησις **οὐ**), ἢ δι' ἀπαρεμφάτου (§ 149, 2· ἄρνησις **μή**). **οὐδεὶς οὕτως ἀνόητός ἐστιν, ὅστις πόλεμον πρὸ εἰρήνης αἰρεῖται** (= ὥστε αἰρεῖται) Ἑρῶδ. **ὁ Τίγρης ποταμὸς ἐστὶ ναυσίπορος, ὃν οὐκ ἂν δυναίμεθα** ἀνευ πλοίων διαβῆναι (= ὥστε οὐκ ἂν δυναίμεθα αὐτὸν κλπ. **Ξ**. **οὐκ ἦν ὄρα, οἷα** τὸ πεδῖον **ἄρδειν** = ὥστε ἄρδειν) **Ξ**. **ἐλείπετο τῆς νυκτὸς ὅσον σκοταίους διελθεῖν τὸ πεδῖον** (= τοσοῦτον, ὥστε διελθεῖν) **Ξ**.

Σημείωσις. Αἱ ἀναφορικαὶ προτάσεις, αἱ ὁποῖαι ἀντιστοιχοῦν πρὸς ἀποτελεσματικάς ἐκφερομένας διὰ τοῦ ὥστε μετ' ἀπαρεμφάτου, ἐκφέρονται καὶ δι' ὀριστικῆς μέλλοντος· (ἄρνησις πάλιν **μή**): **Παιδὲς μοι οὐπω εἰσὶν, οἳ με θεραπεύσουσιν** (= ὥστε θεραπεύειν με) **Λυσ**.

5) εἰς ἀναφορικὰς **ὑποθετικάς**. Οὕτω λέγονται αἱ ἀναφορικαὶ προτάσεις, αἱ ὁποῖαι ἰσοδυναμοῦν πρὸς ὑπόθεσιν· (ἐγκλίσεις αἱ τῶν ὑποθετικῶν προτάσεων, ἄρνησις δὲ **μή**).

α) **ἃ μή οἶδα, οὐδὲ οἶμαι εἰδέναι** (= εἴ τινα μή οἶδα) Πλ. **ἃ μή προσήκει, μήτ' ἄκουε, μήθ' ὄρα** (= εἴ μή τινα προσήκει). (Βλ. § 144,1).

β) **οὐκ ἂν ἐπεχειροῦμεν πράττειν, ἃ μή ἠπιστάμεθα** (= εἴ τινα

μη ἠπιστάμεθα) Πλ. οἱ παῖδες ἡμῶν, ὅσοι ἐνθάδε ἦσαν, ὑπὸ τούτων ἄν ὑβρίζοντο (εἰ τινες ἐνθάδε ἦσαν) Λυσ. (Βλ. § 144, 2).

γ) ἐγὼ ὀκνοίην ἄν εἰς τὰ πλοῖα ἐμβαίνειν, ἃ ἡμῖν Κῦρος δοίη (=εἰ τινα ἡμῖν δοίη) Ξ. (Βλ. § 144, 3) τὰ μέντοι ἐπιτήδεια ὅπου τις ἐντυγχάνοι, ἐλάμβανον (=εἰ πού τις ἐντυγχάνοι) (Βλ. § 144, 4, β', Σημ.).

δ) τῷ ἀνδρί, ὃν ἄν ἔλησθε, πείσομαι (= ἐάν τινα ἔλησθε) Ξ. τούτων γράψω, ὅποσα ἄν διαμνημονεύσω (= ἐάν τινα διαμνημονεύσω) Ξ. (Βλ. § 144, 4, α'). ὁ κεραινός, οἷς ἄν ἐντύχη, πάντων κρατεῖ (= ἐάν τισιν ἐντύχη) Ξ. (Βλ. § 144, 4, β').

Σ η μ ε ἰ ω σ ι ς. "Όταν ὁ λόγος εἶναι πλάγιος, τίθεται εἰς τὴν ἀναφορικὴν ὑποθετικὴν πρότασιν ἀπλῆ εὐκτικὴ καὶ ἀντὶ ὑποτακτικῆς μετὰ τοῦ (δυνητικοῦ) ἄν : Σωκράτης ἐτεκμαίρετο τὰς ἀγαθὰς φύσεις ἐκ τοῦ ταχὺ μανθάνειν οἷς προσέχοιεν καὶ μνημονεύειν ἃ μάθοιεν Ξ. (Πρβλ. Αἱ ἀγαθαὶ φύσεις ταχὺ μανθάνουσιν, οἷς ἄν προσέχωσι καὶ μνημονεύουσιν, ἃ ἄν μάθωσι).

§ 154. Οὐχὶ σπανίως προτάσεις (συνηθέστερον κῶλα περιόδου ἢ περίοδοι) εἰσαγόμεναι μὲ τὴν ἀναφορικὴν ἀντωνυμίαν ὅς, ἦ, ὃ συνδέονται λίαν χαλαρῶς μὲ τὰ προηγούμενα καὶ εἶναι κατὰ τύπον μόνον ἀναφορικαὶ προτάσεις, κατ' ἔννοιαν δὲ ἀνεξάρτητοι προτάσεις συνδεόμεναι παρατακτικῶς μὲ τὰ προηγούμενα. Εἰς τὰς τοιαύτας ἀναφορικὰς προτάσεις ἢ ἀντωνυμία ὅς (ἦ, ὃ) ἰσοδυναμεῖ πρὸς τὴν δεικτικὴν οὗτος (§ 45, 2) μὲ κάποιον παρατακτικὸν σύνδεσμον (καί, δέ, ἀλλὰ κλπ.) : ταῦτα ἀκούσαντες οἱ ἄγγελοι ἀπήλαννον καὶ ἦκον ταχύ· ᾧ καὶ δῆλον ἦν ὅτι ἐγγύς πον ἦν βασιλεὺς (= τ ο ὕ τ φ δὲ καὶ δῆλον ἦν) Ξ. οὕτω δὴ ἐς Λεωνίδην ἀνέβαινεν ἢ βασιληίῃ καὶ δὴ καὶ εἶχε Κλεομένεος θυγατέρα· ὅς τότε ἦε ἐς Θερμοπύλας (= ο ὕ τ ο ς δὴ τότε ὁ Λεωνίδης) Ἑρῶδ. πῶς οὖν ἄν ἐνοχος εἶη (Σωκράτης) τῇ γραφῇ ; ὅς ἀντὶ μὲν τοῦ μὴ νομίζειν θεούς, ὡς ἐν τῇ γραφῇ ἐγγέγραπτο, φανερός ἦν θεραπεύων τοὺς θεούς κλπ. (= ο ὕ τ ο ς γ ἄ ρ , ἄ λ λ ' ο ὕ τ ο ς ἀντὶ μὲν κλπ.) Ξ.

Σ η μ ε ἰ ω σ ι ς. Βλ. καὶ § 52 καὶ ἐξῆς.

ΠΛΑΓΙΟΣ ΛΟΓΟΣ

§ 155. 1) Τῶν λόγων τινὸς λαμβάνει εἰς ἄλλος γινῶσιν ἢ ἀμέσως, ἦτοι ἀπ' εὐθείας ἀκούων αὐτοῦς ἐκ τοῦ στόματος ἐκείνου, ἢ ἐμμέσως,

ἦτοι πληροφορούμενος αὐτοὺς παρὰ τρίτου, ὁ ὁποῖος τοὺς ἤκουσε πρό-
τερον. (*Βρέχει. Λέει πὸς βρέχει—Θὰ φύγω αὔριον. Ὁ Πέτρος εἶπε*
ὅτι θὰ φύγη αὔριον—Στείλε μου τὰ βιβλία. Ὁ Πέτρος εἶπε νὰ τοῦ
στείλω τὰ βιβλία).

2) Ὅπως εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν, οὕτω καὶ εἰς τὴν ἀρχαίαν, οἱ λόγοι
τινὸς μεταδίδονται εἰς ἄλλον ὑπὸ τινος (π.χ. ὑπὸ τοῦ συγγραφέως)

α) αὐτολεξεῖ, ὅπως ἐλέχθησαν, εἰς ἀνεξάρτητον λόγον,
μὲ πρόταξιν ἀπλῶς τῆς λέξεως: **λέγει, εἶπε, ἔφη** κ.τ.τ. ἢ **ἔρωτᾶ,**
ἠρώτησε ἢ ἤρετο κ.τ.τ.: *Οἱ παρόντες τῶν Σκηψίων εἶπον· ψεύ-*
δεταί σε οὗτος, ὦ Δερκυλίδα. — ἤρετο ὁ Μειδίας· ἐμὲ δὲ ποῦ χρὴ οἰ-
κεῖν, ὦ Δερκυλίδα ; Ξ.

β) μετὰ βεβλημένοι κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον, ἀναλόγως τῆς
μορφῆς τῆς διηγήσεως, καὶ εἰς ἐξηρημένον λόγον (μὲ μετα-
βεβλημένον τὸ πρόσωπον, τὸν χρόνον τοῦ ῥήματος, τὴν ἔγκλισιν κλπ.
βλ. παραδείγματα κατωτέρω).

3) Ὁ λόγος τινός, ὅταν μεταδίδεται εἰς ἄλλον ἐξηρημένους
ἀπὸ ἓν λεκτικὸν ἢ αἰσθητικὸν ἢ γνωστικὸν ἢ ἐρωτηματικὸν ῥῆμα, λέ-
γεται **πλάγιος λόγος.**

4) Εἰς πλάγιος λόγος δύναται νὰ προέρχεται ἀπὸ μίαν κυρίαν πρό-
τασιν κρίσεως ἢ ἐπιθυμίας ἢ ἐρωτηματικὴν, δύναται ὅμως νὰ προέρχε-
ται ἐν μέρει μὲν ἀπὸ μίαν κυρίαν πρότασιν, ἐν μέρει δὲ ἀπὸ πρότα-
σιν δευτερεύουσιν: **λέγει ὡς ὑβριστῆς εἰμι** (Εὐθ. λόγος. Ὑβριστῆς
εἶ) *Λυσ. ἐκέλευον αὐτοὺς πορεύεσθαι.* (Εὐθ. λόγος. Πορεύεσθε) Ξ.
Κλέαρχος ἀνηρώτα τοὺς ἀγγέλους, τι βούλοιντο. (Εὐθ. λόγος. Τι βού-
λεσθε ;) — *Ὁ Κλέαρχος εἶπεν, ὅτι Δέξιππον οὐκ ἐπαινοίη, εἰ ταῦτα*
πεποικῶς εἶη. (Εὐθ. λόγος. Δέξιππον οὐκ ἐπαινῶ, εἰ ταῦτα πεποίη-
κε) . *Ἀστυάγης ἀπηγόρευε μηδένα βάλλειν, πρὶν Κῦρος ἐμπλησθεῖη*
θηρῶν. (Εὐθ. λόγος. Μηδεὶς βαλλέτω, πρὶν ἂν Κῦρος ἐμπλησθῇ θη-
ρῶν) Ξ.

§ 156. Εἰς τὸν πλάγιον λόγον

Α') αἱ κύρια ἢ ἀνεξάρτητοι προτάσεις τοῦ εὐθέως λόγου

1) ἐάν εἶναι προτάσεις κρίσεως, μετατρέπονται εἰς **εἰδι-
κὰς προτάσεις** (μετὰ ῥήματα λεκτικὰ ἢ γνωστικά, § 139 κ.έ.) ἢ εἰς
ἀπαρεμφατικὰς προτάσεις (μὲ εἰδικὸν ἀπαρέμφατον, μετὰ ῥήματα λε-
κτικὰ) ἢ εἰς **μετοχικὰς προτάσεις** (μὲ κατηγορηματικὴν μετοχήν, μετὰ

ρήματα αίσθητικά ἢ γνωστικά) : *ἐλέχθη ὑπ' αὐτῶν ὡς οἱ Πελοποννήσιοι φάρμακα ἐσβεβλήκοιεν εἰς τὰ φρέατα Θ.* (Εὐθύς λόγος : Οἱ Π. φάρμακα ἐσβεβλήκασιεν εἰς τὰ φρέατα). *πάντες ἂν ὁμολογήσαιτε ὁμόνοιαν μέγιστον ἀγαθὸν εἶναι Λυσ.* (Εὐθύς λόγος : Ὅμόνοια μέγιστον ἀγαθὸν ἐστὶ). *Ἀβροκόμας ἤκουε Κῦρον ἐν Κιλικίᾳ ὄντα* (= ὅτι Κῦρος ἦν ἢ εἴη) *Ξ.* (Εὐθύς λόγος : Κῦρος ἐν Κιλικίᾳ ἐστί.).

2) ἐὰν εἶναι προτάσεις ἐπιθυμίας (διαταγαί, ἀξιώσεις, εὐχαί, κ.τ.τ), μετατρέπονται εἰς ἀπαρεμφατικὰς προτάσεις (μὲ ἀπαρέμφατον τελικόν, μετὰ ῥήματα λεκτικά ἢ κελευστικά ἢ εὐχετικά κ.τ.τ.) : *Μειδίας ἐκέλευσεν ἀνοίξαι τὰς πύλας Ξ.* (Εὐθύς λόγος : Ἀνοίξατε τὰς πύλας) *Ξ. οἱ στρατιῶται ἠῦχοντο Κῦρον εὐτυχῆσαι.* (Εὐθύς λόγος : Εὐτυχῆσαιε Κῦρος).

3) ἐὰν εἶναι ἐρωτηματικαὶ προτάσεις (ἤτοι εὐθειᾶ ἐρωτήσεις), μετατρέπονται εἰς πλαγίᾳς ἐρωτήσεις : *Ἀριστιππος Σωκράτη ἤρετο, εἴ τι εἰδείη ἀγαθόν Ξ.* (Εὐθύς λόγος : Οἴσθ' αὖτις, ὦ Σώκρατες, ἀγαθόν ;) *Βλ. § 151 κ.έ.*

Β') αἱ δευτερεύουσαι ἢ ἐξηρητημέναι προτάσεις τοῦ εὐθέος λόγου

1) μετὰ ῥῆμα ἀρκτικοῦ χρόνου διατηροῦν καὶ εἰς τὸν πλάγιον λόγον τὸν χρόνον καὶ τὴν ἔγκλισιν τοῦ εὐθέος λόγου : *λέγουσιν ὡς, ἐπειδάν τις ἀγαθὸς ὦν τελευτήσῃ, μεγάλην τιμὴν ἔχει Πλ.* (Εὐθύς λόγος : Ἐπειδάν τις ἀγαθὸς ὦν τελευτήσῃ, μεγάλην κτλ.). *Ὅρω σε, ὦ Ἡράκλειε, ἀποροῦντα, ποίαν ὁδὸν ἐπὶ τὸν βίον τράπη Ξ.* (Εὐθύς λόγος : Ποίαν ὁδὸν τράπωμαι ; ἀπορῶ.).

2) μετὰ ῥῆμα ἱστορικοῦ χρόνου διατηροῦν πάντοτε μόνον τὴν δυνητικὴν ὀριστικὴν ἢ τὴν δυνητικὴν εὐκτικὴν, τὴν δὲ ἀπλὴν ὀριστικὴν ἢ τὴν ὑποτακτικὴν (μετὰ τοῦ ἂν ἢ ἄνευ τοῦ ἂν) συνήθως μὲν τὴν μετατρέπουν εἰς εὐκτικὴν τοῦ πλαγίου λόγου, τὴν διατηροῦν δὲ μόνον, ὅταν πρόκειται νὰ δηλωθῇ ὅτι ὁ διηγούμενος ἐκφέρει τὸ εἰς τὴν δευτερεύουσαν ταύτην πρότασιν περιεχόμενον νόημα οὐχὶ ὡς ἰδικὴν του σκέψιν, ἀλλ' ὡς ἀπὸ μέρους τοῦ προσώπου, περὶ οὗ ὁ λόγος : *Κῦρος τῷ Κλεάρχῳ ἐβόα ἄγειν τὸ στράτευμα κατὰ μέσον τὸ τῶν πολεμίῳν, ὅτι (= διότι) ἐκεῖ βασιλεὺς εἶη Ξ.* (Εὐθύς λόγος : Ἄγε, ὦ Κλεάρχε, τὸ στράτευμα... ὅτι ἐκεῖ βασιλεὺς ἐστὶ). *Ἀπεκρίνατο ὅτι μανθάνοιεν ἃ οὐκ ἐπίσταντο Πλ.* (Εὐθύς λόγος : Μανθάνομεν, ἃ οὐκ ἐπιστάμεθα) — *ἠῦξαντο σωτήρια θύσειν, ἔνθα πρῶτον εἰς φιλίαν*

γῆν ἀφίκοιντο Ξ. (Εὐθύς λόγος : Σωτήρια θύσομεν, ἔνθα ἂν πρῶτον εἰς φιλίαν γῆν ἀφικώμεθα). Προεῖπον αὐτοῖς μὴ ναυμαχεῖν Κορινθίους, ἣν μὴ ἐπὶ Κέρκυραν πλέωσι καὶ μέλλωσιν ἀποβαίνειν Θ. (Ἡδύνατο νὰ λεχθῆ καί : Προεῖπον αὐτοῖς μὴ... εἰ μὴ πλέοιεν καὶ μέλλοιεν... Εὐθύς λόγος : Μὴ ναυμαχεῖτε Κορινθίους, ἣν μὴ ἐπὶ Κέρκυραν πλέωσι κτλ.). Εἶπεν ὅτι, ἐπειδὰν ἡ στρατεία λήξῃ, εὐθύς ἀποπέμψει αὐτόν. (Ἡδύνατο νὰ λεχθῆ καί : Εἶπεν ὅτι, ἐπειδὴ ἡ στρατεία λήξειε, εὐθύς ἀποπέμψοι αὐτόν. Εὐθύς λόγος : Ἐπειδὰν ἡ στρατεία λήξῃ, εὐθύς ἀποπέμψω σε).

Σημείωσις. Πολλάκις εἰς τὸν πλάγιον λόγον πρότασις αιτιολογικὴ εἰσχομένη μετὰ τὸ γὰρ ἢ ἄλλη τις δευτερεύουσα πρότασις ἐκφέρεται δι' ἀπαρεμφάτου ἀντὶ νὰ ἐκφέρεται δι' ὀριστικῆς ἢ εὐκτικῆς τοῦ πλαγίου λόγου : ὁ δὲ αὐτὸς εἰς Λακεδαίμονα ἐκέλευεν ἰέναι· οὐ γὰρ εἶναι κύριος αὐτὸς (= οὐ γὰρ ἦν—ἦ—εἶη κύριος αὐτὸς = διότι, καθὼς ἔλεγε, δὲν ἦτο κλπ.) Ξ. (Εὐθύς λόγος : Ἰ τ ε ε ἰ ε Λ α κ ε δ α ἰ μ ο ν α · οὐ γὰρ εἶμι κύριος ἐγώ). λέγεται δὲ καὶ Ἀλκμέωνι τῷ Ἀμφιάρῳ, ὅτε δὴ ἀλᾶσθαι αὐτὸν μετὰ τὸν φόνον τῆς μητρός, τὸν Ἀπόλλω ταύτην τὴν γῆν χρῆσαι οἰκεῖν (= ὅτε δὴ ἤλᾶτο) Θ. μετὰ δὲ τοῦτον (λέγεται) βασιλεῦσαι ἄνδρα τυφλόν, τῷ (= ᾧ) οὔνομα Ἄνουσιν εἶναι (= ᾧ ὄνομα Ἄνουσις ἦν) Ἡρόδ. (§ 53, 2, β.).

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Θ'

ΟΝΟΜΑΤΙΚΟΙ ΡΗΜΑΤΙΚΟΙ ΤΥΠΟΙ

1. Τὸ ἀπαρέμφατον

§ 157. 1.) Τὸ ἀπαρέμφατον ἀρχῆθεν εἶναι ἀφρηρημένον ῥηματικὸν οὐσιαστικὸν ἄκλιτον, πτώσεως δοτικῆς (καθαρᾶς, ἦτοι τοῦ σκοποῦ, ἢ τοπικῆς. Πρβλ. § 28,6 καὶ 7.).

Μὲ τὴν ἀρχικὴν του δὲ σημασίαν τοῦ σκοποῦ ἢ τοῦ ἀποτελέσματος κανονικῶς λαμβάνεται τὸ ἀπαρέμφατον μετὰ τὰ ῥήματα βαίνειν, φέρειν, διδόναι, καταλείπειν, αἰρεῖσθαι (= ἐκλέγειν), πέμπειν καὶ ἄλλα συνώνυμα : βῆ δ' ἰέναι κατὰ λαὸν Ἀχαιῶν (= ἔβη ἰέναι = ἐβάδισε ἢ ἐκίνησε, γιὰ νὰ πάῃ). Ὅμ. τὴν πόλιν φυλάττειν αὐτοῖς παρέδωκαν (= νὰ τὴν φυλάγουν). Ἡρόδ. τίς σφῶε ξυνέηκε μάχεσθαι ; (= ὥ σ τ ε μάχεσθαι = ὥστε νὰ φιλονικήσουν) Ὅμ.

Σημείωσις. Μὲ τὴν σημασίαν τοῦ σκοποῦ λαμβάνεται ἐνίοτε εἰς τοὺς πεζοὺς συγγραφεῖς τὸ ἀπαρέμφατον μὲ τὸ ἄρθρον τοῦ: *Μίνως τὸ ληστικὸν καθήρει ἐκ τῆς θαλάσσης τοῦ τὰς προσόδους μᾶλλον ἰέναι αὐτῷ* (= ἵνα ἴοιεν αἱ πρόσοδοι κλπ.).

2) Ἡ ὀνομαστικὴ φύσις τοῦ ἀπαρεμφάτου καταφαίνεται κυρίως ἐκ τοῦ ὅτι τοῦτο δύναται νὰ συνεκφέρεται μετὰ τοῦ (οὐδετέρου) ἄρθρου κατὰ πᾶσαν πτώσιν : *νέοις τὸ σιγᾶν κρεῖττόν ἐστι τοῦ λαλεῖν. Νίκησον ὀργὴν τῷ λογιζέσθαι καλῶς.*

Ἡ δὲ ῥηματικὴ φύσις αὐτοῦ καταφαίνεται ἐκ τοῦ ὅτι δύναται νὰ προσδιορίζεται δι' ἐπιρρήματος, ὅπως καὶ τὸ ῥῆμα, ἐκ τοῦ ὅτι ἔχει τὸ ἀντικείμενόν του εἰς τὴν αὐτὴν πτώσιν μὲ τοὺς ἄλλους τύπους τοῦ οἰκείου ῥήματος, ἐκ τοῦ ὅτι ἔχει χρόνους καὶ διάθεσιν, καὶ τέλος ἐκ τοῦ ὅτι δύναται νὰ συνάπτεται μετ' αὐτοῦ τὸ δυνητικὸν μόριον ἄν· (§ 117, 2 καὶ 119, 2 κ.έ.) : *τὸ ἀκριβῶς πείθεσθαι τοῖς νόμοις. Οἶμαι οὐδενὸς γ' ἄν ἤττον φανῆναι δίκαιος* (= ὅτι φανεῖν ἄν) Ξ. *Κῦρος εἰ ἐβίω, ἄριστος ἄν δοκεῖ ἄρχων γενέσθαι* (= ὅτι ἐγένετο ἄν) Ξ.

§ 158. Τὸ ἀπαρέμφατον ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἀντιστοιχεῖ ἢ πρὸς εἰδικὴν πρότασιν (πρβλ. § 156, 1) καὶ τότε λέγεται **εἰδικὸν ἀπαρέμφατον** ἢ πρὸς οἰανδήποτε πρότασιν ἐπιθυμίας (πρβλ. § 156, 2) καὶ τότε λέγεται **τελικὸν ἀπαρέμφατον**.

Εἰς δὲ τὴν νέαν γλῶσσαν. (ἢ ὅποια κυρίως εἰπεῖν στερεῖται ἀπαρεμφάτου), τὸ μὲν εἰδικὸν ἀπαρέμφατον ἀποδίδεται δι' εἰδικῆς προτάσεως (ὅ τ ι... π ὶ ς...), τὸ δὲ τελικὸν ἀπαρέμφατον ἀποδίδεται διὰ προτάσεως βουλευτικῆς, ἤτοι διὰ τοῦ νὰ καὶ ὑποτακτικῆς: *Σωκράτης ἠγεῖτο θεοὺς πάντα εἰδέναι* (= ὅτι ἴσασι = ὅτι γνωρίζουν) Ξ. *Σωκράτης τοὺς συνόντας ἀρετῆς ἐπιμελεῖσθαι προέτρειπεν* (= νὰ ἐπιμελῶνται) Ξ.

§ 159. **Σύναρθρον** τὸ ἀπαρέμφατον λαμβάνεται κανονικῶς μὲν, ὅταν χρησιμοποιῆται ὡς ἀντικείμενον ἢ ὡς προσδιορισμὸς κατὰ γενικὴν ἢ δοτικὴν πτώσιν, ἢ ὅταν συνάπτεται μὲ προθέσεις, πολλάκις δὲ καὶ ὅταν χρησιμοποιῆται ὡς ὑποκείμενον ἢ ὡς ἀντικείμενον κατ' αἰτιατικὴν ἢ ὡς ἐπεξήγησις : *τοῦ ζῆν αὐτὸν ἀπεστέρησεν Αἰσχίν. νέοις τὸ σιγᾶν κρεῖττόν ἐστι τοῦ λαλεῖν. τῷ ζῆν ἐστι τι ἐναντίον, ὥστε τῷ ἐγρηγορέναι τὸ καθεύδειν* Πλ. *Ἀγχιλαος ἀντὶ τοῦ ἐπὶ Καρίαν ἰέναι ἐπὶ Φρουγίας ἐπορεύετο* (= ἀντὶ νὰ πάη) Ξ. *Σωκράτης ἐθανυμάζε-*

το ἐπὶ τῷ εὐθύμως τε καὶ εὐκόλως ζῆν (=διὰ τὸ ὅτι ἔζη) Ξ. ὠρομησαν εἰς τὸ διώκειν (=εἰς καταδίωξιν) Ξ. Κύρος ἐφέρετο ὄρων μόνον τὸ παῖειν Ξ. τοῦτό ἐστι τὸ ἀδικεῖν, τὸ πλεον τῶν ἄλλων ζητεῖν ἔχειν Πλ.

§ 160. Τὸ ἀναρθρον ἀπαρέμφατον χρησιμοποιεῖται

1) ὡς ὑποκείμενον : πόλεός ἐστι θάνατος ἀνάστατον γενέσθαι (= τὸ νὰ γίνῃ ἀνάστατος) Λυκ. οὕτω χρῆ ποιεῖν Ξ. (§ 164).

2) ὡς κατηγορούμενον : τὸ λακωνίζεω ἐστὶ φιλοσοφεῖν.

3) ὡς ἀντικείμενον : φοβοῦμαι διελέγχειν σε Πλ. (§ 163).

4) ὡς ἐπεξηγήσις : εἰς οἰωνὸς ἄριστος, ἀμύνεσθαι περὶ πάτρης (= δηλαδὴ τὸ νὰ ἀμύνεται τις) "Ομ. (§ 23).

5) ὡς προσδιορισμὸς τοῦ κατὰ τι ἢ τῆς ἀναφορᾶς. Οὕτω δὲ λαμβάνεται συνηθέστατα τὸ ἀπαρέμφατον μὲ τὰ ἐπίθετα : ἀγαθός, ἐπιτήδειος, ἰκανός, δεινός, ἄξιος, ῥάδιος, χαλεπός, ἡδύς κ.ἄ.τ. δεινὸς λέγειν. ῥάδια πάντα θεῶν τελέσαι. (Προβλ. υἱὸς ἀμείνων παντοίας ἀρετάς, ἡμὲν πόδας ἠδὲ μάχεσθαι = καὶ ὡς πρὸς τὸ μάχεσθαι) "Ομ. ἄξιος θαυμάσαι (=ἄξιος θαυμάζεσθαι. Λέγεται ἐπίσης καὶ οὕτω, ἀλλὰ σπανιώτερον) Θ. Οὕτω καὶ : οἶός τέ εἰμι ποιεῖν τι (=εἶμαι ἰκανός, δύναμαι νὰ πράττω τι).

6) ἀπολύτως, εἰς μικρὰς στερεοτύπους ἐκφράσεις, αἱ ὅποια ἀναφέρονται εἰς τὸ ὅλον περιεχόμενον μιᾶς προτάσεως καὶ περιορίζουν κάπως τὴν ἔκτασιν τοῦ νοήματος αὐτοῦ. Τοιαῦται ἐκφράσεις εἶναι : ἐκὼν εἶναι (=ὅσον ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὴν θέλησιν), τὸ κατὰ τοῦτον εἶναι (=ὅσον ἀφορᾷ εἰς τοῦτον), τὸ ἐπὶ τούτῳ εἶναι (=ὅσον ἐξαρτᾶται ἀπὸ τοῦτον), τὸ νῦν εἶναι (=ὅσο γιὰ τὴν ὥρην), ἐμοὶ δοκεῖν ἢ ὡς ἐμοὶ δοκεῖν (=ὅπως νομίζω ἐγώ, κατὰ τὴν γνώμην μου), ὀλίγου δεῖν ἢ μικροῦ δεῖν (=λίγου λείπει ἢ ἔλειψε, σχεδὸν), ὡς εἰπεῖν ἢ ὡς ἔπος εἰπεῖν (=γιὰ νὰ πῶ ἔτσι), ὡς συντόμως εἰπεῖν ἢ συνελόντι εἰπεῖν (=γιὰ νὰ μιλήσω συντόμως) κ.ἄ.τ. : ἐκὼν εἶναι οὐδὲν ψεύσομαι Πλ. λέγουσιν ἐμοὶ δοκέειν οὐκ ὀρθῶς Ἡρόδ. τὸ τὰς ἰδίας εὐεργεσίας ὑπομιμνήσκειν καὶ λέγειν μικροῦ δεῖν ὁμοίον ἐστὶ τῷ ὀνειδίζειν Δημ.

Σημεῖωσις. Καὶ τὸ ἀπολύτως λαμβανόμενον ἀπαρέμφατον δὲν εἶναι τίποτε ἄλλο παρὰ ἀπαρέμφατον τοῦ κατὰ τι ἢ τῆς ἀναφορᾶς, τὸ ὅποιον ὅμως προσδιορίζει οὐχὶ μίαν λέξιν, ἀλλ' ὀλόκληρον πρότασιν. Ἀμφότερα δὲ πάλιν τὰ ἀπαρέμφατα αὐτὰ κυρίως εἶναι ἀπαρέμφατα τοῦ σκοποῦ (§ 157, 1).

7) **ἀντί προστακτικῆς**, ἐνίοτε δὲ καὶ ἀντί **εὐκτικῆς** (εὐχετικῆς): *θαρσῶν νῦν, Διόμηδες, μάχεσθαι* (= θαρσῶν μάχου) "Ομ. Πρβλ. *τεύχεα συλήσας φερέτω κοίλας ἐπὶ νῆας, σῶμα δὲ οἴκαδ' ἐμόν δόμεναι πάλιν* (= δότω) "Ομ.— *Ζεῦ πάτερ, ἢ Αἴαντα λαχεῖν ἢ Τυδῆος υἷον* (= λάχοι=εἶθε νὰ λάβῃ τὸν κληῖρον) "Ομ. *θεοὶ πολῖται, μὴ με δουλείας τυχεῖν* (= μὴ τύχοιμι ἐγὼ) Αἰσχ.

8) **ἐπιφωνηματικῶς**, εἰς ἀναφωνήσεις: *ἐμὲ τάδε παθεῖν, φεῦ!* (= ἐγὼ νὰ τὰ πάθω αὐτά!).

Σημείωσις. Βλ. καὶ § 157, 1.

§ 161. Τὸ ὑποκείμενον τοῦ ἀπαρεμφάτου. ('Απαρεμφατικὴ σύνταξις). Ὑποκείμενον τοῦ ἀπαρεμφάτου δύναται νὰ εἶναι

1) αὐτὸ τὸ ὑποκείμενον τοῦ ῥήματος, ἐκ τοῦ ὁποίου ἐξαρτᾶται τὸ ἀπαρέμφατον. (Ταυτοπροσωπία): *φοβοῦμαι διελέγχειν σε* (ἐγὼ φοβοῦμαι, ἐγὼ διελέγχειν) Πλ. *καλῶς ἀκούειν μᾶλλον ἢ πλουτεῖν θέλε* (σὺ θέλε, σὺ ἀκούειν, σὺ πλουτεῖν) Μέν. *ἀδικεῖσθαι ὑφ' ἡμῶν νομίζει Κῦρος* (Κῦρος νομίζει, Κῦρος ἀδικεῖσθαι) Ξ.

2) τὸ ἀντικείμενον τοῦ ῥήματος, ἐκ τοῦ ὁποίου ἐξαρτᾶται τὸ ἀπαρέμφατον, ἢ ἄλλο ὄνομα. ('Ἐτεροπροσωπία): *Σωκράτης τοὺς συνόντας ἀρετῆς ἐπιμελεῖσθαι προέτρεπε* (= νὰ ἐπιμελῶνται, οἱ συνόντες) Ξ. *τοῖς Αἰγινήταις οἱ Λακεδαιμόνιοι ἔδωσαν Θυρέαν οἰκεῖν* (= ἵνα οἰκῶσιν, οἱ Αἰγινήται) Θ. *Ἀναξαγόρας τὸν ἥλιον λίθον φησὶν εἶναι* (= λέγει ὅτι ὁ ἥλιός ἐστι κλπ.) Πλ.

Σημείωσις. Ἡ ἐνικὴ αἰτιατικὴ **τινὰ** ὡς γενικὸν καὶ ἀόριστον ὑποκείμενον ἀπαρεμφάτου συνήθως παραλείπεται, καὶ ὅταν ἀκόμη ὑπάρχουν προσδιορισμοὶ αὐτῆς: *ἀδύνατόν ἐστιν πονηρὸν ὄντα καλοὺς ἀγαθοὺς φίλους κτήσασθαι* (= κτήσασθαι **τινα** ὄντα πονηρὸν = νὰ ἀποκτήσῃ τις ὦν πονηρὸς) Ξ. Ὁμοίως παραλείπεται ἡ αἰτιατικὴ τοῦ πληθυντικοῦ **τινάς** ἢ **τούς ἀνθρώπους**: βλ. π.χ. Ξεν. Ἄπομν. 1, 1, 9.

§ 162. Τὸ ὑποκείμενον τοῦ ἀπαρεμφάτου, καθὼς καὶ τὸ κατηγορούμενον τοῦ ὑποκειμένου, ἂν ὑπάρχη, καὶ οἱ προσδιορισμοὶ αὐτοῦ ἐν γένει ἐπὶ ἑτεροπροσωπίας κανονικῶς ἐκφέρονται κατὰ πτῶσιν αἰτιατικὴν. Ὅταν δὲ ὑποκείμενον τοῦ ἀπαρεμφάτου εἶναι ἀντικείμενον τοῦ ῥήματος κατὰ πτῶσιν γενικὴν ἢ δοτικὴν, τότε τὸ κατηγορούμενον ἢ προσδιορισμὸς τις τοῦ ἀντικειμένου τούτου δύναται μὲν νὰ ἐκφέρεται καὶ αὐτὸς κατὰ πτῶσιν γενικὴν ἢ δοτικὴν, δύναται ὅμως νὰ ἐκφέρεται καὶ κατ'

αιτιατικήν : Σωκράτης ἠγεῖτο θεοὺς πάντα εἰδέναι Ξ. νομίζω ὑμᾶς ἔμοι εἶναι καὶ φίλους καὶ συμμάχους Ξ. οἱ πρέσβεις Κύρου ἐδέοντο ὡς προθυμοτάτου πρὸς πόλεμον γενέσθαι (πρβλ. γενοῦ ὡς π ρ ο θ υ μ ὁ τ ι α τ ο ς) Ξ. — Ἐρευτιρίεις Ἀθηναίων ἐδεήθησαν σφίσι βοηθοὺς γενέσθαι (πρβλ. β ο η θ ο ἰ γένεσθε) Ἡρόδ. Κύρος παραγγέλλει τῷ Κλεάρχῳ λαβόντι ἤκειν ὅσον ἦν αὐτῷ στρατεύμα· καὶ Ξενία ἤκειν παραγγέλλει λαβόντα τοὺς ἄλλους Ξ.

Σ η μ ε ἰ ὡ σ ι ς. Ἀρχῆθεν τὸ ὑποκείμενον τοῦ ἀπαρεμφάτου καθὼς καὶ οἱ προσδιορισμοὶ αὐτοῦ ἐξεφέροντο κατ' ὀνομαστικήν πτῶσιν, ὅπως τὸ ὑποκείμενον καὶ οἱ προσδιορισμοὶ παντὸς ἐν γένει ῥηματικοῦ τύπου : θαρσῶν νῦν, Διόμηδες, μάχεσθαι, πάντα τὰδ' ἀγγεῖλαι μηδὲ ψευδάγγελος (σὺ) εἶναι Ὁμ. Σὺ δέ, Κλεαρτίδα, αἰφνιδίως τὰς πύλας ἀνοίξας ἐπεκθεῖν Θ.

Ἡ δὲ λεγομένη ἀπαρεμφατική σύνταξις, ἥτοι ἡ σύνταξις τοῦ ἀπαρεμφάτου με ὑποκείμενον κατ' αιτιατικήν (ἐπὶ ἑτεροπροσωπίας), προῆλθεν ἐξ ἀποσπάσεως ἀπὸ προτάσεις, εἰς τὰς ὁποίας ὑπῆρχον ῥήματα συντασσόμενα με ἀντικείμενον κατ' αιτιατικήν καὶ ἀπαρέμφατον. Εἰς προτάσεις δηλαδή, ὁποία π.χ. μένειν αὐτοὺς ἐκέλευσε, ἡ αιτιατικὴ αὐτούς, ἡ ὁποία κυρίως εἶναι ἀντικείμενον τοῦ ῥήματος τῆς προτάσεως ἐκέλευσε (= τοὺς διέταξε νὰ μένουν), ἦτο δυνατόν νὰ συνδεθῇ στενότερον με τὸ ἀπαρέμφατον μένειν καὶ νὰ νομισθῇ ὅτι εἰς αὐτὸ κυρίως ἀνήκει ὡς ὑποκείμενον (= διέταξε αὐ τ ο ἰ νὰ μένουν). Ἀπὸ τοιαύτας λοιπὸν προτάσεις σὺν τῷ χρόνῳ παρήχθη ἡ λεγομένη ἀπαρεμφατικὴ σύνταξις ἥτοι, ἐπειδὴ εἰς αὐτὰς ἐνομισθῆ ὅτι τὸ ὑποκείμενον τοῦ ἀπαρεμφάτου πρέπει νὰ ἐκφέρεται κατ' αιτιατικήν, ἤρχισεν νὰ τίθεται αιτιατικὴ μετ' ἀπαρεμφάτου καὶ κατόπιν ῥημάτων, τὰ ὁποία δὲν συντάσσονται με ἀντικείμενον κατ' αιτιατικήν, ἀλλὰ με γενικὴν ἢ δοτικὴν, ἢ κατόπιν ἀπροσώπων ῥημάτων ἢ ἐκφράσεων : οὐ σε ἔοικε κακὸν ὡς δευδίσσασθαι Ὁμ. (πρβλ. ἔοικά τ ι ν ι). δέομαι ὑμᾶς συγγνώμην ἔχειν (πρβλ. δέομαί τ ι ν ο ς) Λυσ. παρήγειεν δ Κλέαρχος εἰς τάξιν τὰ ὄπλα τίθεσθαι τοὺς Ἕλληνας (πρβλ. τ ο ἰ ς ἄ λ λ ο ἰ ς πᾶσι παρήγειεν ἐξοπλίζεσθαι) Ξ. ὁμολογεῖται τὴν πόλιν ἡμῶν ἀρχαιοτάτην εἶναι Ἴσοκρ. (πρβλ. ὁμολογεῖται Κ ὕ ρ ο ς κράτιστος γενέσθαι) Ξ. κίνδυνός ἐστι) πολλοὺς ἀπόλλυσθαι Ξ.

Τέλος δὲ ἤρχισεν νὰ χρησιμοποιεῖται ἡ ἀπαρεμφατικὴ σύνταξις καὶ ἐπὶ ταυτοπροσωπίας, ἰδίᾳ ἐπὶ ἐμφάσεως ἢ ἀντιθέσεως : ἐμὲ παθεῖν ταῦτα, φεῦ! Αἰσχ. βουλοίμην δ' ἂν ἐμὲ τε τυχεῖν ὦν βούλομαι, τοῦτόν τε παθεῖν ὦν ἀξίός ἐστι (ἐ γ ὦ βουλοίμην—ἐ μ ἐ τυχεῖν).

§ 163. Ἄναρθρον ἀπαρέμφατον (ὡς συμπλήρωμα τῆς ἐννοίας αὐτῶν, ἥτοι) ὡς ἀντικείμενον ν δέχονται πλεῖστα ῥήματα.

1) Εἰδικὸν ἀπαρέμφατον (κατὰ πάντα χρόνον) ὡς ἀντικείμενον δέχονται τὰ ῥήματα τὰ λ ε κ τ ι κὰ καὶ τὰ δοξαστικά, ὡς: λέγω, φημί, ὁμολογῶ κτλ. δοκῶ. νομίζω, οἶμαι κτλ. (ἄρνησις κανονικῶς οὐ, σπα-

νώτερον μῆ) : τὸν μὲν καλὸν κάγαθὸν ἄνδρα εὐδαίμονα εἶναι φημι, τὸν δὲ ἄδικον καὶ πονηρὸν ἄθλιον (= ἰσχυρίζομαι ὅτι εἶναι) Πλ. ὅτι ἂν ποιῆς, νόμιζ' ὄραν θεοὺς τινας (= νόμιζε ὅτι ὀρώσει θεοὶ τινες). ἔλπιζε τιμῶν τὸν θεὸν πράξειν καλῶς (ὅτι πράξεις καλῶς = ὅτι θὰ εὐτυχήσῃς). ἔλεγον οὐκ εἶναι αὐτόνομοι (= ὅτι δὲν ἤσαν) Θ. ἔλεγον μηδένα ἐθέλειν ἐκόντα ἄρχειν (ὅτι κανεῖς δὲν ἤθελε) Πλ. (Βλ. καὶ § 140, Σημ. δ').

2) **Τελικὸν ἀπαρέμφατον** (κατὰ πάντα χρόνον, π λ ἦ ν μ ἔ λ λ ο ν τ ο ς) ὡς ἀντικείμενον δέχονται τὰ ῥήματα τὰ ἐφετικά, τὰ κελευστικά ἢ προτρεπτικά, τὰ κωλυτικά ἢ ἀπαγορευτικά, τὰ δυνητικά καὶ ἄλλα, τὰ ὁποῖα ἔχουν παρομοίαν σημασίαν ὡς ἐ φ ί ε μ α ι, ἐ π ι θ υ μ ῶ, π ο θ ῶ, ἐ θ ἔ λ ω, β ο ὔ λ ο μ α ι, φ ο β ο ὦ μ α ι, δ ἔ δ ο ι κ α (= ἐκ φόβου δὲν θέλω τι) κλπ., κ ε λ ε ύ ω, λ ἔ γ ω (= διατάσσω), π ρ ο τ ρ ἔ π ω, σ υ μ β ο υ λ ε ύ ω, π ε ί θ ω (= προσπαθῶ νὰ πείσω), ἀ π α γ ο ρ ε ύ ω, κ ω λ ύ ω, δ ύ ν α μ α ι, ἔ χ ω (= δύναμαι), π έ φ υ κ α (= εἶμαι πλασμένος, εἶμαι φύσει ἐπιτήδειος), ἐ π ί σ τ α μ α ι, ο ἶ δ α (= γνωρίζω ἢ εἶμαι ἱκανός), μ α ν θ ἄ ν ω κτλ. (ἄρνησις μῆ) : Καλῶς ἀκούειν μᾶλλον ἢ πλουτεῖν θέλε. φοβοῦμαι διελέγχειν σε Πλ. ἐκέλευον σοὶ διδόναι τὰριστεῖα τοὺς στρατηγούς (= εἰς σὲ νὰ δώσουν) Πλ. οἱ Ἀθηναῖοι προεῖπον τοῖς στρατηγοῖς μὴ ναυμαχεῖν (= διέταξαν νὰ μὴ) Θ. οἱ στρατιῶται οὐκ ἐδύναντο καθεύδειν (= νὰ κοιμηθοῦν) Ξ. τὴν τῶν κρατούντων μάθε φέρειν ἐξουσίαν (= μάθε νὰ ὑποφέρῃς).

Σημεῖωσις. Τὰ ῥήματα ὑ π ι σ χ ν ο ὦ μ α ι, ἐ π α γ γ ἔ λ λ ο μ α ι, ὀ μ ν υ μ ι, ἐ λ π ί ζ ω, π ρ ο σ δ ο κ ῶ κανονικῶς συντάσσονται μὲ ἀπαρέμφατον μέλλοντος χρόνου, διότι ταῦτα ἀναφέρονται εἰς κάποιαν μέλλουσαν πράξιν, ἢ δὲ ἄρνησις ἐπὶ τοῦ ἀπαρεμφάτου τούτου κανονικῶς εἶναι μῆ, διότι διὰ τῶν εἰρημένων ῥημάτων ἐκφράζεται κυρίως κάποια ἐπιθυμία τοῦ ὑποκειμένου : ἐπαγγελόμεθα Ἀγαίῳ εἰς τὸν θρόνον τὸν βασιλεῖον καθεῖν αὐτὸν (= ὅτι θὰ τὸν καθίσωμεν ἢ νὰ τὸν καθίσωμεν) Ξ. ὤμοσαν μὴ προδώσειν ἀλλήλους (= ὅτι δὲν θὰ προδώσουν ἢ νὰ μὴ προδώσουν) Ξ. (Βλ. καὶ § 115, Σημ.).

Τὸ ἀναρθρον ἀπαρέμφατον ὡς ὑποκείμενον

Ἄ π ρ ὅ σ ω π α ῤ ῥ ῆ μ α τ α

§ 164. 1) Ἄπρὸσωπα (ἢ τριτοπρόσωπα) ῥήματα λέγονται τὰ ῥήματα, τὰ ὁποῖα (ἀποκλειστικῶς ἢ) συνήθως λαμβάνονται εἰς τὸ γ' ἐνικὸν πρόσωπον ἄνευ προσωπικοῦ ὑποκειμένου, ὡς : χροῆ, δεῖ, μέλει, μεταμέλει, μέτεστι, παρεσκεύασται, παρεσκεύαστο κτλ. δεῖ χρημάτων

(= ὑπάρχει ἀνάγκη χρημάτων) Δημ. οὕτω **χρή ποιεῖν** (ἔτσι πρέπει νά) Ξ.

Μετὰ τοῦ ἀπροσώπου ῥήματος συνάπτεται συνήθως προσδιορισμός κατὰ δοτικὴν δηλῶν τὸ πρόσωπον, εἰς τὸ ὁποῖον ἀναφέρεται ἡ ἔννοια αὐτοῦ. (Δοτικὴ π ρ ο σ ω π ι κ ῆ, § 71, 5): **τοῖς καλοῖς κάγαθοῖς οὐδὲν δεήσει πολλῶν γραμμάτων** (=διὰ τοὺς χρηστοὺς διόλου δὲν θὰ χρειασθοῦν πολλοὶ γραπτοὶ νόμοι) Ἰσοκρ. **μέλει μοί τινος** (=μὲ μέλει γιὰ κάτι τι). **οὐ μεταμέλει μοι** (=δὲν μετανοῶ) Πλ. **τοῖς ἄκουσιν ἄμαρτοῦσι μέτεστι συγγνώμης** Δημ. **ἐπειδὴ παρεσκευάστο τοῖς Κορινθίοις, ἀνήγοντο** (=ἀφοῦ εἶχον παρασκευασθῆ οἱ Κορινθιοὶ) Θ. (Πρβλ. **μὲ μέλει, μὲ γνοιάζει—τοῦ κατέβηκε νά, τοῦ βουλήθηκε νά**).

2) Μὲ τὰ ἀπρόσωπα ῥήματα καὶ μὲ ἀπροσώπους ἐκφράσεις, αἱ ὁποῖαι ἀποτελοῦνται ἀπὸ ἓν οὐσιαστικὸν ἢ ἀπὸ τὸ οὐδέτερον κάποιου ἐπιθέτου καὶ τὸ ῥήμα **ἐστί**, ἢ ἀπὸ κάποιον ἐπίρρημα καὶ τὸ ῥήμα **ἔχει**, συντάσσεται συνήθως **ἀναρθρον** ἀπαρέμφατον ὡς ὑποκείμενον αὐτῶν. Οὕτω συντάσσονται

α') μὲ **τελικὸν ἀπαρέμφατον** (§ 158) τὰ ἀπρόσωπα ῥήματα **χρή, δεῖ, πρέπει, προσήκει, δοκεῖ** (=φαίνεται καλόν), **μέλλει** (=πρόκειται), **εἴμαρται, εἴμαρτο, ἔστι, ἔνεστι, πάρεστι, οἶόν τέ ἐστί** (=εἶναι δυνατόν), **ἔξεστι** (=ἐπιτρέπεται), **ἐγχωρεῖ, ἐνδέχεται, συμβαίνει** κλπ. καὶ αἱ ἀπρόσωποι φράσεις **καλῶς ἔχει, ἀναγκαίως ἔχει, κλπ. ἀνάγκη (ἐστί), ὦρα (ἐστί), καιρός (ἐστί), ἄξιόν (ἐστί), δυνατόν (ἐστί), ἀδύνατόν (ἐστί), ῥαδίόν (ἐστί), χαλεπόν (ἐστί), εἰκόσ (ἐστί=φυσικὸν ἢ ἐπόμενον εἶναι)** κλπ. (ἄρνησις **μή**): **δεῖ τὸν στρατιώτην φοβεῖσθαι τὸν ἄρχοντα μᾶλλον ἢ τοὺς πολεμίους** (=πρέπει νά φοβῆται ὁ στρατιώτης) Ξ. **ἔδοξεν αὐτοῖς προῖέναι** (=τοὺς ἐφάνη καλὸν νά προχωρήσουν) Ξ. **ἔστιν ἰδεῖν** (=εἶναι δυνατόν νά ἴδῃ τις) Ξ. **ὕμιν εὐδαίμοσιν ἔξεστι γενέσθαι** (=σεῖς μπορεῖτε νά καταστήτε εὐδαίμονες) Δημ. **νῦν ἔξεστιν ὑμῖν εὐεργέτας φανῆναι τῶν Λακεδαιμονίων** Ξ. **τῷ ἐσθλῷ ἐγχωρεῖ κακῷ γενέσθαι** Πλ. (§ 162)—**ὦρα ἀπιέναι** Πλ. **δίκαιον εἶ πράττοντα μεμνησθαι θεοῦ** (=δίκαιον εἶναι... νά ἐνθυμῆται τις) Μεν.

β') μὲ **ειδικὸν ἀπαρέμφατον** (§ 153) τὰ ἀπρόσωπα ῥήματα **λέγεται, ὁμολογεῖται, ἀγγέλλεται, ἄδεται, θρυ-**

λεῖται, νομίζεται, δοκεῖ (= φαίνεται, νομίζεται) κ.λ. : **ὁμολογεῖται τὴν πόλιν ἡμῶν ἀρχαιοτάτην εἶναι** (= ὅτι ἡ πόλις ἡμῶν ἐστὶ) Ἴσοκρ. ἔπειτά μοι λίαν πόρρω ἔδοξε τῶν νεκτῶν εἶναι (= μὴ ἐφάνη ὅτι ἦτο) Πλ.

Σημείωσις. Πολλάκις ἐπὶ τῶν ἀνωτέρω χρησιμοποιεῖται ἀντὶ τῆς ἀπροσώπου προσωπικῆς σύνταξης καὶ οὕτως ἐξαίρεται μᾶλλον τὸ πρόσωπον, τὸ ὁποῖον ἐνεργεῖ ἢ πάσχει, ὅ,τι σημαίνει τὸ ἀπαρέμφατον : πολλοῦ δέω ἐγὼ ὑπὲρ ἔμαντοῦ ἀπολογεῖσθαι (= πολὺ ἀπέχω ἐγὼ ἀπὸ τοῦ νὰ κτλ. Ἡ ἀπρόσωπος σύνταξις θὰ ἦτο : πολλοῦ με δεῖ ὑπὲρ ἔμαντοῦ ἀπολογεῖσθαι) Πλ. ὦ Πρόδικε, δίκαιος εἰ βοηθεῖν τῷ ἀνδρὶ (= ἔχεις ἠθικὴν ὑποχρέωσιν νὰ κλπ. Ἡ ἀπρόσωπος σύνταξις θὰ ἦτο : ὦ Πρόδικε, δίκαιόν ἐστὶ σε βοηθεῖν τῷ ἀνδρὶ) Πλ. δίκαιός εἰμι ἀπολογήσασθαι πρὸς ταῦτα. (Ἡ ἀπρόσωπος σύνταξις θὰ ἦτο : δίκαιόν ἐστὶ ἀπολογήσασθαι με πρὸς ταῦτα) Πλ.

Ἡ προσωπικὴ σύνταξις εἶναι συνήθης ἐπὶ τοῦ δοκεῖν, ὅταν τοῦτο λαμβάνεται μὲ τὴν σημασίαν τοῦ φαίνεσθαι ἢ νομίζεσθαι : ἔδοξεν αὐτῷ σκηπτὸς πεσεῖν (= τοῦ ἐφάνη πῶς ἔπεσε κεραυνός) Ξ.

2. Ἡ μετοχή

§ 165. 1) Ἡ μετοχὴ εἶναι ῥηματικὸν ἐπίθετον, τὸ ὁποῖον ὁμῶς δηλοῦ καὶ χρόνον καὶ διάθεσιν, ὅπως τὸ ρῆμα. (πρβλ. λύων, λύουσα, λῦον· λυόμενος, λυομένη, λυόμενον—λύσας, λύσασα, λῦσαν· λυθεῖς, λυθεῖσα, λυθὲν κλπ.).

Ἡ ῥηματικὴ φύσις τῆς μετοχῆς καταφαίνεται πρὸς τοῖς ἄλλοις ἐκ τούτου, ὅτι δύναται νὰ συνάπτεται μετ' αὐτῆς τὸ δυνητικὸν μόριον ἄν : ἐνθένδε ἄνδρες οὔτε ὄντα οὔτε ἄν γενόμενα λογοποιοῦσιν (= ἄ οὔτε ἐστὶν οὔτε ἄν γένοιτο) Θ. Φίλιππος ἐλὼν Ποτιδαίαν καὶ δυνηθεὶς ἄν αὐτὸς ἔχειν, εἵπερ ἐβουλήθη, παρέδωκε (= εἰ καὶ ἠδυνήθη ἄν αὐτὸς ἔχειν) Δημ. (Πρβλ. § 157, 1 καὶ 2).

2) Ἡ μετοχὴ χρησιμοποιεῖται

α') ὅπως πᾶν ἐπίθετον, ὡς ἐπιθετικὸς προσδιορισμὸς ἢ ὡς κατηγορούμενον ἢ κατηγορηματικὸς προσδιορισμὸς. (Ἐπιθετικὴ μετοχὴ—κατηγορηματικὴ μετοχὴ).

β') ὡς ἐπιρρηματικὸς προσδιορισμὸς. (Ἐπιρρηματικὴ μετοχὴ).

§ 166. Ἐπιθετικὴ μετοχὴ. 1) Ἡ ἐπιθετικὴ μετοχὴ ἐκφέρεται συνήθως μὲ τὸ ἄρθρον, δύναται δὲ νὰ ἀναλύεται εἰς ἀναφορικὴν πρότασιν εἰσαγομένην μὲ τὸ ὅς ἢ ὅστις, (διὸ λέγεται καὶ ἀναφορικὴ

μετοχή) : **οἱ νῦν ὄντες ἄνθρωποι** (=οἱ ἄνθρωποι, οἱ νῦν εἰσιν). **Κλέαρχος ἐπολέμει τοῖς Θραξὶ τοῖς ὑπὲρ Ἑλλησποντον οἰκοῦσι** (=οἱ ὄκουν) Ξ.

2) Ἡ σύναρθρος ἐπιθετική μετοχή, ὅπως καὶ πᾶν σύναρθρον ἐπίθετον, δύναται νὰ λαμβάνεται καὶ ἀντὶ οὐσιαστικοῦ : **ὁ ἥδιστα ἐσθίων ἥκιστα ὄφου δεῖται** (=πᾶς ὅστις ἥδιστα) Ξ. (Πρβλ. § 26).

§ 167. Κατηγορηματικὴ μετοχή. Ἡ μετοχή ὡς κατηγορούμενον ἢ ὡς κατηγορηματικὸς προσδιορισμὸς (§ 27) δύναται νὰ ἀναφέρεται ἢ εἰς τὸ ὑποκείμενον τοῦ ῥήματος ἢ εἰς τὸ ἀντικείμενον αὐτοῦ : **ἐγὼ διατελῶ ταῦτα νομίζων** Ξ. **ὄρῳ σε φυλαττόμενον** Ξ.

Α') Μὲ κατηγορηματικὴν μετοχὴν ἀναφερομένην εἰς τὸ ὑποκείμενον αὐτῶν συντάσσονται

1) τὸ ῥῆμα **εἶναι** καὶ ῥήματα ἢ φράσεις πού σημαίνουν ἰδιαίτερον τινα ὄρισμένον τρόπον τοῦ **εἶναι**, ὡς **τυγχάνω** (=τυχαίνω, κατὰ τύχην εἶμαι, καὶ ἔπειτα=εἶμαι, ἀπλῶς), **λαμβάνω** (=μένω ἀπαρατήρητος, εἶμαι κρυμμένος), **φαίνομαι**, **φανερὸς εἶμι**, **δῆλός εἶμι** (=εἶμαι φανερός, εἶναι φανερόν ὅτι ἐγώ...), **οἶχομαι** (=ἔχω ἀπέλθει, εἶμαι φευγᾶτος), **φθάνω** (=ἔρχομαι πρωτύτερα, προφτάνω), **διάγω**, **διαγίγνομαι**, **διατελῶ** (=περνῶ τὸν καιρόν, εὐρίσκομαι διαρκῶς εἰς...). Ἐπὶ τούτων συνήθως ἡ μετοχὴ ἐκφράζει τὸ κύριον νόημα, τὸ δὲ ῥῆμα τὸ δευτερεῖον, καὶ διὰ τοῦτο κατὰ τὴν μεταφρασιν τὸ μὲν ῥῆμα δύναται νὰ ἀποδίδεται μὲ ἐπίρρημα ἢ κάποιαν ἐπιρρηματικὴν φράσιν, ἢ δὲ μετοχὴ δύναται νὰ μετατρέπεται εἰς ῥῆμα: **πατρικὸς ἡμῖν φίλος τυγχάνεις ὢν** (=τυχαίνει νὰ εἶσαι, κατὰ τύχην εἶσαι) Πλ. **ἐγὼ ὠχόμην ἀπιῶν οἴκαδε** (=ἀνεχώρησα κι ἐπῆγα, ἀνεχώρησα κατ' εὐθεῖαν εἰς τὸ σπίτι μου) Πλ. **οὕτω τὸ ἐν Θετταλίᾳ ἐλάνθανε τρεφόμενον στράτευμα** (=ἐτρέφετο λάθρα) Ξ. **δῆλος εἰ οὐκ ἐντετυχηκῶς τῷ ἀνδρὶ** (=προφανῶς δὲν ἔχεις...) Πλ. **πλείστου δοκεῖ ἀνὴρ ἐπαίνου ἀξίος εἶναι, ὅς ἂν φθάνῃ τοὺς μὲν πολεμίους κακῶς ποιῶν, τοὺς δὲ φίλους εὐεργετῶν** (=ὅστις πρῶτος εὐεργετεῖ...) Ξ. **ἐπὶ ἡμέρας πάσας μαχόμενοι διετέλεσαν** (=διαρκῶς ἐμάχοντο) Ξ.

2) τὰ ψυχικοῦ πάθους σημαντικὰ ῥήματα, ὡς: **χαίρω**, **ἡδομαι**, **βαρέως ἢ χαλεπῶς φέρω**, **ἀγανακτῶ**, **ἄχθομαι** (=δυσαραστοῦμαι), **αἰσχύνομαι**, **μεταμέλομαι** κ.ἄ.τ. (Εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν ἡ μετοχὴ ἀποδίδεται μὲ τὸ **πὸ ἢ** τὸ **νὰ** καὶ τὸ **οἰκεῖον ῥῆμα**). **ὁ Εὐθύδημος ἔχαι-**

ρεν ἀκούων ταῦτα (= π ο ὐ ἄκουε, νὰ ἀκούῃ) Ξ. ἔλυποῦντο οἱ δυνατοὶ καλὰ κτήματα ἀπολωλεκότες Θ. τοῦτο οὐκ αἰσχύνομαι λέγων (= π ο ὐ τὸ λέγω, νὰ τὸ λέγω) Ξ. οἱ Ἀθηναῖοι μετεμέλοντο τὰς σπονδὰς οὐ δεξάμενοι Θ.

3) τὰ ἐν ἄρξεως, λήξεως, ἀνοχῆς, καρτερίας καὶ καμάτου σημαντικὰ ῥήματα, ὡς: ἄρχομαι, ἄρχω, ὑπάρχω (= ἀρχίζω πρῶτος), παύομαι, λήγω, ἀνέχομαι, καρτερῶ, ὑπομένω, ἀπαγορεύω (ἄορ. ἀπεῖπον, πρσμ. ἀπέιρηκα), κάμνω (= κουράζομαι) κ.ἄ.τ. (Εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν ἡ μετοχὴ ἀποδίδεται μὲ τὸ νὰ καὶ τὸ οἰκεῖον ῥῆμα) : ἄρξομαι ἀπὸ τῆς ἱατρικῆς λέγων (= θὰ ἀρχίσω νὰ λέγω, ἦτοι θὰ ἀρχίσω τὴν ἐξέτασίν μου ἀπὸ) Πλ. Σωκράτης οὐδέποτε ἔληγε σκοπῶν, τί ἕκαστον εἶη τῶν ὄντων (= ποτὲ δὲν ἔπαυε νὰ ἐξετάζῃ) Ξ. οὐκ ἠνέσχετο σιγῶν Ἡρόδ. οὗτος ἀνὴρ οὐχ ὑπομένει ὠφελούμενος Πλ. ἀπέιρηκα ἤδη συσκευαζόμενος καὶ βαδίζων καὶ τρέχων (= ἔχω ἀποκάμει πλέον νὰ...) Ξ.

Σημείωσις. Τὸ ἐνεργητικὸν παύω συντάσσεται μὲ κατηγορηματικὴν μετοχὴν ἀναφερομένην εἰς τὸ ἀντικείμενον αὐτοῦ : οἱ περὶ Σαλαμίνα καὶ ἐπ' Ἀρτεμισίᾳ τοὺς Ἕλληνας ἔπαυσαν φοβουμένους πλῆθος νεῶν τε καὶ ἀνδρῶν (= τοὺς ἔπαυσαν νὰ φοβοῦνται, τοὺς ἔκαμαν νὰ μὴ φοβοῦνται πλέον) Πλ.

4) τὰ ῥήματα εὖ ἢ καλῶς ποιεῖν, κακῶς ποιεῖν, ἀδικεῖν, χαρίζεσθαι ἢ χάριν φέρειν, νικᾶν, κρατεῖν, ἠτῶσθαι, λείπεσθαι (= ὑπολείπεσθαι, ὑστερεῖν) κ.ἄ.τ. (Εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν ἡ μετοχὴ ἀποδίδεται μὲ τὸ καὶ ἢ π ο ὐ ἢ νὰ ἢ μὲ τὸ νὰ ἢ εἰς τὸ νὰ κ.ἄ.τ. καὶ μὲ τὸ οἰκεῖον ῥῆμα) : εὖ γ' ἐποίησας ἀναμνήσας με (= καλὰ ἔκαμες καὶ μοῦ τὸ θύμισες, καλὰ ἔκαμες π ο ὐ μοῦ κτλ.) Πλ. ἀδικεῖτε πολέμου ἄρχοντες καὶ σπονδὰς λύοντες Θ. ἐμοὶ χαρίζου ἀποκρινόμενος (= κάνε μου τὴ χάρη νὰ) Πλ. τοὺς φίλους πειρῶ νικᾶν εὖ ποιῶν (= νὰ τοὺς νικᾷς εἰς τὸ νὰ τοὺς εὐεργετῆς) Ξ. τούτου οὐχ ἠττησόμεθα εὖ ποιοῦντες (αὐτὸν) (= δὲν θὰ φανῶμεν κατώτεροι εἰς τὸ νὰ τὸν εὐεργετοῦμεν) Ξ

Β') Μὲ κατηγορηματικὴν μετοχὴν ἀναφερομένην ἄλλοτε μὲν εἰς τὸ ὑποκείμενον, ἄλλοτε δὲ εἰς τὸ ἀντικείμενον αὐτῶν συντάσσονται τὰ ῥήματα

1) τὰ αἰσθήσεως, γνώσεως, μαθήσεως καὶ μνήμης σημαντικὰ, ὡς: αἰσθάνομαι, δοῶ, περιορῶ (= ἀνέχομαι, ἐπιτρέπω), ἀκούω, πνθάνομαι, εὐρίσκω, καταλαμβάνω (= εὐρίσκω), οἶδα, ἐπίσταμαι γι-

γνώσκω, ἀγνοῶ, μανθάνω, μέμνημαι κ.ἄ.τ. (Εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν ἡ μετοχὴ ἀποδίδεται μὲ τὸ ὅτι ἢ τὸ πῶς ἢ νὰ ἢ ποὺ νὰ καὶ τὸ οἰκεῖον ῥῆμα) : ἡμεῖς ἀδύνατοι ὀρῶμεν ὄντες περιγενέσθαι (= ὅτι εἴμεθα, πῶς εἴμεθα) Θ. ὀρῶμεν πάντα ἀληθῆ ὄντα, ἃ λέγετε (= ὅτι εἶναι) Ξ. οὐδένα ἡμεῖς ἴσμεν ἄνδρα ἀγαθὸν γεγονότα τὰ πολιτικὰ (= δὲν γνωρίζομεν κανένα ποὺ νὰ ἔχη ὑπάρξει ἀγαθὸς) Πλ. καταλαμβάνουσι τοὺς φύλακας ἀμφὶ πῦρ καθημένους (= τοὺς βρίσκουν νὰ κάθονται) Ξ. μέμνημαι τοιαῦτα ἀκούσας σου (= ὅτι ἄκουσα) . μέμνημαι καὶ τοῦτό σου λέγοντος (= πῶς ἐσὺ ἔλεγες) Ξ.

2) τὰ δεῖξις, ἀγγελίας καὶ ἐλέγχου σημαντικά, ὡς δείκνυμι, δηλῶ, (ἀπο) φαίνω, ἀγγέλλω, (ἐξ) ἐλέγχω κ.ἄ.τ. (Εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν ἡ μετοχὴ ἀποδίδεται μὲ τὸ ὅτι ἢ πῶς καὶ τὸ οἰκεῖον ῥῆμα) : ἐν τῷδε δεῖξω σοφὸς γεγῶς (= ὦν = ὅτι εἶμαι) Εὐρ. ἀποδειξω τοῦτον μάρτυρας ψευδεῖς παρεχόμενον (= ὅτι παρουσιάζει) Δημ. ἀπηγγέλη Φίλιππος Ἡραῖον τεῖχος πολιορκῶν (= ὅτι ὁ Φ. ἐπολιόρκει) Δημ. βασιλεῖ Κῦρον ἐπιστρατεύοντα πρῶτος ἡγγεῖλα (= ὅτι ἐπεστράτεψε) Ξ. ῥαδίως ἐλεγχθήσεται ψευδόμενος (= ὅτι ψεύδεται) Δημ.

Σημείωσις α΄ Μετὰ τὸ ῥῆμα συνειδέναί, ὅταν μὲν τοῦτο συνεκφέρειται μὲ τὴν αὐτοπαθῆ ἀντωνυμίαν (σὺνοῖδα ἑμαυτῶ, σὺνίσμεν ἡμῖν αὐτοῖς κλπ. = γνωρίζω καλῶς καὶ εἶμαι πεπεισμένος κλπ.), ἀκολουθεῖ κατηγορηματικὴ μετοχὴ ἢ κατὰ πτώσιν ὀνομαστικὴν (συμφωνοῦσα δηλαδὴ μὲ τὸ ὑποκείμενον τοῦ ῥήματος) ἢ κατὰ δοτικὴν (συμφωνοῦσα δηλαδὴ μὲ τὴν αὐτοπαθῆ ἀντωνυμίαν) : ἐγὼ γὰρ δὴ οὔτε μέγα οὔτε σμικρὸν ξύνοῖδα ἑμαυτῶ σοφὸς ὦν (= γνωρίζω καλὰ καὶ εἶμαι πεπεισμένος πῶς δὲν εἶμαι) Πλ. ἑμαυτῶ ξυζηθεῖν οὐδὲν ἐπισταμένω Πλ.

"Ὅταν δὲ τὸ ῥῆμα συνειδέναί ἔχη ἀντικείμενον ἄλλο ὄνομα καὶ ὄχι τὴν αὐτοπαθῆ ἀντωνυμίαν (ὅποτε σὺνοῖδα τινι = γνωρίζω καλῶς μετὰ τινος καὶ δύναμαι νὰ μαρτυρήσω), τότε κανονικῶς ἀκολουθεῖ μετ' αὐτὸ κατηγορηματικὴ μετοχὴ κατὰ δοτικὴν : οὗτοι ξυνίσασι Μελήτω μὲν ψευδομένω, ἐμοὶ δὲ ἀληθεύοντι (= ὅτι ὁ μὲν Μέλῃτος ψεύδεται κλπ.) Πλ.

Σημείωσις β΄. Τὰ ῥήματα ἀκούω καὶ αἰσθάνομαι συντάσσονται κατὰ τρεῖς τρόπους, ἦτοι : 1) μὲ γενικὴν καὶ κατηγορηματικὴν μετοχὴν, ὅταν δηλοῦνται ἄμεσος ἀντίληψις, 2) μὲ αἰτιατικὴν καὶ κατηγορηματικὴν μετοχὴν, ὅταν δηλοῦνται ἄμεσος ἀντίληψις καὶ 3) μὲ αἰτιατικὴν καὶ (εἰδικὸν) ἀπαρέμφατον, ὅταν δηλοῦνται ἐν ἀβέβαιον γεγονόσ, κάποια φήμη : ἤκουσα δέ ποτε αὐτοῦ καὶ περὶ φίλων διαλεγομένου (= τὸν ἤκουσα μὲ τὰ αὐτιά μου νὰ συζητῆ ἢ ποὺ συνεζήτει κλπ.) Ξ. ἤκουσε Κῦρον ἐν Κιλικίᾳ ὄντα (= ἄκουσε ἀπὸ ἄλλοις ὅτι ὁ Κ. ἦτο) Ξ. ἀκούω κώμας εἶναι καλὰς οὐ πλέον εἴκοσι σταδίων ἀπεχούσας (= ἀκούω νὰ λένε πῶς ὑπάρχουν) Ξ. ἦσθησι πώποτε μου ἢ ψευδομαρτυροῦντος ἢ συκοφαντοῦντος; Ξ. Ἀριαῖος ὡς ἦσθετο

Κῦρον πεπτωκότα, ἔφυγεν Ξ. ἠσθάνετο αὐτοῦς μέγα παρὰ βασιλεῖ Δαρείῳ δύνασθαι (= εἶχε τὴν γνώμην ὅτι) Θ.

Ὅμοίως μὲ διαφορὰν σημασίας συντάσσονται ἄλλοτε μὲ μετοχὴν καὶ ἄλλοτε μὲ ἀπαρέμφατον καὶ ἄλλα ῥήματα, ὡς :

	μετὰ μετοχῆς	μετ' ἀπαρέμφατου
ἀρχομαι	= ἀρχίζω νά, εὐρίσκομαι εἰς τὴν ἀρχὴν μιᾶς ἐνεργείας, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὴν συνέχισιν αὐτῆς καὶ τὸ τέλος : ἄρξομαι διδάσκων ἐκ τῶν θεῶν (= κατὰ πρῶτον θὰ διδάξω).	= ἀρχίζω νά, πρώτῃ φορὰν καταπιάνομαι ἀπὸ κάτι τι : πόθεν ἤρξατό σε διδάσκειν τὴν στρατηγίαν; (= νά σέ διδάσκη) Ξ.
φαίνομαι	= ἀποδεικνύομαι, εἶναι φανερόν ὅτι, προφανῶς : φανήσεται ταῦθ' ὠμολογηκῶς (= θὰ ἀποδειχθῆ ὅτι κλπ.).	= φαίνομαι πῶς, παρέχω τὴν ἐντύπωσιν ὅτι : ὁ γελωτοποιὸς κλαίειν ἐφαίνετο Ξ.
αἰδοῦμαι	= ἐντρέπομαι πού, μὲ ἐντροπὴν μου κάμνω τι : αἰσχύνομαι λέγων τοῦτο (= πού τὸ λέγω).	= ἐντρέπομαι νά, ἀπὸ ἐντροπὴν μου δὲν κάμνω τι : αἰσχύνομαι εἰπεῖν τὰληθῆ (= νά εἶπω) Πλ.
αἰσχύνομαι		
γιγνώσκω	= γνωρίζω ὅτι, ἐννοῶ ὅτι.	= ἀποφασίζω νά, κρίνω ὅτι.
ἐπίσταμαι	= γνωρίζω, ἤξεύρω ὅτι : Περικλῆς ἔγνω τὴν εἰσβολὴν ἐσομένην Θ. τοῦτον ὑμεῖς ἐπίστασθε ὑμᾶς προδόντα Ξ.	= ἤξεύρω νά : ὁ Ἀγησίλαος ἔγνω διώκειν τοὺς προσκειμένους Ξ. ὁ Φαρνάβαζος ἔγνω δεῖν τὴν γυναικὰ σατραπεύειν Ξ. ἐπίσταμαι θεοὺς σέβειν Εὐρ.
οἶδα	= γνωρίζω ὅτι : οἱ Ἕλληνες οὐκ ἤδεσαν Κῦρον τεθνηκότα (= ὅτι εἶχε φονευθῆ) Ξ.	= γνωρίζω νά, ἤξεύρω νά : οἶδα μάχεσθαι (= νά μάχωμαι).
μανθάνω	= μαθαίνω ὅτι, καταλαβαίνω πῶς : ὁ βασιλεῦ, διαβεβλημένος ὑπὸ Ἀμάσιος οὐ μανθάνεις ; Ἡρόδ.	= μαθαίνω νά : τοὺς προδότας μισεῖν ἔμαθον Αἰσχ.
μέμνημαι	= ἐνθυμοῦμαι ὅτι : μέμνημαι ταῦτα ἀκούσας σου Ξ.	= ἐνθυμοῦμαι νά, προσπαθῶ νά : μεμνήσθω ἀνὴρ ἀγαθὸς εἶναι Ξ.
ἐπιλανθάνομαι	= λησμονῶ ὅτι, πῶς : ἐπιληλήσμεθα γέροντες ὄντες .	= λησμονῶ νά : ἐπελαθόμεθα εἰπεῖν .

§ 168. 1) Ἡ ἐπιρρηματικὴ μετοχὴ ἄλλοτε μὲν ἔχει ὑποκείμενον αὐτῆς ὄνομα ποῦ ἀνήκει εἰς τὴν πρότασιν, τὴν ὁποῖαν προσδιορίζει, καὶ τότε λέγεται **συννημμένη** ἐπιρρηματικὴ μετοχὴ, ἄλλοτε δὲ ἔχει ὅλως ἰδιαιτερον ὑποκείμενον, ἦτοι ὄνομα ποῦ δὲν ἀνήκει εἰς τὴν πρότασιν, τὴν ὁποῖαν προσδιορίζει, καὶ τότε λέγεται **ἀπόλυτος**.

Ἡ ἀπόλυτος μετοχὴ κανονικῶς ἐκφέρεται κατὰ πτωσὶν γενικῆν. (Γενικὴ ἀπόλυτος): **Θεοῦ δίδόντος** οὐδὲν ἰσχύει φθόνος, καὶ **μὴ δίδόντος** οὐδὲν ἰσχύει πόνος Μεν.

2) Καὶ ἡ συννημμένη καὶ ἡ ἀπόλυτος ἐπιρρηματικὴ μετοχὴ ἀναλόγως τῆς ἰδιαιτέρας σημασίας αὐτῆς εἶναι

α) **αἰτιολογική**. (ἄρνησις οὐ· πρβλ. § 141). Ταύτης ἡ σημασία καθίσταται σαφεστέρα μετὰ τὴν προσθήκην τοῦ ἄτε (δὴ), οἶα (δὴ), οἶον (δὴ) ἐπὶ πραγματικῆς αἰτίας, ἢ τοῦ ὡς ἐπὶ αἰτίας κατὰ τὴν γνώμην τοῦ ὑποκειμένου τῆς προτάσεως: **ὀλεῖσθε ἡδίκηκότες τὸν ἄνδρα τόνδε Σοφ. ἄτε ἐξαίφνης ἐπιπεσόντες πολλὰ ἀνδράποδα ἔλαβον Ξ. ἐνταῦθα ἔμενον ὡς τὸ ἄκρον κατέχοντες· οἱ δ' οὐ κατεῖχον** (=διότι ἐνόμιζον ὅτι κατεῖχον) Ξ. **ἐνταῦθα δὴ, ὡς εὖ εἰπόντος τοῦ Ἀγασιῦ ἀνεθορύβησαν** (=ἐπειδὴ, κατὰ τὴν γνώμην των, καλῶς ὠμίλησεν ὁ Ἀ.) Ξ.

β) **τελική**. (ἄρνησις μὴ· πρβλ. § 142 καὶ § 157, 1). Ὡς τοιαύτη λαμβάνεται μόνον ἡ μετοχὴ τοῦ μέλλοντος, συνήθως μετὰ τὰ ῥήματα τὰ κινήσεως σημαντικὰ ἢ καὶ μετὰ ἄλλα ῥήματα, ἀλλὰ τότε μετὰ τὸ μόριον ὡς πρὸ αὐτῆς: **ἐς Δελφοὺς χρησόμενος τῷ χρηστηρίῳ πορεύεται** (=ἵνα χρῆσθαι) Ἡρόδ. **ἐπεμψέ τινα ἐροῦντα** (=ἵνα εἴπη) Ξ. **οἱ Ἀθηναῖοι παρεσκευάζοντο ὡς πολεμήσοντες** (=μετὰ σκοπὸν νὰ πολεμήσουν) Θ.

γ) **χρονική**. (ἄρνησις οὐ ἢ μὴ· πρβλ. § 147). Ταύτης ἡ σημασία καθίσταται σαφεστέρα μετὰ τὴν προσθήκην κάποιου χρονικοῦ ἐπιρρηματος, ὡς: **ἄμα, αὐτίκα, εὐθύς, μετὰ ξύ, ἔτι κ.ἄ.τ.**: **ἀριστῶντι τῷ Ξενοφῶντι προσέτρεχον δύο νεανίσκοι** (=ὅτε ἤριστα ὁ Ξ.). Ξ. **ἠγαγκάζοντο φεύγοντες ἄμα μάχεσθαι** (=ἐνῶ συγχρόνως ἔφευγον) Ξ. **πολλαχοῦ με ἐπέσχε λέγοντα μεταξὺ** (=στὸ μεταξὺ ἐκεῖ ποῦ ἔλεγα) Πλ. **δρυὸς πεσοῦσης πᾶς ἀνὴρ ξυλεύεται. ταῦτα ἦν ἔτι δημοκρατουμένης τῆς πόλεως** (=ὅτε ἔτι ἐδημοκρατεῖτο ἡ πόλις) Πλ.

δ) **ὑποθετική**. (ἄρνησις μὴ· πρβλ. § 144 κ.ε.): **δίκαια δράσας τιμμάχους ἔξεις θεοῦς** (=ἐὰν δράσης)· **οὐκ ἂν δύναιο μὴ καμῶν**

εὐδαιμονεῖν (= εἰ μὴ κάμοις). θεοῦ **θέλοντος** κὰν ἐπὶ ῥίπος πλείους (= εἰ θεὸς ἐθέλοι).

ε) **παραχωρητική** ἢ **ἐνδοτική**· (ἄρνησις οὐ. πρβλ. § 146). Ταύτης ἡ σημασία καθίσταται σαφεστέρα μὲ τὴν προσθήκην τοῦ ἐπιδοτικού καὶ ἡ τοῦ καίπερ, (σπανίως τοῦ καίτοι), εἰς δὲ τοὺς ποιητὰς τοῦ πέρ, (τοῦ ὁποίου ἀρχικὴ σημασία εἶναι πολὺ) : πολλοὶ **ὄντες** εὐγενεῖς, εἰσὶ **κακοὶ** (= ἄν καὶ εἶναι) Εὐρ. οἵπερ πρόσθεν προσεκύονον Ὀρόνταν, καὶ τότε προσεκύνησαν, **καίπερ εἰδότες** ὅτι ἐπὶ θάνατον ἄγοιτο Ξ. εἰσῆλθετε ὑμεῖς **καίπερ οὐ διδόντος** τοῦ νόμου Δημ. οὐ τι δυνήσεται, **ἄχινύμενός περ**, **χραιομεῖν** (= ἄν καὶ θὰ λυπῆσαι πολὺ) Ὀμ.

στ) **τροπική**· (ἄρνησις οὐ). Συνήθως κατ' ἐνεστώτα : εἰσὶ δέ τινες τῶν Χαλδαίων, οἱ **ληζόμενοι** ζῶσι (= διὰ τῆς ληστείας) Ξ. τοῖς ἱππεῦσιν εἶρητο **θαρροῦσι** διώκειν (= θαρροῦντες, μὲ θάρρος) Ξ. (πρβλ. παίζοντα ἢ παίζοντας, γελῶντα ἢ γελῶντας, περπατῶντα ἢ περπατῶντας κ.τ.τ.). Συνηθέστατα λαμβάνεται ὡς τροπικὴ ἢ μετοχὴ ἔχων, (ἔχουσα, ἔχων = μέ) : ἤλθεν ἐξ Ἀθηνῶν **Θυμοχάρης ἔχων** ναῦς ὀλίγας (= μὲ ὀλίγα πλοῖα) Ξ.

Σημείωσις. Ἡ τροπικὴ μετοχὴ δύναται πολλάκις νὰ ἀποδίδεται εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν μὲ τὸ οικεῖον ῥῆμα καὶ τὸν σύνδεσμον καί : **ληζόμενοι** ζῶσι (= ληστεύουν καὶ ζοῦν) Κότυν **εὐ ποιῶν** ἀποκτίνησιν ὁ Πύθων (= καλὰ ἔκαμε καὶ τὸν ἐφόνευσεν) Δημ.

§ 169. Αἰτιατικὴ ἀπόλυτος. 1) Τῶν ἀπροσώπων ῥημάτων καὶ τῶν ἀπροσώπων ἐκφράσεων (§ 164 κ.έ.) ἡ μετοχὴ, ὅταν λαμβάνεται ἀπολύτως, ἐκφέρεται κατὰ πτώσιν αἰτιατικὴν ἐνικοῦ (καὶ σπανιώτερον πληθυντικοῦ) : **δέον**, **ὄν**, **παρόν**, **ἐξόν**, **χρεών**, **δοκοῦν**, **δόξαν**, **δόξαντα**, **μέλον**, **τυχόν**, **προσταχθὲν**, **δεδογμένον**, **προστεταγμένον**, **εἰρημένον**, **γεγραμμένον** κλπ. — **δυνατὸν ὄν**, **οἷόν τε ὄν**, **ἀδύνατον ὄν**, **ῥάδιον ὄν**, **ἄδηλον ὄν** κλπ. : **πολλάκις** **πλεονεκτῆσαι ὑμῖν ἐξὸν** οὐκ ἠθελήσατε (= ἐνῶ ἦτο εἰς σᾶς δυνατὸν) Δημ. **δήλον** ὅτι οἶσθα (**τίς** τοὺς νεωτέρους **βελτίους** ποιεῖ), **μέλον** γέ σοι (= ἀφοῦ βέβαια σὲ μέλει γι αὐτὸ) Πλ. **δόξαν** δὲ ταῦτα **ἐκήρυξαν** οὕτω ποιεῖν (= ἐπεὶ ταῦτα ἔδοξε = ἀφοῦ ἀπεφασίσθησαν ταῦτα) Ξ. **προσταχθὲν** αὐτῷ **ἀναγράψαι** τοὺς νόμους τοὺς Σόλωνος, **ἀντὶ** Σόλωνος αὐτὸν **νομοθέτην** κατέστησε (= ἐνῶ ἐδόθη εἰς αὐτὸν διαταγὴ) Λυσ. **παρεκελεύοντο** κραυγῇ οὐκ ὀλίγη **χρῶ-**

μενοι **ἀδύνατον ὄν ἐν νυκτὶ ἄλλω τῷ σημήναι** (= ἐπειδὴ ἤτο ἀδύνατον) Θ.

2) Κατ' αἰτιατικὴν ἀπόλυτον λαμβάνεται ἐνίοτε καὶ προσωπικῶν ῥημάτων ἢ μετοχή, ἀλλὰ τότε προτάσσεται αὐτῆς πάντοτε τὸ μόριον **ὡς** : τοὺς **νείεις οἱ πατέρες ἀπὸ τῶν πονηρῶν ἀνθρώπων εἰργουσιν ὡς τὴν μὲν τῶν χρηστῶν ὀμιλίαν ἄσκησιν οὔσαν τῆς ἀρετῆς, τὴν δὲ τῶν πονηρῶν κατάλυσιν** (= διότι κατὰ τὴν γνώμην των εἶναι κλπ.) Ξ.

Σημείωσις α'. **Ἡ γενικὴ ἀπόλυτος**, ἦτοι ἡ ἐκφορὰ τῆς μετοχῆς κατὰ γενικὴν ἀπολύτως, δὲν ὑπῆρχεν ἀρχῆθεν εἰς τὴν γλῶσσαν μας, ἀλλ' ἀνεπτύχθη κατόπιν ἐξ ἀποσπάσεως, ὅπως καὶ ἡ ἀπαρεμφατικὴ σύνταξις (§ 162, Σημ.). Ποικίλαι δὲ συντάξεις κατὰ γενικὴν ἔδωκαν ἀφορμὴν εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῆς γενικῆς ἀπολύτου. Οὕτω π.χ. εἰς τὴν πρότασιν **λέγοντος ἐμοῦ ἀκροῶνται οἱ νέοι** (πρβλ. Πλάτ. Ἀπολ. 37), ἡ γενικὴ ἐμοῦ μὲ τὸν μετοχικόν τῆς προσδιορισμὸν λέγοντος εἶναι ἀντικείμενον κατὰ γενικὴν εἰς τὸ ἀκροῶνται (§ 67,4 = ὀμιλοῦντα ἐμὲ μὲ ἀκούοντες οἱ νέοι). Εἰς δὲ τὴν πρότασιν **Σαρπηθὸν δ' ἄχος γένητο Γλαύκου ἀπίοντος** (Ὀμ. Μ 392) ἡ γενικὴ Γλαύκου μὲ τὸν μετοχικόν τῆς προσδιορισμὸν ἀπίοντος εἶναι προσδιορισμὸς κατὰ γενικὴν (τῆς αἰτίας) εἰς τὸ ἄχος γένητο (= εἰς τὸν Σαρπηθὸν λύπη ἐγενήθη ἀπὸ τὸν Γλαῦκον ἢ γιὰ τὸν Γλαῦκον, ποῦ ἀπῆρχετο· § 91, 3). Εἰς δὲ τὴν πρότασιν τέλος : **ἔτειχίσθη δὲ καὶ Ἀταλάντη τοῦ θέρους τούτου τελευτῶντος** (Θουκ. 2, 32) ἡ γενικὴ τοῦ θέρους τούτου μὲ τὸν μετοχικόν τῆς προσδιορισμὸν τελευτῶντος εἶναι προσδιορισμὸς κατὰ γενικὴν τοῦ χρόνου (§ 91,2 = ἐτειχίσθη δὲ καὶ ἡ Ἀταλάντη κατὰ τοῦτο τὸ θέρος, ὅτε ἐτελεύτα).

Ἄλλ' εἰς τὰς τοιαύτας προτάσεις εὐκόλον ἦτο ἡ μετοχή, ἡ ὁποία ἐκφράζει τὸ σπουδαιότερον μέρος τοῦ νοήματος, τὸ ὁποῖον ἐκφράζεται δι' ὀλοκλήρου τοῦ κατὰ γενικὴν προσδιορισμοῦ (λέγοντος ἐμοῦ — Γλαύκου ἀπίοντος — τοῦ θέρους τούτου τελευτῶντος), νὰ νοηθῆται ὡς ἀποτελοῦσα αὐτὴ τὸ κύριον μέρος αὐτοῦ μὲ τὴν γενικὴν τοῦ ὀνόματος (ἐμοῦ — Γλαύκου — τοῦ θέρους τούτου) ὡς ὑποκείμενον αὐτῆς, ὁ δὲ ὄλος κατὰ γενικὴν προσδιορισμὸς νὰ νοηθῆται ὡς αὐτοτελὴς καὶ ἀνεξάρτητος (ἐν ᾧ ἐγὼ λέγω, ἀκούουν οἱ νέοι — ὁ δὲ Σαρπηθὸν ἔλυπῆθη, ὅτε ὁ Γλαῦκος ἀπῆρχετο — ὅτε δὲ τὸ θέρος τοῦτο ἐτελείωνε, ἐτειχίσθη ἡ Α.). Κατὰ τὰ τοιαῦτα δὲ παραδείγματα ἤρchiσε νὰ χρησιμοποιηθῆται κατόπιν ἡ γενικὴ τῆς μετοχῆς ἀπολύτως, ἦτοι χωρὶς νὰ εἶναι (ὅπως εἰς τὰ ἀνωτέρω παραδείγματα) ὑποκείμενον αὐτῆς τὸ ἀντικείμενον τοῦ ῥήματος τῆς προτάσεως ἢ κάποιος προσδιορισμὸς κατὰ γενικὴν εἰς ἕνα ἄλλον ὄρον αὐτῆς· πρβλ. π.χ. τοῦτο **λέγοντος Ξενοφῶντος πτάρνυται** τις Ξ.

Ὅμοιως παρήχθη καὶ ἡ αἰτιατικὴ ἀπόλυτος μετοχῶν ἀπροσώπων ῥημάτων ἢ ἀπροσώπων ἐκφράσεων δι' ἀποσπάσεως ἀπὸ φράσεως, εἰς τὰς ὁποίας ἡ μετοχὴ κατ' οὐδέτερον γένος ἦτο παράθεσις, ἢ ὁποία χαρακτηρίζεται ὀλοκλήρου πρότασιν (§ 23), ὡς π.χ. **ἄλλον ὅτι οἶσθα τοῦτο μέλλον γέ σοι** (= πρᾶγμα δὲ μέλει γέ σοι) Πλ.

οὐκ ἐσώσαμεν σε, οἶόν τε ὄν και δυνατὸν (= οὐκ ἐσώσαμεν σε, και οὐκ ἐπράξαμεν ἔργον οἶόν τε ὄν κλπ. = ἔργον, ὃ οἶόν τε ἦν κλπ.) Πλ. (πρβλ. ἢ τις ἸΑχαϊῶν θίψει χειρὸς ἐλὼν ἀπὸ πύργου, λυγρὸν ἄλεθρον = παρέχων οὕτω λυγρὸν ἄλεθρον Ἰλ. Ω 735).

Σημείωσις β'. Περὶ ὀνομαστικῆς ἀπολύτου βλ. Σχῆμα ἀνακόλουθον.

Σύνδεσις μετοχῶν πρὸς ἀλλήλας.

§ 170. Δύο ἢ περισσότεραι μετοχαὶ ὁμοιοπτώτοι ἀνήκουσαι εἰς τὴν αὐτὴν πρότασιν

1) συνδέονται μετὰ ξύτων διὰ παρατακτικῶν συνδέσμων. ὅταν εἶναι ὁμοειδεῖς, ἦτοι ὅταν προσδιορίζουν καθ' ὅμοιον τρόπον τὸ ῥῆμα ἢ ἄλλον τινὰ ὄρον τῆς προτάσεως : οὗτοι προσελθόντες και καλέσαντες τοὺς τῶν Ἑλλήνων ἄρχοντας λέγουσιν Ε. Κλέαρχος ἦδει και ἀπειρηκότας τοὺς στρατιώτας και ἀσίτους ὄντας Ε.

2) ἐκφέρονται ἀσυνδέτως

α) ὅταν εἶναι ἑτεροειδεῖς, ἦτοι ὅταν προσδιορίζουν κατὰ διάφορον τρόπον τὸ ῥῆμα ἢ ἄλλον τινὰ ὄρον τῆς προτάσεως : προϊόντες λελήθαμεν ἀμφοτέρων εἰς τὸ μέσον πεπτωκότας Πλ. (Ἡ πρώτη μετοχὴ χρονική, ἢ δευτέρα κατηγορηματική).

β) ὅταν ἡ μία προσδιορίσῃ τὴν ἄλλην : Κῦρος ὑπολαβῶν τοὺς φεύγοντας συλλέξας στράτευμα ἐπολιόρκει Μίλητον Ε. (= ὑπολαβῶν τοὺς φεύγοντας συνέλεξε στράτευμα, και συλλέξας στράτευμα ἐπολιόρκει).

Ἡ ἑτέρα ἐκ τῶν μετοχῶν κατὰ τὴν περίπτωσιν ταύτην δυνατὸν νὰ ἀποτελῇ μετὰ τοῦ ῥήματος μίαν ἔννοιαν, τὴν ὁποίαν προσδιορίζει ἡ ἑτέρα : ἡ πόλις ἀγωνιζομένη περὶ πρωτείων κινδυνεύουσα διατετέλεκεν Δημ. (Πρβλ. ἡ πόλις ἀγωνιζομένη περὶ πρωτείων αἰεὶ ἐκινδύνευεν).

γ) κατὰ τὸ ἀσύνδετον σχῆμα, χάριν ἐμφάσεως : τὰ δέκα τάλαντα ὀρώντων, φρονούντων, βλεπόντων ἔλαθον ὑμῶν ὑφελόμενοι Αἰσχίν.

3. Ῥηματικά ἐπίθετα εἰς - τος και - τέος.

§ 171. 1) Τὰ εἰς - τος, (- τη, - τον) ῥηματικά ἐπίθετα (τὰ ὁποῖα ἀρχῆθεν ἐλαμβάνοντο ἀδιαφόρως και με ἐνεργητικὴν και με παθητικὴν διάθεσιν), σημαίνουσι εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν, ὅπως και εἰς τὴν νῦν

α') ὅ,τι καὶ ἡ μετοχή τοῦ παρακειμένου ἢ τοῦ ἐνεστώτος ἢ ἀορίστου, ἐνεργητικοῦ ἢ μέσου : λυτὸς (= λελυμένος), γραπτός (= γεγραμμένος), δυνατός (= δυνάμενος, ἰσχυρός), ῥυτὸς (= ὁ ῥέων), θνητὸς (= ὁ θνήσκων, ὁ ὑποκείμενος εἰς θάνατον), ἀπρακτος (= ὁ μὴ πράξας), ἀστράτευτος (= ὁ μὴ στρατευσάμενος)· (πρβλ. τὰ σημερινά : κλειστός, στρωτός—νερὸ καυτὸ = ποὺ καίει, ἀνύπρακτος = ὁ μὴ ὑπάρχων — ἀπρογευματίστος = ὁ μὴ προγευματίσας).

β') τὸν δυνάμενον νὰ πάθῃ ὅ,τι δηλοῖ τὸ ῥῆμα : ὁρατός (= ὁ δυνάμενος ὀρᾶσθαι), βατός (= ὁ δυνάμενος βαίνεισθαι), τρωτός (= ὁ δυνάμενος τιτρώσκεισθαι).

Ἡ τοιαύτη σημασία τῶν εἰς -τος, προῆλθε κυρίως ἐκ τῶν ἀντιθέτων : ἄορατος, ἄβατος, ἄτρωτος κλπ. (ἄτρωτος, κυρίως = ὅστις δὲν ἐτρώθη ἀκόμη· ἔπειτα = ὁ μὴ δυνάμενος νὰ τρωθῇ).

γ') τὸν ἀξιὸν νὰ πάθῃ ὅ,τι δηλοῖ τὸ ρῆμα : θαυμαστός (= ἀξιοθαύμαστος), ἐπαιητός (= ἀξιος ἐπαινεῖσθαι), μεμπτός (= ἀξιος νὰ τύχῃ μομφῆς) : ὁ ἀνεξέταστος βίος οὐ βιωτὸς ἀνθρώπων Πλ.

2) Τὰ εἰς -τέος, (-τέα, -τέον) ῥηματικά ἐπίθετα (εὐχρηστα εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν ἰδίᾳ εἰς τὴν ὀνομαστικὴν) σημαίνουν ὅτι εἶναι ἀνάγκη νὰ γίνῃ ὅ,τι δηλοῖ τὸ ρῆμα : ὁ ποταμὸς ἐστὶν ἡμῖν διαβατέος (= ὀφείλομεν νὰ διαβῶμεν τὸν ποταμὸν) Ξ. οἰστέον τὴν τύχην (= δεῖ φέρειν τὴν τύχην) Εὐρ. (Πρβλ. μαθητῆς ἐπανεξεταστέος, ἐνοίκιον προπληρωτέον, ἀφαιρετέος, διαιρετέος κλπ.).

§ 172. Μὲ τὰ εἰς -τέος, (-τέα, -τέον,) ῥηματικά ἐπίθετα εἶναι συνήθεις δύο συντάξεις, ἥτοι :

1) ἀπρόσωπος σύνταξις, ὅταν ἐξάιρεται ἡ πρᾶξις, ἢ ὁποῖα ὀφείλει νὰ γίνῃ. Κατὰ τὴν τοιαύτην σύνταξιν τὸ ῥηματικὸν ἐπίθετον τίθεται κατ' οὐδέτερον γένος ἐνικοῦ (ἢ σπανιώτερον πληθυντικοῦ) ἀριθμοῦ, τὸ δὲ ὄνομα, τὸ ὁποῖον δηλοῖ τὸ πρόσωπον ἢ τὸ πρᾶγμα, εἰς τὸ ὁποῖον ὀφείλει νὰ γίνῃ ἡ πρᾶξις, τίθεται ὡς ἀντικείμενον αὐτοῦ : τοὺς φίλους εὐεργετήτεον (ἐστὶν) (= δεῖ εὐεργετεῖν τοὺς φίλους) Ξ. μεθεκτέον (ἐστὶ) τῶν πραγμάτων πλείοσιν (= δεῖ πλείονας μετέχειν τῶν πραγμάτων) Θ. πειστέον (ἐστὶ) τῷ νόμῳ (= δεῖ πείθεσθαι τῷ νόμῳ) Πλ.

2) προσωπικὴ σύνταξις, ὅταν ἐξάιρεται τὸ πρόσωπον ἢ

τὸ πρᾶγμα, τὸ ὁποῖον ὀφείλει νὰ πάθῃ. Κατὰ τὴν τοιαύτην σύνταξιν ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον δηλοῖ τὸ πρόσωπον ἢ τὸ πρᾶγμα, εἰς τὸ ὁποῖον ὀφείλει νὰ γίνῃ ἢ πρᾶξις, τίθεται κατὰ πτώσιν ὀνομαστικὴν, τὸ δὲ ῥηματικὸν ἐπίθετον συμφωνεῖ μὲ αὐτὸ κατὰ γένος καὶ ἀριθμὸν καὶ πτώσιν : οἱ **συμμαχεῖν ἐθέλοντες εὖ ποιητέοι**. (πρβλ. *δεῖ εὖ ποιεῖν τοὺς ἐθέλοντας συμμαχεῖν*) Ξ. εἴπερ βούλει τιμᾶσθαι ὑπὸ τῆς πόλεως, **ὠφελήτεά σοι ἢ πόλις ἐστί**. (πρβλ. *δεῖ σε ὠφελεῖν τὴν πόλιν*) Ξ. Βλ. καὶ § 71,5).

Σημείωσις α'. Κατ' ἀπρόσωπον σύνταξιν λαμβάνονται ἐνίοτε καὶ τὰ οὐδέτερα τῶν εἰς **-τος** ῥηματικῶν ἐπιθέτων, ἀντιστοιχοῦν δὲ ταῦτα τότε πρὸς τὸ δυνατὸν ἢ ἄξιον ἢ τὸ ἀπαρέμφατον τοῦ οικείου ῥήματος : οὐδὲ τοῖς πολεμίοις *ἵππευσι προσβατὸν ἦν κατὰ τοῦτο* (= οὐδὲ τοῖς πολεμίοις δυνατὸν ἦν προσβαίνειν) Ξ. ἄρα **βιωτόν ἐστιν ἡμῖν μετὰ διεφθαρμένον σώματος**; (= ἄρα ἄξιόν ἐστιν ἡμῖν ζῆν κλπ.) Πλ. (Πρβλ. *τοῦτο ποιοῦντι ἄρα ἄξιόν σοι ζῆν ἔσται*; Πλ.).

Σημείωσις β'. Κατὰ σύμφυρσιν πρὸς τὴν ταυτόσημον σύνταξιν τοῦ **δεῖ** μὲ αἰτιατικὴν καὶ ἀπαρέμφατον (§ 164, 2 α') τίθεται πολλάκις μετὰ τὴν ἀπρόσωπον σύνταξιν μὲ τὸ εἰς **-τέον** ῥηματικὸν ἐπίθετον αἰτιατικῇ ἀντὶ δοτικῆς (§ 71, 5), ἢ γίνεται μετάβασις ἀπὸ τὸ ῥηματικὸν ἐπίθετον εἰς **-τέον** εἰς ἀπλοῦν ἀπαρέμφατον : **τὸν βουλόμενον εὐδαίμονα εἶναι σωφροσύνῃ διωκτέον** (ἀντί: τῷ βουλομένῳ εὐδαίμονι εἶναι κλπ.) Πλ. (πρβλ. *δεῖ διώκειν σωφροσύνῃ τὸν βουλόμενον κλπ.*) — **πανταχοῦ ποιητέον, ἃ ἂν κελεύῃ ἡ πόλις καὶ ἡ πατρίς, ἢ πείθειν αὐτὴν** (= δεῖ ποιεῖν ἢ πείθειν) Πλ.

Παρατηρήσεις τινές περὶ τῶν ἀρνητικῶν μορίων

§ 173. Ἡ ἀρχαία γλῶσσα, ὅπως καὶ ἡ νέα, ἔχει δύο ἀρνητικὰ μόρια, τὸ **οὐ** (= δὲν) καὶ τὸ **μὴ**· καὶ

1) τὸ μὲν **οὐ** (ὅπως εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν τὸ **δὲν**) δηλοῖ ὅτι ὁ λέγων **ἄρχει**, ἤτοι ἀρνεῖται τὴν πραγματικότητα ἐνὸς ἰσχυρισμοῦ : (**ἔστι Ζεὺς** = **ὑπάρχει Ζεὺς**) — **οὐκ ἔστι Ζεὺς** (= δὲν ὑπάρχει Ζεὺς) Ἀρφ.

2) τὸ δὲ **μὴ** (ὅπως καὶ εἰς τὴν νέαν) δηλοῖ ὅτι ὁ λέγων **ἀποκροῦει** τὴν πραγματοποίησιν μιᾶς σκέψεως, ἤτοι μιᾶς ἐπιθυμίας : (**ἔρωτῶ ταῦτα** ; = **νὰ ἐρωτῶ ταῦτα** ;) — **ταῦτα μὴ ἐρώτα** Ξ.

Σημείωσις. "Ὅτι διαφέρει τὸ **οὐ** ἀπὸ τὸ **μὴ** διαφέρουν καὶ αἱ ἐξ αὐτῶν γινόμεναι ἀρνητικαὶ λέξεις οὕτε, οὐδέ, οὐδέεις, οὐπω, οὐκέτι, οὐποτε, κλπ. — **μήτε, μηδέ, μηδεῖς, μήποτε, μηκέτι, μήποτε**, κλπ. : **Ἐγὼ θρασὺς καὶ ἀναιδής οὐτ' εἰμί, μήτε γενόμην** (§ 121).

§ 174. Γενικῶς εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν τὸ μὲν **οὐ** χρησιμοποιεῖται εἰς ἄς περιπτώσεις εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν χρησιμοποιεῖται τὸ **δέν**, τὸ δὲ **μὴ** εἰς ἄς περιπτώσεις καὶ εἰς τὴν νέαν χρησιμοποιεῖται τὸ **μὴ**, ἦτοι

1) τοῦ **οὐ** χρῆσις γίνεται εἰς τὰς ἀρνητικῶς ἐκφερομένας προτάσεις κρίσεως, ἀνεξαρτήτους (§ 117, 1 καὶ 2, § 119, 2, § 122, 1 καὶ 2 καὶ Σημ.) ἢ ἐξηρητημένας, (ὡς τὰς εἰδικὰς § 140, τὰς αἰτιολογικὰς § 141, τὰς χρονικὰς, αἱ ὁποῖαι δηλοῦν ἓν ὠρισμένον γεγονός, § 147, 2, α', τὰς κυρίως ἀναφορικὰς § 153,1 κλπ.)

2) τοῦ **μὴ** χρῆσις γίνεται εἰς τὰς ἀρνητικῶς ἐκφερομένας προτάσεις ἐπιθυμίας, ἀνεξαρτήτους (§ 117, 3, § 118, § 119, 1, § 120, § 122, 1 καὶ 2 καὶ Σημ.) ἢ ἐξηρητημένας (ὡς τὰς τελικὰς § 142, τὰς χρονικὰς, αἱ ὁποῖαι δηλοῦν ἐπανάληψιν, § 147, 2 β' καὶ γ', τὰς ἀποτελεσματικὰς, αἱ ὁποῖαι δηλοῦν ἐνδεχόμενον ἀποτέλεσμα, § 149, 2, τὰς ἐνδοιαστικὰς § 150, τὰς ἀναφορικὰς τελικὰς § 153, 3 κλπ.).

§ 175. Τοῦ **μὴ** εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν (ἀντιθέτως πρὸς τὴν νέαν) χρῆσις γίνεται προσέτι εἰς τὰς ὑποθετικὰς προτάσεις (§ 143), καθὼς καὶ εἰς τὰς δευτερευούσας ἐν γένει προτάσεις καὶ τὰς μετοχὰς, αἱ ὁποῖαι ἐνέχουσι σημασίαν ὑποθετικὴν (§ 146, § 147, 2, β', § 153, 5, § 168, 2, β' — δ') : **εἰ μὴ καθέξεις γλῶσσαν, ἔσται σοι κακά. — ἂ μὴ οἶδα, οὐδὲ οἶμαι εἰδέναι** (= εἰ τινα μὴ οἶδα). — **ὄ μὴ δαρεις ἄνθρωπος οὐ παιδεύεται** (= ἐάν τις μὴ δαρῆ).

§ 176. Μὲ τὸ ἀπαρέμφατον κανονικῶς

1) μὲ τὸ εἰδικὸν χρησιμοποιεῖται ἡ ἄρνησις **οὐ** (§ 163, 1) : οἱ Αἰγυπτῆται ἔλεγον **οὐκ εἶναι** αὐτόνομοι Θ. οἶμαί γ' **οὐδενὸς ἄν ἦτον φανῆναι δίκαιος** (= ὅτι οὐδενὸς ἄν φανείην) Ξ. (Βλ. καὶ § 162, 2, Σημ.).

2) μὲ τὸ τελικὸν χρησιμοποιεῖται ἡ ἄρνησις **μὴ** (§ 163, 1, § 164, 2, α') : τὴν Κέρκυραν ἐβούλοντο **μὴ προέσθαι Κορινθίους** Θ.

Σημείωσις α'. Μὲ ἀπαρέμφατον τελικόν, τὸ ὁποῖον ἔχει πρὸ αὐτοῦ τὸ **μὴ**, συντάσσονται κανονικῶς τὰ ῥήματα εἰργεῖν, κωλύειν, ἐναντιοῦσθαι, ἐμποδῶν εἶναι κ.τ.τ., φεύγειν (= ἀποφεύγειν), εὐλαβεῖσθαι κ.τ.τ., ἀρνεῖσθαι, ἀντιλέγειν κ.τ.τ., ἀπαγορεύειν, ἀπειλεῖν κ.τ.τ. Ἀλλὰ τὸ **μὴ** τὸ συνημμένον μὲ τὸ ἀπαρέμφατον κατόπιν τῶν εἰρημένων ῥημάτων δι' ἡμᾶς φαίνεται πλεονάζον καὶ περιττόν : ὁ φόβος τὸν νοῦν ἀπείρ-

γει μὴ λέγειν ἃ βούλεται (= ἀπειργεῖ λέγειν = τὸν ἐμποδίζει νὰ λέγῃ) Πλ. — **Κριτίας καὶ Χαρικλῆς ἀπειπέτην Σωκράτει τοῖς νέοις μὴ διαλέγεσθαι** (= ἀπειπέτην διαλέγεσθαι = τοῦ ἀπηγόρευσαν νὰ συζητῇ) Ξ.

Ἡ τοιαύτη μετὰ τὰ ἀνωτέρω ῥήματα πλεοναστικὴ χρῆσις τοῦ μὴ προέρχεται ἐξ ἐπιδράσεως τοῦ ἀντιστοίχου εὐθέως λόγου : (ὦ Σώκρατες, μὴ διαλέγον τοῖς νέοις—ἀπαγορεύομέν σοι, ὦ Σώκρατες, μὴ διαλέγεσθαι τοῖς νέοις).

Πολλάκις δὲ τὸ ἀπαρέμφατον, τὸ ὅποιον ἀκολουθεῖ κατόπιν τῶν ἀνωτέρω ῥημάτων μετὰ τὸ μὴ, ἐκφέρεται μετὰ τὸ ἄρθρον **τό** : **τοὺς ψιλοὺς εἰργον τό μὴ κακουργεῖν τὰ ἐγγυὺς τῆς πόλεως** (= εἰργον κακουργεῖν) Θ.

Ὅταν δὲ κανὲν ἐκ τῶν ἀνωτέρω ῥημάτων εὐρίσκεται εἰς ἀρνητικὴν πρότασιν ἢ εἰς πρότασιν ἐρωτηματικὴν, ἢ ὅποια ἰσοδυναμεῖ πρὸς ἀρνητικὴν (§ 122,3, γ'), τότε τὸ ἀπαρέμφατον, τὸ ὅποιον ἀκολουθεῖ κατόπιν αὐτοῦ, ἐκφέρεται μετὰ τὸ μὴ οὐ πρὸ αὐτοῦ, καὶ δι' ἡμᾶς ἄλλοτε μὲν φαίνονται π λ ε ο ν ἄ ζ ο ν τ α ἀμφοτέρω τὰ ἀρνητικὰ ταῦτα μόρια, ἄλλοτε δὲ τὸ ἕτερον ἐξ αὐτῶν : **τίνα οἶε ἀπαρνήσεσθαι μὴ οὐχὶ καὶ αὐτὸν ἐπίστασθαι τὰ δίκαια**; (= μηδένα οἶου ἀπαρνήσεσθαι καὶ αὐτὸν ἐπίστασθαι τὰ δίκαια = πὼς θὰ ἀρνηθῇ ὅτι γνωρίζει καὶ αὐτὸς κλπ.) Πλ. **Ἀστυγῆς οὐδὲν ἐδύνατο ἀντέχειν μὴ οὐ χαρίζεσθαι ταῦτα Κύρω** (= ἀντέχειν μὴ χαρίζεσθαι) Ξ. **οὐκ ἀνατίθεμαι μὴ οὐχὶ πάνυ ἱκανῶς τοῦτο ἀποδεδείχθαι** (= μὴ ἀποδεδείχθαι — ἢ — οὐκ ἀποδεδείχθαι = ὅτι δὲν ἔχει ἀποδειχθῆ) Πλ.

Τέλος ἀπαρέμφατον μετὰ τὸ μὴ οὐ πρὸ αὐτοῦ ἀκολουθεῖ κανονικῶς καὶ κατόπιν ἀρνητικῶν ἀπροσώπων ἐκφράσεων, οἷαι : **οὐκ ἐγχαρεῖ, ἀδύνατόν ἐστιν, αἰσχρόν ἐστιν** (= οὐ καλὸν ἐστιν) κ.τ.τ. **οὐχ ὀσιόν σοί ἐστι μὴ οὐ βοηθεῖν δικαιοσύνη** (= μὴ βοηθεῖν) Πλ. **πᾶσιν αἰσχύνῃ ἦν μὴ οὐ συσπουδάζειν** (= μὴ συσπουδάζειν) Ξ.

Σ η μ ε ἰ ὠ σ ι ς β'. Περὶ συνεκφορᾶς τῶν δύο ἀρνητικῶν μορίων (οὐ μὴ—μὴ οὐ) βλ. καὶ § 114, 2 καὶ § 150.

Σ η μ ε ἰ ὠ σ ι ς γ'. Κατόπιν ῥημάτων, τὰ ὅποια ἔχουν ἀρνητικὴν ἔννοιαν, οἷα τὰ ῥήματα ἀρνεῖσθαι, ἀντιλέγειν, ἀμφισβητεῖν, ἀπιστεῖν κ.τ.τ. δύναται νὰ ἀκολουθῇ ὄχι μόνον ἀπαρέμφατον μετὰ τὸ (πλεονάζον) μὴ πρὸ αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ εἰδικὴ πρότασις ἐκφερομένη ἀρνητικῶς μετὰ ἄρνησιν οὐ, ἢ ὅποια πλεονάζει δι' ἡμᾶς : **οὐκ ἂν ἀρνηθεῖεν ἐνιοι, ὡς οὐκ εἰσι τοιοῦτοι** (= ὡς εἰσι = ὅτι εἶναι) Πλ.

§ 177. Τὸ ἀρνητικὸν μόριον οὐ πολλάκις νοεῖται τόσον στενῶς συνδεδεμένον μετὰ κάποιαν ἐπομένην εὐθὺς κατόπιν αὐτοῦ λέξιν (ῥῆμα, οὐσιαστικόν, ἐπίθετον, ἐπίρρημα), ὥστε λαμβάνεται ὡς ἰσοδύναμον μετὰ τὸ στερητικὸν **ἄ** : **οὐφημι** (= ἀρνοῦμαι), **οὐ βιωτός** (= ἀβίωτος), **οὐχ ὀσιός** (= ἀνοσίως) κλπ. : **οἱ στρατιῶται οὐκ ἔφρασαν ἴεναί τοῦ πρόσω** (= ἠρνοῦντο νὰ προχωρήσουν, δὲν ἔλεγον νὰ πᾶνε μπρὸς) Ξ. **ὕπῳπτεον**

ἀλλήλους Ἰθνηαῖοι καὶ Λακεδαιμόνιοι κατὰ τὴν τῶν χωρίων ἀλλήλοις οὐκ ἀπόδοσιν (= διὰ τὴν μὴ ἀπόδοσιν) ©.

Ἐκ τούτου ἐξηγεῖται ὅτι ἐνίοτε (ὅπως π.χ. εἰς ὑποθετικὰς προτάσεις) φαίνεται ὅτι χρησιμοποιεῖται τὸ οὐ ἀντὶ τοῦ μὴ: εἰ δ' ἂν ἐμοὶ τιμὴν Πριάμος Πριάμοιό τε παῖδες τίνειν οὐκ ἐθέλουσιν (= ἀρνοῦνται) "Ομ.

Μὲ τὰ ἐπίθετα ὅμως καὶ τὰς μετοχὰς καὶ μὲ οὐσιαστικά, ὅταν ταῦτα εὐρίσκωνται εἰς προτάσεις ἐπιθυμίας ἢ εἰς προτάσεις, αἱ ὁποῖαι ὑποσημαίνουν κάτι τὸ ὑποθετικόν, συνάπτεται ὡς ἰσοδύναμον πρὸς τὸ στερητικὸν ἂ τὸ μὴ ἀντὶ τοῦ οὐ: μὴ χαῖρε κέρδεσι τοῖς μὴ καλοῖς (= τοῖς αἰσχροῖς) Σοφ. οἱ σοφισταὶ τοῖς μὴ ἔχουσι χρήματα διδόναι οὐκ ἤθελον διαλέγεσθαι (= εἰ τινες μὴ ἔχοιεν) Ξ. οὐκ οἶδα· δεῖνόν δ' ἐστὶν ἢ μὴ ἐμπειρία (= ἡ ἄγνοια = εἰ τις μὴ οἶδε) ἸΑρφ.

Ἡ τοιαύτη χρήσις τοῦ μὴ ἀντὶ τοῦ οὐ, ὡς ἰσοδυνάμου πρὸς τὸ στερητικὸν ἂ, μὲ ἐπίθετα, μετοχὰς καὶ οὐσιαστικά ἐπέδωκε σὺν τῷ χρόνῳ καὶ εἶναι νῦν ἢ κανονική: (πρβλ. ὁ μὴ πλοῦσιος, ὁ μὴ συνηθισμένος, μὴ θέλοντας, ἢ μὴ ἀνανέωσις τῆς ἐγγραφῆς, κλπ.).

§ 178. Ὅταν τὸ οὐ προτάσεται ζεύγους προτάσεων, αἱ ὁποῖαι συνδέονται πρὸς ἀλλήλας ἀντιθετικῶς διὰ τοῦ μὲν—δέ, ἢ δὲ δευτέρα ἐκ τῶν δύο τούτων προτάσεων εἶναι ἀρνητική, τότε ἀναφέρεται εἰς τὸ νόημα οὐχὶ μόνον τῆς πρώτης ἐξ αὐτῶν, ἀλλ' εἰς τὸ νόημα καὶ τῶν δύο, εἰς δὲ τὴν νέαν γλῶσσαν δύναται νὰ ἀποδίδεται τότε τὸ οὐ διὰ τῆς φράσεως «δὲν εἶναι ἀληθὲς ὅτι» ἢ «ἅς μὴν πῆ κανεὶς πῶς» κτ.τ.: Λέριοι πάντες κακοὶ οὐχ ὁ μὲν, ὅς δ' οὐ (= ἅς μὴ πῆ κανεὶς πῶς ὁ ἕνας εἶναι καὶ ὁ ἄλλος δὲν εἶναι) Φωκυλ.

Σημείωσις α'. Περὶ τῶν φράσεων οὐκ ἐστὶν ὅστις οὐ ἢ οὐδεὶς ὅστις οὐ (= πᾶς τις) βλ. § 52, 1, Σημ. γ' καὶ 5 Σημ.

Ἐν γένει δέ, ὅταν εἰς τὴν αὐτὴν πρότασιν ὑπάρχουν δύο ἀλλεπάλληλοι ἀπλᾶὶ ἀρνήσεις (οὐ—οὐ, μὴ—μὴ), ἢ δύο ἀρνήσεις, ἐκ τῶν ὁποίων ἢ μὲν πρώτη εἶναι σύνθετος (οὐ δέ, οὐδεὶς, κλπ.—μὴ δέ, μὴδεὶς κλπ.), ἢ δὲ δευτέρα ἀπλῆ (οὐ ἢ μὴ), αἱ ἀρνήσεις αὗται ἀναιροῦν ἀλλήλας, οὕτως ὥστε ἐκφράζουν τὸ ἀντίστοιχον καταφατικὸν νόημα ἐντονώτερον: ἐγὼ οὐκ οἶμαι οὐδεὶν ὑμᾶς ἀμύνεσθαι (= ἐγὼ οἶμαι πάντως δεῖν) Λυσ. οὐδεὶς οὐκ ἀποθανεῖται (= πᾶς τις ἀνεξαίρετως).

Ἀντιθέτως, ὅταν εἰς μίαν πρότασιν κατόπιν ἀπλῆς ἀρνήσεως (οὐ ἢ μὴ) ἀκολουθῆ μία ἢ περισσότεραι ἀρνήσεις σύνθετοι (οὐ δέ, οὐδεὶς, κλπ. μὴ δέ μὴδεὶς, κλπ.), αἱ ἀρνήσεις αὗται δὲν ἀναιροῦν, ἀλλ' ἐνισχύουν ἀλλήλας, καίτοι εἰς

ἡμᾶς φαίνεται ὅτι ὑπάρχει πλεονασμὸς ἀρνήσεων : ἐν τοῖς κακοῖς οὐκ ἔστιν οὐδὲν κρείσσον οἰκείου φίλου (= δὲν ὑπάρχει τίποτε καλύτερον) Εὐρ. μὴ θῆσθε νόμον μηδένα (= μὴ θέσετε κανένα νόμον) Δημ. σμικρὰ φύσις οὐδὲν μέγα οὐδέποτε οὐδένα οὔτε ἰδιώτην οὔτε πόλιν δοῦν Πλ. τὸ καλόν, ὃ μηδέποτε αἰσχρὸν μηδαμοῦ μηδενὶ φανεῖται Πλ.

Γενικῶς δὲ εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν, ὅταν μίᾳ ἀρνητικῇ πρότασις παρεκτείνεται, συνεχίζεται μὲ λέξεις ἀρνητικᾶς. (Οὕτω δὲν δύναται νὰ λεχθῆ εἰς τὴν ἀρχαίαν π.χ. ἐν τοῖς κακοῖς οὐκ ἔστιν τι κρείσσον κλπ. - ἢ - μὴ θῆσθε νόμον τινὰ κ.τ.τ.)

Σημείωσις β'. Ἡ φράσις μόνον οὐ ἢ μόνον οὐχὶ σημαίνει ὅτι εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν τὸ μόνον ποὺ δὲν ἢ σχεδόν : ὁ παρὼν καιρὸς, ὃ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, μόνον οὐχὶ λέγει φωνὴν ἀφιεῖς, ὅτι τῶν πραγμάτων ἡμῖν ἀντιληπτέον ἔστιν. Δημ.

Ὡς ἰσοδύναμον δὲ πρὸς τὸ σχεδὸν λαμβάνεται καὶ τὸ ὅσον οὐ : ὁ μέλλων καὶ ὅσον οὐ παρὼν πόλεμος Θ.

ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟΝ

ΠΕΡΙ ΣΧΗΜΑΤΩΝ

§ 179. **Σχήμα λόγου** λέγεται ιδιορρυθμία τοῦ λόγου εἴτε ὡς πρὸς τὴν γραμματικὴν συμφωνίαν τῶν ὄρων τῆς προτάσεως, εἴτε ὡς πρὸς τὴν θέσιν τῶν λέξεων ἐντὸς τῆς προτάσεως ἢ ἐντὸς τῆς περιόδου, εἴτε ὡς πρὸς τὸ ποσὸν τῶν λεκτικῶν στοιχείων, τὰ ὑποῖα χρησιμοποιοῦνται πρὸς ἔκφρασιν ἐνὸς διανοήματος, εἴτε ὡς πρὸς τὴν ἐκάστοτε σημασίαν μιᾶς λέξεως ἢ μιᾶς φράσεως.

Ἐκ τῶν σχημάτων λόγου τῆς ἀρχαίας γλώσσης τὰ πλεῖστα εἶναι τὰ αὐτὰ μὲ τὰ σχήματα λόγου τῆς νέας γλώσσης, μάλιστα δὲ ὅσα παρατηροῦνται εἰς τὰ λαϊκὰ τραγούδια.

α) Σχήματα γραμματικά

§ 180. **Σχήματα γραμματικά**, ἦτοι σχήματα σχετικὰ μὲ τὴν γραμματικὴν συμφωνίαν, συνήθη εἶναι τὰ ἑξῆς :

1) Τὸ σχῆμα κατὰ τὸ νοούμενον. Κατὰ τοῦτο ἡ συμφωνία ἐνὸς ὄρου μιᾶς προτάσεως πρὸς ἓνα ἄλλον προηγούμενον σχετικὸν ὄρον τῆς αὐτῆς προτάσεως ἢ περιόδου γίνεται οὐχὶ ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ γραμματικοῦ τύπου τοῦ προηγούμενου ὄρου, ἀλλ' ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ νοουμένου ὑπ' αὐτοῦ : τὰ **μειράκια τάδε πρὸς ἀλλήλους οἴκοι διαλεγόμενοι** θαμὰ ἐπιμέμνηται **Σωκράτους** (= οἱ νεανίσκοι οἷδε κλπ.) Πλ. τὸ **στρατόπεδον οὕτως ἐν αἰτία ἔχοντες τὸν Ἄγιν ἀνεχώρουν** (= οἱ ἄνδρες τοῦ στρατεύματος κλπ.) Θ. Πρβλ. **Ὁ κόσμος φκειάνουν ἐκκλησιᾶς** (= οἱ ἄνθρωποι). **Τρία κοράσια τὸν κερνοῦν κι οἱ τρεῖς ξανθομαλλοῦσες** (= τρεῖς κόρες).

2) Τὸ σχῆμα συμφύσεως. Οὕτω καλεῖται ἡ ἀνάμειξις δύο διαφόρων συντάξεων· εἰς τὸν νοῦν δηλαδὴ τοῦ λέγοντος ἔρχονται ταυτοχρόνως δύο ταυτόσημοι μὲν, ἀλλὰ διάφοροί πως ἐκφράσεις τοῦ αὐτοῦ διανοήματος, ἀντὶ δὲ νὰ λεχθῇ ἢ μία ἐξ αὐτῶν, λέγεται κάτι τὸ (συμφυρμένον, ἦτοι) μεικτὸν ἐξ ἀμφοτέρων : **Ἄλκιβιάδης μετὰ**

Μαντιθέου ἀπέδρασαν Ξ. (πρβλ. 'Αλκιβιάδης καὶ Μαντιθέος ἀπέδρασαν — 'Αλκιβιάδης μετὰ Μαντιθέου ἀπέδρα). τῆς γῆς ἢ ἀρίστη Θ. (πρβλ. γῆ ἢ ἀρίστη—τῆς γῆς τὸ ἀριστον μέρος). **Εἶθ' ὄφειλες** τότε λιπεῖν βίον Εὐρ. (πρβλ. εἶθ' ἔλιπες τότε βίον—ὄφειλες τότε λιπεῖν βίον, § 117, 3 καὶ Σημ.) Πρβλ. ὁ 'Απρίλης μετὸν Ἔρωτα χορεύουν καὶ γελοῦνε Δ. Σολωμός. Σκλάβος ῥαγιαδῶν ἔπεσες (= σκλάβος ῥαγιαδῶν ἔγινες — στὰ χέρια ῥαγιαδῶν ἔπεσες).

Τὸ σχῆμα συμφύσεως εἶναι συνηθέστατον, εἰς αὐτὸ δὲ ὀφείλονται καὶ πολλὰ ἄλλα σχήματα τοῦ λόγου.

3) Τὸ σχῆμα ἀνακόλουθίας ἢ τὸ ἀνακόλουθον σχῆμα. Κατὰ τοῦτο ἐντὸς μιᾶς προτάσεως ἢ κάπως μακρᾶς περιόδου τὰ ἐπόμενα δὲν εὐρίσκονται ὑπὸ συντακτικῆν ἔποψιν ἀκόλουθα, ἤτοι εἰς κανονικῆν συνέχειαν μετὰ προηγούμενα. Ὑπάρχει δὲ τὸ ἀνακόλουθον σχῆμα συνήθως εἰς μετοχικὰς συντάξεις. Οὕτω :

α) μετοχὴ ἀπόλυτος τίθεται κατ' ὀνομαστικῆν, ἐνῶ κατὰ τὰ κεκαυονισμένα (§ 168, 1) ἔπρεπε νὰ τεθῆ αὕτη κατὰ γενικῆν πτώσιν. ('Ονομαστικῆ ἀπόλυτος. Αὕτη συνήθως ὀφείλεται εἰς σύμφυρσιν) : **ἐπιπεσῶν τῇ Φααρναβάζου στρατοπεδείᾳ τῆς μὲν προφυλακῆς αὐτοῦ Μυσῶν ὄντων πολλοὶ ἔπεσον** Ξ. (πρβλ. ἐπιπεσῶν... πολλοὺς ἀπέκτεινε — ἐπιπεσόντος αὐτοῦ... πολλοὶ ἔπεσον).

β) συνημμένη ἢ σχετικὴ μετοχὴ (§ 168, 1) ἀναφερομένη εἰς ὄνομα, τὸ ὁποῖον ἐκφέρεται κατὰ μίαν τῶν πλαγίων πτώσεων, τίθεται εἰς πῶσιν ὀνομαστικῆν. Τοῦτο συνήθως συμβαίνει εἰς μακρὰς κάπως περιόδους, ὅταν μεταξὺ τῆς μετοχῆς καὶ τοῦ ὀνόματος, εἰς τὸ ὁποῖον ἀναφέρεται αὕτη, παρεμβάλλονται πολλά, οὗ ἕνεκα λησιμονεῖται κάπως ἢ συντακτικῆ συνέχεια τοῦ λόγου καὶ ἡ συμφωνία τῆς μετοχῆς πρὸς τὰ προηγούμενα γίνεται κατὰ τὸ νοούμενον: αἰδῶς **μ(ε) ἔχει ἐν πότμῳ τυγχάνουσα**· (ἀντί : τυγχάνουσαν· ἀλλά : αἰδῶς μ' ἔχει = αἰδοῦμαι) Εὐρ. **ἔξην αὐτῷ μισθῶσαι τὸν οἶκον ἀπηλλαγμένος πολλῶν πραγμάτων** (ἀντί : ἀπηλλαγμένῳ· ἀλλά : ἔξην αὐτῷ = ἡδύνατο οὗτος) Λυσ. καὶ ἦν **αὐτῶν ἡ διάνοια** τὰς τε ἄλλας πόλεις..., ἃς πρότερον εἶχον, ἐλευθεροῦν καὶ πάντων μάλιστα τὴν Ἄντανδρον καὶ **κρατυνάμενοι** αὐτήν... τὴν Λέσβον κακώσειν (ἀντί : καὶ ἦν αὐτῶν ἡ διάνοια... **κρατυνάμενων** κλπ. ἀλλά : ἦν αὐτῶν ἡ διάνοια = διενοοῦντο οὗτοι) Θ.

Σημείωσις. Παραδείγματα ἀνακολούθου σχήματος εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν (οὐχὶ βεβαίως ἐπὶ μετοχῶν), εἶναι π.χ. Ὁ Διάκος σὺν τ'ἀγροίκῃσιν πολὺ τοῦ κακοφάνη. Ἐγὼ δὲ μὲ νοιάζει δίολου κ.τ.τ. (Πρβλ. καὶ § 28, 1 Σημ.).

4) Τὸ Βοιωτικὸν ἢ Πινδαρικὸν σχῆμα (σύνθετος ἰδίᾳ εἰς τὸν Πίνδαρον). Κατὰ τοῦτο ὑποκείμενον πληθυντικῶς ἀριθμοῦ γ' προσώπου, ἀρσενικοῦ ἢ θηλυκοῦ γένους, συντάσσεται μὲ ῥῆμα ἑνικοῦ ἀριθμοῦ: **Μελιγάρους ὕμνοι ὑστέρων ἀρχαῖ λόγων τέλλεται** (ἀντί: τέλλονται· πρβλ. Ἀττικὴν σύνταξιν, § 12, Σημ.).

5) Τὸ σχῆμα καθ' ὅλον καὶ μέρος. Κατὰ τοῦτο εἰς ὅρος μιᾶς προτάσεως, ὁ ὁποῖος δηλοῖ ἓν ὅλον, ἀντὶ νὰ τεθῆ κατὰ γενικὴν διαιρητικὴν (§ 29,1), ἐκφέρεται ὁμοιοπτώτως πρὸς ἄλλον ἢ ἄλλους ὅρους τῆς προτάσεως, οἱ ὁποῖοι δηλοῦν μέρος τοῦ ὅλου: **οἱ στρατηγοὶ βραχέα ἕκαστος ἀπελογήσατο** (ἀντί: τῶν στρατηγῶν ἕκαστος) **Ξ. τὰς ἀπορίας τῶν φίλων τὰς μὲν δι' ἄγνοιαν ἐπειροᾶτο Σωκράτης γνώμη ἀκείσθαι, τὰς δὲ δι' ἐνδειαν διδάσκων κατὰ δύναμιν ἀλλήλοις ἐπαρκεῖν** (ἀντί: τῶν ἀποριῶν... τὰς μὲν... τὰς δέ...) **Ξ.** (πρβλ. *Παίρνει τὸν κατήφορον, τὴν ἄκρην τὸ ποτάμι* = τὴν ἄκρην τοῦ ποταμίου).

6) Τὸ σχῆμα ἑλλξεως ἢ ἡ ἑλλξίς. Κατὰ τὸ σχῆμα τοῦτο εἰς ὅρος τῆς προτάσεως ἕλκεται, ἥτοι ὑφίσταται συντακτικὴν ἐπίδρασιν ἀπὸ ἄλλον ὅρον τῆς αὐτῆς ἢ ἄλλης σχετικῆς προτάσεως, καὶ ἐκφέρεται ἐν συμφωνίᾳ πρὸς τοῦτον, καὶ οὐχὶ ὅπως ἀπαιτεῖ τὸ νόημα ἢ ἡ σειρά τοῦ λόγου. Οὕτω:

α) τὸ συνδετικὸν ῥῆμα (§ 7 καὶ § 10) συμφωνεῖ κατ' ἀριθμὸν οὐχὶ πρὸς τὸ ὑποκείμενόν του, ἀλλὰ πρὸς τὸ κατηγορούμενον τοῦ ὑποκειμένου: **αἱ Θῆβαι Αἰγυπτὸς ἐκαλέετο** (ἀντί: ἐκαλέοντο) Ἡρόδ.

β) τὸ ῥῆμα δευτερευούσης προτάσεως τίθεται κατὰ τὴν ἐγκλίσιν τοῦ ῥήματος τῆς κυρίας: **ἔρδοι τις, ἦν ἕκαστος εἰδείη τέχνην** (ἀντί: ἦν οἶδε.— ἢ — ἦν ἀνείδῃ) Ἀρφ. (Πρβλ. **Ἦθελα νὰ ἤμουν ὁμορφος, νὰ ἤμουν καὶ παλληκάρι** = νὰ εἶμαι).

Σημείωσις. Περὶ τῆς ἑλλξεως τῶν ἀναφορικῶν ἀντωνυμιῶν βλ. § 52,5.

7) Τὸ σχῆμα ὑπαλλαγῆς. Κατὰ τοῦτο εἰς ἐπιθετικὸς προσδιορισμὸς, ὁ ὁποῖος συμφῶνως πρὸς τὸ νόημα τοῦ λόγου ἀνήκει εἰς γενικὴν (κτητικὴν), ἢ ὁποῖα προσδιορίζει ἓν οὐσιαστικόν, ἀντὶ νὰ συμφωνῇ συντακτικῶς πρὸς τὴν γενικὴν ταύτην, συμφωνεῖ (κατὰ πτώσιν) μὲ

ἄλλο οὐσιαστικόν, ἐκ τοῦ ὁποίου ἡ γενικὴ (κτητικὴ) ἐξαρτᾶται : **Θάσιον οἴνου σταμνίον** (= Θ α σ ί ο υ οἴνου) Ἄρφ. **τοῦμόν αἶμα πατρὸς ἐπίετε** (= τ ο ὕ ἐ μ ο ὕ πατρὸς τὸ αἶμα κλπ.) Σοφ. (Πρβλ. **τ' ἀντρεωμένα κόκκαλα** *ξεθάψτε τοῦ γοιουῦ σας*).

8) Τὸ σ χ ῆ μ α π ρ ο λ ῆ ψ ε ω ς ἢ ἡ π ρ ὴ λ η ψ ι ς. Κατὰ τοῦτο τὸ ὑποκείμενον ἐξηρητημένης προτάσεως ἐλκόμενον ὑπὸ τοῦ ῥήματος τῆς κυρίας προτάσεως (π ρ ο λ α μ β ἄ ν ε τ α ι καὶ προληπτικῶς) τίθεται ὡς ἀντικείμενον τῆς κυρίας προτάσεως : **δημοκρατίαν γε οἶσθα τί ἐστι** (= οἶσθά γε, τί ἐστι δημοκρατία) Ξ. (πρβλ. *Σὲ ξέρω τί ἄνθρωπος εἶσαι. Ποιὸς εἶδε τὸν ἀμάραντο, σὲ τί γκρεμὸ φυτρώνει ;*).

β) Σχήματα λόγου σχετικά μὲ τὴν θέσιν τῶν λέξεων

§ 181. Προεισαγωγή. Ἡ θέσις τῶν λέξεων ἐντὸς τῆς προτάσεως ἀρχῆθεν εἰς τὴν γλῶσσάν μας ἦτο γενικῶς εἰπεῖν ἀδιάφορος, ὅπως δύναται νὰ συμπεράνη κανεὶς πρὸς τοῖς ἄλλοις ἐκ τῆς μεγάλης περὶ τὴν τοποθέτησιν τῶν λέξεων ἐλευθερίας, ἢ ὅποια παρατηρεῖται εἰς τὰ Ὅμηρικὰ ποιήματα, τὰ ὅποια εἶναι τὸ ἀρχαιότερον γραπτὸν μνημεῖον τῆς γλώσσης μας. Σὺν τῷ χρόνῳ δὲ ἐκανονίσθη κάπως αὕτη κατὰ τὴν συνήθειαν, ἢ ὅποια προέκυψεν ἐκ παραδόσεως.

1) Εἰς προτάσεις κρίσεως, ὅταν ὁ λόγος εἶναι ὅλως ἀπαθῆς, ἢ θ ε σ ι ς τ ο ὕ ῥ ῆ μ α τ ο ς συνήθως εἶναι ἐντὸς τῆς προτάσεως, ἢ δὲ συνήθως σειρὰ τῶν ὄρων αὐτῆς εἶναι α' τὸ ὑποκείμενον, β' τὸ ῥῆμα, γ' τὸ κατηγορούμενον ἢ τὸ ἀντικείμενον καὶ οἱ ἐπιρρηματικοὶ ἢ μετοχικοὶ προσδιορισμοί : *Σωκράτης ἐστὶ σοφός. Εὐαρχὺς ἀνέθηκε δεκάτην Ἀθηναία. Τισσαφέρης διαβάλλει Κῆρον πρὸς τὸν ἀδελφὸν Ξ.*

Τὰ ῥήματα ὅμως, τὰ ὅποια ἔχουν τὴν ἔννοιαν τοῦ ἀ π ο φ α σ ῖ ζ ε ι ν, καὶ τὸ ῥῆμα εἶναι ὡς ὑπαρκτικὸν συνήθως τίθενται εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς προτάσεως : **Ἔδοξε τῇ βουλῇ καὶ τῷ δήμῳ. Ἦν δέ τις Ἀπολλοφάνης Κυζικηνὸς Ξ.**

2) Ἡ συνήθως σειρὰ τῶν ὄρων τῆς προτάσεως μεταβάλλεται πρῶτον μὲν, ὅταν ὁ λόγος ἐκφέρεται μετὰ τινος πάθους καὶ εἰς ὅρος αὐτῆς ἐξαιρεται καὶ τονίζεται ἰδιαιτέρως (ἔ μ φ α σ ι ς ἢ δ ι α σ τ ο λ ῆ), δεῦτερον δέ, ὅταν ὑπάρχη σειρὰ προτάσεων εἰς συνεχῆ λόγον καὶ εἰς ὅρος μιᾶς προτάσεως σχετίζεται μᾶλλον μὲ τὰ προηγούμενα, (ὅποτε οὗτος τίθεται πρὸς τὴν ἀρχὴν τῆς προτάσεως), ἢ μᾶλλον μὲ τὰ ἐπόμενα, (ὅπο-

τε τίθεται πρὸς τὸ τέλος αὐτῆς) : **Τοιαῦτα** μὲν οἱ *Κερκυραῖοι* εἶπον· οἱ δὲ *Κορίνθιοι* μετ' αὐτοὺς **τοιάδε** Θ.

Κατὰ τὰς εἰρημένας περιπτώσεις δύναται νὰ τίθεται : α' τὸ ἀντικείμενον, β' τὸ ῥῆμα καὶ γ' τὸ ὑποκείμενον καὶ οἱ ἐπιρρηματικοὶ προσδιορισμοί : **Ταύτην τὴν πόλιν** ἐξέλιπον οἱ ἐνοικοῦντες μετὰ *Συεννέσιος* εἰς χωρίον ἐχυρὸν Ξ. Ἡ α' ὁ ἐπιρρηματικὸς προσδιορισμὸς (καθὼς καὶ γενικὴ ἀπόλυτος), β' τὸ ῥῆμα, γ' τὸ ὑποκείμενον : **Ἐντεῦθεν προϊόντων** ἐφαίνετο ἵχνη ἵππων Ξ. Ἡ τέλος, α' ὁ ἐπιρρηματικὸς προσδιορισμὸς, β' τὸ ὑποκείμενον καὶ γ' τὸ ῥῆμα καὶ τὸ ἀντικείμενον ἢ ἄλλοι προσδιορισμοὶ τοῦ ῥήματος : **Μετὰ ταῦτα** *Κῦρος* ἐξελαύνει σταθμὸς τέτταρας κλπ. Ξ.

3) Οἱ ὀνομαστικοὶ προσδιορισμοί, ὁμοίωπτοι ἢ ἐτερόπτοι (§ 21 καὶ § 29), κανονικῶς τίθενται μετὰ τὸ ὄνομα, τὸ ὁποῖον προσδιορίζουν : *Χειρίσφορ* **Λακεδαιμόνιος**. *Γλοῦς* ὁ **Ταμῶ**. ἵχνη ἵππων.

Ὁ ἐπιθετικὸς προσδιορισμὸς εἰς τὸν ἀπαθῆ λόγον κανονικῶς τίθεται πρὸ τοῦ προσδιοριζομένου οὐσιαστικοῦ : **σοφὸς ἀνὴρ**, ὁ **σοφὸς ἀνὴρ**. (Βλ. καὶ § 57, 1 καὶ 2).

4) Ἐγκλιτικοὶ τύποι ἀντωνυμιῶν καὶ μόρια, τὰ ὁποῖα ἀναφέρονται εἰς τὸ νόημα ὁλοκλήρου τῆς προτάσεως, συνήθως τίθενται ὅσον τὸ δυνατόν πρὸς τὴν ἀρχὴν αὐτῆς : εἰ θεοὶ τι δρῶσιν αἰσχυρόν, οὐκ εἰσὶ θεοὶ **Εὐρ**. τότε **μοι** λέγει ὁ ἀδελφὸς Πλ. οὐκ **ἂν ποτε** ὁ δίκαιος ἄδικος γένοιτο Ξ.

Ἐνεκα τούτου τὸ δυνητικὸν **ἂν**, ἐπειδὴ συνήθως ἐτίθετο πρὸς τὴν ἀρχὴν τῆς προτάσεως μετὰ τοὺς συνδέσμους εἰ, ὅτε, ἐπεὶ κλπ., ἠνώθη κατόπιν μετ' αὐτῶν καὶ οὕτω προέκυψαν τὰ μόρια ἐάν, (ἂν, ἦν), ὅταν, ἐπάν ἢ ἐπήν κλπ.

5) Εἰς τὰς δευτερευούσας προτάσεις (ἀντιθέτως πρὸς τὴν νέαν γλῶσσαν) εἰς τὴν ἀρχαίαν τὸ ῥῆμα δύναται ν' ἀποχωρίζεται ἀπὸ τὴν λέξιν, ἢ ὁποῖα εἰσάγει τὴν δευτερεύουσαν πρότασιν, καὶ νὰ τίθεται πρὸς τὸ τέλος αὐτῆς : *κύνας* τρέφεις, **ἵνα** σοι τοὺς λύκους ἀπὸ τῶν προβάτων ἀπερύκωσι (= διὰ νὰ ἀπομακρύνουν τοὺς λύκους κλπ.) Ξ. ὅτε δ' αὕτη ἡ μάχη ἐγένετο, *Τισσαφέρης* ἐν Σάροδεσιν ἐτυχεν ὄν (= ὅταν ἔγινεν αὕτη ἡ μάχη κλπ.) Ξ.

6) Μιᾶς δευτερευούσης προτάσεως ἢ θέσις ἐντὸς τῆς περιόδου ἐξαρτᾶται ἐκ τοῦ εἶδους αὐτῆς. Οὕτως αἱ μὲν εἰδικαὶ προτάσεις καὶ αἱ

πλάγια ἐρωτηματικά, ἐπειδὴ ἔχουν θέσιν ἀντικειμένου τοῦ ῥήματος τῆς κυρίας προτάσεως, τίθενται κατόπιν αὐτοῦ : λέγει ὡς ὑβριστῆς εἰμι Λυσ. *Κῦρος ἤρετο ὅ,τι εἶη τὸ σύνθημα*. Ξ. Ὅμοιως μετὰ τὴν κυρίαν πρότασιν τίθενται αἱ αἰτιολογικαί, αἱ τελικαί καὶ αἱ ἀποτελεσματικαί προτάσεις, διότι αὗται ἀντιστοιχοῦν πρὸς ἐπιρρηματικὸν προσδιορισμὸν, τοῦ ὁποίου ἡ θέσις κανονικῶς εἶναι μετὰ τὸ ῥῆμα : *τίθημί σε ὁμολογοῦντα, ἐπειδὴ οὐκ ἀποκρίνει Πλ. κύνας τρέφεις, ἵνα σοι τοὺς λύκους ἀποτῶν προβάτων ἀπερύκωσι Ξ. πολλὴν κραυγὴν ἐποίουν, ὥστε καὶ τοὺς πολεμίους ἀκούειν Ξ*.

Ἀντιθέτως δὲ αἱ ὑποθετικαὶ καὶ αἱ παραχωρητικαὶ προτάσεις κανονικῶς προηγοῦνται τῆς κυρίας προτάσεως, ἐπειδὴ δηλοῦν κάτι τι, τὸ ὁποῖον χρησιμεύει ὡς βάσις τοῦ νοήματος αὐτῆς : *εἰ εἰσὶ βωμοί, εἰσὶ καὶ θεοί. εἰ καὶ μὴ βλέπεις, φρονεῖς δ' ὁμως*.

Αἱ ἀναφορικαὶ προτάσεις κανονικῶς ἀκολουθοῦν μετὰ τὴν λέξιν, εἰς τὴν ὁποίαν ἀναφέρονται : *Ἔστι Δίκης ὀφθαλμός, ὃς τὰ πάνθ' ὄρα* (Βλ. § 152 κ.έ.).

Αἱ δὲ χρονικαὶ προτάσεις κανονικῶς προηγοῦνται μὲν, ὅταν δηλοῦν τὸ προτερόχρονον, ἔπονται δέ, ὅταν δηλοῦν τὸ ὑστερόχρονον, προηγοῦνται δὲ ἢ ἔπονται, ὅταν δηλοῦν τὸ σύγχρονον. (Βλ. παραδείγματα § 147 κ.έ.).

Μεταβάλλεται δὲ ἡ κατὰ τὰ ἀνωτέρω κανονικὴ καὶ συνήθης θέσις τῆς δευτερευούσης προτάσεως, ὅταν πρόκειται νὰ ἐξαρθῇ τὸ νόημά της : *ὅτι δὲ ἀληθῆ λέγω, καὶ σὺ γνώσει Ξ. ὅ,τι ἂν ποιῆς, νόμιζ' ὄρα*ν θεοῦς τινας Ξ.

§ 182. Ἐκ τῆς παρὰ τὰ κεκανονισμένα καὶ ἰδιορρυθμοῦ ἐν γένει θέσεως τῶν λέξεων προκύπτουν τὰ ἐξῆς σχήματα λόγου :

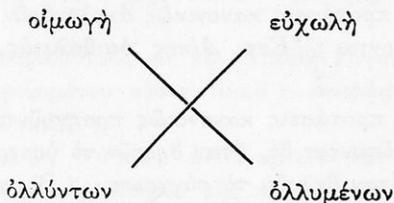
1) Τὸ ὑ π ε ρ β α τ ὅ ν. Τοιοῦτον σχῆμα εἶναι, ὅταν μία λέξις ἀποχωρίζεται ἀπὸ ἄλλην, μὲ τὴν ὁποίαν εὐρίσκεται εἰς στενὴν λογικὴν καὶ συντακτικὴν σχέσιν, διὰ τῆς παρεμβολῆς ἄλλης ἢ ἄλλων λέξεων. Οὕτως ἡ ἔννοια τῶν ἀποχωριζομένων λέξεων ἐξαίρεται : *εὖ πρᾶγμα συντεθέν ὄψεσθε Δημ. μὴ λέγετε, ὅς ὑφ' ἐνός τοιαῦτα πέπονθ'* ἢ *Ἑλλάς ἀνθρώπου Δημ.* (Πρβλ. *Πῖνω τὸ ὠραιοστάλαχτο τῆς πλάκας τὸ φαρμάκι. Μὲ τὴ δική σου ἤρθα στὸν κόσμον τῆ λατρεία Κ. Παλαμᾶς*).

2) Τὸ π ρ ω θ ὑ σ τ ε ρ ο ν. Τοιοῦτον σχῆμα εἶναι, ὅταν εἰς τὴν

σειράν τοῦ λόγου ἀπὸ δύο τινὰ (πράξεις ἢ ἐννοίας ἐν γένει) λέγεται πρῶτον ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον χρονικῶς καὶ λογικῶς εἶναι δεύτερον : εἵματα **ἀμφιέσασα καὶ λούσασα** "Ὁμ. λέγω τὴν Ἐρεχθέως τροφήν καὶ γένεσιν Ξ. (Πρβλ. **Ξεντύθη ὁ νιός, ξεζώθηκε καὶ σὸ πηγάδι μπῆκε**).

3) Τὸ χ ι α σ τ ὶ ν. Τοιοῦτον σχῆμα εἶναι, ὅταν εἰς τὴν σειράν τοῦ λόγου δύο λέξεις ἢ φράσεις, ἀναφερόμεναι εἰς δύο ἄλλας προηγουμένας λέξεις ἢ φράσεις, ἔχουν θέσιν ἀντίστροφον ἐκείνων (α—β : β'—α') : **οἰμωγὴ τε καὶ εὐχωλὴ πέλεν ἀνδρῶν ὀλλύντων καὶ ὀλλυμένων** "Ὁμ. περὶ πλείονος ποιῶ **δόξαν καλήν ἢ πλοῦτον μέγαν· ὁ μὲν γὰρ θνητός, ἡ δὲ ἀθάνατος Ἴσοκρ.**

Καλεῖται δὲ χιαστὸν τὸ σχῆμα τοῦτο, διότι ἡ ἀντιστοιχία τῶν μελῶν τῶν δύο ζευγῶν τῶν λέξεων ἢ τῶν φράσεων, ἂν ταῦτα γραφοῦν εἰς δύο σειράς, τὸ ἐν ὑπὸ τὸ ἄλλο, παρίσταται χιαστί :

(πρβλ. Ἡ **Γκιώνα** λέει τῆς **Λιάκουρας** καὶ ἡ **Λιάκουρα** τῆς **Γκιώνας**).

4) Ὁ κ ὑ κ λ ο ς. Τοιοῦτον σχῆμα εἶναι, ὅταν μία πρότασις ἢ περίοδος τελειώῃ μετὰ τὴν ἰδίαν λέξιν, μετὰ τὴν ὁποῖαν ἀρχίζει : **σοὶ ἦν κλέπτης ὁ πατήρ, εἴπερ ἦν ὁμοῖος σοὶ** Δημ. (πρβλ. **Σταθῆτε ἀντρεῖά σάν Ἑλληνες καὶ σάν Γραικοὶ σταθῆτε**).

5) Ἡ πα ρ ο ν ο μ α σ ί α ἢ πα ρ ῆ χ η σ ι ς ἢ τὸ ἐ τ υ μ ο λ ο γ ι κ ὸ ν σ χ ῆ μ α. Τοιοῦτον σχῆμα εἶναι, ὅταν παρατίθενται πλησίον ἀλλήλων ὁμόηχοι λέξεις, συνθήτως συγγενεῖς ἐτυμολογικῶς : **κενάς χαρίζει χάριτας** Δημ. **Πανσανίου δὲ πανσαμένου Πλ. τυφλὸς τά τ' ὄτα τόν τε νοῦν τά τ' ὄμματ' εἶ** Σοφ. (πρβλ. **Χάρε, χαρὰ πού μοῦ φερες καὶ λύπη πού μοῦ πῆρες**).

6) Τὸ ὁ μ ο ι ο τ ἔ λ ε υ τ ο ν ἢ ὁ μ ο ι ο κ α τ ἄ λ η κ τ ο ν. Τοιοῦτον σχῆμα εἶναι, ὅταν εἰς τὸ τέλος ἐπαλλήλων προτάσεων τίθενται λέξεις καταλήγουσαι ὁμοίως : **τοὺς πλείοντας ὡς ὑμᾶς ἐπωλεῖτε, τοῖς ἐναντίοις ἐβοηθεῖτε, τὴν χώραν μου κακῶς ἐποιεῖτε** Δημ. (Τὸ σχῆμα τοῦτο εἶναι νῦν συνηθέστατον ἢ μᾶλλον κανονικὸν εἰς τὰ νέα ποιήματα).

γ) Σχήματα σχετικά με τὸν βαθμὸν τῆς πληρότητος τοῦ λόγου

§ 183. Προεισαγωγή. Τὰ λεκτικὰ στοιχεῖα, τὰ ὁποῖα χρησιμοποιοῦνται ἐκάστοτε πρὸς ἔκφρασιν ὠρισμένων νοημάτων, δὲν εἶναι πάντοτε ἀκριβῶς τόσα, ὅσα καὶ τὰ ἐκφραζόμενα ἀντίστοιχα νοήματα. Πλειστάκις παραλείπονται ὅτε μὲν ὀλιγώτερα, ὅτε δὲ περισσότερα λεκτικὰ στοιχεῖα καὶ νοοῦνται ἔξωθεν, εἴτε ἐκ τῆς ἀμέσου ἀντιλήψεως ἢ τῆς κοινῆς τῶν διαλεγομένων πείρας, εἴτε ἐκ τῶν συμφραζομένων. (Σ χ ἦ μ α ἐ λ λ ε ἰ ψ ε ω ς ἐν γένει ἢ β ρ α χ υ λ ο γ ί α . Βλ. § 16 κ.έ.). Οὐχὶ σπανίως δὲ πάλιν προστίθενται εἰς τὸν λόγον λεκτικὰ στοιχεῖα χωρὶς διὰ τούτων νὰ ἐκφράζεται ἓν νέον νόημα ἐπὶ πλεόν ἐκείνων, τὰ ὁποῖα ἐκφράζονται διὰ τῶν ὑπολοίπων λεκτικῶν στοιχείων. Ἐκφράζεται ὁμοίως οὕτω τὸ δ-λον νόημα ζωηρότερον καὶ ἐναργέστερον: τὰς αἰτίας προὔγραφα πρῶτον Θ. ἔσαγαγόντες με ἐς τὸ μέγαρον ἔσω ἐδείκνυσαν κολοσσούς ξυλίνους Ἡρόδ. (Σ χ ἦ μ α π λ ε ο ν α σ μ ο ὕ ἐν γένει. — Πρβλ. Τὸ εἶδα μὲ τὰ μάτια μου. Πάλι τὸ ξανάπλυε)

§ 184. I. Βραχυλογία. Κατὰ τὸ σχῆμα τῆς βραχυλογίας

1) μία λέξις ἢ μία φράσις, ἢ ὁποῖα παραλείπεται, νοεῖται ἐκ τῶν προηγούμενων ἀμετάβλητος. (Σ χ ἦ μ α ἀ π ὸ κ ο ι ν ο ὕ) : οὗτος τροφῆς οὐδὲν δεῖται, ἐγὼ δὲ δέομαι Πλ. φράζει ἄ τε δεῖ ποιεῖν καὶ ἄ μ ἦ (ἐνν. δεῖ ποιεῖν) Ξ. ἔσθ' ὅστις βούλεται βλάπτεσθαι ; οὐ δῆτα (ἐνν. ἔσθ' ὅστις βούλεται βλάπτεσθαι) Πλ.

2) μία λέξις ἢ μία φράσις, ἢ ὁποῖα παραλείπεται, νοεῖται ἐκ τῶν προηγούμενων ἢ τῶν ἐπομένων οὐχὶ ὅπως ἐκεῖ ἐκφέρεται, ἀλλὰ μεταβεβλημένα (κατὰ τὸν ἀριθμὸν ἢ τὴν πτώσιν, ἂν εἶναι ὄνομα· κατὰ τὸ πρόσωπον, τὸν ἀριθμὸν, τὴν διάθεσιν κλπ., ἂν εἶναι ῥῆμα κ.ο.κ. Σ χ ἦ μ α ἐ ξ ἀ ν α λ ὄ γ ο υ) : ἐξεφόβησαν τοὺς πολλοὺς οὐκ εἰδότες τὰ πρᾶσσόμενα, καὶ ἔφευγον (ἐνν. οἱ πολλοὶ) Θ. οὗτος μὲν ὕδωρ, ἐγὼ δὲ οἶνον πίνω (= οὗτος μὲν πίνει κλπ.) Δημ. ξυμμαχίαν ἐποιήσασθε τοῖς Ἀθηναίοις βοηθεῖν, ὅταν ὑπ' ἄλλων καὶ μὴ αὐτοῖ, ὥσπερ νῦν, τοὺς πέλας ἀδικῶσι (= ὅταν ὑπ' ἄλλων ἀδικῶνται κλπ.) Θ.

Ὅμοίως ἐξ ἑνὸς ῥήματος παρεμφατικῆς ἐγκλίσεως νοεῖται ἀπαρέμφατον τοῦ ἰδίου ῥήματος ἢ μετοχὴ (κατηγορηματικὴ) : Οὕτω καὶ αὐτὸς ἐποίει καὶ τοῖς ἄλλοις παρήνει (ἐνν. ποιεῖν) Ξ. Ἀντίοχος ἀφείς τὸ ἐς Χίον ἔπλει ἐς τὴν Καῦνον (= τὸ ἐς Χίον πλεῖν) Θ. Ἀθη-

ναῖοι ἄρχειν τε τῶν ἄλλων ἀξιοῦσι καὶ ἐπιόντες τὴν τῶν πέλας δηοῦν μᾶλλον ἢ τὴν αὐτῶν ὄραῖν (ἐνν. δηουμένην) Θ.

Ὅμοιως ἐκ προηγουμένης λέξεως ἢ φράσεως, ἡ ὁποία ἔχει ἔννοιαν ἀρνητικὴν, νοεῖται ἀντίστοιχος λέξις ἢ φράσις καταφατική: **μηδεὶς θαυμάση μου τὴν ὑπερβολήν, ἀλλὰ μετ' εὐνοίας ὁ λέγω θεωρησάτω** (= ἀλλὰ π ᾶ ς τ ι ς θεωρησάτω) Δημ. **Λύσανδρος καταδύειν οὐδὲν εἶα στρογγύλον πλοῖον· εἰ δέ που τριήρη ἴδοιεν ὀρμοῦσαν, ταύτην πειρᾶσθαι ἄπλουν ποιεῖν** (= πειρᾶσθαι ἐ κ ἐ λ ε υ ε) Ξ.

Ὅμοιως ἐκ μιᾶς συνθέτου λέξεως νοεῖται ἡ ἀπλή λέξις, ἡ ὁποία ἐνυπάρχει ἐντὸς αὐτῆς: **τοὺς παρὰ Κλέαρχον ἀπελθόντας ὡς ἀπιόντας εἰς τὴν Ἑλλάδα πάλιν καὶ οὐ πρὸς βασιλέα εἶα Κῦρος τὸν Κλέαρχον ἔχειν** (= καὶ οὐ πρὸς βασιλέα ἰ ὄ ν τ α ς) Ξ. **Κορινθίοισι ἦν ὀλιγαρχία καὶ οὗτοι Βακχιάδαι καλεόμενοι ἔνεμον τὴν πόλιν** (= καὶ οὗτοι οἱ ὀλίγοι) Ἡρόδ.

3) Ἐν ῥῆμα ἔχει δύο τοῦ αὐτοῦ εἶδους προσδιορισμούς (ἀντικείμενα ἢ ἐμπρόθετα), ἐνῶ λογικῶς τὸ ῥῆμα τοῦτο ἀρμόζει εἰς τὸν ἓνα μόνον ἐξ αὐτῶν, εἰς δὲ τὸν ἕτερον ἀρμόζει ἄλλο ῥῆμα, τὸ ὁποῖον σημαίνει σχετικὴν μὲν ἀλλὰ διάφορον ἐνέργειαν, ἢ τὸ αὐτὸ ῥῆμα μὲ διάφορον σημασίαν (σ χ ῆ μ α ζ ε ὕ γ μ α): **ἔδουσί τε πίονα μῆλα οἶνόν τ' ἔξαιτον** (= π ἰ ν ο υ σ ἰ τ ε οἶνον) "Ομ. **Θέτις μὲν εἰς ἅλα ἄλτο, Ζεὺς δὲ ἐὸν πρὸς δῶμα** (ἐνν. ἔβη) "Ομ. **ἔνθ' ἐλέτην δίφρον τε καὶ ἀνέρε·** (ἐ λ ἔ τ η ν δίφρον = ἔγιναν κύριοι τοῦ δίφρου· ἐ λ ἔ τ η ν ἀνέρε = ἐφόνευσαν τοὺς δύο ἄνδρας) "Ομ. (πρβλ. **Νὰ τὸν ποτίσω κρύο νερὸ καὶ δροσερὸ χορτάρι** = καὶ ν ᾶ τ ὸ ν τ α ῖ σ ω δροσερὸ χορτάρι).

Σημείωσις. Ὑπὸ τὸ σχῆμα τῆς ἐλλείψεως ὑπάγονται προσέτι τὰ κυρίως ῥητορικὰ σχήματα τῆς ἀποσιωπῆσεως καὶ τῆς ὑποσιωπῆσεως ἢ παρασιωπῆσεως.

§ 185. II. Πλεονασμός. Ὑπὸ τὸ σχῆμα τοῦ πλεονασμοῦ ἐν γένει ὑπάγονται

1) τὸ σ χ ῆ μ α ἐ κ π α ρ α λ λ ῆ λ ο υ. Κατὰ τοῦτο ἐν νόημα ἐκφράζεται συγχρόνως καὶ καταφατικῶς καὶ ἀρνητικῶς: **ψεύδεται καὶ οὐκ ἀληθῆ λέγει.** Λυσ. (πρβλ. **Σὺ νὰ σωπαίνης καὶ νὰ μὴ μιλής**).

2) ἡ π ε ρ ῖ φ ρ α σ ῖ ς. Κατὰ τοῦτο τὸ σχῆμα μία ἔννοια, ἐνῶ δύναται νὰ ἐκφρασθῇ μὲ μίαν λέξιν, ἐκφράζεται μὲ περισσοτέρας παραστατικώτερον καὶ χαρακτηριστικώτερον. : **Ἴτε παῖδες Ἑλλήνων** (=

Ἑλληνες) Αἰσχ. *Δήμητρος καρπός* (= σῖτος) Ξ. (Πρβλ. **Παιδιά Μοραϊτόπουλα** = Μοραῖτες).

3) Τὸ σχ ἤ μα ἔ ν διὰ δυοῖν. Κατὰ τοῦτο μία ἔννοια ἐφράζεται μὲ δύο λέξεις συνδεδεμέναι παρατακτικῶς διὰ τοῦ **καὶ** ἢ τοῦ **τε** — **καί**, ἐνῶ συμφώνως πρὸς τὸ νόημα ἔπρεπε ἢ μία ἐξ αὐτῶν ν' ἀποτελεῖ προσδιορισμὸν τῆς ἐτέρας. Οὕτω τὸ ἔν παρίσταται ὡς δύο καὶ ἢ σχετικὴ ἔννοια παρίσταται ἐναργέστερον ὡς παρουσιαζομένη ὑπὸ δύο μορφάς : *τὴν παῖδα ὃ Ἄμασις ἐκόσμησε ἐσθῆτί τε καὶ χρυσῷ* (= ἐσθῆτι χρυσῇ) Ἡρόδ. *δακνόμενος ὑπὸ τῆς δαπάνης καὶ τῆς φάτνης* (= ὑπὸ τῆς περὶ τὴν φάτνην δαπάνης) Ἄρφ. (πρβλ. **Ἄστροπελέκι καὶ φωτιά νὰ πέση στὴν αὐλή σου** = ἀστροπελέκι πύρινο).

Σημείωσις. Τοῦ σχήματος τοῦ πλεονασμοῦ εἶδη εἶναι καὶ μερικὰ ἄλλα σχήματα κυρίως ῥητορικά, ὡς ἡ ἀναδίπλωσις, ἡ ἀναστροφή κλπ., τῶν ὁποίων ἡ πραγματεία κυρίως ἀνήκει εἰς τὴν ῥητορικὴν.

δ) Σχήματα σχετικὰ μὲ τὴν σημασίαν λέξεων ἢ ὀλοκλήρων φράσεων

§ 186. Προεισαγωγή. Καὶ εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν, ὅπως εἰς τὴν νέαν, αἱ πλεῖστοι λέξεις λαμβάνονται οὐχὶ πάντοτε μὲ τὴν ἰδίαν, ἀλλὰ μὲ διάφορον ἐκάστοτε σημασίαν (ἡ γ ο ὕ μ α ἰ τ ι ν ι = προπορεύομαι τινος, ἡ γ ο ὕ μ α ἰ τ ι ν ο ς = ἄρχω τινός, ἡ γ ο ὕ μ α ι ν ι κ ᾶ ν = νομίζω ὅτι νικῶ).

Ἐκ τῶν διαφόρων σημασιῶν μιᾶς λέξεως μία λέγεται πρῶτη ἢ ἀρχικὴ ἢ κυρία σημασία (π.χ. φύλλον δένδρου), αἱ δὲ ἄλλαι λέγονται δευτερεύουσαι ἢ μεταφορικαὶ σημασίαι (φύλλον τετραδίου, φύλλον θύρας, κλπ.)

Ἡ μεταβολὴ τῆς σημασίας τῶν λέξεων γίνεται κατὰ τρεῖς κυρίως τρόπους :

1) Ἡ σημασία τῆς λέξεως **εὐρύνεται**, ἥτοι ἐπεκτείνεται μεταδιδομένη ἀπὸ μίαν ἔννοιαν εἰς ἄλλην ἢ ἄλλας λόγῳ κάποιας ὁμοιότητος, ἢ ὁποῖα ὑπάρχει μεταξὺ τῶν ἐννοιῶν αὐτῶν. (Τὸ φύλλον χάρτου ἔχει ἕκτασιν καὶ σχετικὴν λεπτότητα, ὅπως καὶ τὸ φύλλον δένδρου. Συνήθως ὅστις ἡ γ ε ῖ τ α ι, ἥτοι προπορεύεται ἄλλων, οὗτος ἄρχει αὐτῶν).

Ὁ τοιοῦτος τρόπος τῆς μεταβολῆς τῆς σημασίας τῶν λέξεων λέγεται **σχ ἤ μα μεταφορᾶς ἢ μεταφορά**, διότι ἡ λέξις, ἢ

ὅποια μεταβάλλει τὴν σημασίαν, τρόπον τινὰ μεταφέρεται ἀπὸ τὴν μίαν ἔννοιαν εἰς τὴν ἄλλην.

Πολλάκις δὲ ἡ μεταφορὰ τῆς σημασίας μιᾶς λέξεως ἀπὸ μιᾶς ἐννοίας εἰς ἄλλην ἐντελῶς διαφόρου φύσεως γίνεται ἐπὶ τῇ βάσει ἀσημάντου ὁμοιότητος αὐτῶν καὶ τότε λέγομεν ὅτι ὑπάρχει *σχῆμα κατὰ χρῆσεως ἢ κατὰ χρεῖς*: **στόμα ποταμοῦ. ὀφθαλμὸς κλήματος ἀμπέλου. γέροντες πρίνιοι** (= πουρναρίσιοι, ἦτοι λίαν, εὐρωστοί) Ἄρφ. (πρβλ. **Δόντια χτενοῦ. Χέρια σιδερένια** = πολὺ δυνατά).

2) Ἡ σημασία τῆς λέξεως **στενοῦται**, ἦτοι περιορίζεται. Ἐνῶ δηλαδὴ ἀρχῆθεν ἡ λέξις αὕτη ἐκφράζει τὰς ἐννοίας πολλῶν ὁμοειδῶν ὄντων, καταντᾶ κατόπιν νὰ λαμβάνεται, ἕνα δηλοῖ εἰδικῶς, ἓν μόνον ὀρισμένον ἐκ τῶν ὁμοειδῶν τούτων ὄντων: τὸ ἄστν = αἶ Ἀθῆναι, ἐνῶ ἀρχῆθεν ἄστν = πόλις ἐν γένει. ὁ ἰσθμὸς = ὁ ἰσθμὸς τῆς Κορίνθου, ἐνῶ ἀρχῆθεν διὰ τῆς λέξεως ταύτης δηλοῦται πᾶς ἰσθμὸς. (Πρβλ. Ἡ Πόλις = ἡ Κωνσταντινούπολις. Ὁ Ἅγιος = ὁ ἅγιος Σπυρίδων ἐν Κερκύρα, ὁ ἅγιος Γεράσιμος ἐν Κεφαλληνίᾳ, ὁ ἅγιος Διονύσιος ἐν Ζακύνθῳ κ.τ.τ.)

Ὁ τοιοῦτος τρόπος τῆς μεταβολῆς τῆς σημασίας μιᾶς λέξεως καλεῖται *σχῆμα κατ' ἐξοχήν*, ἐπειδὴ κατ' αὐτὴν ἡ λέξις, ἐνῶ ἀρχῆθεν λαμβάνεται περὶ πολλῶν ὁμοειδῶν, καταντᾶ κατόπιν νὰ λαμβάνεται περὶ ἐνὸς μόνου ἐξ αὐτῶν (κατ' ἐξοχήν, ἦτοι) ἐξαιρικῶς.

3) Ἐνίοτε ἡ σημασία μιᾶς λέξεως φαίνεται ὅτι **φθείρεται**, ἐκπίπτει, ἦτοι, ἐνῶ ἐξ ἀρχῆς ἡ λέξις αὕτη σημαίνει κάτι τι καλόν, καταλήγει νὰ σημαίνῃ κατόπιν κάτι τι κακόν: εὐήθης = μωρός, ἐνῶ ἀρχῆθεν εὐήθης = ὁ ἔχων καλὸν ἦθος, ἀγαθός, ἄδολος ἄνθρωπος (πρβλ. ἀγαθός ἢ ἀγαθούλης = κουτός).

Σημείωσις. Ἡ κατὰ τὸν πρῶτον τρόπον μεταβολὴ τῆς σημασίας τῶν λέξεων ἔχει λόγον ψυχολογικόν, ἦτοι τὴν μικρὰν ἢ μεγάλην ὁμοιότητα μεταξὺ τῶν διαφόρων ἐννοιῶν, καὶ γίνεται εὐθὺς ὡς παρασχεθῆ ἀφορμὴ νὰ ὀνομασθῆ ἓν νέον πρᾶγμα ἢ νὰ χαρακτηρισθῆ ἓν πρόσωπον ἢ ἓν πρᾶγμα, τὸ ὅποιον παρουσιάζει κάποια ὁμοιότητα πρὸς κάτι ἄλλο γνωστὸν καὶ ὀνομασμένον ἤδη.

Ἡ δὲ κατὰ τοὺς δύο τελευταίους τρόπους μεταβολὴ τῆς σημασίας τῶν λέξεων δὲν εἶναι ἔργον τῆς στυγῆς, ἦτοι δὲν γίνεται ἀμέσως, ἀλλὰ σὺν τῷ χρόνῳ, καὶ ἡ μὲν διὰ τῆς στενώσεως διὰ λόγους ἱστορικοῦς, γεωγραφικοῦς, κοινωνικοῦς κλπ., ἡ δὲ διὰ τῆς φθορᾶς διὰ ψυχικὴν ἀδυναμίαν τῶν ἀνθρώπων, οἱ ὅποιοι συνήθως μίαν ἀρετὴν τῶν ἄλλων θέλουν νὰ τὴν ἀποδίδουν εἰς ψυχικὸν ἐλάττωμα καὶ εἰς ἔλλειψιν αὐτῶν πνευματικῆν. Οὕτως α') ἐπειδὴ οἱ κάτοικοι τῶν χωριῶν

τῆς Ἀττικῆς προκειμένου περὶ τῶν Ἀθηναίων, κατὰ τὴν ἀρχαιότητα, συχνὰ μετεχειρίζοντο τὰς φράσεις ἔρχομαι εἰς τὸ ἄστυ — ἔρχομαι ἐκ τοῦ ἄστεως, ἔνεκα δὲ τῆς ἀντιθέσεως τῶν κ ω μ ῶ ν αὐτῶν πρὸς τὰς Ἀθήνας, αἱ ὁποῖαι ἦσαν ἄστυ, ἦτοι πόλις, εὐκόλως ἠγνόνουν περὶ τίνος ἄστεως ἐπρόκειτο, κατήντησε κατόπιν, ὥστε παρ' αὐτῶν καὶ παρὰ τῶν γειτόνων των καὶ τέλος καὶ παρὰ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων ἐν γένει νὰ λαμβάνεται ἡ λέξις τὸ ἄστυ ὡς ἰσοδύναμος μετὰ τὴν λέξιν Ἀθῆναι. Ὁμοίως β') ἐπειδὴ παρετηρήθη ὅτι οἱ εὐήθεις (= οἱ ἀγαθοὶ κατὰ τὸ ἦθος ἄνθρωποι) εἶναι συνήθως ἀπὸν ἡρευτοὶ καὶ εὐκόλως ὑποκείμενοι εἰς ἀπάτην, κατέληξεν, ὥστε νὰ ὀνομάζωνται οὕτω κατόπιν οἱ ἀπλοὶ τὸν νοῦν καὶ μωροὶ.

§ 187. Ἐκ τῆς ποικίλης σημασιολογικῆς χρήσεως τῶν λέξεων ἢ φράσεων προκύπτουν τὰ σχετικὰ μετὰ τὴν σημασίαν αὐτῶν σχήματα, ἦτοι οἱ διάφοροι λεκτικοὶ τρόποι.

1) Τὸ σχῆμα κατὰ συνεκδοχὴν ἢ ἡ συνεκδοχῆ. Κατὰ τοῦτο λαμβάνεται

α') τὸ ἐν ἀντὶ τῶν πολλῶν ὁμοειδῶν: Ὁ Συρακόσιος πολέμιος τῷ Ἀθηναίῳ (= οἱ Συρακόσιοι — τοῖς Ἀθηναίοις) Θ. (πρβλ. Καίρεται ὁ Τοῦρκος στ' ἄλογο κι ὁ Φράγκος στὸ καράβι).

β') τὸ μέρος ἑνὸς ὅλου ἀντὶ τοῦ ὅλου ἢ τὰνάπαλιν: ἴθι στέγης εἴσω (= οἰκίας) Σοφ. (πρβλ. Κάθε κλαδί καὶ κλέφτης = κάθε δένδρο κλπ.).

γ') ἡ ὕλη ἀντὶ τοῦ κατασκευαζομένου ἐκ τῆς ὕλης ταύτης: κατέθειτο τὸν σίδηρον (= τὰ ὄπλα) Θ. (πρβλ. Νὰ τρώῃ ἡ σκουριά τὸ σίδερο καὶ ἡ γῆ τὸν ἀντρειωμένο).

δ') τὸ παράγον κάτι τι ἀντὶ τοῦ παραγομένου ὑπ' αὐτοῦ: πλησον κρατῆρα μελίσης (= μέλιτος) Σοφ.

2) Ἡ μετωνυμία ἢ ὑπαλλαγή. Κατὰ τοῦτο λαμβάνεται

α') ὁ ποιήσας κάτι τι ἐν γένει ἀντὶ τοῦ ποιηθέντος ὑπ' αὐτοῦ: Ὁμηρος, Ἡσιόδος (= τὰ ἔπη τοῦ Ὀμήρου, τοῦ Ἡσιόδου). Δημοσθένης (= οἱ λόγοι τοῦ Δημοσθένους). (Πρβλ. ὁ Σολωμός, ὁ Βαλαωρίτης = τὰ ποιήματα τοῦ Σολωμοῦ κλπ.).

β') ὁ ἐφευρὼν κάτι τι ἢ κύριος ἐνὸς πράγματος ἀντὶ τοῦ πράγματος τούτου: σπλάγχνα ὑπείρεχον Ἡφαίστιο (= τοῦ πυρός, τοῦ ὁποίου θεὸς ἐνομιζετο ὁ Ἡφαιστος) Ὁμ. (πρβλ. Συνεννοοῦνται μετὰ τὸν Μαρκόνη = μετὰ τὸν ἀσύρματον τηλέγραφον, τοῦ ὁποίου ἐφευρέτης εἶναι ὁ Μαρκόνης).

γ') τὸ περιέχον ἀντὶ τοῦ περιεχομένου ἢ τὰνάπαλιν: ἐς δά-

κρυα ἔπεσε τὸ θέτηρον (= οἱ θεαταί) Ἑρῶδ. ἐπυρθανόμην τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐλθὼν εἰς τὸν χλωρὸν τυρὸν (= εἰς τὸ μέρος τῆς ἀγορᾶς, ὅπου πωλοῦν τὸ χλωρὸ τυρὶ) Λυσ. (Πρβλ. *Νὰ γευτοῦν πολλῶν λογιῶν τραπέζι* = φαγητά).

δ') τὸ ἀφηρημένον ἀντὶ τοῦ ἀντιστοίχου συγκεκριμένου ὀνόματος ἢ ἀντὶ ἐπιθέτου, καὶ τἀνάπαλιν : **νεότης πολλή** ἦν ἐν Πελοποννήσῳ (= νέοι ἄνδρες) Θ. **ὀμηλικίη** ἐστὶν ἐμοὶ (= ὀμηλιξ) Ὅμ. **λῆρος** (= ληρώδης, φλύαρος) Πλ. (πρβλ. *Τὸ σπαθὶ τῷχει καμᾶρι ἢ λεβεντιά* = οἱ λεβέντες. *Εἴμαστε μιὰ ἡλικία μὲ τὸν Πέτρο*).

3) Ἡ ἀντωνομασία. Κατὰ τοῦτο ἀντὶ ἑνὸς κυρίου ἢ προσηγορικοῦ ὀνόματος λαμβάνεται κάποια συνώνυμος ἢ ἰσοδύναμος λέξις ἢ περίφρασις, ἢτοι λαμβάνεται

α') τὸ πατρωνυμικόν : *Πηλεΐδης* = ὁ Ἀχιλλεύς, *Ἀτρεΐδαι* = ὁ Ἀγαμέμνων καὶ ὁ Μενέλαος.

β') ἡ περίφρασις, ἡ ὁποία δηλοῖ τὴν καταγωγὴν ἢ μιαν σπουδαιότητα καὶ γνωστοτάτην πρᾶξιν ἢ ιδιότητα τοῦ περὶ οὗ ὁ λόγος προσώπου : **ὦ παῖ Ἴππονίκου** (= ὦ Καλλία) Πλ. **ὁ τῆς Τροίας πορθητής** (= ὁ Ὀδυσσεύς). **βίη Ἡρακληΐη** (= ὁ ἰσχυρὸς Ἡρακλῆς) Ὅμ. (πρβλ. **Ὁ γυιὸς τῆς καλόγριας** = Ὁ Καραϊσκάκης. **Ἡ ἐξοχότης σου** = σὺ ἐξοχώτατε).

4) Ἡ ἀντίφρασις. Κατὰ τοῦτο μιὰ ἔννοια ἢ ἓν νόημα ἐκφράζεται οὐχὶ μὲ τὴν κυρίαν λέξιν ἢ φράσιν, ἀλλὰ μὲ κάποιαν ἄλλην, ἢ ὁποία ἔχει παρομοίαν σημασίαν ἢ καὶ ἐναντίαν. Εἶδη τοῦ σχήματος τῆς ἀντιφράσεως εἶναι

α') ἡ λιτότης. Κατὰ τὸν λεκτικὸν τοῦτον τρόπον ἐκφράζεται κάτι τὸ ἔλασσον, ὑποδηλοῦται ὅμως τὸ μεῖζον : *οὐχ ἤκιστα* (= μάλιστα), *οὐκ ἀγνοῶ* (= γινώσκω καλῶς). (Πρβλ. *ξόδεψα ὄχι λίγα γι αὐτὴν τὴν ὑπόθεσιν*).

β') ἡ εἰρωνεία. Κατὰ τὸν λεκτικὸν τοῦτον τρόπον μετὰ προσποιήσεως χρησιμοποιεῖ κανεὶς λέξεις ἢ φράσεις, αἱ ὁποῖαι ἔχουν ἔννοιαν ὅλως διάφορον ἢ ἐναντίαν ἐκείνων, τὰ ὁποῖα ἔχει εἰς τὸν νοῦν του, ἵνα ἀστειευθῇ ἢ σκώψῃ ἢ χλευάσῃ κάποιον ἄλλον : *ὡς ἡδύς εἶ!* (ἀντὶ : *ὡς ἀηδὴς εἶ*) Πλ.

γ') ὁ εὐφημισμός. Κατὰ τὸν λεκτικὸν τοῦτον τρόπον ἐνεκα φόβου, ὁ ὁποῖος προέρχεται συνήθως ἀπὸ κάποιαν πρόληψιν ἢ δεισι-

δαιμονίαν, χρησιμοποιεῖ κανεὶς ἄνευ προσποιήσεως λέξεις ἢ φράσεις, αἱ ὁποῖαι ἔχουν καλὴν καὶ εὐοίωνον ἢ ἄχρουν σημασίαν, ἀντὶ τῶν ἐναντίων : *Εὐμενίδες* (= αἱ Ἐρινύες). **Εὐξείνος** πόντος. (Πρβλ. τὸ γλωσσάδι = τὸ ξίδι, τὸ καλὸ σπυρὶ = ὁ ἄνθραξ).

Συνήθης εἶναι ἡ χρῆσις τοῦ ῥ. πᾶσ' ἔχειν ἀπλῶς ἀντὶ τῶν ῥημάτων *τελευτᾶν, ναυαγῆεν, ἠττᾶσθαι* κ.τ.τ. : **μῆ τι ναῦς πάθη** (= μῆ ναυαγήση) *Εὐρ.* (Ὅμοίως εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν).

5) Ἡ ὑπερβολή. Κατὰ τὸν λεκτικὸν τοῦτον τρόπον μὲ χάριν λέγει κανεὶς κάτι τι, τὸ ὁποῖον ὑπερβαίνει τὸ ἀληθές καὶ τὸ σύνηθες, ἵνα οὕτω παραστήσῃ ἓν σχετικὸν νόημα ζωηρότατα καὶ ἐναργέστατα : **πᾶσιν ἀνθρώποις ὁ πᾶς χρόνος οὐχ ἱκανὸς λόγον ἴσον παρασκευάσαι τοῖς τούτων ἔργοις** *Λυσ.* (πρβλ. **σὰ δυὸ βουνὰ** εἶναι οἱ πλάτες του, **σὰν κάστρο** ἢ **κεφαλή** του).

6) Ἡ ἀλληγορία. Κατὰ τὸν λεκτικὸν τοῦτον τρόπον μὲ χάριν χρησιμοποιεῖ κανεὶς μεγάλας καὶ τολμηρὰς μεταφορὰς (§ 185, 1) οὕτως, ὥστε νὰ φαίνεται ὅτι λέγει πράγματα ἐντελῶς διάφορα ἀπὸ ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα ἔχει εἰς τὸν νοῦν του : **κυάμων ἀπέχεσθαι** (= μῆ πράττειν τὰ πολιτικά· οἱ κύαμοι ἐχρησιμοποιοῦντο διὰ τὴν κλήρωσιν τῶν ἀρχόντων). **μῆ γεύεσθαι μελανούρων** (= μῆ ὀμιλεῖν κακοῖς ἀνθρώποις) *Πυθαγόρου λόγοι.* (Πρβλ. **ἀναψε ὁ γιαλὸς καὶ κἀνηκαν τὰ ψάρια**· φράσις λεγομένη περὶ ἀνθρώπου, ὁ ὁποῖος κατελήφθη ἀπὸ μεγάλης ὀργῆς. **Τ' ἄσπρισε τὰ γένεια** του ὁ Ἅγι Νικόλας = ἐχίονι-σε τοῦ Ἁγίου Νικολάου).

Π Ι Ν Α Ξ
Π Ρ Α Γ Μ Α Τ Ω Ν Κ Α Ι Λ Ε Ξ Ε Ω Ν

- Αίτιατική**, σελ. 22 § 28,3 — μετά ούσιαστικῶν ἢ ἐπιθέτων, σελ. 30, § 36 — μετ' ἐπιρρημάτων, σελ. 31 § 39 — ἐπιρρηματικῶς, σελ. 68 § 90 — αἰτῖατικὴ ἀπόλυτος, σελ. 161, § 169.
- Ἀντικείμενον**, σελ. 49, § 60 κ.έ. — ἐξωτερικόν, ἐσωτερικόν ἢ σύστοιχον, σελ. 51, § 65 κ.έ.
- Ἀντωνυμῖαι**, σελ. 32, § 40 κ.έ.
- Ἀπαρεμφατική σύνταξις**, σελ. 147, § 161 κ.έ.
- Ἀπαρέμφατον**, σελ. 144, § 157 κ.έ.
- Ἀπρόσωπα ῥήματα**, σελ. 153, § 164.
- Ἄρθρον** σελ. 44, § 53 κ.έ.
- Ἄρνητικά μόρια**, σελ. 103, § 121 — σελ. 161, § 173 κ.έ.
- Ἄττική σύνταξις**, σελ. 12, § 12, Σημ.
- Γενική**, καθαρά ἢ ἀφαιρετική, σελ. 22, § 28, 4 καὶ 5 — κατηγορηματική, σελ. 14, § 14, β' — μετά ούσιαστικῶν ἢ ἐπιθέτων, σελ. 24, § 29 κ.έ. — μετ' ἐπιρρημάτων, σελ. 30 § 37 — ἐπιρρηματικῶς, σελ. 69, § 91 — **γενικὴ ἀπόλυτος**, σελ. 156, § 168 καὶ σελ. 158, § 169, Σημ. α'.
- Δίπτωτα**, ῥήματα βλ. Ρήματα
- Δοτική**, καθαρά ἢ ὀργανικὴ ἢ τοπικὴ, σελ. 23, § 28, 6, 7, 8 — μετά ούσιαστικῶν ἢ ἐπιθέτων, σελ. 29, § 35 — μετ' ἐπιρρημάτων, σελ. 31, § 38 — ἐπιρρηματικῶς, σελ. 70, § 92 — δοτικὴ **προσωπικὴ**, σελ. 56, § 71.
- Δυνητική**, εὐκτική, σελ. 100 § 119, 2 — ὀριστική, σελ. 99, § 117, 2.
- Δυνητικὸν ἄν**, σελ. 101, § 119, 2, Σημ. β'
- Ἐγκλίσεις**, σελ. 98, § 116 κ.έ. — εἰς τὰς ἀνεξαρτήτους προτάσεις, σελ. 98, § 117 κ.έ. — εἰς τὰς ἐξηρημένους προτάσεις σελ. 123, § 139 κ.έ.
- Ἐλλειψις**, σελ. 14, § 17 κ.έ. καὶ σελ. 173, § 184 κ.έ.
- Ἐλξις**, σελ. 42, § 52, 5 καὶ Σημ. καὶ σελ. 168 § 180, 6.
- Ἐπεξήγησις**, σελ. 17, § 21,2 κ.έ.
- Ἐπίθετα ῥηματικά** εἰς **-τος** ἢ **-τέος**, σελ. 159, § 171 κ.έ.
- Ἐπιθετικοὶ προσδιορισμοὶ**, σελ. 18 § 24, κ.έ.

Ἐπιρρήματα, συντασσόμενα μετά τινος τῶν πλαγίων πτώσεων, σελ. 30, § 37 κ.έ. — μετὰ διαφόρους σημασίας, σελ. 71, § 93, 2.

Ἐπιρρηματικοὶ προσδιορισμοί, σελ. 69, § 89 κ.έ.

Ἐπιφωνήματα, σελ. 88, § 100 κ.έ. — συντασσόμενα μετὰ γενικῆς σελ. 31, § 37,2.

Ἐρωτήσεις, εὐθεταί, σελ. 101, § 122 — πλάγιαί, σελ. 136, § 151 — ῥητορικαὶ ἐρωτήσεις, σελ. 104, § 122, 3.

Εὐκτική, σελ. 100, § 119 — ἐπαναληπτική ἢ τοῦ πλαγίου λόγου, σελ. 102, § 119, 2, Σημ. γ'.

Θέσις λέξεων σελ. 169, § 181 κ.έ.

Κατηγορήμα, σελ. 9, § 6, 2 καὶ § 7.

Κατηγορούμενον, σελ. 9, § 7, 2 ἐπιρρηματικόν, προληπτικόν σελ. 11, § 10α, Σημ.

Κῶλον (περίοδος), σελ. 8, § 5, β'. Σημ.

Λεκτικοὶ τρόποι, σελ. 177, § 187.

Μέσα ῥήματα βλ. Ῥήματα.

Μετοχή, σελ. 151, § 165 κ.έ. — ἐπιθετική, σελ. 151, § 166 — ἐπιρρηματική, σελ. 156, § 168 — κατηγορηματική, σελ. 152, § 167 κ.έ. — ἐπιρρηματικὴ ἀπόλυτος ἢ συνημμένη, σελ. 156, § 168.

Ὄνομαστική, σελ. 22, § 28, 1 — ἀπόλυτος, σελ. 167, § 180, 3, α'.

Ὄνοματικοὶ προσδιορισμοί, σελ. 17, § 21 κ.έ.

Παθητικὰ ῥήματα, βλ. Ῥήματα.

Παράθεσις ἢ κατὰ παράθεσιν προσδιορισμός, σελ. 17, § 21,1.

Παραθετικά ἐπίθετα, σελ. 30, § 31 κ.έ.

Περίοδος (λόγου), σελ. 8, § 5, β'. Σημ.

Πλάγιος λόγος, σελ. 141, § 155 κ.έ.

Πλεονασμός (λόγου), σελ. 174, § 185 — ἀρνήσεων, σελ. 162, § 176, 2. Σημ. α' καὶ γ'.

Προθέσεις, σελ. 73, § 94 κ.έ.

Προσδιορισμοί, σελ. 16, § 20 — ὀνοματικοὶ ὁμοιόπτωτοι, σελ. 17, § 21 κ.έ. — ὀνοματικοὶ ἑτερόπτωτοι, σελ. 24, § 29 κ.έ. — ἐπιρρηματικοί, σελ. 68, § 89 κ.έ.

Πρότασις (τί λέγεται), σελ. 7, § 2 — εἶδη προτάσεων σελ. 7, § 3 κ.έ.

Προτάσεις κύριαι ἢ ἀνεξάρτητοι σελ. 8, § 5, α καὶ σελ. 110, § 125 κ.έ. — δευτερεύουσαι ἢ ἐξηρημέναι, σελ. 8, § 5, β καὶ σελ. 123, § 139 κ.έ. — αἰτιολογικαί, σελ. 124, § 141 — ἀναφορικαί, σελ. 138 § 152 κ.έ. — ἀποτελεσματικαί, σελ. 134, § 149 — εἰδικαί, σελ. 123, § 139 — ἐνδοιαστικαί, σελ. 135, § 150 — παραχωρητικαί, σελ. 131, § 146 — τελικαί, σελ. 125, § 142 — ὑποθετικαί, σελ. 126, § 143 — χρονικαί, σελ. 132, § 147.

- Πτώσεις**, αρχική σημασία ἐκάστης πτώσεως, σελ. 21, § 28 — αἱ πλάγαι πτώσεις ἐπιρρηματικῶς, σελ. 68, § 90 κ.έ.
- Ρῆμα**, συνδετικόν, σελ. 9, § 7, 2, καὶ σελ. 10, § 29 κ.έ.
- Ρήματα**, ἐνεργητικά, σελ. 48, § 59 κ.έ., μονόπτωτα, σελ. 51, § 65 κ.έ. δίπτωτα, σελ. 58, § 72 κ.έ. — μέσα, σελ. 61, § 79 κ.έ. — παθητικά, σελ. 65, § 83 κ.έ. — οὐδέτερα, σελ. 68, § 88 — ἀπρόσωπα, σελ. 58, § 71, 5 καὶ σελ. 149, § 164.
- Ρηματικά ἐπίθετα**, σελ. 58, § 71, 5 καὶ σελ. 159, § 171 κ.έ.
- Σύγκρισις** ὑπεροχῆς ἢ ἀντιθέσεως, σελ. 27, § 33.
- Συγκριτικά ἐπίθετα**, σελ. 26, § 31 κ.έ.
- Σύμφυρις**, σελ. 166, § 180, 2.
- Συμφωνία** ὄρων προτάσεως, σελ. 11, § 12 κ.έ.
- Σύνδεσις προτάσεων**, εἶδη αὐτῆς, σελ. 107, § 124 — κατὰ παράταξιν, σελ. 8, § 5, α' καὶ σελ. 110, § 125 κ.έ. — καθ' ὑπόταξιν, σελ. 8, § 5, β' καὶ σελ. 123, § 139 κ.έ.
- Σύνδεσμοι**, συνδέοντες κατὰ παράταξιν, σελ. 110, § 125 κ.έ. — καθ' ὑπόταξιν, σελ. 123, § 139 κ.έ.
- Συνθετικοὶ λόγοι**, σελ. 107, § 124 κ.έ.
- Σχήματα** λόγου, σελ. 166, § 179 κ.έ. — γραμματικά, σελ. 166, § 180 — θέσεως λέξεων, σελ. 171, § 182 κ.έ. — πληρότητος τοῦ λόγου, σελ. 173, § 183 κ.έ. — σημασίας λέξεων ἢ φράσεων, σελ. 177, § 187 κ.έ.
- Ὑπερθετικά ἐπίθετα**, σελ. 28, § 34.
- Ὑποκείμενον**, σελ. 9 § 6, 1 — ψυχολογικόν, σελ. 22, § 28, 1, Σημ. — ἀπαρεμφάτου κατ' αἰτιατικὴν, σελ. 147, § 162 κ.έ.
- Χρόνοι** (τοῦ ῥήματος), σελ. 89, § 102 κ.έ. — χρήσις καὶ σημασία τῶν χρόνων εἰς τὴν ὀριστικὴν, σελ. 90, § 104 κ.έ. — εἰς τὰς ἄλλας ἐγκλίσεις, σελ. 105, § 123.

024000019553

ΕΚΔΟΣΙΣ ΚΒ', 1975 (V) — ΑΝΤΙΤ. 105.000 — ΣΥΜΒΑΣΙΣ: 2556/7-4-1975
ΕΚΤΥΠΩΣΙΣ — ΒΙΒΛΙΟΔΕΣΙΑ: ΙΩΑΝΝΗΣ ΔΕΛΕΡΜΑΣ & ΣΙΑ Ο.Ε.

